

কবিরঞ্জন কাব্যসংগ্রহ

অর্ধাংশ

কবিরঞ্জন ৩রামপ্রসাদ মেনের
বিদ্যাশুল্ক, ফণকীর্তন, কালী-
কীর্তন, সীতাবিলাপ
ও
পদাবলী।

শ্রীযোগেন্দ্র নাথ বস্তু কর্তৃক
প্রকাশিত।

কালিকাতা

টাউন প্রেস

শ্রীপঞ্চানন দাস দ্বারা

মুদ্রিত।

সূচীপত্র।

অথ গণেশ বন্দনা	...	১	মালিনীর পুঁজয়ন ও হাটে		
অথ সরস্বতী বন্দনা	...	২	গমন	...	৩৪
অথ লক্ষ্মী বন্দনা	...	৩	সুন্দরের মালা শ্রদ্ধন	৩৫	
অথ কালী বন্দনা	...	৪	কবির নাল্যসংক্রান্ত পরিচয়		
জাগুরণারাত্মঃ। বিদ্যার			লিখন	...	৩৬
পাত্রাদ্যেষণে মাধব ভাটের			মালিনীর হৃষ্ট পরিচয়	৩৮	
কাঞ্জিপুর গমন	...	৮	পুষ্প লইয়া মালিনীর বিদ্যার		
সুন্দরের বন্দমান বাত্রা		১১	নিকট গমন	...	৪০
সুন্দরের বন্দমান প্রবেশ।			মালা দৃষ্টে বিদ্যার উৎকর্থাবয়।		
রাজধানী ও গড় বর্ণন।)	১৫	...	১৫		
বাজার বর্ণন	...	২০	মালিনীর প্রতি বিদ্যার অনুনয়		
সরোবর বর্ণন	...	২১৫	...	...	৪৩
বকুলতলায় সুন্দর দর্শনে			মালিনী ও বিদ্যার পরম্পর		
নগরনাগরীদিগের উক্তি	২৩		মালিনীর সুন্দর নিকটে বিদ্যার		
কবি দর্শনে কামিনীগণের			মালিনী কথন	...	৪৪
কামোদ্দীপন	...	২৬	বাঁচা কথন	...	৪৬
মালিনীর সঙ্কসুন্দরের পরিচয়			বিদ্যা সুন্দরের পরম্পর দর্শন	৪৭	
...	...	২৭	সুন্দর দর্শনে বিদ্যার সুর্যী		
অথ বিদ্যার ক্লপবর্ণন	৩০		প্রতি উক্তি	৪.	৪৯
অথ মালঞ্চ স্তুতি	৩২		বিদ্যা দীর্ঘনে সুন্দরের মোহ	৫০	

বিদ্যা কর্তৃক ভগবতীর স্তুতি ৫০	রাণী সহ বিদ্যা ও স্বীকণ্ঠের বিদ্যার বাসরসজ্জা, ...	৫২	পুনর্বাক্তৃত ...	৭৮,
কবিত্বভগবতীর স্তুতি ...	৫৩	বিদ্যার পুর্তমংবাদ শ্রবণে কবির স্মৃতিপথে গমনোদ্যোগ ৫৪	ভূগতির কোটালকে ধরিতে অসুমতি ৮০	
বিদ্যার উৎকৃষ্টাবস্থার সুন্দরের দশন ...	৫৫	বিনয় ৮২		
বিদ্যা ও সুন্দরের রিচার ৫৬	বৌদ্ধগবাদার্থ কোটালিনীর বিদ্যাসুন্দরের বিদ্যাহ ৫৯	অসঙ্গপুরে গমন ও রাণীর সহ শৃঙ্খার উপকরে বিদ্যার বিনয়	কথোপকথন ৮৪	
... ... ৬১	কোটালিনী পুনতি প্রতি নিম্না শৃঙ্খারে পরম্পরার উত্তি ৬৩	কোটালিনীক দ্রুক ভদ্রকালীর অগ্রবিপরাত শৃঙ্খার ৬৬	স্বতি ও অসাদপুল নাদে পরদিন মালিনীর ও বিদ্যার অদান ৮৬	
রহস্য কথোপকথন ... ৬৮	কোটালের চোর অবেমনে গজ্জা বিদ্যার মানঃস্থন ... ৬৯	কোটালের চোর অবেমনে গজ্জা বিদ্যার গত দৃষ্টে স্বীকণ্ঠের নানা সূচিতেষ্ঠা ... ৭২	গোঞ্ঘা ৯০	
স্থাগনক দ্রুক রাণীর নিকট	কোতোয়াল-চরমমুহের ছল-	কোতোয়াল-চরমমুহের ছল-		
বিদ্যার গত্তবার্তা অদান ৭৪	বেশে চোর অবেগ	বেশে চোর অবেগ ৯২		
গত্ত দশনে রাণীর বিদ্যা প্রতি চোর সকানে নিহ ব্রাহ্মণীর ভৎসন ৭৫	বৃত্তান্ত ৯৫			
রাণী সহ বিদ্যার বাকচাতুরী ৭৬	বিদ্র নিকটে কোটালের নিরা-			

খামে মাৰাইৰ হিতোপদেশ	৯৮	অমান	...	১২৩			
চোৱদৃগুৰ্বৰ্থে বিদ্যাৰ মন্দিৱে চৌৰ দৰ্শনে নাগৰিকজনেৰ গিন্দুৰ লেপন	১০০	থেব	...	১২৪			
মিল্লু-চিঙ্গত বস্তু দৃষ্টে রঞ্জক রাখাৰ সহ চৌৱেৱ ব্যঙ্গোক্তি ও দীৰ্ঘাব্লাষ্টি এবং সুন্দৱেৱ	...	...	...	১২৬			
সুচৃদ্ধপথে পলাবন	১০৭	সুন্দৱেৱ চৌত্ৰিশাখাৰে চোৱধৰনার্থে গাঁটালেৱ যুড়ঙ	কাণ্ঠাঞ্চিৎ	...	১৩৪		
থেবন	...	...	১০৬	সুন্দৱে অতি কালাৰ অভয় দান বিদ্যাৰাবণে সুন্দৱেৱ নাৰাবেশ এবং মদানে নাৰব ভট্টেৰ ধাৰণ	...	১৩০	
চৌৱেৱ স্বাবেশাহুতবে বিদ্যাৰ কোটালেৱ অতি মুগ্ধ ভট্টেৰ সংগঠণেৰ থলক লজ্জন	উক্ত	...	...	১৪২			
পৰীক্ষা	...	...	১১১	মাৰবেৱ প্রতি কোটালেৱ কুণ্ডলেৱ বাদপুদে পদক	কুটুবাক্য	...	১৪৩
লজ্জনাগ বিদ্যাৰ মহ	.	ভাট্টুথে সুন্দৱেৱ বাঁটা শ্ৰবণে কথোপকথন	...	১১৭	ভৃগতিৰ সভাসুন্দৱমানে গমন অথ চৌৱ ধৰণ	...	১৪৫
সুন্দৱেৱ বৰুণ দৃষ্টে বিদ্যাৰ সুন্দৱেৱ অতি ভৃপতিৰ গৈদোক্তি	...	১০৮	বিনয়োক্তি	...	১৪৬		
কাঁটালেৱ প্রতি বিদ্যাৰ	.	কবিৰ বিমোচন শ্ৰবণে রাণীৰ বিনয়োক্তি	...	১১৯	বিদ্যাৰ প্রতি বিনয়	১৪৯	
চৌৱ দৃষ্টে রাণীৰ বিদ্যাৰ প্রতি সুন্দৱেৱ বৰুণ-মোচন-সংবুদ্ধে বিলাপ	...	১২১	বিদ্যাৰ উল্লাস	০০	১৫০		
বিদ্যাৰ স্তবে কাঁপীৱ অভয় ভৃপতিৰ হইতে সুন্দৱেৱ সম্মান	.						

ଆପି ১৫২	সুନ୍ଦରକେ	ଆନୟନାର୍ଥ	ତୀହାର
সুନ୍ଦରକେ	ମାତୃବେଶେ	କାଳୀର	ପିତାମାତାର
ସମ୍ମରଣେ	... ... ১৫୩	ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷମ	୧୬୯
ବିଦ୍ୟାରେ	ଦର୍ଶନାର୍ଥ	ପୂର୍ବବାଲି	
ସୁନ୍ଦରେ	ସମେଶ	ନାଗିଗଣେ	ଆଗମନ
ନିକଟେ	ବିଦ୍ୟାଧ୍ରାଗନୀ	ନାଗିଗଣେ	୧୭୧
ବିଦ୍ୟା	କର୍ତ୍ତୃକ	ସୁନ୍ଦରେ	ଶରାଜ୍ୟାଭିଷେକ
ବିଦ୍ୟା	ବାରମାସ	ବର୍ଣନ	୧୭୨
ବିଦ୍ୟା	ଶଶରାଶ୍ୟ	ବିଦ୍ୟାର	ଶୁଭ୍ରୋତ୍ସତ୍ତ୍ଵ
ବିଦ୍ୟାର	ଶଶରାଶ୍ୟ	ଶୁଭ୍ରେ	ଦକ୍ଷିଣକାଳିକାମୁଦ୍ରି
ନିକଟ	ବିଦ୍ୟାର	ପାର୍ଥନା	
ବିଦ୍ୟାର	ପାର୍ଥନା	ମଂଞ୍ଚାପନ	୧୭୩
ବାଣୀ	ପତି	ଏବଂ	ଶବ୍ଦମାଧ୍ୟନୋଦ୍ୟାଗ
ବାଣୀ	ବିଦ୍ୟାର	ପ୍ରବୋଧ	... ... ୧୭୫
ସତନ	... ... ୧୬୧	ଶୁଭ	ପଦମାତକେ
ବିଦ୍ୟା	ମହି	ରାଜ୍ଞୀ	ଦିବ୍ୟା
ବିଦ୍ୟା	ମହି	ବିଦ୍ୟା	ମହିମାରୋହିଣୀ
... ... ୧୬୬	ଅନ୍ତେମନୀ	... ...	୧୮୨

ভূমিকা

— — — — —

বন্ধুভাষা দিন দিন মেরুংপ কিপ্রদেশে উন্নতির
দিকে অগ্রসর হইতেছে, তৃহাতে অনুমান হয়,
অচিরাং মেই শুভদিন আসিবে, বখন এই ভাষার
ক্রমোন্নতির একখানি রাতিগত ইতিহাস আবশ্যক
হইবে। কিন্তু কোন ভাষার আঁচীন সাহিত্যাদি
স্বরফিত ও সাধারণে প্রচারিত না থাকিলে, মেই
ভাষার একখানি রাতিবিশুল্ক ইতিহাস সঞ্চলন
বচ্ছায়াসমাধ্য, এমন কি, একপ্রকার অসম্ভব হইয়া
উঠে। অধুনতঃ এই কারণে অদ্য আমরা এই
কবিরঞ্জন কবিয়সংগ্রহ •লইয়া বন্দীয় পাঠক-
মণ্ডলীর মনকে উপস্থিত হইলাম। এই কবিরঞ্জন
কবিয়সংগ্রহে কবিরঞ্জন ভৱানপ্রসাদ মেনের কবিতা
ও কথ্য, যাহা কিছু সংগ্রহ করিতে পারিয়াছি,
সমস্তই মণিবেশিত হইয়াছে। কবিরঞ্জন বিদ্যা-
স্থংজর, কৃষকোর্তন ও কালীকৌর্তন আজি আর
ত্রিংশীৎ বৎসর অতীত হইল, পুনর্গুর্দ্ধিত হয় নাই,
মুক্তরাং দৃশ্যাপ্য হইয়াছে, কালে বিলৃপ্ত হইবারও

সম্পূর্ণ সন্তান। যাহার স্বর্গীয়ভাবেছে সময়ে
 শ্রমধূর পদাবলি অদ্যাপি বঙ্গের ঘরে ঘরে গৌত
 হইতেছে, মেই কবিবর ষরামপ্রসাদ মেনের
 অণীত তিনখানি কাব্য কালকবলিত হইলে বে,
 বঙ্গভাষার ইতিহাস সুন্দরে কিছুই ক্ষতি হইবে
 না, এ কথাটি অসংশয়ে বলা যাইতে পারে না।
 কারণ অপরাপর আটান গ্রন্থকারগণের শ্যায়
 কবিবর ষরামপ্রসাদ মেনও অনেকাংশে বঙ্গভাষার
 ভাবপুষ্টি ও শব্দপুষ্টি বিধান করিয়াছেন। কৃষ্ণ-
 কৌর্তন সমগ্র পান্ডুরা যায় না, তথাপি যে দুই
 এক পৃষ্ঠা পান্ডুরা যায়, তাহাই বা বিলুপ্ত হয়
 কেন? বর্তমান গ্রন্থে কবিরঞ্জন বলিয়া যাহাকে
 উল্লেখ করা হইয়াছে, তিনিই কবিবর ষরামপ্রসাদ
 মেন। কবিরঞ্জন তাহার উপাধি। অনেকেরই
 মতে তিনি ভারতচন্দ্রের সমসাময়িক কবি এবং
 তাহার বিদ্যাশুল্দর ভারতচন্দ্রকৃত বিদ্যাশুল্দরের
 পূর্বে বিরচিত। আবার কেহ কেহ ইহাকে বলিয়া
 থাকেন, যদিও দুই একটি ঘটনাংশে ভারতচন্দ্রের
 বিদ্যাশুল্দরের সহিত কবিরঞ্জন বিদ্যাশুল্দরের কিছু
 কিছু বৈলক্ষণ্য দৃষ্ট হয়, তথাপি কবিবর ভারতচন্দ্র

যে উহাকেই প্রধান অবলম্বন করিয়া তাহার
বিদ্যামূলের রচনা করিয়াছিলেন, তাহা একপ্রকার
নিঃসন্দেহে প্রতিপন্ন করা যাইতে পারে।

এক্ষণে জিজ্ঞাস্য, ভাস্থার ইতিহাসের বিশেষ
এমন কি আবশ্যিকতা আছে? আমরা বাল,
আছে। ইহা একটি সাধারণ নিয়ম, যে জাতির
রাতি, নাতি, আচার, ব্যবহার, কুঢ়ি ও ধর্মভাব
এঙ্গুত্ব বখন যে ভাবে প্রবাহিত হুর, তখন
দেইগুলি দেই জাতীয় লক্ষপ্রতিষ্ঠ কাব্যাদিতে
প্রায় ঠিক দেই ভাবে অঙ্গুরিত হইয়া থাকে।
অতুরাঃ আমরা কোন একথানি লক্ষপ্রতিষ্ঠ
কাব্য যে সময়ের, তাহাতে সাধারণতঃ ঠিক দেই
সময়ের সমাজচ্ছবি দেখিতে পাই এবং তাহা
হইতে তৎকালান লোকের মানসিক ভাবোন্নতির
দীর্ঘ ও নির্দ্ধারণ করিতে পারি। এতদ্বিন্দি কোন
সময়ের কাব্যে কোন সময়ের সমাজচ্ছবি দেখিয়া,
এই জাতি এই প্রথায় উন্নত অথবা এই জাতি এই
প্রথায় অবনত হইয়াছিল, এইরূপ আলোচনা
করিয়া বর্ত্তনানে আমরা আমাদিগের কর্তব্য
অবধারণ করিয়া লইতে পারি। অতএব ভাস্থার

ইতিহাসের এতাদৃশী নানাবিধি মহোপকারিক্ষণ
প্রয়োজনায়তা উপলব্ধি করিয়া আমরা দেখিলাম,
আচীন সাহিত্যাদি সংরক্ষণাই তাদৃশ ইতিহাস
সঙ্কলনের অন্যথান প্রধান উপকৰণ। যদি কথন কোন
বঙ্গীয় স্থলেখক বঙ্গভাষার একথানি রৌতিমত ইতি-
হাস লিখিতে প্রস্তুত হইয়া, এই পুস্তক হইতে
কিঞ্চিম্বাত্রও সাহায্য প্রাপ্ত হন, তখন বুঝিব
আমাদিগের উদ্দেশ্য সফল হইয়াছে।

বিশ্বাস্ত্রঃ সংসারে দুঃখ যেনন পদে পদে,
তেমনি পদে পদে সেই দুঃখ দূর করিবার জন্য
সামুদ্রনার সামগ্রীও আবশ্যক করে। আমরা বুঝা-
যাইছি, অকৃত কবির কাব্য দুঃখিজনের একটি
প্রধান সামুদ্রনা—প্রধান সম্মুল। সংসারের নির-
বৃচ্ছিন্ন দুঃখসম্মুণ্ডার মধ্যে বাস করিয়া যখন আমরা
দুঃখের জ্বালায় জ্বালাতন হইয়া পড়ি, তখন যদি
একজন অকৃত কবির একখানি কাব্যের শরণাপন
হই, তাহা হইলে সেই কাব্য কত শত অনেকিক্ষে
দৃশ্যসম্মুখে আনিয়া, কত শত লোকাতীচ চরিত্র
দেখাইয়া, আমাদিগের সেই দুঃখজ্বালা দেখিতে
দেখিতে কোথায় ভাসাইয়া দেয়। কবিরস্তন

ରାମପ୍ରମାଦ ମେନ୍‌ଓ ସେ ଏକଜନ ଅକୃତ କବି, ଏକଥା
ବୁଝିବାର' ଜନ୍ୟ ବଡ଼, ଅଧିକ ପ୍ରୟାମେରୀ ଅଯୋଜନ
କରେ ନା । କେବଳମାତ୍ର ତାହାର ପଦାବଲୀର ଅତିଇ
ଦୃଷ୍ଟିପାତ କୁରିଲେ ଚଲିତେ ପାରେ । ସଥନ ଆମରା
ଦେଖି, ତାହାର ପଦାବଲୀର ଭିତର ଦିଯା ଭକ୍ତିର
ଶ୍ରୋତଃ କେବନ ଖରପ୍ରଦାହେ ଚଲିଯାଇଛେ, ସଥନ ଆମରା
ଦେଖି, ତାହାର' ପଦାବଲୀ ଏହି ଅବିଶ୍ରାନ୍ତଦୁଃଖମୟ
ନଂମାର' ହିତେ ତୁଳିଯାଇଯା କେମନ୍ ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ
ଆମାଦିଗକେ ନିଖିଲ-କ୍ରିଶ୍ୟମୟୀ ଜଗନ୍ମାତା ଜୁଗଦୀ
ଶ୍ରୀର ଅନ୍ତ-ଅନ୍ତମୟ ମହାମିଂହାମନେର ଦିକେ
ଲାଇଯୁଏ ଯାଇତେବେ, ତଥନ ଆମାଦିଗେର ହଦୟ ସେବ
ଆପଣା ଆପଣି ଏହି କଥାଟି ବଲିଯା ଉଠେ, 'ରାମ-
ପ୍ରମାଦ ! ତୁମିଓ ଏକଜନ ସମ୍ମାର୍ଥ କବି ।' ବର୍ତ୍ତମାନ
ପୁସ୍ତକ କଯଥାନି ମେହି ମହାମନସ୍ତ୍ରୀ ରାମପ୍ରମାଦେରଇ
ବିରଚିତ । ଯୁତରାଂ ଏକଜନ ଅକୃତ କବିର କଯଥାନି
କାବ୍ୟ ହାଲାଇଯା, ଚିରଦୁଃଖୀ ବିନ୍ଦୁବାମୀ ମେହି ସନ୍ଦେଶୀର
ଦୁଃଖନାୟକାର କ୍ରୟାଟି ପ୍ରଧାନ ସମ୍ବଲ କେନିଏ ବା
ହାରାଇବେ ? ଏଇକ୍ରପ ଚିନ୍ତା—ଏଇକ୍ରପ ଉଦ୍ବେଗ ଓ
ଆମାଦିଗେର ଏହି ପୁସ୍ତକ କଯଥାନି ପ୍ରକାଶ କରିବାର
ଦନ୍ୟତମ କାରମ ।

ମନ୍ଦି ଉତ୍ସାହ ପାଇ, ତାହା ହଇଲେ ଗୁଡ଼ନାଭାବେ
ଅର୍ଥବା ପୁନର୍ଦୂନାଭାବେ ଲୁଞ୍ଗପ୍ରାଣ ଆରା କତକ ଶୁଳି
ପ୍ରାଚୀନ କାବ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ଅକାଶ କରିତେ ସହବାନ୍
ହଇବ । ଅଲମିତି ।

ଅକାଶକ ।

কবিরঞ্জন বিদ্যাসুন্দর

অথ গণেশ বন্দনা ।

পুরুষ পুরুষ প্রহ, পুনঃ পুনঃ প্ৰণয়হ,
পৰ্কতেশ-পূজী-প্ৰিয়-সৃত ।
বিহু বেদবিদ্যাসুন্দর, বিনায়ক বিষ্ণুহন,
বারণবনন শৃণযুত ॥

কঙ্কণ অঙ্গণ অণু, অতি জ্যোতিশৰ্ষ কমু,
আজানুলভিত ভূঘনণ ।

আভৱণ নানা মত, মণি হেম মৰকত,
মিলুরে সুন্দর শুণ গণ ॥

অধিতি-অঙ্গ-শ্রষ্ট, আরোহণ আখ-পৃষ্ঠ,
আসৱে উৱহ একবাব ।

অনে যদি জপে নাম, যন জিনি যোগ্য ধাৰ,
যাৰ তাৰ কৰি অধিকাৰ ॥

হেষদৈব দীনবন্ধু, দামে দেহি দয়ামিকু,
সবিশেষ উপদেশ সাৱ ।

শিব কৰ্ষ্ণ তুমি মূল, হও শৌৰ অহুকুল,
আমি শিখ বঞ্চিত সংস্কাৱ ।

বিদ্যাশুলৰ ।

ରୀମରୀମ ସେନ ନାମ,   ମହାକବି ଶ୍ରୀଧର,
‘ ସଦୀ ସାରେ ସଦୟା ଅଭୟା ।
ତେଜୁତ ରାମପ୍ରସାଦେ,   କହେ କୋକନମ-ପଦେ,
କିଞ୍ଚିତ୍ କଟାକ୍ଷେ କର ଦୟା ॥

ଅଥ ମରସ୍ତତୀ ବନ୍ଦନା ।

ଦୁରେ ପୁଟ୍ଟଙ୍ଗଳି ଅତି,   ବଲେ ମାତା ମରସ୍ତତି,
‘ ମହାବିଦ୍ୟା ସରସିଜାମନୀ ।
କୁଚଭର-ନମିତାନ୍ତୀ,   ଭ୍ରବନମୋହନ ଭନ୍ତୀ,
ବିଦ୍ୟାକ୍ରମୀ ବ୍ରକ୍ଷାଣୁଛନନୀ ॥

ଖେତପଥ ଶ୍ରୀଚରଣ,   ହଂସବଧୁ ଅମୁକଣ,
‘ ହୃଦିମନୋ ବିହର ମା ନିତ୍ୟ ।
କୁନ୍ତ ଆମି କ୍ଷୀଣ ପ୍ରଭ୍ରାତା, ପାଲ ମାତା ନିଜ ଆଜା,
କଷ୍ଟେ ବଦି କହ ଶୁକବିତ ।

ନାନୀ ଯତ୍ର ତାଳ ମାନ, ଆଲାପେ ମୋହିତ ଜ୍ଞାନ,
ରାଗ ଛୟ ମହିତ ରାଗିଣୀ ।

ନ ବିଦ୍ୟା ସଂଗୀତ ପର,   ସେ ଗାନେ ତ୍ରିପୁରତର,
ଦ୍ରବ କୈଲା ଦେବ ଚକ୍ରପାଣି ॥

ଦେଇ ବସ୍ତ ଏହି ଗନ୍ଧା,   ନିର୍ମଳ ଶୁତୁଜଭନ୍ତୀ,
କଣୀ ମାତ୍ରେ ମହାପାପ ହରେ ।

ଶତ୍ୟ ସତ୍ୟ ଖେଦେ ଉତ୍କି, ଦର୍ଶନେ କୈବଲ୍ୟ ମୁକ୍ତି,
ମାନକଳ କହିବେ କି ନରେ ॥

ବ୍ୟାସ ବାନ୍ଦୀକାନ୍ଦି-ଚନ୍ଦ୍ର,   ମହାକବି ମହାଶୟଦ୍,
 ତପ କୁପାଳେଶେ ଅଞ୍ଜାବାନ୍ ।
 ବହ କଟେ ଚିଟେ ଧେଦ,   ସଙ୍କଳନ କରି ବେଦ,
     ନାନୀ ଶାନ୍ତ କରିଲା ବିଧାନ ॥
 ତବ କୁପାଦୃଷ୍ଟ ବାରେ,   କୁଗତ ଜିନିତେ ପାରେ,
     ଧରନତଳେ ମେହି ଜନ ଧନ୍ୟ ।
 ତୁମି ଗୋ ବାହାରେ ବାସ, ଜୀଯା ତାର କିବୀ କାମ,
     ମୁଢମତି ମେ ଅତି ଜୟନ୍ୟ ॥
 ତୁମି ବିଶ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ, ତୁବ କିବୀ ଶାନୀ ଆମି,
     ବୈଦାଗରେ ଅତୁଳ୍ୟ ମହିମା ।
 ଶ୍ରୀପ୍ରମାଦେ ବଲେ ମାତୀ,   ଅରହର ହରି ଧଂତା;
     କୋନକୁପେ ନା ପାଇଲା ମୀମା ॥

ଅଥ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବନ୍ଦନା ।

କମଳେ କମଳା ସନ୍ଦେ କୋମଳ ଶରୀର ।
 କମଳ-ଚରଣେ ଶୋଭେ ମଞ୍ଜୁଳ ମଞ୍ଜୀର ॥
 ଶୁକ ଉକୁ ଡମକୁ-ଶୁଚାକୁ ମଧ୍ୟଦେଶ ।
 ତ୍ରିବଲୀ ଗତୀର ନାଭି କି କବ ବିଶେଷ ॥
 କାନ୍ତି ମଧ୍ୟେ ଉତ୍ତଟେ ଶୁଷ୍ଠ ଯୁଘ କୋକ ।
 ତବ ରୋମାବଲୀ କୁଚ କୁନ୍ତ କହେ ଲୋକ ॥
 ପୀଙ୍କେ ବାସ ବିମ୍ବ ମେ କି ବାହମଣ ଅଣୁ ।
 ଭୁଲୀ ନହେ ବିମେ କି ମେ ଭେବେ ଶୌଣ ତହୁ ॥
 ନାମା ତୁଳକୁଳ ତାହେ ବିଲୋଳ ବେଦୋର ।
 ପୁରୁଷ ଶୋଭା ଧେନ ପିବତି ଚକୋର ॥

বিদ্যাসুন্দর ।

জিনিয়া আরত্ত মুক্তাফণ দস্তশোভা ।
 বিশ্বাধৰ অতিবিষ্঵ মুক্তা মনোলোভা ।
 থঞ্জন-গঞ্জন আঁপি অঞ্জনে পুঁজিত ।
 মনোহৰ মনোহরা' কিঞ্চিৎ কিঞ্চিৎ ।
 নিনিয়া গিধিনিঞ্জিতি শ্রবণ যুগল ।
 মরিদ্র-দ্রবিষ্ণ-আশা সুদীর্ঘ কুওল ।
 উপযুক্ত ভূষণ ভূষিত ঠাই ঠাই ।
 কি কব ঝল্পের কথা ত্রিভুবনে নাই ।
 সর্বশুণ্ঠীন যদি ধনবান্ হয় ।
 তৃষ্ণ তুম্বা দ্বারে তার কত শুণালয় ।
 শৰ কৃপাপাত্র মাত্র ধরাতলে পূজ্য ।
 সজ্জ দানে বিশ্র শুণে মে লচে সাযুজ্য ।
 যে গৃহিঙ্গনের প্রতি জন্মে তব কোণ ।
 কি তার ঐহিক ধৰ্ম পূর্ব ধৰ্ম লোপ ।
 বিষম দারিদ্র্যদোষে শুণনাশি নাশে ।
 ধাকুক আঁদর কেছ কথা না জিজাসে ।
 কি আর কঢ়িব বাড়া স্তুপুত্র অবশ ।
 বিরস বদনে কহে বচন কর্কশ ॥
 এ সর্ব তোমার মায়া জানি গো অনন্তী ।
 অসাদে অসন্না হও জলধিনজিনৌ ।

অথ কালী বন্দনা ।

কলিকাল-কুঞ্জর-কেশরী কালী নাম ।
 জপিলে জপাল যায়, যায় ষোগ্য ধৰ্ম ।

କବିରଙ୍ଗନ

କାଳ କର ପୃଥିକ ଚିନ୍ତହେ ମନେ ଏହି ।
ଲକାରେ ଈକାର ଦୀର୍ଘ ଧଡ଼ା ବଟେ ମେହି ।
ରମନାଶ୍ରେ ଶୁଣ ଭରେ ସଜ୍ଜ କରେ ଲାଗ ।
ଭକ୍ତିଗଞ୍ଜପୃଷ୍ଠେ ଚଢ଼ି ଯମଜୁମ୍ବୀ ହୋ ॥
ଭସ୍ତୁ ନାହି ଭସ୍ତୁ ନାହି ଭସ୍ତୁ ନାହି ଆର ।
ଆନାଗ ବନ୍ଧିଲା ତସ୍ତ ବଞ୍ଚି ସାରାଂଶାର ॥
ନାମ ନିଷ୍ଟ୍ୟା ନୃତ୍ୟା ନିର୍ଧିଳନାଥ-ଉରେ ।
ବିପରୀତ କାନ୍ଦ ଲାଜ ପରିହରି ଦୂରେ ॥
କାନ୍ଦଖିନୀ ଜିନିଯା ନିର୍ମଳ ବର୍ଣ୍ଣ କାଳେ ।
କୁଳେର୍ବନ-କିରଣ ତିମିର-ପୁଞ୍ଜ ଆଳେ ॥
କଟିତଟେ କରାଲି ଲୁହତ ମୁଣ୍ଡମାଳ ।
ଲୋଳ ଜିହ୍ଵା ବିଶାଳାକ୍ଷୀ ବଦନ ବିଶାଳ
ହେରି ବପୁ ରିପୁଚର ଭୟେ କମ୍ପବାନ ।
ବାମେ ଅସି ମୁଣ୍ଡ ବାମେ ବରାଭୟ ଦାନ ॥
ଅପରମ ଶବ୍ଦାର୍ଗ୍ରୀ ଶ୍ରବଣ ମୁଗଳେ ।
ବିଗଲିତ କୁଷଳ ଲୋଟାଯ ଧରାତଳେ ॥
ବିବନ୍ଦ୍ରା ଯୋଗିନୀଷ୍ଟୀ ଦୀର୍ଘ ଛଟା ମାଥେ ।
ରିକଟ ବଦନ ଶ୍ରଦ୍ଧାପାନପାତ୍ର ହାତେ ॥
ମିତ ପୀତ ଲୋହିତ ଅମିତ ରୂପ ଛଟା ।
ହୁକେ କୁକ୍କେ ଉର୍କମୁଖେ ଗିଲେ ରିପୁ ଘଟା ॥
ହୀତ ରଥ ଶୀରଥି ତୁରନ୍ତ କରିବର ।
ଶିବାକୁଳେ ଶକ୍ତିଲ ଶାଶାନ ଶକ୍ତାକର ॥
ଏକାନ୍ତ କାତର ଅତି ମହି ଯାଯୁ ତଳ ।
ଶୁର୍କାଳେ ଅଲମ ମୃଷ୍ଟି ମହିଲ ମକଳ ॥

বিদ্যাশুলৰ ।

অখিল জননী তব চরিত্র এমন ।
হেদেগো কঙণাময়ি এ আৱ কেমন ॥
ধন্যা দারা স্বপ্নে তাৱা প্ৰত্যুদেশ তাৱে ।
আমি কি অধম এতে। বৈমুখ আমাৱে ।
জন্মে জন্মে বিকায়েছি পাদপদ্মে তব ।
কহিবাৱ কথা নুয় বিশেষ কিঞ্চিব ॥
অসাদে প্ৰসন্না হও কালী কৃপামই ।
আমি তুয়া দান-দান দামীপুৰ হই ॥

অষ্টরসাধাৱ জগদস্থা-পাদপদ্ম ।
পৱন রহস্য-কথা শুন শুণসন্ম ॥
বিলোকনে যে যে চিত্ৰে জন্মে যে যে ব্ৰহ্ম ।
বৰ্ণনা ঘোগ্যতা বটে কাৰ্য কৰ্ত্তা যশ ॥
স্বকীয় সুন্দৰী পাদপদ্ম হৃদে রাখি ।
শ্রান্ত মাত্ৰ সদাশিব বিষুণ্ঠিত আঁধি ।
মহাকবি পদ্ম প্ৰতি ঘৃণা জন্মে মনে ।
কি শুণে তুলনা ছি ছি এ হেন চৱণে ।
দৰ্পে কহে মদন বিগত যুক্ত ভয় ।
চিৱ কালাস্তৱে পৱিপূৰ্ণ পৱাজন্ম ॥
চন্দ্ৰ সূৰ্য এ কোন উদয় ত্ৰিভুবনে ।
জোধুকু বিদুষদ শক্ত নিৱৰ্কণে ॥
সতী সঙ্গি সভক্তি হৃদয় পদ্ম বুল্দ ।
নিতান্ত বিশ্বিত বিৱিষ্যাদি সুৱহন্দ ॥

କବିରଙ୍ଗନ

ମହାତୀତୀ ଧରଣୀ ଶୁଦ୍ଧିର ନହେ ପ୍ରାଣ ।
ଚିତ୍ତରୁକ୍ତି କୋନ କୁଟେ ପାଇ ପରିଜ୍ଞାନ ।
ଶ୍ରେଷ୍ଠମୁଖୀରୁହଚର୍ଚୀଗଣ ମହାଲୀଦ ।
ନସ୍ତନ ନିମିଷହିନ ବିଗତୁ ବିଷାଦ ।
ତ୍ରିଶ୍ଵରଜନନୀ ତଥ ଶିରଧିଯୀ ପଦ ।
ଉଥଲେ କରଣୀସିନ୍ଧୁ ଅଙ୍ଗୁ ଗଦଗଦ ।
ଅସାଦେ ଅସନ୍ନାହଓ କାଳୀ କୃପାମହି ।
ଅମି ତୁମୀ ଦାମନାମ ଦାମୀପୂତ୍ର ହଇ ।

কবিরঞ্জন বিদ্যাসুন্দর ।

জাগরণারস্তঃ ।

বিদ্যার পাত্রাবেষণে মাধব ভাঁটের
কাঞ্চিপুর গমন ।

বীরসিংহ মহামতি, দুদয়ে চিন্তিত অতি,
হহিতার শোগ্য পতি কই ।

কৃপে শুণে কুলে শীলে, সর্বশ্রেষ্ঠ এ সকলে,
বিশেষত বিদ্যালাপে জই ॥

সে জন তাহার প্রভু, প্রতিজ্ঞালজ্যন প্রভু,
নহে কোথা শুপাত্ এমন ।

যত যত ভূপমুত, কৃপতে বটে অস্তুত,
বিদ্যা নাই উপায় কেমন ॥

নিকটে মাধব ভাঁট, কত মত করে ঠাঁট,
আমি মিলাইব শোগ্য পাত্ ।

শুন শুন মহাশয়, একথা অন্যথা নয়,
কিন্তু কিছু কাল গৌণ মাত্ ॥

କବିରଙ୍ଗନ

ଭାଟ୍ଟାକୋ ଅଟ୍ଟହାସେ, ଶୁଧାସିଙ୍କୁ ମଧ୍ୟେ ଭାସେ,

ସିରପା କରିଲା ତାଙ୍କି ଘୋଡ଼ୀ ।

ଛିଡ଼ିଯା ଗଣ୍ଠର ହାର, ନାନା ରତ୍ନ ଦିଳା ଆର,

ଖାସ ପୋଥାକେର ଖୁସା ଗୋଡ଼ା ॥

ବିଦାୟ କରିଯା ଭାଟ୍ଟେ, ପୁନରପି ରାଜପାଟେ,

ରୀଙ୍ଗକର୍ଷେ ମନ ଦିଲା ଭୃପ ।

ମିଲିବେ ଉତ୍ତମ ବର, ଶୁପୁରୁଷ ଗୁଣଧର,

ମନେ ମନେ ଜାନିଲୀ ଅନ୍ତପ ॥

ମାଧବ ତୁରଙ୍ଗ ଚଂପେ, ଗୌପେ ପାକ ଦିଲୀ ଦାପେ,

ଶେଷେ ମାରେ ପିଛାଫେ ତାବୁକ ।

ପବନଗମନେ ଯାଏ, ପାଛୁ ପାନେ ନାହିଁ ଚୂର,

ଶ୍ରୀମାଦେତେ ପରମ ଶୈତନ ॥

ବନ୍ଦିଲ ଅନେକ ଝାଟେ, ଉପଯୁକ୍ତ ନିଲେ ନାଇ,

ଶେଷ କାକିନେଶ ଉପନୀତ ।

ପାଠଶାଳେ ପଢୁଣୀ ମହେ, ଶୁକବ ଶୁଭବ ରହେ,

କ୍ରମ ଦେଖି ଡିଟ୍ଟେ ହରବିତ ॥

କୋନ ଶାନ୍ତେ ନାହିଁ କ୍ରାଟି, ମେ ମେ କଟେ ଦୃଢ଼ କୋଟି,

କ୍ଷଣ ମାତ୍ରେ ତାଗର ସିନ୍ଧାନ୍ତ ।

ମାଧବ ଜାନିଲ ଦଡ଼, ଭବାନୀର ଭକ୍ତ ବଡ଼,

ନିଃାଶ ବିଦାର ଏହି କାନ୍ତ ॥

ଚିତ୍ତେ ଚମକିର ଲାଗେ, କରଯୋଡ଼େ ଖାଡ଼ୀ ଆଗେ,

ରାଯବାର ପଡ଼ି କରେ ଶ୍ଵର ।

ଶିରେ ଉଠୁଇଯା ହାତ, କହିହେଛେ ହିନ୍ଦି ବାତ,

ଅନି ଶୁଦ୍ଧି ଶୁନ୍ଦର ନୀରବ ॥

ବାବୁଙ୍କି କୃଣିସ ମେରା,   ସର୍ଜିରୀନ ବିଚ ଡେରା,
 ନାମ ତୋ ହାମାରା ମାଧେ ତାଟ ।
 ଆରଜ କରେଁଗେ ପିଛେ,   ଘଡ଼ୀ ଏକ ବୈଠେ ନୀଚେ,
 ଆର ତୋ ଲାଗୋଇ ତୋଥ ତାଟ ॥
 ଆୟା ହେବୁ ଯେ ଚଢ଼େ ଘୋଡ଼େ,   ତୁମିଯା ପାଯା ହେବୁ ବଡ଼େ,
 ଓ ଲେକେନୁ ଭୁଲ ଗେରା ମବ ।
 ଖେଳାପ ନା କହେ ବାବୁ,   ତୋମିନେ ମୁଖେ କିମ୍ବା କାବୁ,
 ମେଇ ରୋଇ ତୁମେ ଦେଖା ଯବ ॥
 ଚିନ୍ମିଲିରେ ଦେଉକେ ଏହ୍ସେ,   ଆପ କେ ସୁରତ ଯେହ୍ସେ,
 ହୁନିରାମେ ପରଦୀ କିମ୍ବା ମୋତି ।
 ଦେଖା ହେ ମୁଲୁକ କେତ୍ତା,   ଛତ୍ରିଯେମେ ରାଜୀ ଯେତ୍ତା
 ତେରା ମୋଟାବିଲା ମାତି କେହି ॥
 ବୀରସିଂହ ନାମ ରାଜୀ,   ଜାତ୍ମେ ହ୍ୟାଙ୍କୁ ବଡ଼ୀ ତାଜୀ,
 ଶୋନ ହୋଗେ ଓନ୍କା ଭେକେର ।
 ଓନ୍କା ସରମେ ଲେଡ଼କୀ ଏକ, ତାରିକ କରେଁମେ କେତ୍ତେକ,
 ରାତ ଦେନ ସାଦିକା ଫେକେର ॥
 କଞ୍ଚ ଏତ୍ତା କି ହେଉ,   ହଜିମତ୍ତ ହି ଦେଗାଯେଓ
 ଶାନ୍ତମେ ଓହି ଓନ୍କା ନାଥ ।
 ତୋମାରା ହେବୁ ଏସା ଜାନ,   ଯୋ କହେ ମୋ କହ ମାନ,
 ତୋମ ମକୋଗେ ଆଓ ହାମାରେ ମାତ ॥
 ବିରଲେ ଭାକିଯା ନିଯା,   ଶୁନ୍ଦର ଶୁଣ୍ଡିର ହୈସା,
 ଶୁନିଲା ବିଶେଷ ଆର କଥା !
 ବିବାହ ହଇଲ ବାହି   ପକ୍ଷୀ ହୈସା ଉଡ଼େ ଯାଇ
 ନିବସି ରମଣୀମଣି ସଥା ॥

ପିଆବିଦ୍ୟାନାମ ଶୁଧା,   ଶୁନ୍ଦରେର ଗେଲ ଶୁଧା,
ରଙ୍ଗାରେ କରିଲା ଶତନ ।

ଘୋରତର ନିଶ୍ଚି ଶୈସ,   ଧରି କାଳୀ ନିଜ ବେଶ,
ସବିଶେଷ କହେନ ଅପନ ॥

କାବ କେନ ଓରେ ଡକ୍ଟ,   ଆମି ତବ ଅନୁରତ,
ଦେଓ ତୋ ଆମାର ଦାମୀ ବଟେ ।

ପରମ ରୂପସୀ ମେଇ,   ଏକାନ୍ତ ଜାନିବେ ଏହି,
.   ତକ୍ଷୀ ତୋମାର ତରେ ଥଟେ ।

ଅର୍ଥମେତେ ଶୁଣୁ କାଯ,   ବ୍ୟକ୍ତ ଶୈଖେ ମହାରାଜ,
କୋଟାଲେ କହିବେ କାଟିବ୍ରାରେ ।

ମେ କିଛୁ ମାନସ ନସ୍ତ,   କେବଳ ମର୍ମାବେ ଭସ,
ପରିଚୟ ଲାଇବାର ତରେ ॥

ମନ୍ଦାନ କରିବେ ପୁନଃ   କାରଣ ଇହାର ଭନ,
ଆପନେ ଚଳ ବୀରସିଂହ-ଦେଶ ।

ଏକାକୀ ଯାଇବା କୃତି,   ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯାବ ଆମି,
କଦାଚ ନାଭ୍ୟାବିଓ ରେ କ୍ରେଷ ॥

ଦ୍ୱାଦୁଷ ଦିବସ ଗୋଗ,   ଏତ ବଲି ମାତ୍ରୀ ମୌନ,
ସୁନ୍ଦାନେ ଅନ୍ତାନ କୈଲା ଶିବା ।

ଶ୍ରୀକବିରଞ୍ଜନେ କର,
ନିଦ୍ରାଭଦ୍ରେ ଦେଖେ ଧୀର ଦିବା ॥

ଶୁନ୍ଦରେର ବନ୍ଧୁମାନ ଯାତ୍ରା ।

ଶ୍ଵରେ ଶୈଳଶୁତୀ ଆଜ୍ଞା ମତ୍ୟ ମନେ ବାଣି ।
ଜାମା ହେତୁ ଯୋଗେ ବାଜା କରେ ଶୁଣରାଣି ॥

ବିଦ୍ୟପତ୍ର ଆସ୍ରାଣ ଲଇଲା ଶୁଣଧାର ।
 ଅନୋବ୍ରାହା ପୂର୍ବ ହେତୁ ଅପେ ହର୍ଗାନାମ ॥
 ସେଇକ୍ଷଣ ମାହେନ୍ଦ୍ର କହିବ ବାଡ଼ାଳକିବା ।
 ଅକିଣେ ଗେଣ ମୃଗ ଦ୍ଵିଜ ବାମେ ଶବ ଶିବା ।
 ଦେମୁ ବ୍ୟସ ଅହୁତ୍କୁ ସୁଶୁଦ୍ଧ ବରାଙ୍ଗନା ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣକୁଞ୍ଜ କଳେ ଅନ୍ତକୁଞ୍ଜରଗମନା ॥
 ବୁଝିବ । ବିନୋଦବୀର ବିନ୍ଦୁବତୀ ଲାଭ ।
 ଅଭାଇଣୀ ବ୍ୟଦେଶ ବିଦେଶ ଦିଲ ଦେଖା ।
 ଅହାନ୍ତ୍ଯେ ମନ୍ଦିରବ ପ୍ରବେଶିଲା ଏକାଙ୍ଗ
 କୁଣ୍ଡା ତୁଳା ନିଦ୍ରା ନାହିଁ ଚଲେ ରାତ୍ର ଦିବା ।
 କି ଭର ମନ୍ତ୍ରଟେ ମନୀ ମନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ଶିବା ।
 ପଥଶ୍ରଦ୍ଧେ ଯଦ୍ୟପି କଳାଯ ବଢ଼ କୁମା ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧିପଦେ ପିଲେ ବିଦୀନାମରମନ୍ତ୍ରଧା ।
 ବନେ ବନ୍ଦର କାତ ଚାନ୍ଦୀ ବେଡାଥ ।
 ତୁଟ୍ଟତର ତାରୀ ତାରେ ଫରେ ମା ତାକାରୀ ।
 ଭକ୍ତେ ଭୟ ଦର୍ଶାଇତେ ଦେବା ଭଗବତୀ ।
 ମାତ୍ରାୟ ମୁଜିଲା ନଦୀ ବେଗବତୀ ଅତି ।
 ଛିଲ ନା କାଣ୍ଡାରୀ ତରୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗଣ୍ଡିର ।
 ତାଲବୃକ୍ଷ ତୁଳ୍ୟ ଭାସେ ଅଲାଗ କୁଣ୍ଡାର ॥
 ଶୁତୁନ୍ଦତରଙ୍ଗରଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗ କାଣ୍ଠେ ଉରେ ।
 ଫଂଗର ହଇଲ ଫିରେ ନେତେ ଚାହେ ସରେ ।
 ହେନ କାଲେ ଶୁନଇ ତପୁର ଏକ କଥା ।
 ଅକ୍ଷ୍ମାନ ମହାଯୋଗୀ ଉପାହିତ ତଥା ।

ବିଭୂତିଭୂଷିତ ତମୁ କଟେ ଅକ୍ଷମାଳ ।
 ତାତ୍ତ୍ଵବର୍ଣ୍ଣ ଜଟାଭାବ ହୁଇ ଚକ୍ର ଲାଲ ॥
 କରୋପରେ ତ୍ରିଶୂଳ ଶାର୍ଦ୍ଦିଲଚର୍ଚ କଙ୍କେ ।
 ଉତ୍ତପନ୍ତି ପ୍ରଳୟ ଛିତ୍ତିକିକିରି କଟାକେ ॥
 ଯୋଗୀ ଜେଣେ ସତନେ ଯୁଡ଼ିଆ ହୁଇ ପାଣି ।
 ଧରୀ ଲୋଟାଇୟା ପଡ଼େ ଚରଣ ହୃଦୟନି ॥
 ଯୋଗୀ ଜିଜ୍ଞାସିଲା କହ ସତ୍ୟ ସମାଚାର ।
 କି ନାମ କୋଷାର ଧାର ତନମ କାହାର ॥
 ଶୁଲ୍କର କହେନ ନିବେଦନ ମହାଶୟ ।
 କାଞ୍ଚିଦେଶ ଧାର ଶୁଣିମିଶୁର ତନର ॥
 ଶୁନ୍ଦର ଆମାର ନାମ ବିଦ୍ୟା-ବ୍ୟବସାଇ ।
 ବିଦ୍ୟା ଅଦେବତେ ବୀରମିଶିହଦେଶ ଯାଇ ॥
 ଯୋଗୀ ବଲେ ଏକାକୀ ବିଷମ ଘୋର ବନେ ।
 ପଥ ପ୍ରାଞ୍ଜ ନହ ତୁମି ଯାଇବା କେମନେ ॥
 ପୁନରାପ କହେ ଅଭ୍ୟମି ପଥପ୍ରାଞ୍ଜ ନହ ।
 ଭରମୀ କେବଳମାତ୍ର କାଳୀ କୃପାମହି ॥
 ଦମୁଜ୍ଜ-ଦଲନୀ ଶ୍ରାମୀ ଜନନୀ ଯାହାର ।
 ଜଲେ ଜଲେ ଚାନ୍ତରୀକ୍ରେ ତମ କି ତାହାର ॥
 ଆରବାର ଯୋଗୀ ବଲେ ଶୁନ ହେ ବାଲକ ।
 ଶିବପଦ ଶ୍ରଦ୍ଧ ତିନି ଅଗତପାଲକ ॥
 ଆଞ୍ଚତୋଷ ଦେବଦେବ ସୌଧ୍ୟମୋକ୍ଷଦାତା ।
 ସନ୍ତଟ ଶକ୍ତର ବିନୀ କେବା ତୟାତା ॥
 ଆନ କର ଶୁଚି ହେଉ ଦଣ୍ଡ ହୁଇ ରହ ।
 କାଳୀ-ଶ୍ରଦ୍ଧ ପରିହର ହରମସ ଲହ ॥

କୋପେ କୋପେ କଲେବର କବି କହେ କଟୁ ।
 ବୁଝିଥାମ ଆଗମେ ନିଗମେ ବଡ଼ ପଟୁ ॥
 କେନ ନହିବେକ ଚାହି ଏମନି ତ୍ୟ ଭକ୍ତି ।
 କୋନ ଗୁରୁ କହେଛେନ୍ ଶିବ ଛାଙ୍ଗା ଶକ୍ତି ॥
 ଶୈଳପୁତ୍ରୀ ମୁକ୍ତିକର୍ତ୍ତୀ ଜଗକାନ୍ତୀ କାଳୀ ।
 ବୁଢତା ଏକାଶ କର ଏକି ଠାକୁଶାଲୀ ॥
 ତୋମାର ବାତାମେ ସର୍ବ ଧର୍ମ ନଷ୍ଟ ହୟ ।
 ଏତ ବଲି ଅଧୋମୁଖେ ମୌନଭାବେ ରଯ ॥
 କ୍ଷଣେକ ଅନ୍ତରେ କବି ଫିରେ ଦେଖେ ପାଛେ ।
 ଦୁଚିଳ ବାହାର ନଦୀ ଯୋଗୀ ନାହି କାହେ ॥
 ଶୁନିଲା ଶ୍ରବଣେ କବି ଦୈବବାଲୀ ଏହି ।
 ମିଥ୍ୟା ନହେ ସ୍ଵପ୍ନକଥୀ ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ମେହି ॥
 ଭର ମାଇ ଭକତ ଭୁବନେ ଶୀଘ୍ର ସାବା ।
 ଶୁଣିଲିଧେ ଶୁଣିବତୀ ଗତ ମାତ୍ର ପାବା ॥
 ଆନନ୍ଦସାଗରେ ଭାମେ କବି ଶୁଣଧାମ ।
 ମେହି ନିଶ୍ଚ ମେହିଥାନେ କରିଲା ବିଶ୍ରାମ ॥
 ପୋହାଇଲ ବିଭାବରୀ ଉଦୟ ତପନ ।
 ଶ୍ରୀଦର୍ଗୀ ଶ୍ରବଣ କରି କରିଲା ଗମନ ॥
 କାଞ୍ଚିପୁର ହଇତେ ସହର ବର୍ଦ୍ଧିମାନ ।
 ଛର ମାମେ ଆମେ ଲୋକ କଞ୍ଚାଗତ ଆଣ ॥
 କେମନ କାଳୀର କୁପା କି କବ ବିଶେଷ ।
 ଦଶମ ଦିବମେ କବି କରିଲା ପ୍ରବେଶ ॥
 ପ୍ରସାଦେ ପ୍ରସନ୍ନ ହଓ କାଳୀ କୁପାମହି ।
 ଆମି ତୁମୀ ମାମଦାମ ମାମୀପୁଅ ହଇ ।

সুন্দরের বর্কমান প্রবেশ ।

(রাজ্ঞিধানী ও গড় বর্ণন ।)

প্রভাতে উদয়াদিতা । সুন্দর প্রকৃতিচিত্ত,

অবশিলা বৌরসিংহদেশ ।

স্বচ্ছন্দ সকল লোক, নাহি রোগ দঃখশোক,

নাহি কোন অধর্ম্মের লেশ ॥

দিব্য পরিচ্ছন্দ পরে, গান বাদ্য ঘরে ঘরে,

তিলেক নাহিক তানভন্দ ।

বালবৃক্ষ যুবা কিবা, এই রমে রার্তিদিবা,

রাগরঞ্জ উত্তম প্রসঙ্গ ॥

পরম্পর সুকোতুক, কাবা ঢাঢ়া একটুক,

কদাচিত্ত মুখে নাতি ভাসা ।

গোদুনরক্ষক ঘারা, সঙ্কীর্তন ভাবে ভারা,

কে বুবে পশ্চিম কেবা চাসা ॥

পরম পবিত্র রাজ্য, পরম্পর পূর্ণকীর্য,

সুরাচার্য সদৃশ অনেক ।

কল্পতরুত্ত্ব ভূপ, আবিগতা নানাকৃত,

দীন নাহি মে দেশে জনেক ॥

চৈরিগে চৌপাড়িময়, পাঠ্চায় পড়ুয়াচয়,

দ্রাবিড়-উৎকল-কাশীবাসী ।

কারো বাত্রিহোত বাড়ী, বিদেশ স্বদেশ ছাড়ি,

ଦେବାଲୟ ଠାଟି ଠାଇ,   ଅତିଥିର ସୀମା ନାହି,
 ବ୍ରଙ୍ଗଚାରୀ ସତି ବାନପ୍ରଶ୍ନ ।
 ବେଦବେଣ୍ଠା ଆଗମଞ୍ଜ,   ଭୃତ-ଭିଷ୍ୟତ-ପ୍ରାଞ୍ଜ,
 ସ୍ଵଧର୍ମେତେ ନୈଷ୍ଠିକ ସମସ୍ତ ॥
 ଅଯାଚକ ଜଙ୍ଗ ଲକ୍ଷ,   ବାସନୀ ସାଯୁଜ୍ୟ-ମୋଦ୍ଦ,
 ଭକ୍ଷଣ କେବଳମାତ୍ର ବାୟୁ ।
 ପ୍ରତ୍ୟେ-ପ୍ରତାପ-ତର,   ଜ୍ୟୋତିର୍ଶ୍ୱର କଲେବର,
 ଶୋଗବଲେ ଦୀର୍ଘ ପରମାୟୁ ॥
 ପ୍ରାଚୀନ ପଣ୍ଡିତ ବୈଦ୍ୟ,   ଉମ୍ବ ପ୍ରାରୋଗେ ସଦ୍ୟ,
 ସ୍ୟାମଦି ମୁଦ୍ର, କାଳେତେ ବିଯୋର୍ଧି ।
 ଭୂପତିର ଆଶ୍ଚା ଆଛେ, ଯାତ୍ରା ଯାତ ନିତ୍ୟ କାଛେ,
 ଚିରବ୍ରତି ଶୁଖେ କରେ ଭୋଗ ॥
 ଦେଖିତେ ଦେଖିତେ ଦୂର,   ଦେଖିଲେନ ରାଜପୁର,
 ଅମରାବତୀର ପ୍ରାୟ ଲାଗେ ।
 ବାହିରେ ସହରଧାନୀ, ଆଗେ ନେଇୟାତିର ଧାନୀ,
 ଧମକେ ଅମନି ଭୃତ ଭାଗେ ॥
 ଥାମେ ବାକୀ କତ ବାଜୀ, ଇରାଣି ତୁରକି ତ୍ରାଣି,
 ମଧ୍ୟ ଗାଜୀ ବମେଛେ ସବୀଇ ।
 ବୁକେତେ ଝାମ୍ପାନ ଢାଳ, ° ଯୁଗଳ ଶୋଚନ ଲାଳ,
 ଗୋରୀ ଗାୟ ଚିକଣ କାବୀଇ ॥
 ତାର ଆଗେ ଦଡ଼ ଦଡ଼, ପାଠାନେର ଚୌକି ବଡ଼,
 ଫାଟକେ ଆଟକ ଆଁଟାଆଁଟି ।
 ବିଦେଲୀର ଲାଗ ଝାଡ଼ୀ, ମେଫାଇ ଆଳିରେ ଥାଡ଼ୀ,
 ହଜ୍ଜତେ ଫେଲାୟ ମାଥା କାଟି ॥

ଆକିଙ୍ଗେ ହାମେଶା ମନ୍ତ୍ର,   ହଁ ସିଯାର ଦରବନ୍ତ,
 ସୁମେ ଆଖି କୁମାରେର ଚାକ ।
 ବ୍ୟାସ୍ତବୁଲ୍ୟ ବନ୍ଦେ ଆଜେ, ଗୋଲାମ ଦାଢ଼ୀଯେ କାଜେ,
 ଗରବେତେ ଗୌପେ ରୈସ ପାକ ॥

କିବା କହେ ବିଜିବିଜି, କତ ବୁଝି ନାଓ ବୁଝି,
 ବିଷମ ମଗଜ ସଦୀ ଟେଡ଼ୀ ।

ଓରେ ବହିନୀ ଭୁରଜାରୀ, ଏଯମାରେ ଶକ୍ତରୀ ଗାରି,
 ବାଙ୍ଗାଲିରେ ଦେଖେ ଯେନ ଭେଡ଼ା ॥

ମଗଧି ଶୋଯାର ଯାରା,   ବିଷମ କାଟା ଓ ତାରା,
 ମହିମୀ ଅସୀମ ପରାକ୍ରମ ।

ତାକାଇତେ ଏକଟୁକ,   ଭୟେ ପ୍ରାଣ ଧ୍ରୁଦୁକ,
 କେବଳ ସାଂକାତ ତୁଳ୍ୟ ଯମ ॥

ରାଣି ମୋଗଲସ୍ଟା,   ଚାପଦାଢ଼ୀ ମେତୀକଟା,
 ମାପାର ଉପରେ ହେଇଁ ପାଗ ।

ପାରମୀ ଆରବି କର୍ମ,   କତ୍ତ ନାହିଁ ମୃତ୍ୟୁ,
 ସମରେ ଅର୍ଥର ଯେନ ବାନ୍ଦି ॥

ମୋରୀ ମୋକାଦିମା କାଜି, ଆଖିଲଏନ୍ଦ୍ରାକ ରାଜି,
 ହିଁଯେ ହକ୍କିଜକେ କିମ୍ବେ ଆସାଇ ।

କୋନକୁପେ ନହେ କାଚି, ଦିନ ଏମାନତ ଦାଚି,
 ପାଚ ଓତେ କରଯେ ନମାଜ ॥

କୋହି ଦେଲମେ ନାହିଁ ଶୁଦ୍ଧେ, କାହା ହୋଗା ଆପେର ମୁଖେ,
 କିବା ହେବ ବତ୍ତ ବୁଝା କାମ ।

ସାହେବ ଜି ଖାନା ଦେଓ, ଏହାଇ ଆରଜ ଲେଓ,
 ପଢାହେ ଲାଚାର ବଢା ହାମ ॥

ତାର ଆଗେ ଖୋବଥାନା, ନାହା ରଙ୍ଗେ ପଞ୍ଚି ନାହା,

‘ ସମ୍ବନ୍ଧ ମଦନା କାକାତ୍ତ୍ଵା ।

ତିରୀ ତୋତୀ ଫରିଆଦୀ, କାଜାଲୀ ଚନ୍ଦନା ଆଦି,
ହିରାମନ ଲାଲମନ ଶୁରୀ ॥

ପାହାଡ଼ିଆ ମତ ପାଦୀ, ଦେଖିଲେ ଜୁଡ଼ାଯ ଅଁଏହି,
ଉଠେର ଉପରେ ଆଚେ ଝୁଣି ।

ଶିବତର୍ଗୀ ଶିବରାମ, ‘ ସମା ଦୀଦାନନ୍ଦ ନାମ,
ନା ପଡ଼ାତେ ପଡ଼େ ଏହି ବୁଲି ॥

ଫିଲପାନା ତାର ଆଗେ, ଚିତ୍ତେ ଚନ୍ଦ୍ରକାର ଲାଗେ,
ନିଳଗିରି ତୁଳ୍ୟ କବିବଳ ।

ହାଜର ହାଜର ଆର, ହୃଦୀ ହୃଦୀ ନନ୍ଦମାଦ,
ଲୀଲଗାଁ ବାଉଟ ବିଷବ ॥

ଲୋହାର ଜିଜିର ପାଯ, ଚକ୍ର ପାକାଇୟା ଚାନ୍ଦ,
ଦୀଜିଦୀଯ ପୋଯା କତ ଶେବ ।

ଉତ୍ସୁକ ଭର୍ତ୍ତକ ମେଡା, ମେହିଗୋଦ ଭୈନ ଘର,
.ଜୋଦୀର ଜାମୋଦୀର ଘେବ ॥

ନାମ୍ରେ ଦାମୋଦର ନଦ, ଗଢ଼କୁ ଦୀକା ନଦ,
ଚୌଦିକେ ବେଷ୍ଟିତ ମେଜୁଦିଶ ।

ବ୍ୟକ୍ତି ବିଷମ ଉଚ୍ଚ,
ଭଲେ ଭଲେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ହୀନ ॥

ହୋଗଧନି ଦୀମୀ କିମୀ, ହଡ ହଡ ରାତ୍ର ଦିବୀ,
ନିରନ୍ତର ତୁମିଲଙ୍କ ତଥା ।

ନାମେଜାଲୀ ମାଲ ଗୁଲା, ଗାଁ ମା ମା ରାମା ମୂଳା
ବିକ୍ରମେତ କାତ କବ କଥା ॥

ପାଛେ ଡାନା ମାରେ ଝାଡ଼ି, ଧରକେତେ ମାଟି ଫାଟି,

ଗୋଡ଼ାନୁକ୍ଳା ଉପାଡ଼େ ଅମନି ।

ଦିଲେ ହଟେ ମାବୁଁ ତାଳ, ଦେଖିତେ ସାଙ୍ଗାତ କାଳ,

ଅକାଳେତେ ଜମନେବୁ ଧରନି ॥

ସହିଦ୍ଵକେ ଦୂରେ ଭୋଲା, ଭୂମେ ପଡ଼େ କରେ ପେଲା,

ଗଞ୍ଜିନ ମଭାଇ ଭାଗ ଜାନେ ।

ପରମ୍ପର ଛିଦ୍ର ଚାହ, ମେ ମାବେ ପାଶୋଟେ ପାଥ,

ଇହା କରିଯା ଏକା ଚୋଟ ହାନେ ॥

କୋଟି କୋଟି ତିବଳାଜ, ଯେବା ବିଦେ ଏକାନ୍ଦାଜ,

ରାଘେ ଦୀଶେ କେହ ନତେ ଟୁଟୀ ।

ବାଦେ ଓ ମନ୍ଦିମେ ଲଡ଼େ, ଧାରା ବଧୀ ବନ୍ତ ପୁଣ୍ଡେ,

କୋମକେ ମାନ ଦୂରେ ଢାଣୀ ॥

ମନ୍ତ୍ର ଗଡ଼ କ୍ରମେ କ୍ରମେ, ଶୁକ୍ଳବି ସୁନ୍ଦର ଲମ୍ବେ,

ବତ ଛାଇ କତ ଚମକାଇ ।

କାଣିକାର ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟି; ପୁରୀ ବିଦ୍ଵକଞ୍ଚାନ୍ଦିଷ୍ଟ,

ଫୁଟିତେ ତୁଳନୀ ନାହିଁ ଯାବ ॥

ମନ୍ୟ ବନ୍ତ ପୁଣ୍ୟ ଦେଶ, କି କହିବ ମରିଶେବ,

ମାଙ୍ଗାତେ ଶକ୍ତି ହେବ ବାଲି ।

କୋଣୀ-ପାଦପଦ୍ମ-ତଥେ, ଶ୍ରୀକବିଟଙ୍ଗନ ବିଶେ,

ଆନନ୍ଦିତ କବି ଶୁଣରାଶି ॥

বাজাৰ বণন ।

তাৰ আগে দেখে কবি রাজাৰ বাজাৰ ।
 বিদেশী বেপাৱি, বৈমে হাজাৰে হাজাৰ ॥
 বণিজি দোকান কত শতশত ঠাই ।
 মণি মুক্তা প্ৰবাল আদিৱ সীমা নাই ॥
 বনাত মথৰ পটু ভূমনাই থাসা ।
 বুটাদাৰ চাকাইয়া দেখিতে তাৰাসা ॥
 মালদই নুলাটী চিকণ সৱবন্দ ।
 আৱ আৱ কত কব আমিৱ পছন্দ ॥
 বিগাতি বহৃত চিঙ বেস কিঞ্চিতেৱ ।
 ধৰিদাৰ নাহি পড়া পড়া আচে চেৱ ॥
 স্তুলভ সকল দ্রব্য যা চাই তা পাই ।
 বাজাৰে বেদাতি নাই রাজাৰ দোহাই ॥
 তাতিৰ আমাৰি পিঠে বাধাই কোটাল ।
 শবন সুমান দৰ্প ছই চক্ৰ লাল ॥
 চৌগোফা ভ্ৰজাই দাঢ়ি গুলিয়াছে ভাল ।
 সফেদ পোমাক পৱা কলেৰ কাল ॥
 রঞ্জ চন্দনেৰ ফৌটা বিৱাজিত ভালে ।
 পূৰ্বদিক প্ৰকাশ ঘেৰত উষাকালে ॥
 ভবানীৰ বড় ভক্ত ভয় নাহি মাত্ৰ ।
 যাৱ পানে চাৱ তাৱ কাঁপি উঠে গাত্ৰ ॥
 দুই পাশে চৌৰি ঝাঁড়ে শবেশী / গুলাম ।
 সৱদাৰ লোকে যত কৱিছে শেণাম ॥

ଆଗେ ଡକ୍ଟା ମନ୍ତ୍ରର ମନ୍ତ୍ରର ଚନ୍ଦ୍ରବାଣ ।
 ବାଜେ ନାମୀ ଜଗବଞ୍ଚ ଭେଂ ଓରି ବିଶ୍ଵାନ ॥
 ହାଜାର ମୋହାର ସଙ୍ଗେ ପାଠାନ ମକଳ ।
 ଧମକେ ଚମକେ ତମୁ ଧର୍ମ ସାଯ ତଳ ॥
 ନକିବ ଫୁକାରେ ସଦ୍ୟ ହାଜାରିର ଭୁଲ ।
 ସହରେ ଦୌରତ ପଡ଼େ ସାଯ ବାହାଦୁର ॥
 ଶୁନ୍ଦର ହାମେନ ଛିନେ ଥାକ ଦିନକତ ।
 ପାଛେ ସାବେ ବୁଝାପଡ଼ା ବାହାଦୁରି ଯତ ॥
 ଅସାଦେ ଅସା ହେ କାଲି କୁପାମଟ ।
 ଆଖି ତୁଯା ଦାସଦାସ ଦାସିପୁତ୍ର ଛଇ ॥

ସରୋବର ବର୍ଣ୍ଣ ।

ତଦନ୍ତରେ ଦେଖେ କବି ଦିବ୍ୟ ସବୋବର ।
 କୃଟିକେ ନିର୍ମିତ ସାଁଟ ପରମ ଶୁନ୍ଦର ॥
 ତୀରତକୁ ଶୁବର୍ଣ୍ଣ-ନିବନ୍ଧ ଶାଖାମୂଳ ।
 •ମଞ୍ଜୁଲ ବଞ୍ଜୁଲବନେ ମନ୍ତ୍ର ଅଲିକୁଳ ॥
 ନିରମଳ ଜଳ ଶତଦଳ ବିକମିତ ।
 ଈଷନ ପାତୁର ମିତାମିତ ରକ୍ତ ପୌତ ॥
 ହିଂସ ହିଂସିମଙ୍ଗେ ସନ୍ଧ ରନ୍ଧରସ କ୍ରୀଡ଼ା ।
 ବିରୋଧୀଜନାର ଚିତ୍ରେ ଜନ୍ମ ମହାପୀଡ଼ା ॥
 ଶୈତାନ ସୌଗନ୍ଧ ମାନ୍ଦା ତ୍ରିବିଧ ପଂନ ।
 •ତ୍ର ମନୋଭବ ଆବିର୍ଭବ ଅନୁକ୍ରମ ॥

মন্ত্র বন্ধনস্থল সেই কি কহিব কথা ।
 এককালে মূর্তিমস্ত চয় খাতু যথা ॥
 অতি চিত্র বিচিত্র শুনহ ক্রমে ক্রমে ।
 জগেক নলিনীশোভা হত হিমাগমে ॥
 জগে শীত বিপরীত কম্পমান তমু ।
 সুধাসম তিতকারী ভাই ও স্বশাই ॥
 বলবস্ত বসস্ত দুরস্ত অনভৃত ।
 রচিপতি রথী রথ মলয়মরুত ॥
 এমত রহস্য কাম সে নিজে অনঙ্গ ।
 পুর পুষ্পদমু চাকু শুণচয় তৃপ্ত ॥
 মহাপাত্র সুপাত্র স্বকীয়গণ ওট ।
 তগাপি ও মনেরণ ত্রিজগত-জই ॥
 অলিকুল বিকল বকুলে পিঘে মধু ।
 শুণ্ডরে মঞ্জিন রব পরভৃতবধৃ ॥
 পুষ্করাশ্রে পুষ্কর করিতে লয় তুলি ।
 নিকটে করিলীনুদে বাচে কৃতৃহলি ॥
 চক্রবাক চক্রবাকী খেলে চঙ্গপুটে ।
 পঞ্জন-পঞ্জনী-প্রেম তিলেক ন। টুটে ॥
 জগে বিষতুল্য কর সুতাপিত মহী ।
 সুপ শিগৌ তদঙ্কে নিঃশঙ্কে রহে অতি ॥
 মৃগেঙ্কে গঞ্জেঙ্কে নিবসতি একঠাই ।
 এমন জাতির ধর্ম শান্তমধ্যে নাই ॥
 কষ্ট তাপে চাতকচাতকী উর্কেতুকে ।
 বুঝা যাব সজীক ফটকজল ডাকে ॥

କୁଣେକ ଗଗନେ ସନ ଘୋରତର ରବ ।
 ସଥି ଦେଖି ଶିଥି ଶିଥି ସଦନେ ତାଣୁବ ॥
 ଡାହକାଡାହକୀ ଡାକେ ଡେକେର ବୌହୁକ ।
 ପ୍ରସଦା ପ୍ରସଦେ ନାହିଁ ତ୍ୟଜେ ଏକଟୁକ ॥
 ସାରମସାରମୀ ନାଚେ ଦୋହିଁ ମତଜୀନ ।
 ବିଷନ ବକଟକେତୁ ତାହେ ବଲବାନ ॥
 ଉଚ୍ଛତକବିକପିତ୍ର କନସ ମଞ୍ଜୁଳ ।
 ବିରହିଶୀ କାମିନୀଜନାର ନେତ୍ରଶୂଳ ॥
 କୁଣେ କୁଣେ ଶୁରୁତର ଗରଜେ ଜଳଦ ।
 ବିଲ୍ଲପତ ନାହିଁଯାତ୍ର କେବଳ ଶରଦୁ ॥
 ପ୍ରସାଦ କହିଛେ କାଳୀଚରଣକମୟେ ।
 ବନ୍ଦିଲ ବିନୋଦବର ବକୁଳେର ତଳେ ॥

ବକୁଳତଳାୟୁଁ ଶୁନ୍ଦର ଦର୍ଶନେ ନଗର-
 ନାଗରୀଦିଶ୍ଵେର ଉତ୍କଳ ।

ରାଗିଶୀ ବାଧାର—ଢାଳ ସବ ।	ଧୂଗୀ ।
, କି ଅନୋହର କୁପପୁଞ୍ଜ ମରି ଐ,	
ତୁଳନା କବ କିବଳନୀ ସହି ।	
ନିକଟେ ବାରେକ ଚଳନୀ ଯାଇ ॥	
କି ମେର ଶିଥର,	କିବୀ ବିଦୂରର,
ବିବେଚନୀ କର,	କି ତକୁତଳେ ।
ଶିଥରୀ ଶୁଚଳ,	ଏ ଦେଖି ସଟଳ,
ମନ୍ଦିର ମନନ,	ମକଳେ ବଲେ ॥

কেহ কহে হাসি,
 মনে হেন বাসি,
 সৌমামিনীরাশি,
 এমনি হবে ।
 আর জন কহে,
 যে কহ সে নহে,
 সৌমামিনী রহে,
 প্রিৱতী কবে ॥
 কি ঝগ-লাবণ্য,
 এ পুৰুষ ধন্ত,
 বিধি কাৰ জন্য,
 গঠিল বটে ।
 কহে এক সতী,
 সেই ভাগ্যবতী,
 শুন্দৱ এ পতি,
 যাৰে লো ঘটে ॥
 দুদয়মাখাৰে,
 রাখিয়ে ইথাৰে,
 দুৱনছথাৰে,
 কুলুপ দিয়া ।
 ঝগ নহে কালো,
 নিৱার্থতে আলো,
 দেখ মধি আলো,
 অঁাধি মুদিয়া ॥
 কহে রামা আৱ,
 গলে পৰি হাৰ,
 এ হাৱ কি ছাঁৱ,
 ফেলি গো টেনে ।
 আশা পূৱে তবে,
 হেন দিন হবে,
 কোনজন কবে,
 ঘটাৰে এনে ॥
 কহে কোন আই,
 আনি ষদি পাই,
 পলাইয়া যাই,
 এদেশে খেকে ।
 নারীকলা কালো,
 বড়কি নানা ছালো,
 প্রাণ বড় কালো,
 দেনা লো ডেকে ॥
 কেহ কহে আজি,
 ওকে কৱো রাজি,
 শেষে দিয়া বাজী,
 না দিব ছেড়ে ।
 শাঙ্কড়ি-শঙ্কুৱ,
 নাহি পতি দূৱ,
 শুন্থ মোৱ পূৱ,
 কে দিবে তেড়ে ॥

কহে কোন নারী,	হয় আজ্ঞাকাৰী,
ভুলাইতে পাৰি,	এ গুণ আছে ।
বিদ্বাৱ যেগুলৈ,	বিষম ব্যাকুলী,
চক্ষে দিয়া ধূলী,	ওলবে গো পাছে ॥
কেহ বলে চল,	দাঢ়ায়ো কি ফল,
হৃদয়ে বিকল,	হৈয়াছি মোৱা ।
কামানল চয়,	করিছে সংখ্য,
তমু অপচয়,	হবে গো ভৱনু ॥
তুমি মনোৱৎ,	বুঝেসুঝে এত,
আশুলিলা পথ,	না পাৰি খেতে ।
পরম্পৰ বলে,	চৱণ না চলে,
আইলাম জলে,	আপনা খেতে ॥
কত কুলদারী,	চকোৱিব পাৱা,
নিৰগিছে তাৰা,	মে মুখশণী ।
কে ভৱে জলমে,	ভাসায়া কলমে,
অতন্তুলমে,	রহিল বসি ॥ .
শ্রীপ্ৰসাদে ভয়ে,	পীড়া দিয়া ঘনে,
নিজ নিকেতনে,	সকলে চলো ।
শুন সার কই,	এ কবি বিজ্ঞই,
বিদ্যাহেতু ওই,	এমেছে ওলো ॥

କବି ଦର୍ଶନେ କାମିନୀଗଣେର କାମୋଦୀପନ
 କୁଲେର କାମିନୀ,   କୁଞ୍ଜରଗାମିନୀ,
 କି ଅପକୃପ କୃପମ୍ଭୀ ।
 ନାଭି ସରୋବର,   ପୀନ ପଯୋଧର,
 ବଦନ ବିମଳ ଶଶୀ ॥
 ଦଶନମୁକୁତା,   ମୃଦୁଂଶୁମୁତା,
 ଅମିଯାଜଡ଼ିତ ଭାଷା ।
 ଜୁଲୀଲ ଉତ୍ପଳ,   ଲୋଚନ ଚଞ୍ଚଳ,
 ବେମୋରେ ଭୂରିତ ନାମା ॥
 କି ଭୁକ୍ତଭଞ୍ଜିମା,   ଦିଠି ଶୁରପିମା,
 ଯୋଗିଜନ-ମନୋ ହରେ ।
 ନିନିତ ପନୀୟ,   କାନ୍ତି କମନୀୟ,
 ଚପଳୀ ଚମକେ ଡରେ ॥
 ଚାକ କୁଶୋଦରୀ,   ଗର୍ବ ପରିହରି,
 ହରି ବନରାମୀ ଓହି ।
 ରନ୍ତାତକ ଉକ,   ଅତିଶ୍ୟ ଶୁର,
 ନିତସ୍ଥତୁଳନା କଇ ॥
 ହୃତୀ ରବୋଡ଼ା,   କତ ବେଳେ ପ୍ରୋଡ଼ା,
 ଶାନ ହେତୁ ଚଲେ ଜଲେ ।
 ଦୁରକ ଶୁଦ୍ଧର,   କୃପ ମନୋହର,
 ବିଶ୍ରାମ ବକୁଳ ତଳେ ॥
 ଜାଗତ ଅନନ୍ତ,   ଘନ କୌପେ ଅନ୍ତ,
 କଞ୍ଚୁଯାତ ହେମସଟ ।

কৃপ পানে চেয়ে, ধৈর্যামাখা গেয়ে,
হিংসে করে ছটফট ॥
কেহ কহে রাম, কেহ কহে কাম,
কহে আর এক সতী ।
রাম কাম নয়, এই মহাশয়,
মুমরাবতীর পতি ॥
কেহ কহে সই, নাগো আমি কই,
পুরুষের কালা কালু ।
ঠিগে নাহি বাধা, বিদ্যাবতী রাধা,
ঘৰে দোহে গোরাতনু ॥

আলিনীর সহ সুন্দরের পরিচয় ।

মালাকার-দারা হীরা, পুল দিয়া ঘরে ফিরা,
গেতে পথে শনে লোকমুখে ।
তক্তলে কপরাশি, নিরথে নিকটে আসি,
আপনা পাসরে ঝামা শথে ॥
জিজ্ঞাসে জুড়িয়া কর, হেমে হে পুরুষবন,
কোথা ঘর কাহার নলন ।
বন্ধুষ্যশ্রীরচলে, সহস্রাঙ্গ ক্ষিতিতলে,
কিবা হবে রোহিণীরমণ ॥
অথবা মঙ্গিরকেতু, বিদ্যাবতী লাভ হেতু,
আগমন কারণ বিশেষ ।
পূর্কে পোড়াইল-হর, হারাইলা পঞ্চশর্ব,
তথাপি ও জয়ী সর্বদেশ ॥

কিবা কূপ কি লাবণ্য,   জনক তোমার ধন,
 কত পুণ্যে জন্মে হেন পুত্র !
 বে তব অসবস্থলী,   ভাগ্যবতী তারে বলি,
 মে ধনী সমান নাহি কৃত ॥
 হাসি কহে শুণধাম,   সুন্দর আমার নাম,
 শুণসিঙ্কু রাজাৰ নন্দন ।
 কিন্তু বিদ্যাব্যবসাই,   বিদ্যা অষ্টেবশে যাই,
 বিদ্যা হেতু বিদেশে গমন ।
 অধিক কহিব কিবা,   বিদ্যা বিদ্যা রাত্রিদিবা,
 মনে মনে একান্ত ভাবনা :
 মেবি বিদ্যা বিদ্যা লাগি,   ইয়োচি দেশত্যাগি,
 যদি বিদ্যা পূর্ণ কামনা ॥
 বুঝিয়া বাক্যের চল,   তীরাবতী খলখল,
 বাসে ভাষে বটে হে বুঝেচি ।
 বিদ্যায় ভক্তি আছে,   বিদ্যালাভ হবে পাছে,
 আবি পরিচয় যে দিতেচি ॥
 হীরাবতী নাম ধরি,   বাসে বঞ্চি একেশ্বরী,
 পতি পুত্র কন্যা কেহ নাই ।
 উদ্বৰ উপায় মূল,   রাজকন্তু লয় ফুল,
 বাতায়াত নিত্য সেই ঠাই ॥
 পরম কূপসী রামা,   তৃষ্ণা শ্রামা ওণধামা,
 বিচারে জিনিবে যেই জন ।
 মেই তাৰ দুরয়েশ,   থ্যাত ইহা সর্বদেশ,
 বিষম ধূকভাসা পণ ॥

বিদ্যাশুলৰ ।

মাকি কোথা আছে কেটা, বতেক রাজাৰ বেটা,
 এসে হাসাইয়া গেল মুখ ।
 আগে শুনি বড় ভূর,   শেষে হয় দৰ্প চূৰ,
 কিন্তু নৃপতিৰ নাহি সুধ ॥
 শেখনী পাইবে যেই,   বড় ভাগ্যবন্ত যেই,
 তুলনা তাহাৰ কাৰ সঙ্গে ।
 সমুদ্রমনে নিধি,   উপজিল যতবিধি,
 নিৱন্দিল প্ৰতি অঙ্গে অঙ্গে ॥
 আৱ শুন গুণ্যুত,   তব নামে ভঁঁটীমুত,
 কথিতে বড়ই ভয় বাসি ।
 দন্যপি না দুণা কৰ,   থাকহ আমীৰ ঘৰ,
 ধৰ্মত তোমাৰ আমি মাসি ॥
 শুণৱাশি কহে হাসি,   ভাল গো ভাল গো মাসি,
 বল মাসি বাঢ়ি কতদূৰ ।
 মালিনী কঠিছে দুৰ,   নহে বাপু ওই পুৰ,
 এসো মোৱ বৎপেৰ ঠাকুৰ ॥
 মালিমহিলাৰ সঙ্গে,   চলিল গৱেষ বংশে,
 মেনাকুপে পথ কৱে আলো ।
 হালৈ পাদপদ্মতলে,   আকবিৰজনে বলে,
 বাসা তো মিলিয়া গেল ভাল ॥

ଅଥ ବିଦ୍ୟାର ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଶୁନ୍ଦର କହେନ ମାସି ମୋର ଦିବ୍ୟ ଲାଗେ ।
 ବିଦ୍ୟାର କ୍ରପେର କଥା କହ ଶୁଣି ଆଗେ ॥
 ଆଗେ ମେନେ ଏକି ଠାଟ ଠାଟେ କହେ ତୀରୀ ।
 ବାଲାଇ ମେଟେର ବାଛା କେନୋ ଦେଓ କିରୀ ॥
 ମେ କ୍ରପେର ମୀମା କବେ ଏତ ଶକ୍ତି କାବ ।
 ମେ ପାରେ କହିତେ କିଛୁ ଶତମୁଖ ଯାର ॥
 ପୃଥିବୀତେ ବଡ଼ ଆର କେବା ତୋମା ବହି ।
 ନା କହିଲେ ନୟ ତାଇ ଯା ଜୀନି ତୀ କହି ॥
 ଟାଚର ଚିକୁରଜାଳ ଜଳଧର ଜିନି ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧିମୁଗେ ପରାତବ ପାଇଲ ଗିଧିନି ॥
 ଡୁବିଲ କୁରଙ୍ଗଶିଖ ମୁଖେନ୍ଦ୍ରମୁଦ୍ରାୟ ।
 ଲୁପ୍ତ ଗାଁତ୍ର ତତ୍ତ ମାତ୍ର ନେତ୍ର ଦେଖୀ ଯାଯ ॥
 ନୟନେର ଚଞ୍ଚଳତା ଶିଥିବାର ତରେ ।
 ଅଦ୍ୟାପି ଖଞ୍ଜନ ନିତ୍ୟ କର୍ମଭୋଗ କରେ ॥
 ଅମିଯାଜିତ୍ତ ଭାସା ନାମା ତିଳଫୁଲ ।
 ବିଷ୍ଵାମିର ଦଶନେ ମୁକୁତୀ ନହେ ତୁଳ ॥
 ପ୍ରମଧ-ଧର୍ମ ଅଣୁ କି ଭୁଲଭଦ୍ରିମୀ ।
 ବାହ୍ତୁଲ ନହେ ବିସେ କିମେର ଗରିମା ॥
 ଘୋବନଜଳଧିମଧ୍ୟେ ମଗ୍ନ ମତ୍ତ ଗଜ ।
 ଉରେ ଦୃଷ୍ଟ କୁନ୍ତମ୍ବଳ ମେ ନହେ ଉରଜ ॥
 ନୌଭିପଦ୍ମ ପବିହରି ମତ୍ତ ମଧ୍ୟ ପାନ ।
 କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବାଡିଲ ବାରଣକୁନ୍ତମ୍ବଳ ॥

কিম্বা লোমরাজিছলে বিধি বিচক্ষণ ।
 যৌবন কৈশোরে দুন্দু করিল ভঞ্জনৰ্ম্ম ॥
 কেহ বলে মুধ্যস্থল নাহি কি রহস্য ।
 কেহ বলে দেবস্থষ্টি থাকিবে অবশ্য ॥
 সূজ্জ বিবেচনা তাহে বুঝিবে প্রবীণ ।
 বিজ্ঞ বট খোব দেখি কি প্রকার ক্ষীণ ॥
 নিবিড় বিপুল চাঁক যুগল নিতম্ব ।
 কাঁধ-পাৰা-বাঁৰ-পাৰ-সাৱ-অবলম্ব ॥
 যদ্যপি অচিৱ-প্ৰভা চিৱ শ্বিৱ হয় ।
 তবে বুৰি তহুশোভা হয় কিবা নৈৱ ॥
 মন্দ মন্দ গমনে যদ্যপি বাঁকা চায় ।
 মনোভব পৱাভব লইয়া পলায় ॥
 কোন্ বা বড়াই তাৱ পঞ্চশৰ তুণে ।
 কতকোটি ধৰণৰ সে নয়নকোণে ॥
 পোড়াইয়া কাঁধ নাম বটে শ্বৰহৰ ।
 তাহাৰ অসহ বালা হাঁনে দৃষ্টিশৰ ॥
 কুপবান্ বট বাপু শুণ কত ঘটে ।
 কিচুৱে জিনিতে পার তবে জানি বটে ॥
 হৃদয়ে সন্তোষ শুণৱীশি কহে হাসি ।
 শুণ না থাকিলে মাসি এতদূৰে আসি ॥
 কালীপাদপদ্মেতে যদ্যপি মন রহে ।
 অবলা বিচারে জিনা বড় কৰ্ম নহে ॥
 ফিরে বকেছীৱে শুন পুৰুষৱতন ।
 তকণী তোমাৰ তৱে বুঝিলাম মন ॥

କଣେମାତ୍ର ଉପନୀତ ମାଲିନୀନିଲସ ।
 ରନ୍ଧନ ଭୋଜନ କରେ କବି ଅହାଶୟ ॥
 ବିନୋଦଶୟାର ଝୁଥେ କରିଲ ଶୟନ ।
 ପୋହାଇଲ ବିଭାବରୌ ଉଦୟ ତପନ ॥
 ଶ୍ରୀରାମ ପ୍ରମାଦ କହେ କାଳୀପଦତଳେ ।
 ନିର୍ଜୀ ତ୍ୟଜି ଶୁନ୍ଦର ଉଠିଲା କୃତୁହଳେ ॥

• ଅଥ ମାଲଙ୍ଘ ବ୍ରତାନ୍ତ ।

ଅନ୍ତରେ ଉଦୟ ରବି,   ନିର୍ଜୀ ତ୍ୟଜି ଉଠେ କବି ।
 ଶିରମି-କମଳେ,   ଦଶ-ଶତଦଳେ,
 ଚିନ୍ତୟେ ଶ୍ରୀନାଥଛୁବି ॥
 ଅପରେ ଶ୍ରୀର୍ଗଣ୍ଠାନାମ,   ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେତୁ ମନ୍ଦାମ ।
 ଆତଙ୍ଗାନ କରି, ଦୌତ ଧୂତି ପରି,
 ସମକ୍ଷଙ୍ଗ ଗୁର୍ବାମ ॥
 ନିକଟେ ମାଲଙ୍ଘ ଶକ,   ଦେବି ମନେ ବଡ଼ ହୁଅ ।
 ମେ ଜନ ଗମନେ,   କୁରୁମ-କାନନେ,
 ବିକଗିତ ହୟ ପୁଷ୍ପ ॥
 କାଞ୍ଚନ କନ୍ତୁ ରୀ ବକ,   ଅପରାଜିତା ଚମ୍ପକ ।
 ମାଲଭୀ ମଲିକା, କୁନ୍ଦ ମେହାଲିକା,
 କେତକୀ ବର୍ଣେ କନକ ॥
 କୃତି ଗନ୍ଧରାଜ ଫୁଲ,   ନାଗକେଶେର ବକୁଳ ।
 କିଂକର ରଞ୍ଜନ,   କଦମ୍ବ-ମଞ୍ଜନ,
 କାମିନୀନମନଶୁଲ ॥

বিদ্যাশুলৰ ।

৩৬

শুলৰ সৌরভ ছুটে,   মন্দ মন্দ বায়ু ঘটে ।
 •   নামাৰক্তে প্ৰাণ, শুৱে দহে প্ৰাণ,
                     চংকিয়া হীৱা উঠে ॥
 গতি গঞ্জ জিনি মন্দ,   হৃদয় পৱনান্দ ।
 কোকিল কৃজিত,   ভূমিৰ গুণ্ডিত,
                     কুলে পিয়ে মকৱন্দ ॥
 দুমিতে কাননমাঝ,   সমুখে যুকৱাঞ্জ ।
 পুটাঞ্জলিগাণি,   মুখে মৃছ বাণী,
                     কহে তব এই কান ॥
 সামাঞ্জ পুঁকিষ নহ,   অকুপে আমাকে ক'হ ।
 পূৰ্ণ প্ৰক্ষ হৱি,   নৱকুপ ধৱি,
                     কি হেচু তুমি লমহ ॥
 কচ পুগাপুঞ্জ মন,   ধন্য কেৰা মন মন ।
 শুন মচাখৰ,   ধনা মমালদ,
                     অ'ঙ্গিগ শ্রীনৰোতুন ॥
 পুঁজুৰাণি কচে তাসি,   এ কথা না ভালবাসি ।
 হেদে শুন কষ্ট,   সাপৱাদি হঁট;
                     তুমি গো ধন্ত মাসী ॥
 শীৱাৰতী সনে হামে,   সুধাৰ সাগৱে ভঁমে ।
 শ্ৰীপ্ৰসাদ বলে,   কবি কুঠিলে,
                     চলিল মালিনীবামে ।

ମାଲିନୀର ପୁଷ୍ପଚଯନ ଓ ହାଟେ ଗମନ ।

ଶୁଦ୍ଧର ଚଲିଯା ଗେଲା ମାଲିନୀନିଲୟ ।
 ପରମ କୌତୁକେ ରାମା ତୋଳେ ପୁଷ୍ପଚଯ ॥
 ତୋଳେ ବକ ଚମ୍ପକ କନ୍ତୁରୀ ସେଫାଲିକ ।
 ଆତି ଜୁର୍ତ୍ତ ଗନ୍ଧରାଜ ମାଲଭୀ ମନ୍ଦିଳ ॥
 ଶତଦଳ ଶୂଳପଦ୍ମ ଶୃର୍ଯ୍ୟାମଣି ଫୁଲ ।
 କୁଳ ଜସା କୁଳକେଳି ଟଗର ବକୁଳ ॥
 କାଙ୍କନ ମାଦବୀଲତୀ ଶୋଣ ମର୍ମଜୟ ।
 ଅଶୋକ, ଅପରାଜିତୀ, ନିଶିଗନ୍ଧୀ କେଦା ॥
 ସେଁଟେଡ଼ି ଗୋଲାବ ନାଗକେଶର ଶୁଗନ୍ଧ ।
 କିଂଶୁକ ଧାତକି ବିଣ୍ଟି ତୋଳେ ମୁଚକନ୍ଦ ॥
 ତୁଲିଲ କୁମୁଦ ଯତ କତ କବ ନାମ ।
 ପୀଠ ସାତ ସାଥି ପୂରି ଚଲେ ନିଜ ଧାମ ॥
 ବାର ଦିଯା ବସିଲ ବିନୋଦବର ପାଶେ ।
 ବାମନୀ ବଣିତେ ନାରେ ଫିକ୍ ଫିରିକ୍ ହାସେ ॥
 ଭାବେ କବି ଏ ମାଗୀ ବସନ୍ତେ ଦେଖି ପୋଡ଼ା ।
 ଭାବେ ଦେଖି ଏପକାବ ହୟ ନାଇ ବୁଡ଼ା ॥
 କଟିର କାପଢ ଗାଣ୍ଟି କତବାର ଥୋଳେ ।
 ତୁର୍ଜପାଶ ଉଦାମ ଗା ଭାଙ୍ଗେ ହାଟି ତୋଳେ ॥
 ହେମେ ହେମେ ଆରୋ ଏମେ ସନାମ ନିକଟେ
 କି ଜାନି କପାଳେ ମୋର କୋନଥାନ ଘଟେ ॥
 କାମାତୁରୀ ହଇଲେ ଚିତନ୍ତ ଥାକେ କାର୍ଯ୍ୟ ।
 ବିଶେଷତ ନୀଚଜାତି ନୀଚ ବ୍ୟବହାର ॥

বিদ্যাশুল ।

ভয়ে অতি হীরাবতী প্রতি কহে হামি ।
গোটাকত টাকা নিয়া হাটে যাও মুসী ॥
প্রমথপতির প্রিয়া পূজা ইচ্ছা আছে ।
এতবলি বারো টাকা ফেলে দিল কাছে ॥
আমি আজি গাঁথি মালা তোমার বদলে ।
দেখদেরি স্ন্যপতি-নলিনী কিবা বলে ॥
ভাল বাপু বলিয়া আচলে বাক্সে তক্ষ ।
হাটে যায় মালিনী সংপ্রতি ঘুচে শক্ষ ॥
শ্রীকবিরঞ্জন বলে কালীপদ সার ।
বিরণে বিনোদবর গাঁথে পুষ্পহার ॥

শুলরের মাল্য গ্রন্থন ।

বিনা সৃত,	কি অঙ্গুত,	গাঁথে পুষ্পহার ।
কিবা শোভা,	মনোলোভা,	অতি চমৎকার ॥
জবা বক,	সুচম্পক,	বুল সেঁকালিক ।
চুক্তিকুল,	ও বন্দুল,	মালতী মলিকা ॥
গাঁথে বৌর,	করষ্টার,	অশোক কিংগুক ।
বাছি লয়,	পুষ্পচয়,	পরম কৌতুক ॥
পঞ্চ সঙ্গে,	গাঁথে রঙ্গে,	স্তুলপঞ্চ ভালো ।
নাকৈমাকে,	গফনাকে,	আরো করে আলো ॥
সনতাগ,,	গাঁথে নাগ,	কেশের ধাতকী ।
সৰ্বশেষ,	গাঁথে বেশ,	কুমুদ কেতকী ॥

ତୁଳା ମାଟି,   କୋନ ଠାଟି,   ଏକି ଅମ୍ବବ ।
 ଦଷ୍ଟିମାତ୍ର,   କାପେ ଗାତ୍ର,   ଜନ୍ମେ ମନୋତ୍ତବ ॥
 କହେ ରାମ,   ମନ୍ଦକାମ,   ଶୂର୍ଣ୍ଣ କର କାଲୀ ।
 ନୃପବାଲା,   ପାବେ ଆଲୀ,   ଏ ଗାଥନୀ ଭାଲୀ ॥

କବିର ମାଳ୍ୟସଂକ୍ରାନ୍ତ ପରିଚୟ ଲିଖନ ।

ସତନେ ଲଟିରୀ କବି କୁଳ ସର୍ବମିଜ ।
 ପ୍ରେତ ଦଲେ ଦଲେ ଲିଖେ ମହିଶେବ ନିଜ ॥
 ଶୁଣିନ୍ଦ୍ର ମହାରାଜୀ ପୁଣେର ଗରିମା ।
 ଶ୍ରୀମନ୍ ପତ୍ନୀ ଦୀର କି କବ ମହିମା ॥
 ନିଷ୍ଠିଲ ଶୁଣି ଦଶଦିଗ କରେ ଅଲୋ ।
 ମେହି ଅଭିମାନେ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତରେତେ କାଳୋ ॥
 ମେ ତେଜ ତୁଳନୀ ହେତୁ କ୍ରୋଧ୍ୟୁକ୍ତ ରବି ।
 ଉଦୟକାଲୀନ ନିଜ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଛବି ॥
 କ୍ରମେ ସବ ତେଜ ପ୍ରକାଶିଲ ନାନାକପେ ।
 ତଥାପି କଦାଚ ସମତାନହେ ଭୃପେ ॥
 ହୌ ପାଇସୀ ହାମ ପୁନଃ ହଦେ ଜନ୍ମେ ଭୟ ।
 ଭାସକ ଭାସକ କରେ ପ୍ରଦୋଷ ସମୟ ॥
 ରତ୍ନାକର ନାମ ବଟେ ଧ୍ୟାଯେ ସମୁଦ୍ର ।
 ମୃପ-ରତ୍ନାକର କାହେ ମେ ସମୁଦ୍ର କୁଦ୍ର ॥
 ଅଧିକନ୍ତ ଦୋଷ ତାହେ ଅପେକ୍ଷା ମେ ନୀର ।
 ଶଙ୍ଖଜନ୍ମୀ କିତିପତି ନିଦୋଷ ଶରୀର ॥
 କର୍ଣ୍ଣ ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣ ମହାଦାତୀ ଲୋକେ କହେ ।
 ଚକ୍ର ଦେଖି ବୁଝିଲାମ ନୃପଯୋଗ୍ୟ ନହେ ॥

বিজ্ঞারিত বাঢ়া কি বদনে যাও কহ।
 ক্ষমাগুণে সমা নন যিনি বৰ্ণণ।
 সেই মহাশয় শিখ কাঙ্ক্ষপূরণ।
 শক্তরীর দীক্ষ ছন্দ কবি নাম।
 শ্রতমাত্র পথপ্রাপ্ত হেতু মে তোমার।
 অমস্ত ইন্দ্ৰিয়গণ সকল আমার।
 কৰ্ণ কহে প্রথমে জন্মিল মম স্বৰ।
 চক্ষু কহে দৰ্শন কল্পয় বিদ্যুত্ত।
 কাতৰ রসন। কহে চিৰদিন ক্ষুদ্র।
 বাসন। বড়ই বিদ্যুৎ বদনের স্বধা।
 নাম। কহে পাদানী মে তদঙ্গসুজ্ঞাণ।
 আপমাত্র যাবদৌয় ছঃখপরিত্রাণ।
 বিকলে সকলে সাক্ষা কবে কহে বাহ।
 তনু হেম তব আলিঙ্গনে ইচ্ছ। বহ।
 সন কহে বিধ্যু। নহে সত্য কহি আমি।
 তোমৰ। পশ্চাতে বৃহ ইই অগ্রগামী।
 দেহরাজ্যে রাজা সেই কমলিনী কুন।
 রহিল নিকটে তব ন। বাহড়ে পুন।
 নপুংসক মন তবু সুখে করে জীড়।
 পাণিনী ব্যবসা যার তাৰ চিত্রে বীড়।
 ক্ষি শুণে বন্দিলা তাৰে চঞ্চলাশ্ফী ধন্য।
 অবিচার কৱ কেন তুমি রাজকু।
 সাক্ষি ভিতৱে রাখে সাজাইয়া হার।
 প্রসাদ কহিছে বালা যাও কোথা আৰে।

ମାଲିନୀର ହାଟ ପରିଚୟ ।

ହାଟ କରି ହୈରାବତୀ ଫିରେ ଏଲୋ ଦରେ ।
 କୌଥାତ୍ମା ବନିଲାଙ୍କବିର ବନାବରେ ॥
 ହାରାମେର ଶାଢ଼ୀ ମାନୀ କଥା କହେ ଠାଟେ ।
 ମାଟି ଖେସ ବାପୁ ଆଜି ଶିଥାଇଛୁ ଶାଟେ ।
 ଅଥବେତେ ବଣିକେର ଶାତେ ଦିତେ ଟାକା ।
 ଉଦ୍‌ଧାରିଦ୍ଵୀ ଶାତେ ନିତେ ମୁଣ୍ଡ କରେ ଦାକା ॥
 ଛଟା ଛିଥ ଗରଶାଳ ଢଟା ଛିଲ ଯେକୀ ।
 ହରେଦର ଦୁଃଖିତେ ଟାକାର ନାହିଁ ଗିର୍ବନ୍ଧ ॥
 ବାଟାବାଦେ ପାଇଲାମ ଆଡ଼କାଟ ନାହିଁ ।
 କିନିତେ ବଣିକହୁବା ଥୋକେ ଦେଲ ଢର ।
 ତବେ ବତେ ବାପୁ ବାକି ତିନ ଟାକା ଥାକେ ।
 ମୁଖେ ମୁଖେ ଲାଗେ ଲେଖା ନିତେତି ତୋମାକେ ।
 ଅଗ୍ନିତୂଳ୍ୟ ଦ୍ରୟ ବତ କବ ଆର କି ।
 ହୁ ଟାକାମ ଲଇଲାମ ତୁହି ମେର ମି ॥
 ଏକ ଟାକା ମବେମା ଏ ରହେ ଅବଶେଷ ।
 କିନିଲାମ ତାହେ ବଲି ଉପଦୂର୍କ୍ଷ ମେଯ ।
 ଉପହାରଦ୍ଵର୍ଯ୍ୟ କିଛୁ କିନା ବାଯ ନାହିଁ ।
 ହାତକଟା ଲଇଲାମ ତେଲିନୀର ଠାଇ ॥
 ତା ଓ ଦୁଃଖ ହତେ ପାରେ ସିବୀ ଚନ୍ଦ ମାଟ ।
 ଗୁଜ୍ଜାର ଲେଖାଜୋଗୀ ବଡ଼ି ଉତ୍ପାତ ।
 ଜ୍ଞାମ କରି ଧାଇଦାଇ ଲେଖା ଦିବ ଶେବେ ।
 ଉଚକ ମୟୟ ଏତ ମନେ ନାହିଁ ଏମେ ।

বিদ্যাশুলৰ ।

পঁচকড়া কড়ি বাপু থাই নাই মুই ।
 অভ্যয় না কর বল গঙ্গাজল চুঁই ॥
 টাকাপিকা কোন্ বস্তু কতকাল থাব ।
 বিশ্বাসদাতকী করে মিরকেতে যাব ॥
 পূর্ণজলপাপে এত পুরিতাপ পাই ।
 তকুলে একন নাহি তাব মুখ চাই ॥
 বিদি শুণনির্ধি মিলাটল তোমা হেন ।
 চোঃবাব হবে মোৱ না মরিছু কেন ॥
 এই মে তোমার মাদী বোধে নহে টুঁটা ।
 কেু পাইৰে ভুগাতে কার ধাড়ে মাখা ছুটা ॥
 পুরুষের কান কাটে ধরে শক্তি হীরা ।
 লাকী দিয়া চাকি ভূক্তে গায করে ফিরা ॥
 শুলৰ হামেন মনে আধি এক চোৱ ।
 চাতুরী করিয়া মানী কড়ি ধায় মোৱ ॥
 কবি বলে মরি শাইয়াচ বড় দুগ ।
 দানে বাও মাখা গাঁও শুকায়েছে মুখ ।
 হীরা বলে আৱে বাঢ়া আনে যাব কি ।
 নাজানি কি করে মোৱে নৃপতিৰ ঝি ॥
 বিষাদ ভাবিয়া হীরা করে লয় সাধি ।
 প্রমাদে কহিছে কালী রক্ষা কর আধি ॥

ପୁଷ୍ପ ଲହିୟା ମାଲିନୀର ବିଦ୍ୟାର
ନିକଟ ଗମନ ।

- ମନେ ବଡ଼ ଭୟ, ନା ଜାନି କି ହସ,
ଗଗଣେ ଉଠେଇଁଚେ ବେଳୀ ।

ସୀରମିଂହ-ଶୁତୀ, ଆଜେ କୋପଯୁତୀ,
କହିବେ କରିଲ ହେଲା ।

ଯା କରେନ ଶିବା, ଆର ଚାରୀ କିବା,
ନୀ ଗେଲେ ଏଡ଼ାନ ନାହିଁ ।

ଦାଡ଼ାଇଲ ଏହି, ଭରା କରି ମେହି,
ଚଲିଲ ବିଦ୍ୟାର ଟାଟ ॥

ଦାଡ଼ାଇଲ ଆଗେ, ସତୀ କହେ ରାଗେ,
ହେଦେ ସା କୋଥାଯ ଛିଲା ।

ସକଳ ଯୋଗାନ, କରି ସମାଧାନ,
କି ଭାଗ୍ୟ ସେ ମେଥୀ ଦିଲା ॥

ଭୁଲିଲା ମେ କାଳ, ଏବେ ଠାକୁରାଳ,
ଗରବେ ଉଳୁମେ ଗା ।

କାନେ ଦୋଲେ ଗେଟେ, ପଥେ ଯାଉ ହେଟେ,
ଠାହରେ ନା ପଡ଼େ ପା ॥

ତୋରେ ବୃଗ୍ନି କଇ, ନିଜେ ଭାଲ ନାହିଁ,
ଏ ପାପ ଚକ୍ରର ଜାଗ ।

ନକୁବା ଇହାର, ଜାନି ପ୍ରତିକାର,
ଯେମନ ତୋମାର କାଯ ॥

ଭୁମେ ସାଜି ରାଖି, ଛଲଛଳ ଆଁଧି,
କୁଠାଞ୍ଜଳି ହୀରା କହେ ।

ବିଦ୍ୟାମୁନର ।

କୁଣ୍ଡ ନବଗ୍ରହ,   ବଚନନିଶ୍ଚିହ୍ନ,
 ବିଗାହ ଆମୀର ଦହେ ॥
 ଛିଳ ଉପବ୍ରୋଧ,   କୁଦ୍ର ଦୋଷେ କ୍ରୋଧ,
 ଏତ କି ଉଚ୍ଚିତ୍ତୁ ତବ ।
 ସାତି ନିଜ ଦାନୀ,   ଚିତ୍ତେ ଏହି ବାସି,
 ଶ୍ରୀମହ ବାଢ଼ା କିମ୍ବକବ ॥
 ଏତେକ ବଲିଆ,   ଚଲିଲ କାନ୍ଦିଆ,
 •   ଦୀରା ଫିରେ ବାର ସରେ ।
 କାଲୀପଦତଳେ,   ଶ୍ରୀପର୍ମାଦ ବଳେ,
 • ତ୍ରାହି ମା ନିଜ କିଙ୍କରେ ॥*

ନାନା ଦୂରେ ବିଦ୍ୟାର ଉତ୍କର୍ଣ୍ଣାବହା ।
 ବାନ କରି ବିଦ୍ୟୁତ୍ତି,   ଜନରେ ପରମ ଶୁଦ୍ଧି
 ପୃଷ୍ଠେ ଇଷ୍ଟଦେବତା ଶାରିଆ ।
 କ୍ରମଗାଁଖଣି ଦୂଳ;   ଅତିଶୟ ଚିଷ୍ଟାକୁଳ,
 ଅନିମିତ୍ତେ ନିରୀପେ ଅବଦା ॥
 ଦେଖିଯା ପୁଞ୍ଜେର ହାର, ପୁଞ୍ଜା କରେ କେବା କାର,
 ଦ୍ୟାନଜାନ ଦୁଇ ଗେଲ ଦୂରେ ।
 କାହେ ଡାକି ସୁଲୋଚନୀ, ପାତି ପଡ଼େ ବିଚକ୍ଷଣ,
 ତ ଦ୍ୟାଜେ ସୁଗଲ ଆଁଥି ଝୁରେ ॥
 ଘରେଟେ ଜାନିଲ ଏହି,   ପୁରୁଷରାତନ ମେହି,
 ଦରଶନ ପାଇବ କିନ୍ତୁପେ ।
 ହିମେକ ସଂକରପାୟ,   ସୁକ ଫେଟେ ଭିଉଁ ସାୟ,
 ଶବ୍ଦୀ ପ୍ରତି କହେ ଚୁପେଚୁପେ ॥

ହେଦେ କି ହଇଲ ସଟ୍ଟ, ଦେଖଦେଖି ହିରା କହ,
 କିରା ଆନି ପାଯ ଧରି ତାର ।
 ଯଦି କ୍ଷମା କରେ ରୋଷ, ଏତେ କିଛୁ ନାହିଁ ଦୋଷ,
 ଶୁଣି ଗୋ ସକଳ ସମ୍ଭାଚାର ॥
 କାରେ ସରେ ଦିଲା ଠାଇ, ବୃକ୍ଷ ବା ତେମନ ନାହିଁ,
 ବିଦ୍ୟାଧର ଧରଣୀମ ଓଳେ ।
 ବିରହିଣୀ ଦେଖି ଅନ୍ତା, ପ୍ରମଗ୍ନା ହଇଲା ଶାମା,
 ବିଦୁ ମିଳାଇଲା କରତଳେ ॥
 ସଥି କଥ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ହୋ, ଆଜିକାର ଦିନ ରୋ,
 ଅଭାବେ ପାଇବା ଦେଖା ହିରା ।
 ଏଠି କେନ ଉନ୍ନତ, ମିଳିବେ ସକଳ ତତ୍ତ୍ଵ,
 ଜିଜ୍ଞାସା କରିଓ ଦିଯା କିରା ॥
 ବିଦ୍ୟା ବଲେ ବଲ ବଟେ, ଏଥିନି ପ୍ରମାଦ ସଟେ,
 ଆଜି ମେ ବାଚିଲେ ତୈବେ କାଲି ।
 ତେର କର୍ତ୍ତାଗତ ପ୍ରାଣ, ଝାଟ କର ପରିଆଣ,
 ସବ ଶେଷେ ଯତ ଦୀଓ ଗାଲି ॥
 ବୃକ୍ଷ ହାରା ପୁନ ତାରା, କହେ ସାରା ହୋ ପାରା,
 ବାଧ୍ୟ ନହ ସାଧ୍ୟ କିବା ଆଛେ ।
 ରାନୀଠାକୁରାଣୀ ଯଥା, ଧାଇ ତଥା ସବ କଥା,
 ନିବେଦନ କରି ତୋର କାଛେ ॥
 ଭୟ ଦର୍ଶାଇଯା ନାନା, ଜନେଜନେ କରେ ମାନା,
 କଷ୍ଟେଶ୍ଵେଷ୍ଟେ ଶାସ୍ତ୍ରାଇଯା ରାତ୍ରେ ।
 ଶ୍ରୀକବିରଞ୍ଜନ ବଲେ, ଜଲନିଧି ଉଥଲିଲେ,
 ବାଲିର ବନ୍ଧନେ କୋଥା ଥାକେ ॥

মালিনীর প্রতি বিদ্যার অনুনয় ।

বথোচিত মনোভূমি, ছাঃ থানলে দহে অঙ্গ,
হীরাবতী ভবনে চুলিল ।

সুকৰ্বি সুন্দরবরে, পাঁচ দিয়া তোকে ঘরে,
অনৈশনে রজনী বঞ্চিল ॥

ফুহরে কোকিলকুল, ফুটে বনে নানা ফুল,
তুলি গাঁথে সনোহর মালা ।

নৃপতি-নন্দিনী যথা, লসুগতি চলে দগা,
বিলে লও নৃপতির বালা ॥

রাখি হার পরিহার, করে করে ধরি তাঁ,
বলে বিদ্যা বচন মধুব ।

কন্যা প্রতি কর কোণ, বুঢ়ী নও বৃদ্ধিলোপ,
মহসী সকল গেল দুর ॥

আদ্যোপাস্ত এষ ধার্ম, ক্রোধে উঠ জ্ঞানহারা,
ক্ষণেক মে ভাব নাহি থাকে ।

অন্যকে ডরান পিতা, ততোধিক মাতা-ভীতা,
তাননা গো তুমি কি আমাকে ॥

মহস্য মাধাৰ কিৱা, ওগো হীরা চাও কিৱা;
বুক চিৱা দেদে পৃষ্ঠ তোৱে ।

দে কহি মে কথা মান, পুকুৰতন আন,
তঃখে পরিত্রাণ কর মোৱে ॥

হীনা কহে কঁচুল, ভাল পাইলামি ফুল,
বাকি বল আৱ কিব। আঁছে ।

কবিরঞ্জন

মরিশোকে নিত্য মোকে, হাসে শোকে কহে তোকে,
কিন্তু বিনোদিনী ডাকে কাছে ॥
তুমি মান্যা রাজকন্যা, বট ধন্যা এত অন্যা-
সনে করিয়াছি কিব। কাব ।
রসমই শুন কই, শুবা নই বৃক্ষ। হই,
একা রই আই মা কি লাজ ॥
এতোকাল আছি নির্দ্ধা, দেখ-মিথ্যা অপ্রতিষ্ঠা,
কহ কি শুনিলা কার ঠাই ।
ক্ষমা কর ঠাকুরাণী, ভব্যতা তোমার জানি,
গিলজি আমার পর নাই ॥
পুনঃ স্বাদা কহে ভাষ, ঢাঢ় হীরা গরিহাঁস,
তোমার চিপিন আমি বট ।
শীকবিরঞ্জন কহে, মিথ্যা নহে. দেহ নহে,
বিদ্যার ধরেছে ছটফট ॥

মালিনী ও বিদ্যার পরম্পর
কথোপকথন ।

একান্ত কাতর। বুঝি যিদ্যা বিনোদিনী ।
কহে হীরাবতী শাপি শুন কৰলিনী ॥
অন্মেজন্মে নানা পুণ্যপুঁজি তব ছিল । “
মেই ফল হেতু বৱ এমনি মিলিল ॥
দষ্ট নহে শ্রত নহে কৃপ হেনকৃপ ।
গুণমিক্ত-মুত্ত গুণমিক্ত মুকুপ ॥

কাঞ্চীনামে দেশ ধার সুধাময় হাস্ত ।
 শুন্দর শুন্দর নাম পদ্মমূলরাম ॥
 বদনে বিরাজে বালী বিদ্বান্ বিপুল ।
 পঞ্চবক্তু পঁয়োনি[ঁ]প্রায় সমতুল ॥
 দৃষ্টিমাত্র মন মেহ দহে দিবানিশি ।
 রুক্ষার বাঁসনা হয় বাঁচে কি কৃপসী ॥
 অপক্রপ কথা এটি কে শুনেচে করে ।
 শুন্টি মালঞ্চ শুষ্ক বার অনুভবে ॥
 বিদ্যা বলে বাড়াবাড়ি কথায় কি কীৰ্তি ।
 আনন্দলে আমাকে দেখা ও শুব্রাজ ॥
 এ তঃখনাগরে থীরা তৃণি এক তৱী ।
 দের ঘাতে করি কুটা তটা পাসে ধরি ।
 উচ্চ বলি ছিঁড়িয়া দিলেন গলহার ।
 থীরা কচে ঘটকের পাতে পুরস্কার ।
 ধন্যা দারা স্বপ্নে তারা প্রত্যাদেশ তারে ।
 আনি কি অবম গ্রেত বৈমুখ আমারে ॥
 তন্মে ভয়ে বিকায়েছি পাদগম্ভো তথা
 কচিবাঁর কথা নচে বিশেষ কি কৰ ॥
 শ্রীকবিরঞ্জন বলে কালী কৃপামট ।
 আনি তুম্বা দাসদাস দাসীপুত্র হই ॥

ମାଲିନୀର ସୁନ୍ଦର ନିକଟେ ବିଦ୍ୟାର
ବାର୍ତ୍ତା କଥନ ।

ତାର ଦିଲା ନୃପଶୁତା,   ହୀରାବତୀ ହାସ୍ୟଯୁତା,
ଜଷ୍ଟମତି ଶୀଘ୍ରାତି ଚଳେ ।
ସଥା କବି ଶୁଣରାଶି, ଆସି ହାସି କହେ ବସି, ..
ତବ ଜନ୍ମ ଧନ୍ୟ ଧରାତଳେ ॥
ଶୈରା କହେ ଶୁନ ଶୁନ,   ଯେ କରେଛି ନିବେଦନ,
ତାର ସାକ୍ଷୀ ହାତେ ହାତେ ଏହି ।
ଅନେକରେ ବହୁ ଯତ୍ର,   କୋନକୁଗେ ନିଲେ ରାତ୍ର,
ବନ୍ଦୁଜନେ ଯତ୍ର କରେ ମେହି ॥ ୧
ମେଧନୀ ରତନ ବଟେ,   ସତନେ ପ୍ରକ୍ରଷ ସଟେ,
ତାର ଟିଚ୍ଛା ତୁମି ହୁ କାଷ୍ଟ ।
ଚିତ୍ରେ ବିବେଚନା କର, ଭାଗୀ କି ଇହାର ପର,
ଶିବ-ଶିବା ସଦର ନିତାନ୍ତ ॥
ତୁ ପତ୍ର ପାବାମାତ୍ର,   ନିଶ୍ଚରିଲ ସର୍ବଗାତ୍ମ,
ଚେତନା ରହିତ ପଢ଼େ ନହି ।
ସଥି ଡାକେ ପରିଆହି, ରାମା କରେ ଆଇଡାହି,
ମରମେ ଦଂଶିଲ କାମ-ଅହି ॥
କ୍ଷଣକେ କ୍ଷଣେକେ ଜ୍ଞାନ, କହେ ଦହେ ମୋର ପ୍ରାଣ,
ପରିଆଗ କର ମୋରେ ସହି ।
ବିଲ୍ମ ବିହିତ ନୟ, ନା ଜାନି କି ପରେ ଇର,
ଫିରାଓ ଫିରାଓ ହୀରା କହି ॥
ଆମାରେ କହିଲ ମନ୍ଦ,   ଚିତ୍ରେ ବଡ଼ନିରାମନ୍ଦ,
ପ୍ରଭାତେ ଗୋମ ତାର କାହେ ।

বিদ্যাসুন্দর ।

বিনয় করিল যত,   এক মুখে কব কত,
 তাঁগা কি সকল মনে আছেণ
 দশনে লইয়া কুটা,   যদে ধরে হাত হৃটা,
 পুনঃ পুনঃ বলে মুখা ধাও ।
 , রানচলে সরোবরে,   সুপুর্ণ গুণধরে,
 বাও বাও বারেক দেখাও ॥
 হীরাবতী যত ভাবে,   সুকবি সুন্দর হাসে,
 .   হাতে পাথু আকাশের ইন্দু ।
 কালীপাদপদ্মাতলে,   আকবিরজন বিলে,
 ' তাঁরিলী তরাও ভবিষ্যতু ॥

বিদ্যাসুন্দরের পরম্পর দর্শন ।

সুপুর্ণ সুন্দর সুবীর ধীরে ধীরে ।
 মিলন মক্ষেত মেষ মহোবর-তাঁরে ॥
 বিদ্যা বিনোদিনী বসি বাতাইন-তলে ।
 বিদ্যা বিনোদ চণ্ডী ধন্ত্বলের তলে ॥
 শুভক্ষণে উভয়ক মুখবিগোকন । ॥
 দুষ্টি শর পরম্পর জরজর মন ॥
 মোহিতা মঢ়ীতে পড়ে মঢ়ীপাল-বালা । ॥
 শান্তি নাই বিষন কুসুম-শর-জালা ॥
 ঝঁঝলে বিরহ-সিঙ্গু ভাঙ্গে শান্তিমেতু ।
 মেঁনোমীন ধরিল ধীবর মীনকেতু ॥
 কলেবর-কম্পিত কদলী যেন ঝড়ে ।
 বিদ্যার বাসনা জলে ঝাঁপ দিয়া পড়ে ॥

ସତୀ କହେ କାମ-ଅହି ଦଂଶିଳ ମରମେ ।
 ଲୋମେ ଲୋମେ ପୁଡ଼େ ଉଠେ ଅମାଗ ସରମେ
 ନିକଟେ ଦଶମନଶୀ ଚେଷ୍ଟା କର' ସହି ।
 କୋଥା ମେହି ଦ୍ଵୋରୀ ଓରା ଧର୍ବଞ୍ଜରି ମେହି ॥
 ସଖୀ କହେ ଶୁବଦନିୟ ମାବଧାନ ହେ ।
 ହୀରା ଡେକେ କିରା ଦିଯା ଫିଲ୍ଲ ତହୁ ଲୋ ॥
 ସହସା ଏମତ କାର୍ଯ୍ୟ ତୃମି ତ ଅଭ୍ୟା ।
 ସଦ୍ୟାପି ପଣ୍ଡିତୀ ହେ ତଥାପି ଓ ନବ୍ୟା ॥
 'ବିଧମ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ତବ ବିଦ୍ୟାତ ଜଗତେ ।
 ପରାମ୍ରତ ନହିଲେ ବଳ ବରିବା କି ମତେ ॥
 'ଭୂପତିକେ ଜାନାଓ ଆନାଓ ବନ୍ଧୁଚନ୍ଦ୍ର ।
 ପଞ୍ଚାନ୍ଦ ବାହାତେ ଲାଜୁ କାବ ଭାଲ ନୟ ।
 ବନ-ମନ୍ତ୍ର-ହଞ୍ଜୀ ମନ ହୃଦୀଚାରୀ ବାଡ଼ ।
 କ୍ଷମାକୁଶକ୍ଷେପେ କର ବୁନ୍ଦେ ଦର୍ଢନର୍ଦ୍ଦ ॥
 ରମମହି କହେ ମହି ପ୍ରାଣିଜୀ ତାବୁତ ।
 ଶ୍ରୀରଥରେ ଭେଦ ତୁମନହେକ ଯାବୁତ ॥
 କ୍ଷମାକୁଶ ଥୋଯା ଗେଲ ଅନନ୍ତ-ଅଳମେ ।
 ମନମତ ବାରଣ ବାରଣ ହବେ କିମେ ।
 କାନ୍ତ ତମୁ ଏ କାନ୍ତ ଏକାନ୍ତ ମୋର ବଟେ ।
 ଆର ଇଚ୍ଛା ନାହି ମହି ଆମୀ ହେଲ ଘଟେ ॥
 ଶୁନ୍ଦର ଶୁନ୍ଦର ରୂପ ଭୂପରୁତ କହି । ॥
 ସତ୍ତରତ୍ତ୍ଵ ମିଳାଇଲା କାଳା କୃପାମହି ॥
 ଦେସିପୁଅ ଦୌଷିମାନା ମହାଜନ ଏହି ।
 ଏଜନେ ଯେ କହେ ମୁର୍ଖ ମହାମୁର୍ଖ ମେହି ॥

বিদ্যাসুন্দর ।

৪.

সুস্মর লইয়া কিছু শুন বিবরণ ।

ক্রপস ক্রপদী-ক্রপ করে নিরীক্ষণ ॥

শ্রীরামপ্রসাদ বলে ঘনায়েছে দিন ।

নিলিবে সুন্দর বর ধূকলে প্রবীণ ॥

সুন্দর দর্শনে বিদ্যার সৃষ্টী প্রতি উত্তি ।

সুন্দর সুন্দর বর এই বটে আলি ।

দড়দড় কি কব কহ কি শুনে আলি ॥,

সুবর্ণসুবর্ণ জিনি মুখকমলজ ।

কি ক্রপ কি ক্রপ করি কৈল কমলজ ॥

তঙ্গু তঙ্গু চিঞ্চায় কেমনে ঝালা সহ ।

জীবন জীবনমধ্যে ত্যজি মেনে সহ ॥

মন্ম মন্মথ মোর বুঝেছি একান্ত ।

কাণী কাণী দিলা মনে না দিলা এ কান্ত ॥

বারণ বারণমন কদাচ না মানে ।

ক্ষপা ক্ষপাদিবা ছাটে কি করিবে আনে ॥

সর্ব সর্বকাল পূজি পীড়া এই ধারা ।

নিত্যা নিত্যাবধি দিলা তনয়নে ধারা ॥,

তারা তারাপতি যদি মিলাইলা করে ।

ফের ফের দিলা বিধি বঞ্চনা বা করে ।

হরু হরুধু দুঃখ তনয় প্রসাদে ।

বিদ্যা বিদ্যা কবিবরে করহ প্রসাদে ॥

କବିରଙ୍ଗନ

ବିଦ୍ୟା ଦର୍ଶନେ ସୁନ୍ଦରେର ମୋହ ।

କିଜୁପତ୍ନୀ, ଅଞ୍ଜେ ସମ୍ମି, ଅଙ୍ଗ ସମ୍ମି ପଡ଼େ ।
ପ୍ରାଣ ଦଳେ, କତ ସଳେ, ନାହି ରହେ ଧଡେ ॥
ମଦ୍ୟ ଫାଣ, କୁଚ ମୀଳ, ଶଶହୀନ ଶଳୀ ।
ଆଶ୍ରବର, ହାଶ୍ରୋଦର, ବିଷାଦର ରାଶି ॥
ନାମାତୁଳ, ତିଲକୁଳ, ତିତାକୁଳ ଦୀଶ ।
ବାକ୍ୟାନ୍ତି, ସ୍ଵଦାନ୍ତି, ଲୋଲଦୃତି ବିଷ ॥
ଦଷ୍ଟାବଳୀ, ଶିଖ ଅଳି, କୁନ୍ଦକଣ୍ଠ ମାଝେ ।
ଚକ୍ର ଅନ୍ତ, କାମଦଳୁ, ଦେମତଳୁ ମାଜେ ॥
ନୀଳଶିରି, ଶୁକ୍ରପୂରି, ତନ୍ମାରି ଚନ୍ଦ ।
ଅଞ୍ଚୁବନ, ମନୋଦୟ, ମହୋରେବ ରଙ୍ଗ ॥
ଶୃପରୁତ, ମୋହରୁତ, ଏ ଅନ୍ତତ ଦେଖି ।
ବହେ ରାମ, ଅନୁପାମ, ଶୁନ୍ଧାମ ଏକି ।

ବିଦ୍ୟା କର୍ତ୍ତକ ଭଗବତୀର ତ୍ରବ ।

ବିଦ୍ୟା ଜ୍ଞାନବତୀ ମାତ୍ରୀ, କୃତାଙ୍ଗଣି ଶୁଦ୍ଧମତି,
କାଯମନୋବାକେୟ କରେ ତ୍ରବ ।
ତୁମି ନିତ୍ୟା ପରାମରା, ଜନ୍ମଜଗ୍ରା ମୃତ୍ୟୁହରୀ,
ତୁମି ଏକା ବିଷୁ ତୁମି ଭବ ॥
ତୁମି ଜଳ ତୁମି ସଳ, ଧର୍ମାଧୟା ଫଳାଫଳ,
ତୁମି ମର୍ଦ୍ଦୀ ଦିବୀ ବିଭାବରୀ ।
ତୁମି କୁଳାଚଳ ସିଙ୍କୁ, ତୁମି ରବି ତୁମି ଇନ୍ଦ୍ର
ଅନୁତ୍ତ ଏକାଶୋଭାଦରୀ ॥

তুমি শাস্তি পুষ্টি স্বধা, তুমি লজ্জা তুমি মেধা,

মহাশয়া করালকুপিণী ।

শক্তিকণা সর্বভূতে, বিহুসি শৈলস্থুতে,

কুণ্ডলিনী চতুর্ভিতেদিনী ॥

শ্রিগুণা সচিদানন্দ কুপিণী লিখনকল,

সুন্দরজ্ঞা ধরণী-ধারিণী ।

অপর্ণা অভয়া উমা, ভবানী ভৈরবী ভীমা,

শষ্টিশিতি পলঘকারিণী ॥

কৃপা কর কৃপামই, কেহ নাহি তোমা'বই,

শকরি কিঙ্করী তব ডাকে ।

সুন্দর সুন্দরতনু, অভিষ্ঠ কুন্দমধনু,

মেই পতি দেহি মা আমাকে ॥

একাঙ্গ কাতরা বিদ্যা, তৃষ্ণা মহাবিদ্যা আদ্যা,

পঙ্কিণা প্রসাদ জবাদুল ।

শ্রবণে শুনিল এই, তোমা'র শুদ্ধেশ মেই,

আজি নিশি সঞ্চল অতুল ॥

পুরুক্তা পঙ্কজিনী, হাসি কহে মৃত্যুংগী,

কর সপ্তি উচিত যে কাম ।

ভাগ্যের নাতিক লেখা, নিশিযোগে হবে দেখা,

ভেটিবে সুন্দর যুবরাজ ॥

বিদ্যার মনের কণা, বুঝি সপ্তিচয় তথ,

কৌতুকে করে চাকুবেশ ।

কালীপাদপলতলে, শ্রীকবিরঞ্জন বলে;

দূর কর নিজস্বত্বক্ষেণ ॥

‘বিদ্যার বাসর সজ্জা ।

সুন্দরির সহচরী ভাল আনে চর্ষা ।
 বরতনমন্দিরে করে মনোহর শ্বষা ॥
 হই হই তাকিমা ধাটের দৃষ্টিপাশে ।
 কৃপবতী বিদ্যাবতী মনে মনে হাসে ॥
 বড় এক গিরদা শিঘরে স্থৰী’রাখে ।
 এই বটে দেখ এসে হেসে হেসে ডাকে ।
 ডৌল ভাঙ্গি টাঙ্গাইল চিকণ মশারি ।
 ভঙ্গারে পূরিত রাপে স্বৰ্বাসিত বারি ॥
 ভক্ষ্যদ্রব্য নানাঙ্গাতি মণি মনোহরা ।
 ‘সরভাজা নিখতি বাতানা রসকরা ॥
 অপূর্ব সন্দেশ নামে এলাইচ দানা ।
 কুল চিনি লুচি দধি তক্ক ক্ষীর ছানা ।
 সাঙ্গাইল বাটাতে কপূর সঁচি বিড়া ।
 ভক্ষণে যুবকজনা স্থথে করে ঝীড়া ॥
 কৌটা ভরা ছাঁকা চূল কপূরের সঙ ।
 এলাইচ জ্বায়ফল জইত্রি লবঙ্গ ॥
 কালাণ্ডু অগমদ কুকুর কস্তুরী ।
 সুগন্ধ চন্দনগন্ধে আমোদিত পূরী ॥
 মল্লিকা মালটী মালা সুবর্ণের পাত্রে ।
 যুবকযুবতী দেহ দহে প্রাণমাত্রে ॥
 প্রসাদে অসন্না হও কালী কৃপামহী ।
 ‘আমি তুয়া দাদদাস দাসীপুত্র হই ॥

কবির ভগবতীর স্তব ।

এথা কৃবির, সুন্দরী সুন্দর,

নিরথি নৃপজাঙ্গপ ।

ভাবে গদগদ, নাহি চলে পদ,

শর হালে শ্রে ভূপ ॥

কহ উপদেশ, কিঙ্গপে প্রবেশ,

হব বিদ্যাবতী বাসে ।

হৃষ্ট অহরী, দিবা বিভাবী,

জাগে তমু কাঁপে আসে ॥

নথো ভগবতি, কিবা জাণি স্তুতি,

অধানা প্রকৃতি কালী ।

শ্রমানবাসিনী, দহুড়নাশিনী,

মুণ্ডমালী মা করালী ॥

ত্রেলোকাবনিনী, ভূগরননিনী,

অগ্নিল-ব্রহ্মণ-মাতা ।

মকলমিকিদা, গিরীশ প্রমদা,

তুমি হরি হর ধাতা ॥

স্তব করে কবি, পরিতৃষ্ঠা দেবী,

পুনরঞ্জি আজ্জা হয় ।

ভৱ নাহি বচ্ছ, ইহা কোন্ তৃছ,

স্তুখে কর পরিষয় ॥

অপকৃপ কথা, অক্ষাৎ তথা,

হইল স্তুড়পথ ।

অসাদের বাণী, ভক্তের ভবাণী,

পূরাইলা মনোরথ ।

କବିରଙ୍ଗନ

କବିର ହୃଦୟପଥେ ଗମନୋଦ୍ୟାଗ ।

ବିଜ୍ଞବର ବରାବର ବିବରବିଶିଷ୍ଟ ।

ହୀକୁପିଣୀ ହୌରାଖିଣୀ ହୃଦୟେତେ ହୃଷ୍ଟ ॥

ନିଭୃତେ ନାଗର ନାନୀ ରସ କରେ ରଙ୍ଗେ ।

ଚନ୍ଦନେ ଚର୍ଚିତ ଚାକୁ ଚାମୀକର ଅଙ୍ଗେ ॥

କଞ୍ଚୁକଣ୍ଠେ କଲିତ କାଙ୍କନ କଞ୍ଚମାଳ ।

ମଞ୍ଚକେ ମୁକୁଟ ମଣି-ମୁକୁତୀ-ମିଳାଳ ॥

ମୋହନ ମୁକୁରେ ମଞ୍ଜୁ ମୁଖ ନିରଧିଯା ।

ଉଥଲେ ଅନିଯାସିକୁ ଉଲ୍ଲାସିତ ହିୟା ॥

ଯାମିନୀ ବାମାକେ ଯାତ୍ରୀ ଜାଯା ହେତୁ କବି ।

ଆଲୋ କରେ ଆକାରେ ଆପନ ଅଙ୍ଗଛବି ॥

ଭାଗ୍ୟ ଭାଲ ଭାବିତେ ଭାବିତେ ଭୟ ଭାଗେ

ଚଲିତେ ଚଞ୍ଚଳ ଚିତ୍ତ ଚମରକାର ଲାଗେ ॥

ଧନ୍ୟା ଦାରୀ ପ୍ରପ୍ନେ ତାରୀ ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ ତାରେ

ଆମି କି ଅଧିମ ଏତ ଐବ୍ୟୁଦ୍ଧ ଆମାରେ ॥

ଜମେ ଜମ୍ବେ ବିକାଯେଛି ପାଦଗନ୍ଧେ ତବ ।

କହିବାର କଥା ନହେ ବିଶେଷ କି କବ ॥

ଅମାଦେ ଅସନ୍ନା ହୋ କାଳୀ କୁପାମହି ।

ଆମି ତୁମୀ ଦାସଦାସ ଦାସୀପୁତ୍ର ହଇ ॥

বিদ্যার উৎকর্ণবস্তায় সুন্দরের দশন ।

ধন্য মে যামিনী মধু,   কুহরে কোকিলবধু,
 পূর্ণবিধু উদয় গগনে ।
 নত শুকরবৃন্দ,   কুলে পিয়ে মকরবৃন্দ,
 মুখরিত কুমুমকাননে ॥
 গগনেতে মেঘ দেখি, • আনন্দ-অপার শিথী,
 অনন্দ অনন্দ মলম সমীর ।
 পুচাক কুমুম প্রাণ,   স্বরশরে দহে প্রীণ,
 বিদ্যাপি বিনোদিনী নহে স্তির ॥
 রসমই কহে সই,   কহ মে নাগর কই,
 তাহা বই মনে নাহি ভাষ ।
 নাহি সুখ একটু ক,   মহাদুঃখ ফাটে বৃক,
 আঘ বুঝি মোর প্রাণ মায় ॥
 এই দুক্তি করে বসি,   শরদ-পূর্ণিমা-শলৈ,
 হেনকালে শুণ্ডিত কবি ।
 কণ তুল্য বটে নাম,   মহাকবি শুণ্দাম,
 প্রচণ্ড প্রতাপে ঘেন রবি ॥
 সন্তুষ্য-সন্তুষ্য,   চন্দ্রমুখী চমকিতা,
 নিরথই চঞ্চল নয়নে ।
 । . বিদ্রো খোগায় বারি,   পদযুগ ধৌত করি,
 বসিলা রতন-সিংহাসনে ॥
 ধনহস্ত মহাকুল, •   পূর্বাপর শুক্রমূলী,
 হৃতিবাস তুল্য কীর্তি কই ।

দানশীল দয়াবন্ত,
প্রসঙ্গ কালিকা কৃপামহী ॥
মেই বৎসমৃত্তুত,
চিল কত্ত'কত মহাশয় ।
অনচির দিনাস্তুর,
অনচির দিনাস্তুর,
দেবীগুত্ত সরলহৃদয় ॥
তদঙ্গ রামরাম,
প্রমাণ তনয় তার,
সদা যারে সদয়। অভয় ।
কহে পদে কালিকার,
কৃপামহী মহি কুম দয়া ॥

বিদ্যা ও সুন্দরের বিচার ।

কামদেব-ব্যাধ-তুল্য কুমার সুন্দর ।
ভূক্ত চলে পৃত ধরু দৃষ্টি খরশর ॥
কিঞ্চিং সন্ধানে হানে মানভঙ্গ-রঙ্গ ।
কি আর করিবে বিদ্যা বিদ্যার অসঙ্গ ॥
জ্ঞানহারা গোমধা গোমুগে জল ঝরে ।
পূর্ণায় পূর্মুর ধড় ধড়পড় করে ॥
চমকিতা চঞ্চলাঙ্গী চেতনা জন্মিল ।
সলজ্জিতা শশিমুখী সম্মনে বমিল ॥
ক্ষণেক রমণী চাহে মৌনভাবে থাকে ।
হেনকালে পর্বতশিখেরে শিখী ডাকে ॥

হাস্যুত। সখী প্রতি কহে কমলিনী ।
স্বলোচনা স্বধাৰ কিমেৰ রব শুণিবা
ভাৰ বুঝি শুণৱাশি মন্দ মন্দ হাসে ।
অবিয়াসদৃশ় শ্লোক অঞ্জোজ্ঞ ভাষে ॥

শ্লোকঃ ।

গোমধ্যমধ্যে মৃগগোধৰে হে
সহস্রগোভূষণ-কিঙ্গৰাণাং ।
নাদেন গোড়চিখৰেষু মজা
নৃতাঞ্জি গোকৰ্ণশৰীৰভঙ্গাঃ ।
অস্তাৰ্থঃ ।

হে গোমধ্যমধ্যে বাল-কুবঙ্গলোচনি ।
সহস্রগোভূষণ-কিঙ্গৰ-নাদ শুনি ॥
গোভূষণথৰে মন্ত্ৰ পৰম উৎসব ।
গোকৰ্ণ-শৰীৱ-ভঙ্গ কৰয়ে তাণ্ডব ।
সখী সম্বোধিত কহে বুঝা নাহি যাব ।
পুনৰপি হাসি কহে সুবিদগ্ধ রায় ॥

শ্লোকঃ ।

স্বযোনিভক্ষম্বজসন্তবানাং
শুভ্রা শিনাদং গিরিগম্বৰেৰু ।
তমোহরিবিষ্প্রতিবিষ্পধাৱৈ
কুৱাৰ কাণ্ডে পৰনাশনাশঃ ।
অস্তাৰ্থঃ ।

স্বযোনিভক্ষকধৰঙ তাহাতে উৎপত্তি ।
তাৱ নাদে উগ্নত গিরিমধ্যে হিতি ॥

ତିଥିରାରି-ବିଷ-ପ୍ରତିବିଷଧାରୀ ଯେହି ।

ପବନଭକ୍ଷେର ଭକ୍ଷ ଘନ ଡାକେ ମେହି ॥

ଚମ୍ବକାର କଥା ଶୁଣି ସଟେ ଶୁଣଧାମ ।

ପୂନରପି ହେ ସୁଧି ଝୁଦାଓ ଦେଖି ନାମ ॥

କୁତାଞ୍ଜଳି ମହଚରୀ କହେ ପୁନର୍ବାର ।

କହ ଶୁଣି ମହିଶୟ କି ନାମ ଡୋମାର ॥

ଶ୍ଲୋକ: ୧

ବନୁଦୀ ବନୁନୀ ଲୋଭେ ବନ୍ଦତେ ଯନ୍ତ୍ରାତିଜିଃ ।

କରଭୋକୁ ରତ୍ନପ୍ରଜେ ଦ୍ଵିତୀୟେ ପଞ୍ଚମେହପ୍ରଯଃ ॥

ଅଶ୍ରାଧ୍ୟ: ୧

ବନୁ ହେତୁ ଶୁମୁର୍ଗ ମାନବ ଶୁଣ୍ୟୁତ ।

ବନ୍ଦୟେ ମନ୍ଦ ଯେ ଜାତି ଲୋଭେ ଅମୁଗ୍ନତ ॥

କରଭୋକୁ ରତ୍ନପ୍ରଜେ ତିଷ୍ଠ ମନ୍ଦ ଯାମ ।

ଚିତ୍ରୀ କର ଦ୍ଵିତୀୟ ପଞ୍ଚମେ ମୋର ନାମ ॥

ଏକ ବନ୍ଦ ତିନ କିନ୍ତୁ ଏକେ ତିନ ଲାଭ ।

କହ କହ ତରଳାକ୍ଷି ଏବା କୌନ ଭାବ ॥

ଆଦ୍ୟ ଅନ୍ତେ ଯେଟୀ ମେଟୀ କାମନୀ ସଦାଇ ।

ଆଦ୍ୟ ଅନ୍ତେ ପାଠେ ତୁଳ୍ୟ କୁପାଲେଶ ପାଇ ॥

ଚାରି ମଧ୍ୟେ ଶୁବିଧ୍ୟାତ ବର୍ଣ୍ଣାରି ସାର ।

ଆଶ୍ରଯେତେ ଚାରି କଳ ପଞ୍ଚ ଶୁଣ୍ଟାର ॥

କାଳୀକିକ୍ଷରେର କାବ୍ୟକଥା ବୁଝା ଭାର ।

ବୁଝେ କିନ୍ତୁ ମେ କାଳୀ-ଅକ୍ଷର ହୃଦେ ଯାର ॥

ହେଦେ ସଲେ ହରିମାଙ୍ଗୀ ହାରିଲାର ଆମି ।

ଶୁପୁରୁଷ ଶୁନ୍ଦର ଶୁଧୀର ସତ୍ୟ ଆମି ॥

শ্ৰীকৃষ্ণন বলে কালীকৃপামই ।
আমি তুমা দাসদাস দাসীপুত্ৰ হই ॥

বিদ্যাশুলৰের বিবাহ ।
মাস মধু ডাকে মধুকৰংপুচয় ।
কুলবধু কুমবধু ইচ্ছা অতিশয় ॥
সুশীতল সময় মূলয় মন্দি বহে ।
শ্রব হানে খৱশৰ ভৱ কৃত সহে ॥
পরাভব মানি স্বৰ্থী বীরসিংহ-বালা ।
প্রয়ৱৰঞ্চ কান্তকচ্ছে সমর্পিলা মালা ॥
উত্তম ঘটক সুন্দৱের গাপা হার ।
বৱকৰ্ত্তা কণ্ঠাকৰ্ত্তা চিত্ত দোহাকার :
প্রয়োহিত হইলেন আপনি মদন ।
বিদ্যালাপছলে বুঝি পড়ালা বচন ।
উলু দিছে ধনঘূন পিকমীমশ্বিনী ।
নয়নচকোরী সুখে নাচিছে নাচনী ॥
বৱযাত্র মলৱপবন বিধুবব ।
মধুকৰনিকৰ তইল বাদ্যকৰ ॥
কান্তাকুচে জলনগ্নি বিচারিয়া কবি ।
কৰপদ্মে কৰে হোম মেহ কৰি হবি ।
উত্তৱত কুটুম্ব রসনা ওষ্ঠাধৱ ।
পন্থপুর ভুঞ্জে সুনা মুখেন্দু উপৱ ॥
হুগল নিতুষ্ট উকু জালালি ফকিৱ ।
বিজাতীয় শব্দ কৰে কাঁধারে মঞ্জীৱ ॥

ନୁପୁର କିଳିଗୀଜାଲେ ନାନା ଶକ୍ତ ହସ୍ତ ।
 ହଇଁ ଦଲେ ହନ୍ଦ ଯେନ ଚନ୍ଦନମୟ ॥
 ପୁନରପି ଶୁଣ ବିବାହେର ସମ୍ଭାବାର ।
 କାନିନୀର କର୍ଣ୍ଣାଭାଟେର ରାମବାବ ।
 ସନ୍ତ୍ରୀକ ଆଇଲା କାମ ଦେଖିତେ କୌତୁକ ।
 ଦମ୍ପତ୍ତିକେ ପଞ୍ଚଶର ଦିଲେକ ଘୋତୁକ ।
 ଧର୍ମତିରେ ତୃଷ୍ଣ ହୟେ ଦମ୍ପତ୍ତି ଚଲିଲ ।
 ଦକ୍ଷିଣୀ ପଶ୍ଚାତେ ହେବେ ସମ୍ପତ୍ତି ରହିଲ ।
 ପରାତବ ମାନି ଶୁଥି ବୀରମିଂହ-ବାଲ ।
 ସ୍ଵସ୍ଥରା କାନ୍ତକଟେ ଆରୋପିଲ ମାଲ ।
 ପ୍ରଭକଣେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦର୍ଶନ କୁତୁହଳି ।
 ସହଚରୀଗଣ ରଙ୍ଗେ ଦେଇ ହଲାହଳି ।
 ପତି ଅଦକ୍ଷିଣ ସତ୍ତୀ କରେ ମନ୍ତ୍ରବାର ।
 ଶୁଧାର ସାଗରେ ଭାସେ ତମ ଦୋହାକାର ।
 ଶୁନ୍ଦରୀରେ ସମର୍ପିଲା ଶୁନ୍ଦରୀର ହାତେ ।
 ଶୁନ୍ଦର ଶିଳ୍ପ ଦିଲ୍ଲୀ ଶୁନ୍ଦରୀର ମାଥେ ।
 ଏହି ତବ ଦାସୀ ଶୁଣରାଶି ମିଥ୍ୟା ନହେ ।
 ଆଡ଼ାଲେ ଆସିଲା ଆଲି ଆଡ଼ି ପାତି ରହେ ।
 ନାନା ଉପହାର କବି କରିଯା ଭୋଜନ ।
 କପୂର ତାଷୁଲେ କରେ ମୁଖେର ଶୋଧନ ।
 ଶୁଣୀତଳ ମରୁତ ମଳୟ ମଳ ବହେ ।
 ଶ୍ରୀ କବିରଙ୍ଗନ ବଲେ କାଳୀ କୁପାମଈ ।
 ଆମି ତୁମ୍ଭା ଦାମଦାମ ଦାସୀପୁତ୍ର ହୈ ।

শৃঙ্গার উপক্রমে বিদ্যার বিনয় ।

রমণী মণি নাগরাজ কবি ।
 রতিনাথ-বিনিন্দিঙ চাকু ছবি ।
 ধনি-মুখ-চিবুক ধরে যতনে ।
 মুখ চুম্বিত শুলৰ হষ্টমনে ॥
 নাগরী রসিকা-রসিক প্রবীণা ।
 শুভতী সময়ে হৃদয়ে কঠিনা ॥
 কুচপদ্মকলী কুচপদ্ম ধরে ।
 তমু লোমাঞ্চিত রস-রঞ্জনে ॥
 চমকি চমকি কহে কি কৰ হে ।
 নথ-ঘাতন-ঘাতন খেদ কহে ॥
 যুবরাজ এ কাষ তোমার নহে ।
 নহি ধীর এ বজ্র নহে পিব হে ॥
 দশনে অলিছে সহেনা সহেনা ।
 পুন তো প্রাণ তেই রহেনা রহেনা ॥
 বিধু জীবন জীবন দান কর ।
 গুণরাশি এ দাসীর বাক্য ধর ।
 'রসকাল নহে হং কাল কেন ।
 দেহ মর্মপীড়া ছিছি কশ্চ হেন ॥
 ক্ষার না বাস কি হাস বৃক ফাটে ।
 কি করে পিরীতে এ রীতে না আঁটে ॥
 ছাড় কাজ নিতান্ত অশাস্ত্রপনা ।
 প্রাণবন্ধ দুলভ শুলভনা ॥

କହ ଯେ ମହଞ୍ଜେ ନହ ସେ ସେ ଧାରୀ ।
 । ଏହି କାବ ଅକାଷ କୁକାଯ କରୀ ॥
 ଧର ହାତ କି ନାଥ ପୁନଃ ପୁନଃ ହେ ।
 ହୃଦୟେଶ ବିଶେଷ କଥା ଶୁଣ ହେ ॥
 ଏକ ସାଧ କି ସାଧହ ବାଧ କହି ।
 ଭାବ ସେଇପ ମେକପ କିମ୍ବୁ ନହି ॥
 ଅତ୍ୱ ମନ୍ତ୍ରକଣୀ ଆମି ପକ୍ଷଜିନୀ ।
 କରି-ଶୃଙ୍ଗାର-ଯୋଗ୍ୟ ବଟେ କରିଲୀ ॥
 ଏକବାର ଥେବେ କିମ୍ବୁ କରିଲେ ।
 ତବେନୀ ହବେନୀ ହବେନୀ ମରିଲେ ॥
 ଶୁଣ ଆଲି ତ କାଲି କୁଗାଲି ଦିବେ ।
 ଅତ୍ୱ ଚୋର ହବେ କି ତବେ ଢାଡ଼ିବେ ॥
 ମରିହେ ମରିହେ ଧରିହେ ଚରଣେ ।
 ରମଣେ ଏମନେ ଜାନିହେ କେମନେ ॥
 ରସିକଃ ଶୁଭନଃ ଅତ୍ୱହେ ଚତୁର ।
 ଯାରି ବାଲଜନୋ କେନ ହେ ନିଠିର ॥
 ବଲେ ମୁଛ ମୁଛ ମୁଖେ ଉଛ ଉଛ ।
 ସଥା କୋକିଳକୁଜିତ କୁହକୁହ ॥
 ନୟନୟଗଲ ସଲିଲେ ଗଲିତ ।
 କନକ-ମୁକୁରେ ମୁକୁତୀ ରଚିତ ॥
 ମଦନଜ୍ଞର ନା କର ଛାଟଫଟୀ ।
 କବିରାଜ କହେ କରିରାଜ ବଟି ॥
 କୁଚମର୍ଦ୍ଦନାଲିଙ୍ଗନ ଚୂଷନ ଲୋ ।
 ଶୁଣ ଏହି ତ୍ରିଦୋଷଜ ତଙ୍ଗନ ଲୋ ॥

মণি রোগ স্থসম্যক সাম্য নহে ।
রননাৱসপানে কি রোগ রহে ॥ ১
শ্রমীৰে শ্রীৰ সমস্ত ভাসে ।
কৱি ধীৰ সীমীৰ শ্রীৰ ভাষে ॥
কবিৱজ্ঞন তোটক চল্লভণে ।
কৃষ্ণকুক্ত কালি শুদ্ধীন অনে ॥

শৃঙ্গারে পৱন্পূর উক্তি ।
কাতৰ কামিনী,   বদন যামিনী,
                        আগ মলিন হি ভেল । ২
মুকুতী জৈমন,   মোহত ঐমন,
                        সৱম জল উপজেল ॥
সঘন রোদিতি,   বদতি পতি প্রতি,
                        রহত বিদগ্ধরাজ ।
বাল দুরবল,   ধৱম কৈসল,
                        নাহিক ভয় কষ্টু লাজ ॥
কোটি পৱলাম,   হে প্ৰভু শুণধাম,
                        সুবতৰস দেহ ভজ ।
হাম কুশোদৱী,   পুৰুষ কেশৱী,
                        কৈদে সম তুহ সম ॥
কহই কবিবৰ,   কুমুমশৱবৰ,
                        দহনে জৱজৱ দেহ ।
রমণীমণি ধনী,   রব সৱোজিনী,
                        সবছ চাতুৱী এহ ॥

କଣତି ପରତ୍ତ,
                        ମନହି କୃତଜ୍ଞତ,
                        ଉଦ୍‌ବୁଲ ନିରଖଳ ଛନ୍ଦ ।
ମୁଁ ବିଭାବରୌ,
                        ହେ ବର-ଶୁଦ୍ଧରୌ,
                        ମଲବାନିଲଗତି ଭନ୍ଦ ॥
ଇମିକ ମୋ ବିଧି.
                        ବିରହବାରିଧି,
                        ତରଣୀ ଦେଉଳ ତୋରେ ।
କଗଟ କହେସି,
                        ବିଚେଡୁ ବସେସି,
                        କାହେ ନିକରଣ ମୋରେ ॥

ଶୃଙ୍ଗାରେ ସଥୀଦିଗେର ବ୍ୟକ୍ଷୋତ୍ତି ।
ଅକାର ହକାର ବର୍ଣ୍ଣ ଆକାର ସଂୟୁକ୍ତ ।
ଉତ୍ତ ଉତ୍ତ ମୁହ ମୁହ କେଶପାଶ ମୁକ୍ତ ॥
କାତରା କାମିନୀ କାନ୍ଦେ କହେ କମ୍ପରେ ।
ଦିଯା ପୌଢା ତ୍ରୀଡା ତ୍ରୀଡା ନା ବାସ ଅନ୍ତରେ ॥
ଚିରଦିନେ ଅନଶ୍ଵନେ ଶୁଦ୍ଧା ବିପର୍ଯ୍ୟାୟ ।
ଆଧାର ମହିତ ଶୁଦ୍ଧା ପାନ ଭାଲ ନୟ ॥
ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାନକେକୁଶୁମ ଥାକେ କଲି ।
ତଦବଧି ତାହେ ମୁହ ନାହି ପୌଯେ ଅଳି ॥
ସମୟେ ସକଳ ଭାଲ ଶୁନହ ନିଶ୍ଚିତ ।
ଅସମୟ ଜାନିବା ମେ ହିତେ ବିପରୀତ ॥
ଶୀତେ ଶୁଦ୍ଧାମମ ସହି ଗ୍ରୀଘେତେ ମେ ନହେ ।
ବମସ୍ତେ ଭ୍ରମଣ ପଥ୍ୟ ବର୍ଷାତେ କେ କହେ ॥

হত্যা হই হউক মেনে হাস ঘুবরাজ ।
 কীৰ্তি আমি ক্ষমা কৱ ক্ষেপাপারা কায ॥
 ভার্যা সঙ্গে চর্যা ইহা শুনি নাহি কভু ।
 আজি ঘৰ কালি কি পুন্ডাড় ভাব অভু ॥
 আড়ে আলি হেস্যে পড়ে এ উহার গায় ।
 মলি লো গোল্লাও গেলি লাজ খেলি হায় ॥
 ঘূম গেল ধূম বড় ধৰ মেনে ছাড়ি ।
 বিহুরাত্রে বেহায়া বড় না বাঢ়াবাড়ি ॥
 মিথ্যা কস্তা অবলা অবলা বোল ছাড়ণ ।
 নামমাত্র বালা দেখি ইচ্ছা বড় গৃছ ॥
 চুপেনুথে ফাসফুস একি প্ৰেম ঈষ ।
 আমৱাই হইলাম ছচকেৰ বিষ ॥
 কেহ বলে তুমি যেয়ে হানফেনে বড় ।
 ধাগী বটে কত ঠাঠ্টে কথা দড় দড় ॥
 কেহ বলে থেকে থেকে পড়ে যেন চীল ।
 শুন নাই আচট ভূমেৰ ভাঙ্গে ধীল ॥
 মদ্দ বড় শক্ত সই কেহ কেহ বলে । ..
 অনুমানি বুৰি ক্ষেত্ৰে সদ্য ফল ফলে ।
 সহঁ নহে ক্ৰোধে কুহে আলো আলি শোন ।
 হানিয়া থাড়াৰ চোট ঘস্যে দিস্য লোন ॥
 শিথিল অনন্তৰস অঙ্গভঙ্গ দিয়া ।
 তন্ত্রপদ পাখালিল বাহিৰেতে গিয়া ॥
 পুনৰপি শব্দ্যাও বিহৱে দোহে রঞ্জে ।
 দোহে সমীৰণ কৱে দোহাকাৰ অঙ্গে ॥

ପରମ୍ପର ଅଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗେ ଲେପରେ ଚଳନ ।
 ହେସେ ହେସେ ଉଭୟତ ବଦନଚୁଷନ ॥
 ଆକବିରଞ୍ଜନ ଏହି କହେ କୃତାଞ୍ଜଳି ।
 ଆରାମଦୂଲାଳେ ମାଡ଼ୀ ଦେହି ପଦଧୂଳି ॥

ଅଥ ବିପରୀତ ଶୃଙ୍ଗାର ।
 କଣେକ ଅନ୍ତରେ କହେ କବି ଯହାମତି ।
 ବିପରୀତ ରତ୍ନ ଦାନ ଦେହ ଲୋ ଯୁବତି ॥
 ନେକୀ ଚନ୍ଦ ହୟେ ରାମୀ କହେ ସେଇ କି ।
 ପ୍ରକାର ଶୁନିସ୍ତା ଲାଜେ ଦୀତେ କାଟେ ଜି ॥
 ଅନ୍ତରେ ଆନନ୍ଦ ଅତି ସାନ୍ଦ ଦିତେ ନାହେ ।
 ପୁରୁଷେର କାଷ ପ୍ରଭୁ ରମଣୀ କି ପାରେ ॥
 ବିଦଶ ବଟ ହେ ପ୍ରଭୋ ବିଜ୍ଞ ନିଜେ ହୁଏ ।
 କେମନେ ଏମନ କଣୀ ମୁଖ ଡରେ କଓ ॥
 ସାତାରେ ହାପାଯୋ ଶେଷେ ଶ୍ରୋତେ ଢାଳ ଗା ।
 ମେଇରୁପ ଚେଷ୍ଟୀ ପାଓ ମନେ ଆଛେ ଯା ॥
 ଏ କଥୀ ନୀ ଭୁଲି ଆର ମରମେ ରହିଲ ।
 ଏଥନ ସମୟ ନହେ କାଳେତେ ହିଲ ॥
 ନିଜୀ ପରିହାସ ହାସ କିବା ପ୍ରିସେ ଭାଷ ।
 ଭାବେ ବୁଝି ଭର୍ତ୍ତାବଧେ ଭୟ ନାହି ବାନ ॥
 ଲଂଘନେ ଆନିର ବାକ୍ୟ ଜନେ ମହାପାପ ।
 ସୁଧାଂଶୁବଦନେ ଶୀଘ୍ର ଶାନ୍ତ କର ତୋପ ॥
 ବିଦୟୀ ବଲେ ପାଥ ପଡ଼ି ମେ କି ଏତ ବଧୁ ।
 ପଣିକା ତୁ ନହି ପ୍ରଭୁ ହଇ କୁଳବଧୁ ॥

কবি কহে বে কহ সে কহ প্রাণপ্রিয়া ।
 রক্ষা কর বিপরীত রতি দান দিয়া ॥
 নহিলে ক্ষেত্রাহা আমি যদি মরি আজি ।
 এস্ত কাস্তশাস্ত হও হইলাম রাজি ॥
 লাজের দুয়ারে ধনী তেজায়ে কপাট ।
 প্রবর্ত্ত প্রকৃত কার্য্য তবু নানা ঠাট ॥
 বিগ্রত জয়নে সধনে বেণী দোলে ।
 যেন পূর্ণশশী পূর্ণশশী করে কোঞ্চে ॥
 অচুত চরিত্র চিত্তমধ্যে লাগে ধন্দ ।
 প্রকুল্প কমলে শধু পিয়ে মকরন্দ ॥
 তকোর খঙ্গনে প্রেম আলিঙ্গন করে ।
 বিকচকমলে চান্দে বারিবিল্ল ঝরে ॥
 মনের বাসনা পূর্ণ তূর্ণ রসে ক্ষমা ।
 মুখে মন্দ মন্দ হান বাস পরে রামা ॥
 কৃপস-কৃপসৌ নিশিশেবে নিজা যায় ।
 প্রভাকর প্রকাশিল রঞ্জনী পোহায় ॥
 স্বকবি স্বন্দর গেজা মালিনীর বাসে ।
 কহিলা সকল কথা বসি তার পাশে ॥
 শ্রীকবিরঞ্জনে কালী হও কৃপামহ ।
 আমি তুম্বা দাসদাস দাসীপুত্র হই ॥

ପରଦିନ ମାଲିନୀର ଓ ବିଦ୍ୟାର

ରହସ୍ୟ କଥୋପକଥନ ।

ଶୁଣିଯା ନିଶିର କଥା,   ମନେ ମନେ ହାସ୍ୟତା,

ହୀରାବତୀ ପ୍ରଫ୍ଳମ ଅଞ୍ଚରେ ।

ନାନୀ ଫୁଲେ ନାନୀ ଭାତି,   ଯେନ ମୁକୁତାର ପାତି,

ହାର ଗୀଥ ଲଇଲ ସଜ୍ଜରେ ।

ଗେଲ ନୃପତ୍ତାପାଶେ, " ରାମା ହାମେ ଲାଜ ବାମେ,

ଅଧୋଯୁଧେ ବିଧୁମୁଖ ଢାକେ ।

ଆଶୁମାରି ସଜ୍ଜ କରି,   ମାଲିନୀର ହାତେ ଧରି,

ସମାଦରେ ବସାଇଲା ତାକେ ।

ହୀରା ବଲେ ରାତ୍ର ରାତ୍ର,   କେନ ଗୋ ଉତ୍ତମା ହାତ୍ର,

ଆଜି ଏତ କେନ ଠାକୁରାଳି ।

ହେଦେ ବାଛା ଛାଢ଼ ଲାଜ,   ମାରାମୋରା ହଲ୍ଲୋ କାବ୍,

ଦେହ ପୁରସ୍କାର ସଟକାଳି ।

କୁଶଲମସ୍ତାଦ କହ,   ଭାବ ସନ୍ଦି ଭିନ୍ନ ନହ୍,

ତୁମି ବୃଦ୍ଧ ବାଟ ଗୋ ଶାଶ୍ଵତୀ ।

ତବେ ଗୋହଳାଳ ତୋର,   ସେ ଦିନ କେବଳ ମୋର,

ସେ ଡାକିବେ କୋଥା ଆହି ବୁଢ଼ୀ ।

କାହେ ଆସି ହାମି ଆଲି, ଶିରେ ତୈଲ ଦିଲ ଢାଲି,

ଆପନି ଆଁଚଢ଼େ ବିଦ୍ୟା କେଶ ।

କତ ଠାଟ ଆନେ ହୀରା,   ପୁନରପି କହେ ଫିରା,

ବୁଢ଼ୀ ଆମି ବୁଢ଼ୀ କର ବେଶ ।

ବିଦ୍ୟା ବଲେ ନହ ବୁଢ଼ୀ,   ମାମାଶ ବରସେର ଶୁଙ୍ଗୀ,

ମର୍ମ ମାଗି ଏତ ଏମେ ତୋରେ ।

ছাই কথা কি কহিস,   পুনঃ পুনঃ লজ্জা দিস,
 পাৰ পড়ি ক্ষমা কৰ মোৰে ॥
 যেতে হবে ঠাই-ঠাই,   ভূলিযাছি মনে নাই,
 মালিনী কৌতুকে কহে হাসি ।
 হইল আনেৰ কাল,   মিছ কৰি গলগাল,
 সতুলি শুনিব কাণি আসি ॥
 বিদ্যা দিল চালু কড়ী,   কলাই কুমুড়া বড়ী,
 হীরাবতী ঘৰে বায় রংসে ।
 কি কৱি শাশুড়ে বসে,   কহে হেমে শুন এসে,
 যে কথা হইলা তাৰ সঙ্গে ॥
 সদা 'পুটাঞ্জলি-পাণি,   শ্ৰীকৃষ্ণন-বণি,
 বিমুক্ত কৰহ মায়াপাশে ।
 ভবমিকৃ পার হেতু,   অভয় চৱণ সেতু,
 উমা আমা উৱহ মানসে ॥

বিদ্যার মানভঙ্গ ।

কবি কহে বটে আসি পৱামৰ্শ পাকা ।
 হীরা বলে চাহি বাপু ঘটকাণি টাকা ॥
 এদেখাইল যে যে দ্রব্য পেৱেছিল তথা ।
 দুশ দুই বসি কহে মানা রসকণা ॥
 আন কৰি পূজে কবি শক্রবৰণ্তি ।
 যে পদপক্ষজ ভবমাগৱতৰণী ॥

ରକ୍ଷନ ଡୋଜନ କରେ ରାଜାର ନନ୍ଦନ ।
 ନିଜାଲୁମ୍ୟ କିଛୁକାଳ କରିଲ ଶୱରନ ॥
 ନିଶିଥୋଗେ ନିଜାଙ୍ଗନାବାସେ ଗେଲ ରଜେ ।
 କୌତୁକେ ରମଣ୍ୟ ରଯଣୀର ସର୍ପେ ॥
 ଦିବାଭାଗେ ନାନା ବୈଶ ଧରେ ଶୁଣଥର ।
 ଭୟଗ କରିଯେ ନିଜ୍ୟ ରାଜାର ସହର ॥
 କଥନ ପରମହଂସ ସତି ବ୍ରଙ୍ଗଚାରୀ ।
 କଥନ ବା ବୈଷ୍ଣବ ତିଳକଫଣ୍ଡିଧାରୀ ॥
 ନଗରେର ଲୋକ କେହଲକିଛେ ନୀ ପାରେ ।
 ପରମ ପୁନ୍ୟ ଜାନି ଭକ୍ତି କରେ ତାତେ ॥
 ଏକଦିନ କୈଲ କବି ଓଦାସ୍ୟ ଉଦୟ ।
 ନୀ ଗେଲ ସେ ଦିନ ବିଦ୍ୟାବତୀର ଆଲୟ ॥
 ପତିର ବିରହେ ସତୀ ଅତି ଦୁଃଖ୍ୟତା ।
 କାଗିଆଁ ଯାମିନୀ ପୋହାଇଲ ନୃପତ୍ତା ॥
 ପରଦିନ ଉପନୀତ ସୁନ୍ଦରୀର ବାସେ ।
 କାନ୍ତ୍ୟ ତେରି ମୁଖ ସତ୍ତ୍ଵ ଢାକେ ବାସେ ॥
 ଧରିଛାତ ଦିଯାଁ ମାଥେ କତ ଦିଲା କିରାଁ ।
 ନୀ କହେ ବଚନ ରାମା ନାହି ଚାହ ଫିରାଁ ॥
 ନୟନମଲିଲେ ଭାସେ ଅନ୍ତେର ବସନ ।
 ମାନଭଙ୍ଗ ନୀ ହସ୍ତ ବିଶ୍ଵର ବିଲଙ୍ଘଣ ॥
 ବିଚାରିଲ ମନେ ମନେ ଏକ ଯୁଦ୍ଧ ଆଚେ ।
 କପଟେ ନିକଟେ ଗିଯାଁ ତୃଣ ଦିଯାଁ ହାଁଚେ ॥
 ମୌନବ୍ରତ-ଭୃତ୍ୟ ନୀ କହିଲ କୀବ ।
 ତାଙ୍କ ଦୋଲମୟେ ବାଲା ଚିନ୍ତା କରେ ଶିବ ॥

অপ্রতিভ যুবরাজ অধোমুখে রহে ।
 মৃছ মৃছ হাসি পুনরপি কিছু কঢ়ে ॥
 বেদন করহ প্রিয়ে না করি নিষেধ ।
 আমাৰ হীনয়ে সবে এই মাত্ৰ দেৱ ॥
 গলিত সাঞ্জন্ধাৱা তাহে স্নান মুখ ।
 চিৰছঃঝ গেল চিত্তে চান্দেৱ কৌতুক ॥
 সহজে কলঙ্কী সে তৰাসা সম নহে ।
 লজ্জা ভয় দুই হেতু দিবা গুপ্তে রহে ॥
 কদাচ না কহি কাস্তে মিথ্যাকণ্ঠেুলা ।
 হেৱ হিমকৱ প্রিয়ে ও বদনতুলা ॥
 ক্রোধে প্ৰিয়তমে তব তবে কিবা কৃষ ।
 আহাৱে ও ব্যবহাৱে কাৱ আছে লাঞ্জ ॥
 ফিৱা দেহ মদপৰ্বত চূৰ্ব আলিঙ্গন ।
 আৱ কেন জানা গেল চৱিত্ৰ যেমন ॥
 কবিবৰ বিনোদ বৈদিক্যগুণে ভাষে ।
 কুবাইল মান ফিৱে ফিৰে ফিৰে হামে ॥
 আবেশে অধিক আৱো আঁটি ধৰে গলা ।
 আলিগণ বলে মাগো এত জান ছলা ॥
 অসাদে অসন্নাহও কালী কৃপামহি ।
 আমি তুঃঃ দাসদাস দাসীপুত্ৰ হই ॥

ବିଦ୍ୟାର ଗର୍ତ୍ତ ଦୃକେ ସଖୀଗଣେର
 ନାନା ସୁଭିତ୍ରିଚିନ୍ତା ।
 କତକାଳ ଗୋଣେ ବିଦ୍ୟା ନବକୁମୁଦିତା ।
 ଅଲୋଚନା ପ୍ରଭୃତି ମକଳେ ପୂର୍ବକିନ୍ତା ॥
 ପୁନବିଭା କରେ ଶୁଣିଷ୍ଠୁର ତନୟ ।
 ରଜ୍ଞୋଯୋଗେ କୃପବତୀ ଗଢ଼ିବତୀ ତନୟ ॥
 ଡଇ ତିନ ଚାରି ପାଇଁ ମାସେତେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତ ।
 ସହଚରୀ ବଳେ ବଡ଼ ହିଲ ଅନର୍ଥ ॥
 ନିର୍ବିଲେ ବମ୍ବିଆ ଶୁଭିତ୍ର କରେ ଜନେ ଜନେ ।
 କେହ ବାଲ ଏହି ଦାୟ ଏହ୍ଲାବ କେମନେ ॥
 କେହ ବଳେ ଭାବିଆ ଜନ୍ମିଲ ମୋର ବାହି ।
 କେହ ବଳେ ଚଳ ଦେଶ ଛାଡ଼ିଆ ପଳାଇ ॥
 କେହ ବଳେ ନିରବଧି ଭୟେ ଝାପେ ଆଗ ।
 ଭୂପତି ଶୁନିଲେ କାଟିବେକ ନାକ କାନ ।
 କେହ ବଳେ ଅକ୍ଷ୍ମାଏ ହେଦେ କି ଉତ୍ୱପାତ ।
 ଚେଷ୍ଟା କର କୋନକପ୍ରେ ଗଢ଼ ହୁଅ ପାତ ॥
 ହେହ ବଳେ ବିଦ୍ୟା ମେନେ କାମଗାତିଶୟ ।
 ରାଜପୁରେ ଏକି କାଳ ତନୟା ଉଦୟ ॥
 କେହ ବଳେ ମରୁକ ଗଲାଯ ଦିଯା ଦୃଢ଼ୀ ।
 ରାତେ ଦିନେ ପଡ଼େ ଥାକେ ଛୁଟା ଜଙ୍ଗଜଙ୍ଗ୍ରୀ ॥
 ବିଯାରାତ୍ରେ ଦେଖିଲାମ ବର ଚାନ୍ଦପାରୀ ।
 ଛୁଡ଼ୀର ହୀପାନେ ଛେଁଢ଼ା ହଲ ତନ୍ତ୍ରମାରୀ ॥
 କହିଲାମ କତମତ ଭୂପତିକେ ବଳ ।
 ତଥନ କବିଲ ତୁଚ୍ଛ ଏଥନ ଏ ଫଳ ॥

বিদ্যাসুন্দর ।

৭৩

কেহ বলে শ্রীবুদ্ধিতে পরমাদ ঘটে ।
 কেহ কহে এই কথা শাস্ত্রসিক ঘটে ॥
 শ্রীবুদ্ধে অরিল দশরথ পেয়ে শোক ।
 শ্রীবুদ্ধে মজিলি লক্ষ্মী খ্যাত তিন গোক ॥
 লয়েছি সবাই শিরে কলঁকের ডালী ।
 কেহ বলে চারা নাই গে করেন কালী ॥
 কেহ বলে এত কেন চিন্তা কর সই ।
 রাণীর নিকটে গিরা সবিশেষ কই ॥
 ভোজ মন্দ তাঁর ঘাড়ে আরের তা কি ।
 উদরে পুরেছে কেন কুলখাকী ঝিৰা ॥
 অতি বাধ মো সবারে দূর করে দিবে ।
 পৃথিবীটা পড়া আছে ঠাই না মিলিবে ॥
 তৈব দিবাছেন কৃষ্ণ দিবেন আহাব ।
 মে প্রাতুকে লাগে সই সবাকার ভার ॥
 ওলে ভাল বলিয়া সর্বীরা উঠে ঘেড়ে ।
 কেহ বলে তোরে মেনে প্রাপ দিব কেড়ে ॥
 রাণীর নিকটে সব সহচরী বায় ।
 জুনিট হইয়া তারা প্রমিল পায় ॥
 অবিবরঞ্জন বলে কালী কৃপামহ ।
 অন্নি তুরা দামদামে দানীপুর হই ॥

ସଥିଗଣକର୍ତ୍ତକ ରାଣୀର ନିକଟ ବିଦ୍ୟାର
ଗର୍ତ୍ତବାର୍ତ୍ତୀ ଅଦାନ ।

ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଯା ଜିଜ୍ଞାସେ ବାଣୀ ମତୀ ।
ଭାଲତୋ ଗୋ ଆଛେ ଗୋର ବିଦ୍ୟା ଗୁଣବତ୍ତୀ
ଚିରଦିନ ଦେଖି ନାହିଁ ଦେ ଚାନ୍ଦବଯାନ ।
ବଡ଼ି ଦୂରଜ୍ଞା ଆମି ହନ୍ତି ପାଞ୍ଚାଳ ॥
ତୋମରାଓ ଭାଲ ମନ୍ଦ ନା କହ ସଂବାଦ ।
ମା ଜାନି ଧାଉଳ ଆଜି କିବା ଗରମାଦ ॥
ଉବାକାଳେ ଏମେହ ଅବଶ୍ୟ ହେତୁ ଆଚେ ।
ଆମାର ଶପଥ ଲାଗେ ନତ୍ୟ କହ ବାଚେ ॥
.ବିରମବଦନେ କେନ ସମ୍ମିଳା ନିକଟେ ।
ଆଶ କରେ ଉଡ଼ୁ ଉଡ଼ୁ ହେବେ ସକ ଫାଟେ ॥
ନିଦ୍ରାଯ ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖି ଡାନି ଚକ୍ଷୁ ନାଚେ ।
ବଡ ଭୟ ବୁନ୍ଦକାଳେ ଶୋକ ପାଇ ପାଚେ ॥
ମଠଚରୀଗଣ ବଲେ ଶୁଣ ଠାକୁରାଣୀ ।
କି ରୋଗ ଜନ୍ମିଲ ନାର କାରଣ ନା ଜାନି ?
ଏବେ ଦେଖି ବିରୂପ ଦେ ରୂପ ଗେଲ ଦୂର ।
ଉଦ୍‌ଦୟ ଡାଗର ବଡ ବରଣ ପାଞ୍ଚୁର ॥
ଶୟନ ମତତ ଭୂମେ ମୃତ୍ତିକା ଭକ୍ଷଣ ।
ନାଥୀ ଦୋରେ ଉକି ତୋଳେ ଇକି ଅଲକ୍ଷଣ ॥
ରାଣୀ ବଲେ କି କହିଲେ ସମ୍ବନେଶେ କଥା ।
ବୁଝି ବା ଥାଇଲ ବିଦ୍ୟା ଅଭାଗୀର ମାଧ୍ୟା ।
ଶ୍ରୀଗ୍ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ଦେଉ ମାଦି ଭେଟ ।
ଦେ ବଡ ଜୋଯାଳ ଘେଯେ ବାଦାଯେଛେ ପେଟ ॥

গুর্ত দর্শনে রাণীর বিদ্যা প্রতি ভৎসন ।
শুনি চমৎকার রাণী উঠে ।

পাছে শোনে দুপ চুপ,   বুক করে দুপদুপ,
কাপে কায় কালগাম ছুটে ॥

ভয়ে মথে উড়ে ধূলা,   পালে রহে সখীগুলা,
উপনীত নন্দিনী-নিকটে ।

যে কহিল রামাচয়,   এ কথা অন্তথা নয়,
গন্তের লঙ্ঘণ যত বটে ॥

প্রদৰ্শকপ ছাবথার,   উদরের বড়-ভার,
ধরাতলে শুয়েছে কৃপসী ।

শিগিল কটির বাস,   যন বহে মৃদুষ্মাস,
আঙ্গ-আভা প্রভাতের শশী ।

সন্দুখে প্রসবশলী,   উঠে বিদ্যা কৃতাঞ্জলি,
গুণবিল লাঙে নত মুখ ।

বালে কথা কহে শুন্দু,   দেখিলাম মুখপদ্ম,
কব কি জন্মিল যত সুখ ।

অনাখিনী গাকি এক,   ছমাস বৎসরে দেখা,
বিনেক তোমার সঙ্গে নাই ।

কুননী জীর্ষ যার,   এতেক খোয়ার তার,
গুর্তে কেন দিয়াছিলে ঠাই ॥

হেনে এক কথা শোন,   যদি থাওয়াতিম লোন,
ভূমিঞ্চ হইবামাত্র মোরে ।

বালাই বাইত তবে,   এত কথা কেন হবে,
অমুযোগ কে করিত তোরে ।

ଚର୍ଯ୍ୟା ବୁଝିଲାମ ଆମି,   ମାନସ-ରାଜ୍ଞୀ ତୁମି,
 ସମେର ଦୋଷର ମେହି ବାପ ।
 ଆମାର କପାଳ ପୋଡ଼ା,   ବିଦ୍ୟାହୀ ନହିଁର ଗୋଡ଼ା,
 ପୃଷ୍ଠାରେ ଛିଲ କତ ଧାପ ॥
 ରାଣୀ ବଲେ ପାପୀଯଦି;   ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ ନୀରେ ପଣି,
 କିହା ବିଦ୍ୟା ଥା ଲୋ ତୁହି ବିଷ ।
 ନହେ ଖଡ଼େ କର ଭର,   „ ଏଇକ୍ଷଣେ ମର ମର,
 କଳକିନିକୋନ୍ ସୁଧେ ଜିସ ॥
 ନିଅଳ୍ ରାଜାର କୁଳ,   ତୁହି କଳକେର ମୂଳ,
 ଜ୍ଵଳିଲି ଆମାର ଗନ୍ତେ ଆଲୋ ।
 ଏହି ରାଜ୍ୟ ତ୍ୟଜ୍ୟ କରେ,   ସଦାପି ଭାତାର ଥିଲେ,
 ବେଙ୍ଗତିମ ମେଓ ଛିଲ ଭାଲୋ ॥
 ସଦା ପୁଟାଞ୍ଜଳି-ପାଣି,   ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ-ବାଣୀ,
 ବିମୁକ୍ତ କର ଗୋ ମାଯାପାଶେ ।
 କୁବନିନ୍ଦ୍ର ପାର ହେତୁ,   ଅଭୟ ଚରଣ ମେତୁ,
 ଉମା ଆମା ଡୁଇହ ମାନମେ ॥

ରାଣୀ ମହ ବିଦ୍ୟାର ବାକ୍ରଚାତୁରୀ !

ବିଦ୍ୟା ମର ଲୋ କଳକିନୀ ଥି ।   ୧
 ଆମାର କପାଳ ପୋଡ଼ା ତୋର ଦୋଷ କି ଥୁଯା ॥
 ବାପେର ଦୁଲ୍ଲାଙ୍ଗୀ ଛିଲି,   ତାହେ ତିଳାଞ୍ଜଳି ଦିଲି,
 କୁଳେ ହୋଟା କୁଳଟା ହଲି ଛି ଛି ।

বিদ্যাসুন্দর ।

কার ঘরে নাই মেঝে, চক্ষু খেয়ে দেখ চেয়ে,

পাপক্ষণে তোরে উদরে ধরেছি ॥

প্রসাদ কথিছে দড়, হেন মেঝে আইবড়,

লাজে লোক দাঁতে কাটে জি ॥

আলো হেদে লো পাপিনি কি ।

বিদ্যা বলে দোষ বা দেশিলা কি ॥

আলো কেমনে খিলিল আমী ।

বিদ্যা বলে পুরুষ নাই দেশি আমি ॥

আলো কারে কর প্রতারণা ।

বিদ্যা বলে চক্ষু নাই বুঝি কামা ॥

আলো গঢ়ের ধাক্কণ সবু ।

বিদ্যা বলে বাড়ানৈ কি জন্মে গত ॥

আলো উদর তাগর তোব ।

বিদ্যা বলে উদ্যা তয়েছে মোর ॥

আলো শুনে করে কেন পৰ ।

বিদ্যা বলে এ রোগে বাচা সংশৰ ॥

আলো কুচাগভাগেতে কালী ।

বিদ্যা বলে প্রলেপ দিয়াছে আমি ॥

আলো শবন কেন ভূতলে ।

বিদ্যা বলে নিরঙ্গর দেহ জুলে ॥

আলো মুখে বিন্দু বিন্দু ষষ্ঠি ।

বিদ্যা বলে নিদাদকালের ধন্দ ॥

আলো পূর্ণক্ষপ মেল দূব ।

বিদ্যা বলে দেখ লক্ষণ পাঞ্চুক ॥

ଆଲୋ ସନ ସନ ଉଠେ ହାଇ ।
 ବିଦ୍ୟା ବଲେ ବଳାଦାନ ମାତ୍ର ନାହିଁ ॥
 ଆଲୋ ଭକ୍ଷଣ ଯେ ପୋଡ଼ା ମାଟି ।
 ବିଦ୍ୟା ବଲେ ଛି ମାଣୀ ତୋରେ ନା ଅଂଟି ॥
 ତାରା ମାୟ ଝୌଯେ ବତ ଭାସେ ।
 ଆଚେ ଆଗି ବଦି ଆଲି ହାବେ ॥
 ରମ ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନେ କହେ ।
 କରୁ ଗଢ଼ ଛାପା ନାହିଁ ରହେ ॥

ରାଣୀ ମହ ବିଦ୍ୟା ଓ ସର୍ବିଗଣେର ପୁନର୍ବାକ୍ରଚ
 ଏତକ୍ଷଣ ଜିଯା ଅଛ ତାଟ ଆମି ଚାଟି ।
 ଏମନୀ ଏମନି ହୟ ଆମି ବିଦ ଖାଟି ॥
 ଶ୍ରୀଗ ସମ ବାଦି ପିତା ଗଡ଼ାଟିଲ ତୋକେ ।
 ଗାଲେ ଦିଲି କାଲିଚୁଣ ଧାମିବେକ ଲୋକେ ॥
 ସମୁଚ୍ଛିତ ଶାତି ବିଦ୍ୟା ତୁହି ପାବି କାଲି ।
 ଡଃଟା ଚୋବେ ଗୁହୀ କାକେ ମୋରେ ଦିମ୍ ଗାନ୍ଧି
 ବିଦ୍ୟା ବଲେ ପୁନଃ ପୁନଃ କତ କଟୁ କଥ ।
 ତାରା ନାହିଁ ମାଗୋ ତୁମି ଶୁରୁଲୋକ ହୁଏ ॥
 ଗମାର ଅଦ୍ଭୁଲି ଦିଯା କେନ ତୋଳ କାଣ ।
 ଆପନିହି ଆପନାର କର ମର୍ଦନାଶ ॥
 କାଳ ବଡ଼ କୁସିତ ଆମାକେ କର ନାପ,
 ପୁଁଡିତେ କେଚୁଯା ପାଛେ ଉଠେ କାଳମାପ ॥
 କିବ୍ୟା ଡାକ ଚାଡ ତୁମି କିବୀ ହାତ ନାଡ଼ ।
 ଭାଲ ବଟେ ନୀଯନ୍ତ ମାଛେତେ ପୋକା ପାଡ଼ ॥

বাবে বাবে দত্ত কথা নাহি মান।
 যেমন আমাৰ রীত সুন্দৰ স্তা জান ॥
 অনাধিনীপ্তায় পড়ে থাকি এই ঠাট।
 পুৰুষ কেমন কভু চক্ষে দেখি নাই ॥
 সবেন্দ্ৰ সেহভাবে দেখেছেন বাপ।
 গুরু গুরু ঘলে কেন দেহ মনস্তাপ ॥
 উৎখের উপরে পঁঃখ এ বড় উৎপাত ।
 কাথা বাঞ্ছিবেক তাগা শিরে সপ্তাবাত ॥
 রাণী বলে মৱ মেনে একি আৱ পাপ ।
 তুবে বুঝি এ কষ্ট করেছে তোৱ'নাপ ॥
 তোৱ এ কপায় গায় কাটে দেন বিচা ।
 পেটে ঢেলে লচ্ছেচড়ে তবু বলে মিচা ।
 ক্রোধে কল্পবন তহু দৃশ্যিত লোচন ।
 সদাগণ প্রতি কহে কক্ষ বচন ॥
 কাত্তিৰঙ্গা হেতু আছ বিদ্যাৰ নিকটে ।
 আগন্তুৱা ষষ্ঠক হইয়াছিলা বটে ॥
 তো সবাৰ দোষ নাহি কাল নহে ভালৈ।
 নাগৰ কৰাত দিব কি ভেবেছ আলো ॥
 কৰিবোড়ে কহে তীৱৰা কেন কৰ রোষ ।
 বিবেচনা কৰিলে কাহাৱো নাহি দোষ ॥
 কন্দীবদি দেখি নাই পুৰুষ কেমন ।
 রাজীৱাণী বট কেন কথা গো এমন ॥
 বাহিৰে প্রইৱী থাকে তৱস্ত কেটাল ।
 ননূষ্যমকার নাহি একি ঠাকুৰণল ॥

উচিত কচিতে কিন্তু মর্মে পাবে পীড়া ।
 রমণী রমণী সঙ্গে নাহি করে ঝৌড়া ॥
 শঙ্গীরগজন্মকপ। শুনিয়াছি কানে ।
 সে কালের মেঘে তীরা এ কালে না জানে ॥
 তবে কে করিল গর্ব এত বড় রঞ্জ ।
 ছাড় মেনে ঠাকুরাণি এ পাপ থসঙ্গ ॥
 আপনার মান গো আপনি বজ্রে রাখি ।
 লোকে বলে কাটা কান চূল দিয়ৎ চাই ॥
 আকাশে ফেলিতে ছেপ এসে গায়ে পড়ে ।
 বাড়া কিব। কহিল কথায় কথা বৈড়ে ॥
 অবিচারে কর নষ্ট তার চার। কিব।
 মার রৌত দেশন জানেন মাত্র শিব। ॥
 শ্রীকবিরঞ্জন বলে করি কৃতাঞ্জলি ।
 শ্রীরামচন্দ্রলে সাত। দেহ পদধূলি ।

বিদ্যার গর্ত্তসংবাদ শ্রবণে ভূগতির
 কোটালকে ধরিতে অনুমতি ।
 নহে সুখী সুসুখী নিরথি ন নিনীরে ।
 অসন্ধর অযুব অস্থর পড়ে শিরে ॥
 জ্ঞানহার। তারাকার। ধার। শত শত ।
 গোযুগে গণিত ধার। তৃঙ্গানিষ্ঠ। গত ।
 বিগণিত কুস্তল জলদপুঞ্জচট।
 নিরানন্দ গতি দন্ত জিনিয়া বরট।

ভূপ উপে উপনীত মণিন বদন ।
 সম্মে জিজ্ঞামে শীঘ্ৰ ধৱনীভূষণ ॥
 বিমল কমলমুগ মুন কেন কবে ।
 আন্দু কাষ্ঠে কৃত্তাষ্ঠে নিশাষ্ঠে কারে লবে ॥
 শিরে হানি পালি রূপী বলে কব কি ।
 শুন পর্বত গৰ্ব পৰ গৰ্বতৌ খি ॥
 কি বল কাপিয়া উঠে মুখে উডে ফাকা ।
ভৈবনায় ভাতি ভিৰ ভূপ যায় ভাকা ॥
 সমূলে রুষিগ বেন মাতাল মাতঙ্গ ।
 সুন্দর পুনমৰে যেন দংশিল ভজঙ্গ ॥
 আকস্মাৎ বজ্রাঘাত নিকটে দেমন ।
 সেইকুপ শুনি ভূপ মহিলাবচন ॥
 আপাদ পর্যন্ত অগ্নিশিখা দেন দচে ।
 কোটালের কমু এই আব কারু নহে ॥
 আৱবাৰ দৱবৰে মধ্যে গিৱা ভূপ ।
 কোপে শুকু উকু ওঠ লোচন বিকুপ ॥
 ক্রেতে কহে তোবৰা সওয়ার দশ মাটি
 এচ ওক খেৱে পাশ বাঘাই মাঙ্গাও ॥
 মো ছকুম বলিয়া মওয়ার দশ লচে ।
 কেত তাজি তুৰকী টাঙ্গন পৃষ্ঠে চড়ে ॥
 দষ্টাড় গড় পাড়ে উঠাইয়া মোড়া ।
 বজ্রপৃত মমদৃত গোপে দেয় মোড়া ॥
 ঘেৱে কোটালের বাড়ী কহে বেহেলাৰ ।
 কাহা কোতোয়াল গিৱি নেকাল সেতাৰ ॥

বৈষ্ণকখানায় কোতোয়াল শুয়ে থাটে।
 মোহায়ের ষট। দেধি ভয়ে মার্গ ফাটে॥
 দৃতি পরি লেঙ্গা শির হইল হাজির।
 অমনি চেকায় কড়ে বেড়ার বাহির॥
 পাতে থেকে মারে কেহ বন্দুকের ছড়া।
 আকটে পাপোন মারে তাড় করে শুঁড়।
 কোটালমহিলা কান্দে করে হায় হায়।
 এক দণ্ডে নিয়া গেল রাজাৰ সভায়॥
 নিকটে নকীব ছিল করিল জাহির।
 নজর দৌলত এই বাবাই হাজির॥
 প্রসাদে প্রসন্না হও কালী কৃপামই।
 আমি তুয়া দাসদাস দাসীপুত্র হই॥

ভূপতিৰ তর্জনে কোতোয়ালেৰ বিনয়।
 মৌনকুপে ভূপ আচে, কোকোয়াল খাড়া কাচে,
 কোপে কহে নন বাহু লাড়া।
 কুকুরে শ্রেণি দিলে, কান্দে চড়ে এক তিলে,
 বিশেষ ক'হিব কিবা বাড়া॥
 কেধে কাপে মহীপাল, কহে ওৱে কোতোয়াল
 বুঝিলাম তোৱ নাহি দোষ।
 যেমন শুগেৰ ধৰ্ম, তেমন উচ্চিত ক'ম,
 মিছাবিছি আমি করি রোষ॥
 কাবে কবকাব্য কহ, যে বাহাৱে সঁপে দেহ,
 মে নাকি তাহাৱ কাটে শিৰ।

করিয়া হারামখূরি,   পশিয়া আমাৰ পুটী,
 রাজে চূৰী নাকে দিব তিৱ ॥

মনেতে আগুণ অলে,   পুনঃ পুনঃ কটু বলে,
 শাস্তি নহে আৱে ক্রোধ বাঢ়ে ।

দিমথ বিষয়ে মন্ত্ৰ,   না লও বিদ্যাৰ তন্ত্ৰ,
 সবংশে গাড়িব' এক গাঢ়ে ॥

সুরাপানে রাগৱজে, .   থাক বাৰবধূ সঙ্গে,
 অধ্যে একান্ত পূৰ্ণ দৃষ্টি ।

বিশান্দবাতকী বেটা,   হেন কাষ কৱে কেটা,
 তেই পাপে গাঁবে তোৱ সৃষ্টি ।

কোটোয়াল বিদ্যমান,   থৰথৰ কাঁপে প্রাণ,
 ধীৱে কহে কি কৱেছি আমি ।

ক্রোধ সমৰণ বৰ,   সকলি কৱিতে পার,
 মহারাজ আপনি ভূম্বামৌ ॥

বিষ খেতে দেন গাড়া,   ধন লোভে বেচে পিণ্ড,
 জাতিবাদ ঘনি দেৱ দাঁৱা ।

অবিচারে রাজদণ্ড,   গৃহ দহে বহু চঙ্গ
 কি আছে ইহার আৱ চাৱা ॥

কন্ত শন মহাশয়,   বিচার কৱিতে ইয়,
 দোষ দেখে এক গাঢ়ে গাঢ় ।

স্মাপিতা ঘাটী থাকে,   প্রাণ লও মিছা পাঁকে,
 ' এ নহে বিহিত ক্রোধ ছাড় ॥

আৱ শন শুণধৰ,   লইলা বিদ্যাৰ নাম,
 তাৱে রক্ষা কৰি আমি সন্দী ।

ଅନ୍ତରେ ବିଷ ଡାଁ,   ରାତ୍ରେ ନାହିଁ ନିଜୀ ଡାଁ,
 ମାଫି ଦାଁ କେବଳ ଶାର୍ଦ୍ଦୀ ॥ ୧
 ସତତ ଦଟକ ଥାକି,   ଦଣେ ଦଶବାର ଡାକି,
 ସଥି କହେ ପ୍ରବୋଧ ବଠନ ।
 ହସିଆରେ ଆଚି ଭାଟ୍,   ଆମରା କି ନିଜୀ ଯାଇ,
 ସବେ ବିଦ୍ୟା ପୁନେ ଅଚେତନ ॥
 ପିପିଛାର ନାହିଁ ମାକି,   ନଜରେତେ ହୃ ବନ୍ଦୀ,
 ଇହାତେ ମହୁଷ୍ୟ କୋନ୍ତାର ।
 ତବେ ବନ୍ଦୀ ଯାଏ ଚୋରେ,   ବିଦାତା ବିମୁଖ ଘୋରେ,
 ନିତାନ୍ତ ଏ କଞ୍ଚ ଦେବତାର ॥
 ରାଜୀବଲେ ମେ ଯା ଶୋକ,   ସାତ ଦିନ ପ୍ରାଣ ରୋକ.
 ଇତିମଧ୍ୟ ଚୋର ଦିବେ ଧରେ ।
 ଧାରିରା ଆନିଲେ ଚୋର,   ସମ୍ମାନ କରିବ ତୋର,
 ଜ୍ଞାଯଗିର ଦିବ ବହ କରେ ॥
 ଦୋ ହକୁମ ଏହି ବାତ,   ଶିରେ ଉଠାଇଯା ହାତ.
 ଧରେ ଯାଏ ସଂପତ୍ତି ଝୁମାର ।
 ପିଛେ ଦିଲ ମହିନିଲ,   ସରିବାରେ ଏକ ତିଲ,
 ନାରେ ହସିଆର ହସିଆର ॥
 ମନୀ-ପୁଟ୍ଟଙ୍ଗଲି-ପାନି,   ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ-ବାଣୀ,
 ବିମୁକ୍ତ କର ଗୋ ମାଯାପାଶେ ।
 ଶ୍ରେଦ୍ଧିକୁ ପାର ହେତୁ,   ଅଭୟ ଚରଣ ମେତୁ,
 ଉଦ୍‌ଯା ଆମା ଉର ଗୋ ମାନଦେ ॥

চৌর্যসংবাদার্থ কোটালিনীৰ অন্তঃপুরে

গমন ও রাণীৰ সহ কথোপকথন ।

কহিল বিৰূপ ভূপ দুঃখে অঙ্গ দহে ।

যুগী বড় ঘৰে গিৱা ঘৰণীকে কহে ॥

স্মষ্টিগোপ হয়ে প্ৰিয়ে কাৰ মুখ চাও ।

এইকণে রাণীৰ নিকটে তুমি ষাও ॥

বিদ্যাৰ মন্দিৱে কিবা দ্রব্য গেল চোৱে ।

হৈছে দোষে সবংশে কাটিবে রাজা মৌৰে ॥

শ্রুতমাত্ৰ বিলম্ব না কৱে একটুক ।

অমনি চলিল অন্ত ভয়ে কাপে বুক ॥

নানা উপহাৰদ্রব্যসংহতি লইল ।

অবিলম্বে রাণীৰ নিকটে উত্তৰিল ॥

ভূমে লুটি শ্ৰগমিল কৱি যোড় পাণি ।

পৱন দুঃখিতা রাণী না কহেন বাণী ॥

মে ধাৰা দেখিয়া তাৰ হৃদে জন্মে ভয় ।

সকুণে কোটাল-মহিলা ভুবু কৱ ।

এক নিবেদন মাতা চৱণে তোমার ।

কুপা কৱি কহ শুনি সত্য সমাচাৰ ।

কি দ্রব্য হইল চুৱী রাঙ্গকল্পাবাসে ।

জীৱন্ত জীবনে নৱা কোটাল হতাখে ॥

বিশ্ব জানিলে চোৱ তবে ধৰা যায় ।

নতুৰা সবংশে নষ্ট হই এই দায় ॥

আধোমুখে কহে রাণী কি মোৱে শুধাও ।

মিলিবে সকল তত্ত্ব সেইখানে ষাও ॥

ମେ ବଡ଼ ଦୋକଳ କଥା ବାଡ଼ା କବ କି ।
 ଅଟିମାନେ ମରମେ ମରିଆ ରଖେଛି ॥
 ପୁନଃ କହେ ଯୋଡ଼ ହାତେ ନିଶିନାପଦାରୀ
 ବିଡ଼ସନୀ କର ସଦିଂତବେ ନାହିଁ ଚାରା ॥
 ଅବିଚାରେ ମହାପ୍ରାଣିହତୀ ବଡ଼ ପାପ ।
 କି କାରଣେ ଠାକୁରାଣି ଦେହ ମନସ୍ତାପ ॥
 ଦୁଷ୍ଟପୋବୀ ନହିଁ ଏହ ବୁଝି କତ କତ ।
 ଭାଲ ତ ନା ଶୁଣି ମାଗେ ବଲ ତୁମି ଫଳ ॥
 ଚୋରେ ଗେଲ ଦ୍ରବ୍ୟ ତାର ଏହ ଥେବ କେବ ।
 ଭାବକ୍ରମେ ବୁଝି କିଛୁ ଅପକର୍ମ ହେଲ ॥
 ରାଣୀ ବଲେ ମେହି ବଟେ କି ଜିଜ୍ଞାସ ଆର
 ବିଦ୍ୟାବତୀ ଗଢ଼ୁବତୀ ଏହି ସମାଚାର ॥
 କହିବାର କଥା ଏକି ମୃତ୍ୟ ଇଚ୍ଛା ହୟ ।
 ଶୁଣିଲା ଏଥନ ତୁମି ଯାଓ ନିଜାଲୟ ॥
 ଦଶନେ ରସନୀ ଚାପେ ଚମକିରୀ ଉଠେ ।
 ସାମ୍ୟ କରାଙ୍ଗୁଣୀ ତୁଳି ଦିଲ ନାମାପୁଟେ ॥
 ଆର କିଛୁ ନା କହିଲ ଗେଲ ନିଜ ବାମେ ।
 କୋତୋହାଳ ଶୁଣି ବାର୍ତ୍ତା ମନେ ଘରେ ହାମେ
 ଭୂପତିକେ ହେସଙ୍ଗାଧ କୈଲ ନିଶିନାପ ।
 ରାନ ରାନ ବଲି ହୁଇ କରେ ଦିଲ ହାତ ॥
 ପ୍ରସାଦେ ପ୍ରସାଦ ହୁଏ କାଣୀ କୃପାମହି ।
 ଆମ ତୁମା ଦାମଦାମ ଦାମୀପୁତ୍ର ହୁଇ ।

কোটালের ভূপতি প্রতি নিল্বা ।

ভূপতি কেবল অজ্ঞা,   যে জন লুঁটিল মজ্জা,
 এড়াক্ষিণ সেই আমি চোর ।
 কহিতে মরম করে,   কচ্ছার ছিনালি ধরে,
 গবুদ্ধান লৈতে চাহে মোর ॥
 রাজলক্ষ্মী থাকে ঘার,   স্মৃতি বিবেচনা তার,
 সত্তাচার প্রতাপ প্রচণ্ড ।
 পূর্ব পুণ্যপুঁজি হেতু,   কৃপালিত হৃষকেটু,
 তেই ধরে শিবে ছত্রদণ্ড ॥
 নতুবা'কি কোনজনে,   এ চার অধর ভূপে,
 কমলার কৃপাদৃষ্টি তয় ।
 অনেকে জন্মেছে অগ্নি,   সে বিদ্যা ধর্মত ভদ্রী,
 কেমনে এমন কথা কয় ॥
 শ্রাদের সম্বন্ধে ঘারে,   যা বলিয়া ডাকে তারে,
 মেই ভাস করণ কর্তব্য ।
 এ আমি নেমকে পালা,   হায় হায় এক্ষি জালা,
 রাজা বেটা বড়ত অভব্য ॥
 বিভূষ্ঠা জননী কালী,   পেদমত কোতোয়ালী.
 গালাগালী লতার ছুতায় ।
 নাহি গণে আগা পিছা,   ঘার ঘায় খড়গশুচা,
 প্রথমেতে আগাকে স্তুতায় ॥
 মারিয়া করিল ঝুঁঝ,   দেখি পাঁচ সাত দিন,
 চোরের নাগাশ যদি পাই ।

ମନେତେ ସବଳ ଆଛେ,   ଦିଶା ମୃପତିର କାହେ,
 ଅଧିକାର ଢାଡ଼ା ଟେବେ ସାଇ ॥
 ହଟେଲ ଶୁନ୍ଦର ଶିକ୍ଷା,   ମେଘେ ପାବ ମୃଷ୍ଟିଭିକ୍ଷା,
 ଏମନ ସମ୍ପାଦ୍ରେ କାବ ନାହିଁ ।
 ଶାମାଦ ବଲିଜେ ରେଣୁ,   ଏ ଦାର ଥାଳୀମ ଡାଇ,
 ତେବେ ତୁମି ସଂଖ୍ୟା ଅଞ୍ଚ ଠାଇ ॥

କୋଟାଲିନୀକର୍ତ୍ତକ ଭଦ୍ରକାଲୀର ସ୍ତର୍ତ୍ତି ୩ ପ୍ରସ୍ତାଦପୁଷ୍ପ ନାଥେ ପ୍ରଦାନ ।

କୋଟାଲ-କାମିନୀ ହେଥା ପୂଜେ ଭଦ୍ରକାଳୀ ।
 କରପୁଟେ କହେ ମାଗୋ ଏକି ଠାକୁରାଲୀ ॥
 ଭାଲ ମନ୍ଦ କହୁ ମୋବ ପ୍ରେଭୁ ନାହିଁ ଜାନେ ।
 ଅପରାଧ କରେ କେହ କେହ ମରେ ପୋଣେ ॥
 ଦସୀ କର ଦାମେ ଦସୀମରି ଦ୍ଵାକ୍ଷାୟଣି ।
 ଦନ୍ତଜମନି ଦୁର୍ଗେ ଦୁର୍ଗାତିନାଶିନି ॥
 ଧର ତବ ଭବ କବ ତାର ଗୁଣ କିବା ।
 ଆଶୁତୋଷ ଆପ୍ଯା ଏକ ଶୁନ ମାଗୋ ଶିବା ॥
 ମଦାଶିବ ମଦାଶିବମୂଳ ବିନାଶେ ।
 କ୍ରପାନାଥ ନାମେ କଷ୍ଟ ନଷ୍ଟ ଅନାପ୍ରାମେ ॥
 ଶୈଲରାଜପୁତ୍ର ମାଗୋ ବିଶ୍ୱବିଭୂମ୍ଭାଗୀ ।
 କୁପଣ୍ଡତୀ ଅମୁଚିତ ନାମ ତବ ତାରୀ ॥
 ତେବେ ସଦି କାତର କିନ୍ତୁରେ ଦସୀ ନହେ ।
 ତୋମାକେ କୁକୁଳାମସୀ କେନ ଲୋକେ କହେ ॥

বিদ্যারূপ ।

তুঁষ্টা মহানায়া তার ঐকাস্তিক ভজি ।
ভয় নাই শ্রবণে শুনিল দৈব উজ্জি ॥
অচিরে অবশ্য ধরা পড়িবেক চোর ।
সে কিঞ্চ মনুষ্য নহে বরপুত্র মোর ॥
দেবী-অমুকুল ফুল পাইল অসাদ ।
চাহাযুতা বিদ্যুপৌ হৃদয়ে আহলাদ ।
যত্রে মেই ফুল দিল প্রাণনাথহাতে ।
ভজ্জি করি কোতোয়াল রাখে নিজ মাথে ॥
গ্রামদার প্রিষ্ঠবাক্যে প্রাণ পায় ধড়ে ।
হ'কে উঠে হৃপ বাড়ে হৃষ্টক'র ছাড়ে ॥
ক্ষীকরিবজ্জন কহে কালী কৃপামই ।
আমি তৃপ্তি দাসদাম দানীপুত্র হই ॥

কোটালের চোর অন্নেষণে শজ্জা ।

মাহে কোতোয়াল, সে খন্দের ঢাল, দো আঁধিয়া লাল,
মোবাগ পতঙ্গ, চড়ে গজতুঙ্গ, শুমাওত-অঙ্গ,
মেতাব করি ।
বোয়াবত সাত, তুবে দেওমে হাত, কহে নিঠী বাত,
পিছে হোকে আও, কেহি নত বাও, মেরে মের ধাও,
হো পাও পরি ॥
মেথো এহি বাও, ওঁহি চোর পাও, মেনে গারি গাও,
কহে মুকে ভূপ, সো বাত সকপ, আবি রহ চুপ,
জি এক ঘরি ।

ଚଲେ କେତେ ଠାଟ, ହାକେ କାଟ କାଟ, ଭରେ ପୁର ବାଟ,
ଦେଲାଓବ ଯୋହି, ଲାଇ ଧୂଳି ତୌହି, ପଡ଼େ ମୋକାହି
ହାମ ଚୋର ସରି ॥

ଦେଖେ ଫୌଜ ହାଜାର, ଆପାଏଟେ ବୁଜାର, ଗୋକ ହୋରେ ଲାଚା
ଦୁକରେ ଦୋହାଇ, କାଳେ ଲୁଟ ଭାଇ, ହଜୁରମେ ସାଟ,
କ୍ରୀ କିଆ ହୋ ଚୂରୀ ।

କହି କହେ ଅଁଟ, ଇମେ ଆଶୁ ହାଟ, ମୁଡାଇସ ଗା *
ହାରାମ କି ହାଡ଼, ଆଭି * * ଫାଡ଼, ମାରୋ ଉକ୍କା *
ଦୋହାଟ ତେରି ॥

କଥେ କବି ରାମ, ହେଠା ପାଥର ହାମ, ତାରା ତେରେ ନାମ,
ପଢା ହେଲାଚାର, ଓହି ପଦ ସାର, ମୁଖେ କର ପାର,
ଗମନ କୋ ଡରି ॥

ଦୂରରେ ଚୌର ଧରଣାର୍ଥେ କୋଟାଲେର ଦୌରାନ୍ତ୍ୟ ।

ଚୋର ହେତୁ ଧରେ ଧରେ, ବିଷମ ବେଦାତି କରେ,
ବିଦେଶୀକେ ବେଙ୍କେ ମୃବେ କୋଡ଼ା ।

ଯାହାର ବାଟିତେ ପାକେ, ଇଟେ ପାଡ଼ା କରେ ତାକେ,
କୋଟାଲିଯା ବିନଷ୍ଟେ ଗୋଡ଼ୀ ॥

ଶୁଦ୍ଧ ହୟ ମବ ଲୋକ, ଦିବାରାତ୍ରି ଭାବେ ଶୋକ,
ଉତ୍ତପାତେର ସୀମା କିଛୁ ନାହି ।

ଶିଷ୍ଟ ଲୋକ ସତ ଛିଲ, ଆଗେ ଭାଗେ ପରାଇଲ,
ଦୂରାଦୂରେ ଗେଲ ଟାଇ ଟାଇ ॥

ଗାନ୍ଧୀ ମହା ତାଯ, କତ ଲୋକ ଆଇମେ ଯାଏ,
ମଦା ଦେଖୋ ପଥିକେର ମାତେ ।

ফাটকেতে রাখে বন্দী,   কে বুঝে তাহার ফন্দী,
 সাবল তাওইয়া দেয় হাতে ॥

মেগে থাম যারা যারা,   তা সবার অন্ন মারা,
 ভয়ে কেহ সহস্র না চোকে ।

পড়া পড়া থাকে মাঠে,   কিন্তু যা নদীর ঘাটে,
 তঙ্গসুরা মাছি পঁড়ে মুখে ॥

নিশ্চিতে প্রহর বাজে,   তার গর কেহ কাণে,
 দুই চারি দণ্ড বদি থাকে ।

মে বৈন প্রকৃত চোর,   দুঃখের না থাকে ওর,
 সারু বাতি হাড়া টুক্কা রাগে ॥

বে বেটোরা ছেঁচা বেঁচা,   বড় বড় লম্বা কেঁচা,
 ইয়ে কেটালের হরকরা ।

শুকে টোকা দিয়া কয়,   বসে থাক মহাশয়,
 একে দিনে যাবে চোর ধরা ॥

ব্র্যূক্ত কোতোয়াল,   মাদায় জড়ার শাল,
 পিট টুক্কা কঢ়ে ভাই রহ ।

চোর ল্যানে সকো যব,   আর ভি ইমান তব,
 দেওষ্ঠা ফেকের এষা কহ ॥

হজুরে নালিশ রোজ,   রাজা ভাবে বুবি গেজি,
 কোনকুণ্ঠে পেয়েছে বাবাই ।

নতুবা কি এত জোর,   হামেনা হামানা গোধ,
 তথা কাক কথা লাগে নাই ॥

এখা চোরচূড়ামণি,   দণ্ড-কমখুলুগাণি,
 কথন বা প্রক্ষিপারিবেশ ।

ଅବଦୋତ କୋନ ଦିନ,   ଆସନ ଶାର୍ଦ୍ଦିଲାଜିନ,
                         ଦୌପ୍ୟମାନ ଦିତୀର ଦିନେଶ ॥
 କୋତୋଯାଳ କରପୁଟେ,   ଶ୍ରୀ କରେ ସନ୍ଧିକଟେ
                         ନିଜ ହୃଦେ ବୁଦ୍ଧେବ ରେଣୁନ ।
 ପୁରୀମୁଦ୍ର ହଇ ନଷ୍ଟ,   ଆଶୀର୍ବାଦ କର କଷ୍ଟ
                         ଦୂର ହିଉକ ରଞ୍ଜକ ଭୀବନ ॥
 ହାସି କହେ ଶୁଣନିଧି,   ଅଚିରେ ତୋମାକେ ବିଦି.
                         ଅବଶ୍ୟ ହବେନ ଅଛକୁଣ ।
 ବାକ୍ୟ ଯଥ୍ୟା ନହେ ମୋର,   ଧରୀ ପଡ଼ିବେକ ଚୋର
                         ଭୟ ନାହିଁ ହେର ଧର ଫୁଲ ॥
 ପୁଲକିତ ନିଶ୍ଚାଖର,   ଫୁଲ ନିଲ ପାତି କର.
                         ପୁନରପି ପ୍ରବିପାତ କରେ ।
 କାଲୀପାଦପଦ୍ମ ଭାବି,   ରଚିଲ ପ୍ରମାଦ କବି,
                         କୋଟାଳ ଚଲିଲ ସ୍ଥାନାଙ୍ଗେ ॥

କୋତୋଯାଳ-ଚରମମୁହେର ଛଦ୍ମବେଶେ ଚୌର ଅନ୍ଵେଷଣ ।

କୃଟବୁଦ୍ଧି କୋତୋଯାଳ ତଙ୍କ କରେ ନାନା ।
 ଠାଇ ଠାଇ ବନ୍ଦାଇଲ ମଜୁନ ଥାନା ॥
 ବିଡା ଉଠାଇଲ ପାଂଚଶତ ହରକରା ।
 ନୁକ ଠୁକ୍କା କହେ ଚୋବ ଜାନା ଗେଲ ଧରା ॥
 କତ ପାଟନିର ଠାଟେ ପେଯା ଦେଯ ଘାଟେ ।
 କତ ବା ଦାନିର ଛଲେ ଦାନ ମାଧେ ମାଟେ ॥

বিদ্যাসুন্দর ।

বশ বিশ অনে ধরে ব্রহ্মবানি-বেশ ।
 কত সবচূল কত মুড়াইল কেশ ॥
 কটিতে কৌপীনমাত্র তাচাতে গিরস ।
 সদা করে কৈবল ভজন নামরস ॥
 গোড়রাজ্ঞো গোড়াগুলা চলে যে ষে ঠাটে ॥
 সেকলে ভূময়ে কত হাটে ঘাটে মাটে ॥
 পাসা চৌরা বহির্বাস রাঙ্গা চীরা মাপে ।
 চিকুণ শুধড়ী গায় বাঁকা কোঁকা ছাতে ॥
 মুঞ্চ-গুঞ্চ ছড়া গলে ঠাই ঠাই ছাব ।
 দুই ভাই ভজে তারা স্থষ্টিছাড়া ভাব ॥
 প্রষ্টদেশে গ্রহ ঘোলে ধান সাত আট ॥
 ভেকা লোকে ভুলাইতে ভাল জানে ঠাট ॥
 এক এক জনার ধুমড়ী দুটি দুটি ।
 তই চক্ষু লাল গাঁজা ধুনিবার কুটী ॥
 ভুগলামি ভাবে ভাব জন্মে খেকে খেকে ।
 বাঁরভদ্র অবৈত্ত বিষম উঠে ডেকে ॥
 সে রসে রসিক নবশাক লোক যত ।
 উঠে ছুটে পায় পড়ে করে দণ্ডিত ॥
 সমাদরে কেহ নিষ্ঠু যায় নিজ বাড়ী ।
 ভালমতে সেবা চাই পড়ে স্তোত্রাত্মি ॥
 গেুষ্টীমুদ্র খাড়া থাকে বাবাজির কাছে ।
 মনে মনে ভয় অপরাধী হয় পাচে ॥
 নানা রস ভুঞ্জায় শোয়ায় দিবা পাতে ।
 শেষে মেঝে পুরুষেতে পত্রশেষ চাটে ॥

ବୈଷ୍ଣବବନ୍ଦନୀ ଶ୍ରୀ ମକଳେ ପଡ଼ାଇ ।
 ଚତୁର୍ଥ ଆଶ୍ରମ ନିଯା ଏକତ୍ର ଜଡ଼ାଇ ॥
 କେମନ କଜିର କର୍ମ କବ ଆର କି ।
 ସଜାଟିଲ ପୃହଞ୍ଚେର ଫତ ବହୁ ଝାଁକୀ ॥
 ଶତାବ୍ଦି ଜନେ ହର ଖାସା ରାମାନନ୍ଦୀ ।
 ଅନ୍ଧ ସନ୍ଦୋପନେ ତୀରୀ ଭାଲ ଜାନେ ମନ୍ଦି ॥
 ପାଇ ହାତିଆର ବାକୀ ବିଷମ ଦୁରସ୍ତ ।
 ଜନେକ ତାହାର ଘରୋ ପ୍ରାଚୀନ ମହାନ୍ତ ॥
 ଦେବଲ ଦେଖିଲେ ଘେନ ପାଇ ଭକ୍ଷ ଲାଡୁ ।
 ସାକୀ ମେରେ ଫେଲେ ଦିଯା କେତେ ଗୁରୁ ଗାଡ଼ି ॥
 ମାର ପିଟେ ଧୂମଧୀମ କରଯେ ଲହର ।
 ଭୟ ନାହିଁ ଲୁଟ୍ଟା ପାଇ ରାଜାର ସହର ॥
 କେତ ବା ବିଷମ ବାକୀ ଜାଲାଲି ଫକୀର ।
 କାଁକାଳେ କୁଠାର ଗୀଗୀ ପାଯେତେ ଜିଞ୍ଜିର ॥
 ବୀ ହାତେ ଲୋହାର ଥାଡୁ ଶିବେ ପାଗ କାଳୀ ।
 କାନ୍ଦେ ବୁଲୀ ଗଲେ କତ ତର ତର ମାଲୀ ॥
 ଯାର ବାଟୀ ବାଯ ତାର ନାକେ ଆନେ ଦମ ।
 କଥେଫେତେ ଚୁରଚୁର ନଦାରଦ ଗମ ॥
 କତ ଅବଧୀତ କତ ଘୃତ ବ୍ରଙ୍ଗଚାରୀ ।
 ତାଜାରେ ତାଜାରେ ଫିରେ ନାନୀ ଭେକଧାରୀ ॥
 ଦେକମତେ କତ ଗୁଣୀ ହଇଲ କାନ୍ଦୀଲି ।
 ମରୀ ପାରୀ ପଡ଼ା ପଡ଼ା ଥାକେ ଗଲୀ ଗଲୀ ॥
 ଲୋକେ ଜିଜ୍ଞାସିଲେ କେହ ନାହିଁ କାଡ଼େ ରା ।
 ଦୁଇ ଚକ୍ର ବ୍ରଜେ ଥେକେ ଥେକେ କରେ ହା ॥

বিদ্যাশুলৰ ।

মেঘে হৱকৰা পৃহস্তের ঘৱে ঘৱে ।
চোৱ অথেবণ কৱে কত মাঝী ধৰে ॥
নিজা নাহি যাথ লোক কোটালেৱ ডৰে ।
থেতে শুভে শাষ্ঠি নাই কখন কি কৱে ॥
সন্ধ্যাৱ সময় বড় পড়ে তাঢ়াতাঢ়ি ।
রঞ্জনীতে কেহ নাহিঁ যায় কা঳ বাঢ়ী ॥
পূৰ্বমত গানবাদ্য নাহি রাগৱঙ ।
মুহাত্মযুক্ত লোক মনী রঞ্জ ভঙ ॥
আৰ্কবিৱজন কহে কালী কৃপামট ।
আমি ত্ৰয়া দাসদাস দাসৌপুত্ৰ হই ॥

চৌৱ সন্ধানে বিছু ব্ৰাজনীৰ বৃত্তান্ত

ন। মিলে চৌৱেৱ তত্ত্ব গেল পঞ্চদিন ।
শুধুকৃত কোতোয়াল বদন মলিন ॥
শীৱী রায় নামে এক কোটালেৱ খুড়ী ।
বয়স বিস্তৱ বড় বৃক্ষিমান বুড়ী ॥
কহে বাপু কেন হাপু গণ যুক্তি আছে
সঙ্গেপনে যাও বিছু ব্ৰাজনীৰ কাছে ॥
তাহাৰ অসাধ্য কৰ্ম ভূমণ্ডলে নাই ।
অবশ্য চৌৱেৱ তত্ত্ব পাৰে তাৱ টৈই ॥
এ কথা শুনিয়া কোতোয়াল কৃতুহলী
শিৱে বন্দে প্ৰায়ে পিতৃব্যপনদূলি ॥

ଚଲିଲ ସାଥାଇ ଏକୀ ମଧ୍ୟାହ୍ନମମ୍ବ ।
 ଡୁଳନୀତ ମେହି ବିଦ୍ଵାଜ୍ଞାନୀ-ନିଲୟ ॥
 ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଗମ କରେ କୃତାଙ୍ଗଳି ରହେ ।
 ବୈମ ବାପୁ ବିଦ୍ଵ ମୁଦ୍ ହେମେ ହେମେ କହେ ।
 କୋନ୍ ସାଟେ ମୁଖ ଆଜି ଧୂରେଛିନ୍ ମୁହି ।
 ବୌଦ୍ଧ ବେଟା ବୁଝୋଛି ନିଷ୍ଠୁବ ବୁଦ୍ ତୁହି ॥ ,
 ଭାଗ୍ୟଧର ହବେ ବାପୁ କୁଡାସେହି ଫୁଲ ।
 ଶୁବ୍ରଚତ୍ତୀ ପୂଜେ କଣ ଛିନ୍ଦିଯାଛି ଚଳ ।
 ଗନ୍ଧମ ସ୍ତେମରେ ତୋର ମା ମରେ ଯଥନ ।
 ମୁହୂର୍କାଳେ ହାତେ ହାତେ ଫୁଲ ପେହେ ତଥନ ।
 ଏବେ ବାଜା ଠାକୁରାଳୀ ଦେଶେର ଠାକୁର .
 ଆମି ମେହି ଭାବ ଭାବି ଭୁମି ମେ ନିଷ୍ଠୁର ।
 କୋତୋଯାଳ କହେ ମାସି ମିଛା କଥା ଥୋ ।
 ବିପାକେ ପଡ଼ିଯା ତୋର ମରେ ବହିନ-ପୋ ।
 ଶୁନିଯା ଥାକିବେ ଗୋ ବିଦ୍ୟାର ସମାଚାର ।
 ଏ ସୋର ମନ୍ଦଟେ ଘୋକେ କରହ ନିଷ୍ଟ୍ୟର ॥
 ତୋମା ବହି ଗତି ନାହି ପୃଥିବୀତେ ମୋର ।
 ପୂଜିବ ଚରଣ ଛୁଟି ଯଦି ପାଇ ଚୋର ॥
 ବିଦ୍ ବଲେ ହାସି ହାସି ଏତ ବଡ଼ ଦାର ।
 ଆଜି ଯାଓ କାଲି ଚୋର ଶିଲିବେ ତୋମାଯ ।
 ବାହ ଭୁଲି କୁତୁହଳୀ ନାଚେ ନିଶିନାଥେ ।
 ଆକାଶେର ଟାନ ଯେନ ପାଇଁ ନିଜ ହାତେ ॥
 କୋଟାଳ ଚଲିଯା ଗେଲ ଆପନାର ସର ।
 ବିଦ୍ ଯାଏ ବିଦ୍ୟା ବିନୋଦିନୀର ଗୋଚର ॥

প্রণাম করিয়া বিদ্যা বসিতে বলিল ।
 বৌঢ়ায় বদনবিধু বননে ঝাপিল ॥
 কৌতুকে কপট কথা কহে বিহু হাসি ।
 উনেছি সকলী তত্ত্ব শুশ্র গো জুপমি ॥
 চিষ্ঠা কি গো চন্দ্ৰমুণি চুপ করে রও ।
 কিবা ল্যাঙ্ক কাৱ কায তাৱ নাম লও ॥
 তাৱ হাতে উষধ খাইয়া শৈষগতি ।
 বাঁচু গো উৎপাত গন্তপাত হবে সতি ॥
 একাস্ত চিহ্নিত বটি শঙ্কা নাহি মাত্র ।
 তুমি শুণবতী দেখি মে কেমন পত্র ।
 কোটালেৱ জানিত এ বুৰি বিনোদিনী ।
 সধীগণ অতি কহে বড় আপ্ত ইনি ।
 ইহার গুণেৱ কথা কহা নাহি যায় ।
 পুৱন্দুৱ দেও সথি মনে যেৰা চায় ॥
 ইঙ্গত'পাইয়া টুঠে উষা নামে আলি ।
 এক গালে চূণ দিল আৱ গালে কালী ॥
 চেনে ধৰ্যা ঠোনা মাৰে ঠগিনী বলিয়া ।
 ধন্ ধন মুগ ঘমে মাটিতে ফেলিয়া ॥
 কেবল ব্রাঞ্ছনী হেকু জীবন রহিল ।
 চেকী মেৰে বাড়ীৰ বাহিৰ কৱে দিল ॥
 হাঁকুকাই কৱে দুই চক্ষে পড়ে জল ।
 মনে ভাবে অসৎকম্মে বিপন্নীত কল ॥
 আকবিৱঞ্চম কহে কালী কৃপামহি ।
 আমি তুয়া দামদাস দাসীপুত্ৰ হই ॥

ବିଦୁର ନିକଟେ କୋଟାଲେର ନିରାଶାଦେ
ମାଘାହିର ହିତୋପଦେଶ ।

ଅର୍ଜୁ କ୍ରୋଣ ପଥ ଚାରି ଦଶେ ଗେଲ ଚଲି ।
ଅରନି ପଡ଼ିଲ ନେବେ ମରି ମରି ବଲି ॥
ଆମଲିଲ ଶରୀର ଉଠିତେ ଶକ୍ତି ନାହି ।
କେନେ କହେ ଏତ ଛୁଧ ଦିଲ; ହେ ଗୌମାତ୍ର ॥
ପ୍ରଭାତ ହିଲ ନିଶା ନିଶାନାଶ ଆସି ।
ଦୁର୍ବାରେ ଦାଡ଼ାସେ କହେ କି କର ଗୋ ମାସି ॥
କୋଣାସେ କୋଥାସେ କହେ ଆରେ ବାପୁ ମବି ।
ଅତି ବୁଦ୍ଧେ ପୌଦେ ଦଢ଼ି ତାର ଭୋଗ କରି ॥
ସ୍ଵାର୍ଥ ନାହି ପରାର୍ଥେ ଯେ କରେ ପରାନିଷ୍ଟ ।
ଦେବତା ତାହାରେ ଦେନ ବିଧିମତ କଟ ॥
ବେ ଜାତୀୟ ଛୁଧ ଦିଲ ନୃପତିର ଝି ।
ମେଯେ ଜୀତି ପାଗମୁଖେ କବ ଆର କି ॥
ମେଟେ ଧରେ ଆଁଟେ କିଳ ମର୍ମେ ପାଇ ପୀଡ଼ା ।
କର୍ମକାରେ ପିଟେ ବେନ ବଡ଼ ଲୋହୀ ଭିଡ଼ା ॥
ଗାଲେ ଗୁଁ ତୀ ଗଣେ ଗଣେ ଗୋଟା ବିଶ ଗାର ।
ଶରୀରେତେ ସହେ କତ କାନ୍ତି ଫେଟେ ଯାଉ ॥
ଅନ୍ତାନେ ଗନ୍ତାନ ଗଲା ଶାସ୍ତି ଦିଲ ବର୍ଡି ।
ଅନ୍ତାନେ ଗନ୍ତାନ ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତି ନାହି ଲଡି ॥
ବିଦୁବାକ୍ୟ ବିନ୍ଦର ହାମିଲ ନିଶାନାଶ ।
କ୍ଷମା କର ମାସି ବଲ୍ୟ ଧରେ ଢାଟି ହୌତ ॥
ବନ୍ଦ ଦିଲ ଏକଥାନ ଟାକା ଦିଲ ଦୂତି ।
ବିଦାୟ ଯାଗିଲ କିନ୍ତୁ ଲାଗେ ଛଟଫଟୀ ॥

কেন্দে কহে কি কর না কৃপামুখি কালি ।
 আজ্ঞা তব বৃথা হয় একি ঠাকুরালি ॥
 ষদ্যপি না মিলে চোর রাজা প্রাণ লবে ।
 দুর্গতিনাশনীঢুর্গা নাম্ব কেন তবে ॥
 ভয় দিন গেল কালি কাণি সপ্ত দিবা ।
 ঘরণ নিকটে নাগো বাড়া কব কিবা ॥
 চিন্তাযুক্ত রুক্ষতলে বসিল বাঘাই ।
 করপুটে কহে কিছু তাই চোট ভাই ॥
 বুদ্ধির সাগর তুমি বট মহাশয় ।
 বিপদে বিশিষ্ট লোক বুকিহারা হয় ॥
 ভার্যাবাক্যে ভগবান্ ভূলিলা আপনি ।
 কনককুরঙ্গ পাছে গেলা রয়মণি ॥
 নল হেন মহারাজ বিপদে পড়িয়া ।
 ঘোর বনে পলাটিলা ঘরনী ছাড়িয়া ॥
 মন্দপত্র মুধিষ্ঠির হৈয়া বুদ্ধিহারা ।
 পাশায় করিলা পণ আপনার দারা ॥
 যত বুদ্ধি পাও দাদা মনে নাহি ধরে ।
 সবে মেলি বাই চল রাজকন্যা-ঘরে ॥
 সিন্দুরে মণিত কর বুজকন্যা-গৃহ ।
 নিতান্ত মিলিবে চোর নাইক সন্দেহ ॥
 কুতুহলে কোতোয়াল কোলে করে ভাই ।
 ভাল কথা বলেছিস্ ভাইরে মাধাই ॥
 অনুমতি হেতু কোতোয়াল কহে ভূপে ।
 রাজা বলে ভাল চোর ধর কোনকুপে ॥

ଧରୀତଳେ ଧନ୍ୟ ମେ କୁମାରଚଟ୍ଟ ଶ୍ରୀମ ।
 ତତ୍ତ୍ଵ ମଧ୍ୟେ ସିଦ୍ଧଶୀଠ ରାମକୃଷ୍ଣ ଧର୍ମ ॥
 ଶ୍ରୀମଣ୍ଡପ ଜାଗାତ ଶୈଲେଶପୁରୀ ବଥା ।
 ନିଶାକାଳେ ଚରିତାର୍ଥ ଶ୍ରୀରଙ୍ଗନ ତଥା ॥
 କିଞ୍ଚିଂ ତିଣ୍ଠିଲେ ଫଳାପେକ୍ଷା ଛିଲ କିବା ।
 ଶ୍ରୀଗ ପୁଣ୍ୟ ଦେଖି ବିଡିଥନୀ କୈଳୀ ଶିବୀ ॥
 ଶ୍ରୀମତୀ ପରମେଶ୍ଵରୀ ସର୍ବଜୋଷ୍ଟ ଶୁଭା ।
 ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନେ ଭଣେ କବିଶ ଅନ୍ତତା ॥

ଚୌର ଧରଣୀରେ ବିଦ୍ୟାର ମନ୍ଦିରେ ମିଳିବ ଲେପନ ।

ତଥନି ପଞ୍ଚାଶ ମୋନ ଆନିଲ ମିଳୁବ ।
 ପୌଛ ସାତ ଜନ ଗେଲ ରାଜକନ୍ୟା-ପୁର ॥
 କୋଟାଳେ ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖି ଚମକିତ ରାମା ।
 ସର୍ବୀଦସେ ହ୍ରାନାହ୍ରରେ ଗେଲା ଶୁଣଦାମୀ ॥
 କୃଟୁର୍କି କୋତୋଯାଳ କତ ଜାନେ ଫଳୀ ।
 ମିଳିବରେ ମଣିତ କୈଳ ନା ରାଧିଲ ମନ୍ତି ॥
 ଘୁଟ୍ଟାଦି ଯତ୍କେ ଭିଲ ବିଚିତ୍ର ଭୂଷଣ ।
 ମିଳିବରେ ମାଧ୍ୟା ରାଥେ ରଜନୀ-ରାଜନ ॥
 ମୁହୁତେକେ ପୁନରପି ହଇଲ ବାହିର ।
 ବକ୍ଷୁବର୍ଗ ସଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗେ ବୁଝି କରେ ପ୍ରିଯ ॥
 ସାପୀତଟେ ରଜକେ ଯଥାୟ ବନ୍ଦ କାଚେ ।
 ଅଲକ୍ଷିତେ ଅମୁଚର ରାଥେ ତାର କାହେ ॥

কোতোয়াল গেল জানি বিদ্যা বিশুদ্ধী ।
 অবেশিলা নিজ গৃহে সঙ্গে বত সৃষ্টী ॥
 গৃহ খটা যাবদীয় বিচির বসন ।
 শকলি সিঞ্চু রমাথু উচাটন সন ॥
 কিবা তঞ্চ করে গেল কাল কোতোয়াল ।
 প্রাণনাথু লৈয়ে পাছে ঘটায় জঙ্গল ॥
 ছিলা হৰ্ষ হরিণাঙ্গী ততাশে শুকায় ।
 কু আছে কুপালে মোর কথা নাহি বাধি ॥
 ভাবিতে চিঞ্চিতে গেল নিশ অন্ধবাস ।
 হেনক্যালে উপাস্তি কবি শুণধানু ॥
 ডার্যাকে ভাবিতা দেখি ভয় পেয়ে মনে ।
 যতনে জিঙাসে কবি মনুর বচনে ।
 কহ লো কমলমূরি কি নিমিত্তে হেন ।
 পেয়েছ পরমপাড়া প্রায় দুঃখি দেন ॥
 বিদ্যা বলে প্রাণনাথ দেলে মোর মাথা ।
 কে কহিল তোমাকে আসিতে আজি হেধা ॥
 কি তঞ্চ করিয়া গেল কোটাল চতুর ॥
 সকল গৃহেতে হেদে দেখনা সিঞ্চুর ॥
 অকস্মাত কান্দে প্রাণ নাচে যাম্য আঁধি ।
 পড়িবে প্রমাদ প্রভু এই তার সাঙ্গী ॥
 হেনে কহে কবি ইরি এ জন্যে ভাবনা ।
 কোন চিঞ্চা নাহি শুন কুরঙ্গনয়ন ॥
 সহস্র বৎসর যদি ভুবে নিশানাথ ।
 তথাচ কদাচ তার নাহি হৰ হাত ॥

ମନଳୀ ଲଇଯା ଶୁଥେ ବଞ୍ଚିଲୀ ରଜନୀ ।
 ଉଥାକାଳେ ଉଠେ ଗେଲା କବିଶିରୋମଣି ॥
 ଏମନେ ମିଳୁ ସମାଧୀ ଦେଖି କବିବର ।
 ଦୀର୍ଘ ପ୍ରତି କହେ ମାସି ଏକ କର୍ମ କର ॥
 ନିଶିଯୋଗେ ବସ୍ତ୍ରଧାନୀ ଦିଓ ଧୋପା-ବାଡ଼ୀ ।
 ଶଂଗୋପନେ କାଚେ ଘେନ ଛନୀ ଦିବ କଢ଼ି ॥
 ଏତ ସିଲ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କଷ୍ଟେ ଚାଲିଲା ଶୁନ୍ଦର ।
 ମନ୍ଦ୍ୟାକାଳେ ଯାଇ ହୀରୀ ରଜକେର ଧର ॥
 ଡୁଲେ ଚାପେ କହେ କଥା ବିରଲେ ଡାକିବା ।
 “ଏପେ ଏକଥାନି ବଜ ଦିବେ ହେ କାହିଁଯା ॥
 ଅନ୍ୟ ଠାଇ ଦେ ପାଇ ଦିଗ୍ନମ ଦିବ ଆସି ।”
 ପ୍ରକାଶ ନା ହସ ଘେନ ବୁଝିମାନ୍ ତୁନି ॥
 ଭାଲ ଭାଲ ବଲିଯା ରଜକ ଦିଲ ମାସ ।
 ହେମେ ହେମେ ହୀରାବତୀ ହାତ ଲେଡ଼େ ଦାର ॥
 ଧନ୍ୟ ଦାରୀ ସ୍ଵପ୍ନେ ଭାରୀ ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ ଭାରେ ।
 ଆସି କି ଅଧି ଏତ ବୈନ୍ଦ୍ର ଆମାରେ ॥
 ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ବିକାଶେଛି ପାଦପଦ୍ମେ ତବ ।
 କହିବାର କଥା ନମ୍ବ ବିଶେଷ କି କବ ॥
 ଶ୍ରୀକବିରଞ୍ଜନ ବଲେ କାଳୀ କୃପାମହି ।
 ଆସି ଭୁବନ ଦାସଦାସ ଦାସୀପ୍ରତ୍ତ ହିଁ ॥

মিল র-চিহ্নিত বন্ধু দৃক্তে রঞ্জক ও হীরার শাস্তি
 এবং সুন্দরের স্বত্ত্বপথে পলায়ন ।
 অভাবে রঞ্জক গেল সরোবর-ভীর ।
 আগে ভাগে মেই বন্ধু করিল বাহির ॥
 কোটালের অরুচর আচিহ্নি নিকটে ।
 মিলুরে চিঙে খুবে চোরেব এ বচে ॥
 দোড়ে যেখে ঘাড় ধরে দেয় গাকণাড়া ।
 উখনি কাপড় দিয়া ঘরকে পিঠযোড়া ॥
 তেকাইয়া নিল বথা কোতোয়াল আচে ।
 মিলুরে চিহ্নিত বন্ধু ফেলে দিল কাচে ॥
 কৌপে কোতোয়াল কহে সুখে লাগে খুরু ।
 কাহা চোর পেতাৰ বাতা ওগে বে দুবা ॥
 কোই কহে সাহেব জি রহো এক মাত ।
 কাকত দুর্বা জাগা কখনে দেও বাত ॥
 কল্পুতে সমুদ্রে দুর্গক কহে বাণি ।
 কার বন্ধু ভালমন্দ আৰ্মি তো না জানি ॥
 কালি রাত্রি মোৰ বাড়া এসেছিল হীরান
 বন্ধু দিয়া বিশ্র দিলেক মাধা কিৱা ॥
 যে পাও দিগুণ তাৰু পাবা মোৰ ঠাহ ।
 শুকামে কাচিবা ষেন কেহ দেবে নাহ ॥
 ইহা বহি আমি নাহি জানি মহাশয় ।
 অবিজাবে নষ্ট কুৰ উপযুক্ত নয় ॥
 মাত এস্কা এহি হ্যামি চল ওস্কা গুণ ।
 বেতক্ষির বেচারা কো দেওছী খুলাম ।

ওকে নিয়া মাথায় বাক্সিয়া নিল চির।।
 ন্যাও শীঘ্ৰ কি জানি পলায় পাছে হীরা ॥
 কালাস্তক যম যেন করি-পৃষ্ঠে উঠে।।
 বুদ্ধপানে তাকাইতে গায়ে ধূম ছুটে ॥
 লেঙ্গা তরোয়ারি হাতে রাঙ্গা ঢুটি আৰি ।।
 কাঠা হীরা হারা ডাকে কৰে হাঁকাঁকি ॥
 সৱদাৰ গেল বদি তবে থাকে কে ।।
 খাটায়ে চলিল পাছে বাকি ছিল যো ।।
 ঘোড়া উড়াইল বেগে সোঘাৰ হাজাৰ ।।
 কাপে মাটী ডাকে ইাকে রাজাৰ বাজাৰ ॥
 ঘোৱাখটা ঘৰে ঘৰবাড়া মালিনীৰ ।।
 ডেকো হেকে হীরা বুড়া হইল বাহিৰ ।।
 হীৱাৰতী সমুখে কোটাল কোপে জলে ।।
 অগ্নিতে ফেলিলে দৃত যেমন উথলে ॥
 কেওবে হারামজাদী এহি কান তেৱা ।।
 সাত রোজ ফাকা লুবেজান ভয়া মেৱা ॥
 কাহামে লেয়াও চোৱ কৌন জাতি ওহি ।।
 কহ তুৰে কেন্তা মালিয়াৎ দিয়া মোহি ॥
 খেলাপ কহগী বাত শেৱ মোড়াওঙ্গা ।।
 গাজামে চড়ায়কে হিমাইত তোড়ঙ্গা ॥
 কোটালেৰ কটুবাকে কুপিল অদীৱা ।।
 ভঁয় নাহি চোটপাটি কথা কহে হীৱা ॥
 এই সি রঁড় নহি হৈ দাবায় জাওগে ।।
 বেহেস্ব কহগে তব সাজাই পাওগে ।।

মুসামালো থুব নাতি কহ বের বের ।
 রাজা কি সতরমে বেটা টেঁক হয়া সের ॥
 কোতোয়াল কচে ধান্দী তওভি কৱতি সোর ।
 কুট নাঞ্চিকহো মেউ তেরে ঘৰমে চোব ॥
 ঢাত লেডে ঢীরা বলে পাক সেনে পাক ।
 বুৰা গ্ৰেল আব মেনে বাঢ়া কথা রাখ ॥
 আমি ববে চৌৰ পুষি কহগে বাজাবে ।
 শুৰে বেটু টেঁটা এটা কচে কেটা মৌবে ॥
 লাক দিৱা কোতোয়াল চুলে পৱে তাৰ ।
 দেখুতো তাৰামজাদী এ কাপড়া কাৰ ॥
 মজাইতে কুল কুল মোগাটিতে নিতৰ ।
 এ কলক রচিল মানু চন্দ্ৰাদিতা ॥
 নিৰ্মল বাজাৰ কুলে কৃষ্ণ দিলি কানী ।
 আৱো কবো আঁটনী কুটনী মাগী শালী ॥
 পয়ঙ্গীৰ চট চট কিল শুম শুম ।
 আৰক্ষীক বুৰাটল আৱ কোগা দুৰ ॥
 মাৱণেৰ চোটে বটে ভয়ে ভূত ছাড়ে ।
 বুকে ইঁটু দিয়া ঠেঙ্গ তুল্যে বাকে ঘাড়ে ॥
 তথনি কান্দিয়া কচে ভাইবে বাধাই ।
 নাৰীহত্যা কৱিওনা জল দেও গাট ॥
 কাতৰ দেখিয়া তাৰ বকন গুলিৰ ।
 চাসিয়া কোটাল তাৱে ধৱিয়া তুলিল ॥
 বাখিল নুজুবন্দী সোয়াৰ তাৰালে ।
 কই চোৱ চোৱ বলি চৌদিকে নেহালে ॥

କୁଳେର ବାଗାନ ଡେଙ୍ଗେ ତଚନଚ କରେ ।
 ନେଜା ଥାତେ କୋଟୋଆଲ ଢୁକେ ତାର ସରେ ॥
 ଶୁନ୍ଦର ସାନଲେ ଜପେ ମହାକାଳୀ ମସ୍ତ ।
 କୋଣ କିଛୁ ନାହିଁ ଜାନ୍ମେ କୋଟାଲେର ତସ୍ତ ॥
 ଓହି ଚୋର ଚୋର କୁରି ଧରିତେ ଚଲିଲ ।
 ଧ୍ୟାନ ଭଞ୍ଜ କାପେ ଅନ୍ଦ ଶୁଡଙ୍ଗେ ପଶିଲ ॥
 ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ ବଲେ କାଳୀ କୃପାମହି ।
 ଆମି ତୁମୀ ଦାସଦାସ ଦାସୀପୁନ୍ତ ହଇ ॥

ଚୋର ଧରଣାର୍ଥେ କୋଟାଲେର ସୁଡଙ୍ଗ ଥନନ ।

ଅନିମିଥେ ନିରଥେ ବିବର ନିଶାନାଥ ।
 ଅନ୍ତ୍ର ମାନିଯା ଚିତ୍ତେ ନାକେ ଦେଇ ହାତ ॥
 କେହ ବଲେ ଏହି ଚୋର ନାଗଲୋକେ ଥାକେ ।
 କେହ ବଲେ ତବେ ଧରା ନା ଗେଣ ଇହାକେ ॥
 ଈଷନ୍ଦ୍ର ହାମିଯା କହେ କୋଟାଳ ବାଘାଟ ।
 ଆମି ବାହା ବଲି ତାହା ଶୁନହ ସବାଇ ॥
 ଏହି ପଥେ ଆସେ ସାଇ ବିଦ୍ୟାର ନିକଟେ ।
 ସାଇ ଦେଇ ସବାଇ ସ୍ଵରୂପ କଥା ବଟେ ॥
 ଦେଉଡ଼ି ଜାନିଯା କେହ ପ୍ରବେଶେ ବିବରେ ।
 ହାତ ପାଚ ମାତ୍ର ଗିଯା ହାପାଇଯା ମରେ ॥
 ଆକୁରେ ହକୁରେ ପୁନଃ ଉପରେ ଉଠିଲ ।
 ବାପୁ ବାପୁ ଏଥିନି ପରାଣ ଗିଯାଛିଲ ॥

গে পাব মে যাও ভাই থাও কায়গীর ।
 বিদ্যার মন্দির নহে চোরের মন্দির ॥

পন্দক থনিতে করে কোটাল হকুম ।
 সহরে পঢ়িল বড় বৈগাঁৱের ধূম ॥

যাবে পায় তাবে ধূবে গালে মাবে টড় ।
 পলাবেংবলিয়া রাখে কাড়িয়া কাপড় ॥

তথনি হাজাৰ তিন আনিল কোদালি ।
 মজুবের তিখাবানা পাঁচ শত ঢালী ॥

গোয় তত্ত্ব কোতোয়াল ধন ঘন ডঙ্কা ।
 নগুনিবাসী লোক পায় বড় শঙ্কা ॥

কেহ বলে ধৰা গেল কেহ বলে মিছা ॥

কেহ বলে কে ভাই উহার করে পিছা ।
 সহরে গুজুব উঠে একে একশত ॥

গয় ঝাড়ে বড়ই আঠাৰমেমে বত ।
 দুরজীয় বস্যে কেহ মণ্ডলের ঠাট ।

পথের মাঝুব ডেকে লাগাইছে হাট ॥

এক শৱা ভৱা টিকা হঁকা চলে ছুটা ।
 পোয়া দেড় গুড়াকু তামাকু টেঁকী-কুটা ॥

হেমে কহে তোমৰা শুনেছ ভাই আৱ ।
 কুনিলাম এগনি আশৰ্য্য সমাচাৰ ॥

শাতকাটা একটা মাঝুষ গেল করে ।
 তোৱেৰ সহিত নাকি ছিল ছুটা মেঘে

পৱন কৃণী তাৱা সৰ্ববিদ্যাধৰা ।
 বিপুল নিতৰ হৰিগাঙ্গী কুশোদৰী ॥

চোৱ কাটা গেল যদি কোটালেৰ থাতে ।
 মেই কলে তাৱা পুড়ে বৈল তাৱ মাতে ॥
 এথাথ খন্দক থনে মজুৱ সকল ।
 বড় বড় গৃহস্থেৰ বাড়ি গেল “তল ॥
 সৌমা মুড়া পর্যন্ত কাটিল থাই যদি ।
 দেখিবা ডৱাৰ শোক যেন এক নদী ॥
 অতি পুৱাতন শোক আমে ছিল যাৱা ।
 শুনি নাহি জন্মে কভু হেন কহে তাৱ ॥
 কতকাল খন্দক শুদিল দিবা বৈতে ।
 কেহ বলে কুমাৰ কুমাৰ হবে ভেতে ॥
 জানো কহে থাকিবেক গুড় কিছু মশ ।
 মনে নাহি বুঝি ইহা সামান্যেৰ কম্প ।
 পৱম পুৱব মেই চোৱকুপে ছলে ।
 দেৰকন্যা বিদ্যাৰত্তি শাপে ধৰাতলে ॥
 কেহ কহে মিথা নহে সত্য বটে ভাই ।
 এখনি সভাৱ কাছে কয়েছে বাধাই ॥
 চকিতে দেখেছে চোৱ বলেছে সমস্ত ।
 শুড়জে পশিল যেন সূর্য গেল অন্ত ॥
 প্রথমে যে দেখিল শে কেহ শুন এই ।
 ইহাতে কে কহিবে সামান্য ব্যক্তি মেই ॥
 কেহ কহে মে যে হোক এ বড় লহৱ ।
 খন্দক খনিতে গেল চৌঠাই সহৱ ॥
 কেহ কহে প্রতিনিন্দে গেল মেনে ভৱ ।
 কেহ কহে দেৰ ভাই আৱো কিবা হৰ ॥

ওথা কবি উপনীত প্রমদার পাশে ।
 বিমল কমল মূখ মলিন হতাশে ॥১০
 শ্রীরামপ্রসাদ বলে বাণী হ্রির রও ।
 ভৱ কি ভৱনী বাণী বদনেতে কও ॥

বিদ্যা বাকেয়ে সুন্দরের নারীবেশ ধারণ ।

নিরখিয়া পতি সতী অতি দৃঃখ্যুতা ।
 সুসজ্জনে ক্ষেত্রে বীরসিংহসুতা ॥
 অমনি কোটাল আসি দেখিবে তোমাকে ।
 রমণী গিযিত্বে কিছু না কবে আধাকে ॥
 ধরিবে মারিবে প্রাণ একান্ত ভূপাল ।
 পশ্চাতে উপায় নাহি গর্তে মোর কাল ॥
 তুমি নষ্ট হবে নষ্ট জন্ম অভাগীর ।
 বিজ বট প্রভু বিবেচিয়া কর হ্রির ॥
 এক নিবেদন করি অবধান কর ।
 দোষ নাহি প্রভু তুমি নারীবেশ ধর ॥
 আপনি ঈশ্বর ধরি মোহিনীর বেশ ।
 ভূলাইলা কামরিপুঠাকুর মহেশ ॥
 ক্ষীম পরাক্রম ভীমশমন দোসর ।
 নারীবেশে বধিলা কীচক বীরবর ॥
 সূর্যবৎশে জন্মে দশরথ নাম ভূপ ।
 বিপদ সময়ে রাজা ধরে নারীকূপ ॥
 জাতি প্রাণ হেতু লোক তঙ্গ করে নানা ।
 পরিপামদর্শি যেবা কি তার যজ্ঞণ ॥

ସଥର୍ତ୍ତିଲୀ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ସାଥ୍ ଦିଲା ରାମ ।
 ଶୁନ୍ଦରୀ ସମ୍ମ ଶୁଖେ ଶୁନ୍ଦରେ ମାଜାୟ ॥
 ଆଚନ୍ଦେ ଚିକଣେ ଢାକ ଟାଚର ଚିକୁର ।
 ଲଳାଟେ ମିଳୁର ଶୋଭା ତମ କିରେ ଦୂର ॥
 ମହଞ୍ଜେ ଶୁନ୍ଦର ମୁଖ୍ ବିନିଶ୍ଵଳ ଇନ୍ଦ୍ର ।
 ଚନ୍ଦ୍ରମଧ୍ୟେ ଚନ୍ଦ୍ରଦୀପ୍ତ ଶୁଚନ୍ଦନ ବିନ୍ଦୁ ॥
 ଦଶନ ମୁକୁତାବଳୀ ଓଞ୍ଚ ବିଷଫଳ ।
 ଶତନରୀ ହାର ଗଲେ ଶ୍ରୀବଣେ କୁଣ୍ଡଳ ॥
 ଚକ୍ରନ ନୟନ କୋଣେ କତ କାମଶର ।
 ସନ୍ଦାରୁତ ଦାଢ଼ିଷ୍ଠ ଯୁଗଳ ପରୋଧର ॥
 ଭୁଧିଣେ ଭୂଯିତ ତରୁ ଯେଥାନେ ବା ମାଜେ ।
 ହେରି କୃପ କ୍ରପବତୀ ନତମୁଖ ଲାଜେ ॥
 ଶୁନ୍ଦରୀ ବଲିଯା ବଡ଼ ଛିଲ ଅଭିମାନ ।
 ଶୁନ୍ଦର ଶୁନ୍ଦର କୃପେ ଗେଲ ସେଇ ଭାନ ॥
 ବସନେ ଢାକିଯା ମୁଖ କହେ ମହଚାରୀ :
 କାହାର ରମଣୀ ଗୋ ନିଛୁଣି ଲଘେ ମରି ॥
 ନିଶିବୋଗେ ସଦ୍ୟପି ପୁରୁଷ କରେ ବିଦି ।
 ବୁକ ଛାଡ଼ା କେ କରେ ଏ ହେଲ ରମନିଧି ॥
 କହେ ହାସି ଶୁଣରାଶି ସତ୍ୟ ବଟେ ସଇ ।
 ଇଚ୍ଛା ହୟ କିଛୁକାଳ ଏହି ବେଶେ ରହି ॥
 ବାଧାଇ କୋଟାଳ ଉପହିତ ହେନକାଳେ ।
 ସମୈତେ ସେରିଲ ପୂରୀ ଚୌଦିକ ନେହାମେ ॥
 ସକଳି ରମଣୀ ଘଟା ପୁରୁଷ ନା ଦେଖେ ।
 ଶୁନ୍ଦିହାରୀ ଭାକା ପାରା ଧୂଳା ଉଡ଼େ ମୁଖେ ॥

সাহসে করিয়া ভৱ বিচারিল মনে ।
নারীরূপে আছে চোর সহচরী সুনে ॥
ত্রিকবিরঞ্জন কহে কালী কৃপামই ।
আমি তুয়ী দাসদাম দাসীপুত্র হই ॥

চৌরের স্তুবেশানুভবে বিদ্যার সহচরীগণের
খন্দক লজ্জন পরীক্ষা ।

তঙ্গ করে নিশানাগ,   দীর্ঘে কাটে দশ হাত,
পরিসর হাত তিন সাড়ে ।
করে ধরে থঙ্গা ঢাল,   হাঁটি পাতি কোঠোয়াল,
গামটি করিয়া বৈসে পাড়ে ॥
কোথে কহে পুনঃ পুনঃ   সহচরীগণ শুন,
তোমরা সকলে হও দীরা ।
মাতিয়া ঘৌবনমদে,   রঘুনন্দী দক্ষিণ পদে,
লজ্জবে যে তার বড় কিবা ॥
অথবা পুরুষ যেহে,   লজ্জবে পরীক্ষা এই,
কদাচিত বাস পদে কেহ ।
স্বারোক্তাৰ কহি আমি,   তইবে রৌরবগামি,
সপ্তম পুরুষ শুন্দ সেহ ॥
কহিলাম আগে ভাগে,   শত ব্রহ্মত্যা লাগে,
ধৰ্মপথে থাকিলে মঙ্গল ।
জন্মলে শৰণ আছে,   তোগাভোগ হয় পাছে,
নারকিৰ জনম বিফল ॥

কেটালের কটু কথা,   কবি করে হেঁট মাখা,
 বিচারিল ধরিল কোটাল ।
 পূর্ব জগদস্বাদেশ,   কদাচ না রবে ক্ষেষ,
 কিন্তু দৃঃখ সূপ্রতি জগ্নাল ॥
 যা করেন কৃপামই,   যাম্য পদে পার হই,
 কতকাগ হৈয়া রব চোর ।
 যদি তরি বাম পায়,   কোটাল সবৎশে যায়,
 ইহা কি উচিত কশুমোর ॥
 শশীমৃগী শকুন্তলা,   সত্যবতী শশীকলা,
 সর্বাণী শুশীলা সত্যভাম ।
 রাধিকা রঞ্জিলী রমা,   রাজেশ্বরী রন্ধা উমা,
 অপর্ণা অধিকা উষা শ্রাম ॥
 জয়ঙ্কী যশোদা জয়া,   মহেশ্বরী মহামায়া,
 হৈমবতী হীরা হরিপ্রিয়া ।
 একে একে সহচরী,   বাম পদে গেল তরি,
 ও কুলেতে ঢুড়াইল গিয়া ॥
 যম তুল্য নিশানাথ,   কথন দাড়িতে হাত,
 কথন বা গৌপে দেয় পাক ।
 সরাকার কাপে বুক,   প্রাণ করে ধুকধুক,
 কথন গভীর ছাঢ়ে ডাক ॥
 সদা পুটাঞ্জলি-পাণি,   আৰক্ষিৰঞ্জন-বালী,
 বিমুক্ত কর গো মায়াপাশে ।
 ভবসিঙ্গু পার হেতু,   অভয় চৱণ মেতু,
 উমা আমা উৱহ মানসে ॥

সুন্দরের বামপদে খন্দক লজ্জনাৰ্থ

বিদ্যার সহ কথোপকথন ।

একে একে পার হয় বত সহচৱী ।

গুৰগদ কহে বিদ্যা কান্ত করে ধৰি ।

শুন শুন প্রাণনাথ বাক্য সারোকার ।

বাম পদে একান্ত খন্দক হও পার ॥

ধৱী গেলে কাটা যাবে নৃপতি দুর্জন ।

তোমার মুণ্ড মোর নিশ্চয় মৰণ ॥

নহে শান্ত সম্ভত সমস্তা সহস্তা ।

ত্রায়া দুর্দোধ বিবেচনা শূন্য পিতৃ ॥

অংগমৃহা হবে তার যে করুন কালী ।

তুমি তো পতিত প্রত একি ঠাকুরামী ॥

পূর্ণাপর শ্রুত বটে রাজনীতি ধন্দ ।

জাতি প্রাণ হেতু মাধু করে দৃষ্টক্ষয় ॥

ভার্যা হেতু রামচন্দ্র শুগ্রীবে শিতালী ।

বধিলা নিরপরাদে ব্যানরেশ বালী ॥

ধন্দপুত্র শুধিঞ্জির তাঁর শুন কার্য ।

অশ্বথমা হত বাকে হতা দ্রোণাচার্য ॥

সুন্দরীর কথা শুনি, কবি বিচক্ষণ ।

হাসি কহে শুন ইতিহাস রামায়ণ ॥

কালা করে মুক্তি প্রয় রামচন্দ্র সনে ।

কেইমাত্র সঙ্গে নাহি দেঁ! হে সঙ্গোপনে ॥

কহে কৃপাখ্য কিন্তু কর সত্য পণ ।

এখানে দেখিবা বাবে করিবা বর্জন ॥

କାଳବାକେ କମଳାଙ୍କ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ସ୍ଵିକାର ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରେ ଦିଲା ରଙ୍ଗ ହେତୁ ଦ୍ଵାର ॥
 ଦୈବେର ନିର୍ଦ୍ଦିକ କରୁ ଥଣ୍ଡାନ ନା ସାମ ।
 ଡର୍କାସୀ ନାମେତେ ଝୁନି ମିଳିଲା ତଥାପି ॥
 ଡକ୍ଟିଗୁରୁ ପ୍ରେମିଲା ମୁନୀଜ୍ଞ ଚରଣେ ।
 ମୁନି ବଲେ ସାବ ଶୀଘ୍ର ରାମ ସନ୍ତୋଷଣେ ॥
 ମୁନିବାକେ ମହାବୀର କଲ୍ପିତ ଶରୀର ।
 କୋନକୁପେ ଚିତ୍ତେ ବିବେଚନ୍ତୁ ନହେ ତୁର ॥
 ସଦି ଦ୍ଵାର ଛାଡ଼ି ମୁନି ଧାନ ସନ୍ତୋଷଗ ।
 ଆରାମେର ଆଜ୍ଞା ତବେ ହିଂବେ ହେଲନ ॥
 ଏକାନ୍ତ ବିହିତ ନହେ ଗମନାବରୋଧ ।
 ଦଂଶ ନଷ୍ଟ ହବେ ମୁନି ସଦି କରେ କ୍ରୋଦ ॥
 ତ୍ୟଜ୍ୟ ହବ ସଦ୍ୟପିଚ ଆମି ସାଇ ତଥା ।
 ମେହି ଭାଲ ଅଭ୍ୟକେ ଜ୍ଞାନାଇ ଏହି କଥା ॥
 ମୁନି ଅବୋଧିଯା ଗେଲା ରମ୍ଭନାଥ କାହେ ।
 କାଳ କହେ ପ୍ରଭୁ ତର ଆଜ୍ଞା ପୂର୍ବ ଆହେ ॥
 ଅଟଙ୍ଗପେ ତୋଗ କର ଠାକୁର ଲଙ୍ଘନ ।
 ମହି ଶୋକାକୁଳ ଚିତ୍ତ କମଳଗୋଚନ ॥
 ଗତ୍ୟବନ୍ଦ ହେତୁ ଅଭୁ ବଜିଲା ଲଙ୍ଘନ ।
 ଶର୍ମୀର ନାରେ ବୀର ତ୍ୟଜିଲା ଜୀବନ ॥
 ମୌମିତ୍ରେ ଶୋକେ ଅଭୁ ମଦ୍ବିଲା ଲୌଲା ।
 ରୀଦାସଣେ ମହାମୁନି ବାଲାକ ରୀଚିଲା ॥
 ମତ୍ୟ ମତ୍ୟ ପୁନଃ ମତ୍ୟ ଶନ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ।
 ଓମ ଗେଲେ ମଣ୍ଡୋକେ କି କରେ ଛଷ୍ଟ ଜିବା ।

শাটি রাজা যুধিষ্ঠির তাঁর শুন কল্প ।
 বকরূপে যেকালে ছশিলা তাঁরে শুয় ॥
 অশ্ব যদি কহিলেন কৃষ্ণাব নন্দন ।
 তথাপি কপটে প্রভু কহেন বচন ॥
 ভুষ্ট ইলাম ভূমি বর মাঁগো যাই ।
 যারে ইচ্ছা তাহে চাহ জীবে এক ভাটি ॥
 দম্ভবাক্য শুণি দম্ভপুত্র যুধিষ্ঠির ।
 পরিদোষদুশিরাজা করিলেন শির ॥
 সহবে নাহি জীৱে অথবা নকুল ।
 তবে তো নৈশাশ তাঁর মাতামহত্ব ॥
 কিঞ্চিৎ থাকিবা কহে দর্শণগুত ।
 বাচাণ জনেক ওভু তাহ মাদ্রাসু ॥
 দম্ভনিষ্ঠ বুঝি ধম্ভ দিনা মাধুবান ।
 তারি ভাহ জীবা উর্তে ঘুঁচল প্রদান ॥
 জনদপ্তি শুত জনদপ্তি মহাবার ।
 জনক আজ্ঞায কান্দে জননীর শের ॥
 পিতৃতুষ্টে পুনর্বপি পাপপুঞ্জে যুক্ত ।
 দুর্ধ্যা কথা নহে মহাভারতেতে উক্ত ॥
 সত্যবাক্য রক্ষা পাবে বদি যাব প্রাণ ।
 সেও ভাল পরকালে পায় পরিত্রাণ ॥
 সন্ত্বষ্য হীন ধম্ভ হীন বৃপ্তা জন্ম তার ।
 যতো ধম্ভ স্তো জন্ম বাক্য সারোদ্বার ॥
 আকবিরঙ্গন কহে কালা কৃপামহ ।
 আমি তুঁবা দামদাম দামৌপুত্র হই ॥

ଅଥ ଚୋର ଧରଣ

ଅସ୍ଥାମୀ ହତ ପିଯେ କହିଲେ ବଚନ ।
 ମେହି ପାପେ ନୃତ୍ୟ ନରକ ଦର୍ଶନ ॥
 ଅବିଚାରେ ରୟନ୍ତାଂ ବାଲୀ କୈଲା ବଧ ।
 ବ୍ୟାଧକୁଳେ ତାର ଶୋଧ ଲାଇଲ ଅଧିନ ॥
 କୟାନ୍ତୋଗ କାର ଧରେ ଧରଣୀମଣ୍ଡଳେ ।
 ଅଜ କେ କୋଣାର ଥାକେ ଅସନ୍ତ୍ରେ ଫୁଲେ ॥
 ମମ ହେତୁ ନଷ୍ଟ ହବେ ମବଂଶେ କୋଟାଳ ।
 କହ ଥିଲେ କିରିପେ ରହିବେ ପରକଳ ॥
 ଶିଦ୍ୟା କହେ ପ୍ରାଣନାଥ ଯେ କହ ମେ ବଟେ ।
 କି କଥା କହିବେ ଗେଲେ ଭୂଗତି ନିକଟେ ॥
 ଶୁନ୍ଦରୀର ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ଶୁନ୍ଦରେର ହାସ ।
 ମହଜେ ବାଲିକା ତୁମି ଗନ୍ଧିଛ ଛତାଶ ॥
 ଭବିଷ୍ୟତ କମ୍ବ ଏଇକ୍ଷଣେ କେନ ଭାବି ।
 ତଥନି ତେମନ କବ ଯେ କହାନ ଦେବୀ ।
 କୋନ ଚିନ୍ତା ନାହି ମନ୍ତ୍ର-କୁଞ୍ଚର-ଗାମିନୀ ।
 ଦୃଥ ଦୂର କରିବେନ ପୁରାରି କାମିନୀ ॥
 ଭକ୍ତିଭାବେ ଭୀବ ଭୟ ଭାଙ୍ଗୀ ରାଙ୍ଗୀ ପଢି ।
 ଶକ୍ତି କାର କାଲିକାର ଦାମେ କରେ ବଧ ॥
 କରାଳ-ବଙ୍ମନୀ ବଲି ବାଢାଇଲ ପା ।
 ହେରି ପତି କୁପବତୀ ଭୟେ କୌପେ ଗା'॥
 ଦକ୍ଷିଣ ଚରଣେ ତରି ଦାଢାଇଲ ଖାଡ଼େ ।
 ବ୍ୟାସପ୍ରାଚୀ କୋଟାଳ ପଢ଼ିଲ ଗିରୀ ଘାଡ଼େ ॥

ইত্তে ভূষণ যত টানি ফেলে দুরে ।
 কৌতুকে কোটাল নাচে সিংহনাদ পুরে ॥
 কেহ বা বড়শি হানে কেহ তরোয়ার ।
 ঘিরিল খোটাস ঠাট্ট নাহিক নিষ্ঠার ॥
 কেহ বলে বছ ছঃখ পেয়েছি হে ভাই ।
 যাড় ঢেঙে এ বেটার রক্ত আমি থাই ॥
 কেহ বলে লাঠীতে মাগার ভাঙ্গি গুলি ।
 কেহ বলে থুক তুমি আমি করি শুলী ॥
 কেহ বলে চোর বটে তবে কেন ছাড়ি ।
 কাকালি পর্যন্ত চল মুদ্রিকাতে গাড়ি ॥
 তিরে তিরে জরজর করি হে ইহারে ।
 পোড়াইয়া মার রাজা কি করিতে পারে ॥
 পটুকা থুলিয়া কোতোয়াল বাঁকে হাত ।
 বিদ্যা কচে ধ্য কোথা ওছে আদনাথ ॥
 অম্ব দুহে প্রির নহে উঠে ডাক চাড়ে ।
 দুক চিরা মাদিক্য লুটল কেবা কেড়ে ॥
 সহচরীগণ কান্দে কুমারের তেতু ।
 তোমা পেয়েছিল বিদ্যা সেবি রূপকেতু ।
 পূর্বের কঠোর পাপে বামদেব বান ।
 ঢারাইল তোমা হেন ঝুপ শুণধাম ॥
 কৃপিল সুন্দর মুক্ত করে নিজ করে ।
 তেকা যেরে দুরেতে ফেলিল নির্ধাবে ॥
 তথনি পরিল বদ্র পুরুষেব ঢালে ।
 চুল ছিল এমো শৌভ হই করে বাঁকে ॥

ପଲାଇତେ ପାରେ କବି କେ ରାଖିତେ ଥାରେ ।
 ମନୋସାଧେ ଧରା ଦିଲ ଭେଦିତେ ରାଜାରେ ॥
 ଅନିମେଷେ ବାଘାଇ ଶୁଣି ପାନେ ଚାମ ।
 କେହ ବଲେ ସାମାଜ୍ଞ ମାନୁଷ ନହେ ଚୋର ।
 ବିଦ୍ୟା ବଲେ ପରାମ-ପୁତ୍ରଲି ବଡ଼ ମୋର ॥
 ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ କହେ କରି କୃତାଙ୍ଗଲି ।
 ଶ୍ରୀରାମଦୂଲାଲେ ମାତା ଦେହି ପଦଧୂଲି ॥

ଶୁଣରେର-ବନ୍ଧନ ଦୃଷ୍ଟେ ବିଦ୍ୟାର ଖେଦୋକ୍ତି ।
 ଦୟିତ ଦୂର୍ଗତି ଦେଖି,   ଦକ୍ଷ ଦିଜରାଜ-ମଧ୍ୟୀ,
 ଦୃଢ଼ମିଳୁ ଉଗଲିଆ ଉଠେ ।
 ଧରାତଳେ ଧନୀ ପଡ଼େ,   ଧୌତାରା ଧୂଚର ବାଡେ,
 ଧଡ଼େ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ ସର୍ପ ଛୁଟେ ॥
 ଅଣିଶାବୀ ଫଳି ପାରୀ,   ଜୀଯକ୍ଷେତ୍ର ମରମେ ମରୀ,
 ମୋହୃତୀ ମୁନି-ମନୋହରୀ ।
 ନାଥାରେ ପଦ୍ମନୀ ଧେନ ଜରୀ ॥
 ଅପେ ସତୀ ଆମୀ ମନେ,   ସରସ ଚାତୁରୀ ରଙ୍ଗେ
 ଶୁଦ୍ଧେ ମୁଖେ ମୁଖ ଲିଥୀ ରଯେ ।
 ବିଦ୍ୟା ବିନୋଦିନୀ ବାଲା,   ବିନୋଦ ବକୁଳମାଳା,
 ବିଭୂ ଗଲେ ଦିତେ ଜ୍ଞାନ ହୟ ॥
 ବିଦ୍ୟା କହେ ତେ ମା କଟି,   କିକରିଲା କୃପାମହି,
 କୋଥା ଯାଦ କି ହବେ ଉପାର ।

এই যে ছিলাম স্বথে,   একি দশা এক টুকে,
 আজ্ঞাহত্যা দিব গো তোমায় ॥

বিষম বিরহানলে,   বপু বিপরীত অলে,
 বিন্দু দ্বন্দ্ব দিক্ষা আনি ।

রোপিলাম প্রেমতরু,   গী ফলিল ফলচান,
 উপাড়িলা অঙ্গুরে আপনি ॥

অঙ্গুপূর্বে প্রাণ বলে, . পশ্চাত পাবকে ফেলে,
 পলাইলা পাপে দিলা মন ।

তোমার তৃলনা তুমি,   তরণ তরণী আমি,
 ক্ষ্যাগ কর দদন্থজ জন ॥

জনক বমের তুল,   জননী যাতনা মূল,
 জামাতা জীবনে করে বধ ।

ভাবিয়া ভৱসা সার,   ভুবনে না দেখি আর,
 ভয় ভাঙ্গা ভবানার পদ ॥

বাংকরে ফেপুর কুপা,   ফলত কর গো কুপা,
 ফিকিরে কিরাও প্রাণনাথ ।

ক্রীকবিরঞ্জন কহে,   এমত উচিত নহে,
 দূর কর দাসের উৎপাত ॥

কোটালের প্রতি বিদ্যার বিনয়োক্তি ।

ভৃতলে আঁচাড়ে গী,   কপালে কঠিন ধা,
 বিল্লু বিল্লু বয়ে পড়ে রক্ত ।

তাহে শোভা চৰৎকার,   অশোক কিংঙ্কু হার,
 গাথা চান্দে দিল যেন ভক্ত ॥

ସଥୋଚିତ ସାଥି ଦଣ୍ଡ,
କୋଟୋଯାଳ ଭୌବନ୍ଦ ଓ,
ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାଶ ସନ୍ନିକଟେ ।

ରାକ୍ଷା ଉଧାକରମୁଖୀ,
ଦୂର ଇନ୍ଦ୍ରୀର ଅଁଥି,
ଏବେ କଷେ ବାଜୁ ମେହି ବଟେ ॥

ବିଦ୍ୟା ବଲେ ପ୍ରତ୍ଯେ ଭାଲ,
ନା ବୁଦ୍ଧିନା କାଳାକାଳ,
ଦେଖ ଯୁଗ ଧର୍ମ ଏ ମକଳଣ

ପରିଣାମେ ତବ ଦୃଷ୍ଟି,
ଅଭାଗୀର ମଜେ ଫଟି,
ତାର ତୋ ସାଙ୍ଗାତେ ଝଇ ଫଳ ॥

ହେଦେ ହେ କୋଟାଳ ଭାଇ,
ଭଗ୍ନୀ ଆମି ଭିକ୍ଷା ଚାଇ,
ଚାଡ଼ହ ଆମାର ପ୍ରାଣନାଥ ।

ସ୍ଵର୍ଗ ପଥେ ଦୃଷ୍ଟି କର,
ବାରେକ ବଚନ ଧର,
ହେର ଏହି ମୋଡ଼ କରି ହାତ ।

ଆମ ମୋର ନହେ ଚୋର, ଏ ତୋ ଜୋର ମିଛା ମୋର,
ଏତେ ତବ ଲାଭ ଆଛେ କି ।

ପରିତ୍ରାଣ କର ଆମ,
ଦେହ ଦାନ ରାଖ ମାନ,
ପୁଣ୍ୟବାନ ତୁମି ଶୁନିଯାଛି ॥

ମୟ କାନ୍ତ ଶିଷ୍ଟ ଶାନ୍ତ,
ରାଜୀ ଭାନ୍ତ କି ହନ୍ଦାନ୍ତ,
ଆଦ୍ୟୋପାନ୍ତ ହୃତାନ୍ତ ସମାନ ।

କୁନ ଓହେ ମିଥ୍ୟା ନହେ,
ତମୁ ଦହେ କତ ସହେ,
ଶୁଣି ରହେ ବଲ ହେ ବିଧାନ ॥

କୌନ୍ ଧୟ ହେନ କର୍ମ,
ପୋଡ଼େ ମର୍ମ ଗାତ୍ର ଚୟ,
ଦିଯା ଦିବ ପାହୁକା ଚରଣେ ।

ହୃଦୟେଶ ଏହି ବେଶ,
ପାର୍ବ୍ତ କ୍ରେଶ ହୃପାଲେଶ,
କର ଭାଇ ଅକାଳ ମରଣେ ।

চক্ৰ ল'় কোতোয়াল,   কহে ভাল ঠাকুৱাল,
 এই কাল জঙ্গলেৰ মূল । ,
 জান আমা ওগো রামা,   শুণধামা কথ ক্ষমা,
 ভাব'শামা হইবে প্রতুল ॥
 তৃণি সতী শুণবতী,   চগবতী প্রতি সতি,
 সামান্ত মাঝুৰ নহে এহ ।
 রসুৰ ইশ্বৰ,   পুরন্দৰ শুধাকৰ,
 পুঁক্ষুৰ ইতিমধ্যে কেহ ॥
 এত বলে বাক্য ছলে,   যায় চলে রামা টলে,
 পুনৰপি গড়ে মহীভলে ।
 কৃহে রাম দুর্গানাম,   অর্দ্ধ যাম জপকাম,
 পূৰ্ণ হবে দেবী অনুবলে ॥

চৌর দৃষ্টে রাণীৰ বিদ্যাৰ প্রতি বিলাপ

সনি লোক মুখে,   রাণী মনোদৃঃখে
 গেল বিদ্যাবতী বাসে ।
 নন্দিনীৰ পতি,   নিৱৰ্থিয়া সতী,
 নয়নসনিলে ভাসে ॥
 অচ্ছিম মদন,   পুর্ণেন্দু বদন,
 কণকচম্পক কাস্তি ।
 এ নহে শঙ্কুৰ,   শনী কি ভাসুৰ,
 পামৰ লোকেৱ ভাস্তি ॥

(১১)

କବିରଞ୍ଜନ

କୃପ କବ କିବା,   ଚାକ କଷ୍ଟ ଗୌଣ,
                        •   ଶୁକଚଙ୍ଗ ତୁଳ୍ୟ ନାମୀ ।
ନିନିଦି କୁଳ କଲି,   ଶୋଭେ ଦ୍ୱାତାବଲୀ,
                        ସୁଧାଧିକ ମୁହୂର୍ତ୍ତାସୀ ॥
ଆଜାନୁଲସିତ,   ବାହ୍ୟ ସୁଲଲିତ,
                        କରି କର ଦର୍ଶ ହରଥ
କୁଳ କୋକନଦ,   ଅଞ୍ଜୁ ମୁଗପଦ,
                        ନାଭି ଭୂଧର କିବର ॥ —
ବିଦ୍ୟାବତୀ ମୁଖେ,   ମୁଖ ଦିଯା ଦୃଶେ,
                        ତୁଗରିଯୀ କାନ୍ଦେ ରାଣୀ ।
ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ପାପ,   ହେଲ ମନ୍ତ୍ରାପ,
                        ତୁଞ୍ଜିବ ସପ୍ରେ ନା ଜାନି ॥
କି ବିଦ୍ୟା ବିଧି,   ବସମୟ ନିଧି,
                        ନିରମିଳ ତୋର ଲାଗି ।
ଅନେକ ସତନେ,   ଲଭ୍ୟ ଏ ରତନେ,
                        ହାରାଲି ଛିଛି ଅଭାଗୀ ॥
ଆରାଧିଲି ବିଦ୍ୟା,   ତ୍ରିଭୂବନାରାଧ୍ୟା,
                        ମହାବିଦ୍ୟା ଭଜକାଳୀ ।
ପୂର୍ବ କର୍ମ ଭୋଗ,   ଧ୍ୟାମିର ବିଯୋଗ,
                        ସତ ତୀର ଠାକୁରାଲି ॥
କିବା କବ ତୋରେ,   ନା କହିଲି ହୋରେ,
                        ଶୁଷ୍ଟେ କଷ୍ଟେ ଦିଲି ମାଗୀ ।
ବିଧିର ଲିଥନ,   ନା ହସ ଥଶନ,
                        ଏଥନ କେ ପାଷ ଆଳା ॥

পঞ্চতি হৃক্ষাৰ,   নাৰ্মণি নিষ্ঠাৰ,
 নিতান্ত কাটিণে ॥ ১ ॥
 ঘো থাক রাঙ্গী,   পোড়াইতে নীড়ী,
 একেক দুষ্কৃষ্ট খোণে ॥
 শ্ৰীপ্ৰসাদ কহে,   কথ শোয়া নহে,
 কালীৰ কিঙ্কৰ গচ,
 হার হৃথ কিবা,   সদ পঙ্গে শিবা,
 ভুবনুবিজয়ী মেৰি ॥

বিদ্যার স্তবে কালীৰ অভ্য প্ৰদৰ্শি ।

আন কৱি শুচি হয় নৃপতিনিন্দনী ।
 মুদ্রিত লোচনে ভাবে কপু কাদাধনী ॥
 কৃতাঞ্জলি কহে কৃপা কৰ কৃপামহি ।
 দাম তব দলিল তঃখিনী দামী হউ ॥
 আজ্ঞা ছিল তব সে আসিবে এথা একী ।
 এখন এ দশা একি অদৃষ্টের লেখা ॥
 ক্ষিতিপতি কৃত্তি দোষে ক্ষয় কৱে স্বামি ।
 ক্ষেমক্ষেত্ৰি ক্ষম দোষ কৌণ্ড দৌনা আমি ॥
 নৃতান্ত দেখিলু দুর্গা মন্ত্ৰ জপে ষেট ।
 হেদে গো কঢ়ণাময়ি তাৰ দশা এই ॥
 কি কৰ মহিমা সীমা পদতলে ভব ।
 উৎপত্তি প্ৰলয় ছিতি কটাক্ষেতে তব ॥

ତପସିନୀ ଦ୍ଵିନାମନେ ତାରା ଆଶକତ୍ରି
 ସଶୋଦା-ଜଠୋରଜାତୀ ଜାମୀ ଜଗନ୍ନାଥି ॥
 ପାର୍ବତ ପରମେଶ୍ୱର ପଞ୍ଚପତିଦାରୀ ।
 ଅଭାକର ପୁତ୍ର ପୌତ୍ରୀ ହରା ପର୍ଯ୍ୟାପରା ॥
 ବିଦେଶେ ବରତ ବୀରମିଂହ କରେ ନଷ୍ଟ ।
 ଦନୁଜଦଳନି ଦେବି କେନ ଦେଓ କଷ୍ଟ ॥
 ଦୈବବାଣୀ କୁନେ ରାମା ଭୟ ନାହିଁତେବେ ।
 ଶୁଦ୍ଧର ସାମାନ୍ୟ ନହେ ବରପୁତ୍ର ମୋର ॥
 ଅହରେର ପରେ ପୁନଃ ପତି ପାବେ ସତି ।
 କି କରିତେ ପାରେ ବୀରମିଂହ ନରପତି ॥
 ଏ କଥା କହିଲା ଯଦି ଶକ୍ତର-ଘରଣୀ ।
 ଭଲଧିତରଣେ ଯେନ ମିଲିଲ ତରଣୀ ॥
 ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ କହେ କାଣୀ କୃପାମହି ।
 ଆମି ତୁମୀ ଦାମଦାମ ଦାସୀପୁତ୍ର ହଇ ॥

ଚୌର ଦର୍ଶନେ ନାଗରିକଜନେର ଖେଦ ।

ମୟା ଗେମ ଚୋର ମୋର ପଡ଼ିଲ ନଗରେ ।
 ବାଗ ବୁନ୍ଦ ଯୁବା ବାୟ ନାହିଁ ରମ୍ଭ ସରେ ॥
 ସ୍ତନପାନ କରେ ଶିଶୁ କୋଳେ ସେ ଧନୀର ।
 ମୁକ୍ତିକାରୀ ଫେଲି ଧୀମ ହୃଦୟ ଅଶ୍ଵିର ॥
 ରହନଶାଳାରୀ ରାମା ରହନେ ସେ ଛିଲ ।
 ଆଧାର ଉପରେ ଇଂଡୀ ରାଧିରୀ ଚଲିଲ ॥

বেগে ধার নাহি চায় পিছুপানে কিরা ।
 কেহ কহে দাঢ়া লো নাগাৰ লাগে কিরা ॥
 একজন প্রতি আৱজন বলে কই ।
 মে কহে জন্মুলি ঠারি ওই দেখ ওই ॥
 হেরি তেরি বদন মদনে অঙ্গ দহে ।
 কুলবৃ চিত্রিত পুতৰী বেন রহে ॥
 কেহ বলে এত কৃপ নিরমিল বিধি ।
 হৃষাইল অভাগিনী বিদ্যা হেন নিধি ॥
 সজল নয়নযুগে কোন ধনী বলে ।
 আমাকে কাটুক রাজা চোৱের বনলে ॥
 রাজা লবে প্রাণ সই কোন মূর্খ কহে ।
 সাধ্য নহে তাৰ ধাৰ দেহে আয়া রহে ॥
 নিরথিয়া নৱপতি এ কৃপ বিচিৰ ।
 না হবে নিতান্ত কৃপ বিকৃপ চিৰিত ॥
 আছৰড়ি পাছৰড়ি মণী কেন্দ্ৰে কহে শীরা ।
 ও চান মুখেৰ কথা শুনিব কি কিরা ॥
 পতিপুত্ৰ হীনা দীনা শুন গুগৱাশি ।
 কে কহিল তোমাকে কহিতে মোৱে মাসি ।
 বাদশ বৎসৰ বাঢ়ি খেৰেছি গোসাই ।
 তৰ্পণৰ কিছুমাত্ৰ শোক জানি নাই ॥
 মৃত্যু প্রতি কাৰণ হইলে ভুগি ঘোৱ ।
 লেকে বলে হীৱা মাগী বেধেছিল চোৱ ॥
 কেন বাড়ইলে প্ৰেম রাজকণা সনে ।
 তোমাকে ছাড়িৱা বিদ্যা বাচিবে কেননে ।

ତବ ମୃତ୍ୟୁ କଥା ତବ ଶୁଣିଲେ ମା ବାପ ,
 ତଥାନି ତାଜିବେ ପ୍ରାଣ ପେଯେ ମନଷାପ ॥
 ସଯମୟତ୍ତା ତବ ସାର ସାର ସଙ୍ଗେ ଆଛେ ।
 ଛାଡ଼ିବେକ ପ୍ରାଣ ଭାରୀ ବାର୍ତ୍ତାଗେଲେ କାହେ ॥
 ହୋମାର ମରଣେ ଏତ ଲୋକେର ମରଣ ।
 କି ଜାନି ବିଧିର ଲିପି ଲଳାଟେ କେମନ ॥
 ଦରବାରେ ସାର ଦିଯା ବସେଛେ ଭୂପାଳ ।
 ହେନକାଲେ ଚୋର ନିଯା ଗେଲ କୋତୋଯାଳ ॥
 ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ ବଲେ କରି ପୁଟାଞ୍ଜଳି ।
 ଶ୍ରୀରାମଦୁଲାଲେ ମାତ୍ରା ଦେହି ପଦପଲି ॥

ରାଜାର ସହ ଚୌରେର ବ୍ୟାଙ୍ଗୋତ୍ତମ

ମିଂହାମନେ ନରମିଂହ ଦୀରମିଂହ ରାୟ ।
 ତପ୍ତ ତପନୀୟ ତମୁ ଭାରାପତି ପ୍ରାୟ ॥
 ଅମଥେଶ ପ୍ରିୟା ପୂଜା ପ୍ରସାଦ ଚନ୍ଦନ ।
 ଭାଲେ ବିନ୍ଦୁ ବିଧୁ ମଧ୍ୟ ବାଲାର୍କ ଯେମନ ।
 ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଚଣ୍ଡାର୍ଚ୍ଛି ଚଯ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଦିଜ ।
 ପୁରୋହିତ ବେଷ୍ଟିତ ଯେମନ ମଥ୍ଭୁଜ ॥
 କିନ୍କର ନିକରେ କରେ ଚାମର ବ୍ୟାଙ୍ଗନ ।
 ମନ୍ତ୍ରକେ ଧବଳ ଛତ୍ର କିବୀ ଝୁଶୋଭନ ॥
 ତତୁପରି ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ତମଃ କରେ ହୁର ।
 ବାମଭାଗେ ମହାପାତ୍ର ପରମ ଚତୁର ॥

পাঠ করে পুরাণ পাঠক নিত্য নিত্য ।
 যন্ত্রিগণ ষষ্ঠে গান করে হরে চিত্ত ॥
 ছদিগে সোয়ার থাড়া বুকে ধরে ঢাল ।
 কারো নাহি মৃত্যুত্থুকে দেন কাল ॥
 মেলাম করয়ে হাতি সঙ্গে মাছত ।
 পদাতিক ছুরস্ত মাফাই যমদূত ॥
 চোপদার নকীব হজুরে থাড়া আছে ।
 বাঘাই কোটালু চোরে নিয়া গেন কাটে ॥
 'গৱীব নেওয়াজ বলি আদবে মেলাম ।
 নব্র দ্বৌলত এই চোর লেয়া হাম ॥
 তুপতিকে প্রশিপাত করিলেন কলি ।
 সদত নির্ভয় দীপ্যমান দেন রবি ।
 অপাঙ্গ লোচনে নিরখিয়া জুপ তৃপ ।
 পরমপুরুষ চিত্তে জানিলৈ অজুপ ॥
 দুর্গা কৃষ্ণ অবেষণে মিলাইল পর্তি ।
 দৰজুপে কোনু দেব ভুমে বসুমতি ॥
 রেবতী-রমণ কিষ্মা কিষ্মা দৃষকেতু ।
 কিষ্মা নারায়ণ নিজে রামরস্তা হেতু ॥
 কেমন পঞ্চিত বাপু জানা কিছ চাই ।
 রাজী বলে কাট চোরে মসানে বাদাট ॥
 ঝাঁধি ঠারে আরবার করে নিবারণ ।
 মিছামিছি করে কত তর্জন গর্জন ॥
 পর্বতজ্বা পংসপংসা মানমে থণ্ডাম ।
 হাসি হাসি শুধাভাবা কহে খণ্ডাম ॥

କାଟ ରାଗୀ ତିଳାର୍କ ନା କରି ମୃତ୍ୟୁଭୟ ।
ଗୋଟାକତ କଥା କହି ଶୁଣ ମହାଶୟ ॥

ଶ୍ଲୋକ ।

ଅଦ୍ୟାପିତାଂ କନକଚଞ୍ଚକଦାମ ଗୋରୈ ॥
ତୁମାରବିନ୍ଦୁଦନୀଂ ତହୁରେମେରାଜିଂ ।
ପ୍ରପୋଥିତାଂ ମଦନବିହୁସ ଲାଲସାଙ୍ଗି ॥
ବିଦ୍ୟାଂ ପ୍ରମାଦ ଗଣିତାମିବ ଚିଷ୍ଟ୍ସାମି ॥

ଅମ୍ବାର୍ଥ ।

ଅଦ୍ୟାପି ନା କନକଚଞ୍ଚକଦାମ ତହୁ ।
ଅନୁଭୁ କମଳମୁଖୀ ହୃଦ କାମଧମୁ ॥
ନିଦ୍ରା ଭଜେ ଅଲସାପ୍ତୀ ମଦନ ବିହୁ ।
ଚିଷ୍ଟ୍ସାମି ନିରଗ୍ରେ ବିଦ୍ୟାର କୁଣ୍ଠ ॥
କଥା ଶୁଣି କାପେ ତହୁ କୁପିତ ଭୂପାଳ ।
କହେ ମଧ୍ୟାନେତେ ଚୋରେ କାଟରେ କୋଟାଳ ॥
କବି କହେ କିଛୁକାଳ ଥାକ ରେ ବାଦାଇ ।
ଗୋଟାହୁଇଚାରି କଥା ଆରୋ କହା ଥାଇ ।

ଶ୍ଲୋକ ।

ଅଦ୍ୟାପିତାଂ ଶଶିମୁଖୀଂ ନବରୌବନାତ୍ୟାଂ
ପୀନଶ୍ଵରାଂ ପୁନରହଂ ସଦି ଗୋରକାଷି ।
ପଶ୍ଚାମି ମନ୍ଦଗନ୍ଧରାନଳ ପୀଡ଼ିତାନି ଗାତ୍ରାନ
ମଂପତି କରୋମି ଶୁଣୀତଳାନି ॥

ଅମ୍ବାର୍ଥ ।

ଅଦ୍ୟାପି ଦେ ଶଶିମୁଖୀ ହୁଲଭ ଷୌଧନ !
ପୀନ ପମୋଦରା ବାଲ କୁଦଙ୍ଗନଯନ !

বিদ্যাশুল্লর ।

তদঙ্গ পরসে অঙ্গ সদা সুশীতল ;
চিন্তয়ামি নিরস্তর বিদ্যার কুশল ॥
কাট কাট শব্দ রাজা করে পুনঃ পুনঃ ।
কবি কহে গোটাছই কথা আরো শুন ॥

শ্লোকঃ । *

অদ্যাপিতাং মণ্যপঙ্কজ গন্ধুক
ভাষ্যান্বিরেফ চর্চুষিত গণ্ডেশঃ ।
ক্ষোবধত করগ্নব কক্ষণাঃ
তাং নোদপৈতি নিচয়ৎ সুরতং মদীয়ঃ ॥

অস্যার্থঃ ।

অদ্যাপি মুগ্ধারবিন্দ সুগন্ধ বিশেষ ।
অলিকুল ব্যাকুল চুষিত গণ্ডেশ ॥
কম্পিত চিকুর কর কঙ্গ সুধৰনি ।
মন অম গোহিত স্বরতি নিতিবিনী ॥
রাজা ফলে নিয়া বাও মসানে বাধাট
কবি কহে গোটাছই বুচন শুনাই ॥

শ্লোকঃ ।

অদ্যাপি বাস গ্রহতো ময়ি নীয়মানে
তর্কার ভৌষণ রবৈর্মদুত কল্পঃ ।
কিংকিং তয়া বভবিধং ন কৃতং অদপে
বক্তৃং ন পার্য্যত ইতি ব্যথতে মনোযে ॥

অস্যার্থঃ ।

অদ্যাপি অমাকে বাসগ্রহ হতে চর ।
কেশে ধরে নিল যেন শমন কিঙ্কর ॥

କି କି ଚେଷ୍ଟା ନା ପାଇଲ ମଦର୍ଥେ କାବିନି ।
 କିବା କବ ଦହେ ଦେହ ଦିବସରଜନୀ ॥
 ଅଦ୍ୟାପି ମା ବିଦ୍ୟା ସମ ଦ୍ଵଦେ ବିହରତି ।
 ନିରପି ମୁଦିଲେ ତାଖି ବିଦ୍ୟାର ଶୁରତି ।
 ଶୁଷ୍ଠ ପତି ଯୃତ୍ପାଯ ବାକ୍ୟ ନାହି ଶୁଷ୍ଠେ ।
 ବିପରୀତ କାଷେ ବିଦ୍ୟା ଚଢେ ଶାର ବୁକେ ॥
 ନମ୍ବ ବିଦ୍ୟା ମୁକ୍ତକେଣୀ ଦସ୍ତେ କାଟେ ଜି ।
 ନମ୍ବନ ନିକଟେ ଦେଖ ନିମେଦିବ କି ॥
 ଗରଥର କାପେ ଭୂପ କ୍ରୋଧଭାବେ ଚାର ।
 ରାଜ୍ୟ ବଳେ କାଟ ଚୋରେ ଥଥଫଳ ସାଯ ॥
 କବି କହେ କଞ୍ଚା ତବ ପରମ ରୂପନୀ ।
 ତାହାର ଚଞ୍ଚଳ ଦୃଷ୍ଟି ପରତର ଅଗି ॥
 ପୁନଃ ପୁନଃ ତାନେ ପ୍ରାଣେ ବର୍ତ୍ତ ନିରପିଯା ।
 ଜୀଯାଯ ଯୁବତୀ ବିଦ୍ୟାଧରାମୃତ ଦିଯା ॥
 ସୁର୍ଣ୍ଣିତ ଲୋଚନ ବୌରସିଂହ କହେ ରାଗେ ।
 ଏ ବେଟାକେ ଧର ଶୀଘ୍ର କାମାନେର ଆଗେ ॥
 କବି କହେ କାମାନ ବିଦ୍ୟାର ଘୋଡ଼ା ଭୁର ।
 ସତତ ନିକଟେ ଧରୀ ଘଟି କଲାତଙ୍କ ॥
 ତାହାତେ ନମ୍ବନବାଣ ବିଷମ ସକ୍ଳାନ ।
 ଶଶୀମୁଦ୍ରୀ ତାମି ଭସ୍ତରାଶି କରେ ଆଣ ॥
 କି ଜାନି କି ମନ୍ତ୍ର ଜାନେ ବିଦ୍ୟା ଶୁଣ୍ବତୀ ।
 ପୁନରପି ପ୍ରାଣଦାନ ପାଇ ନରପତି ॥
 ବାକ୍ୟ ପୌଢ଼ା ମହା ବ୍ରୀଡ଼ା ବୌରସିଂହ ବଳେ ।
 ଏ ବେଟାକେ ଫେଳ ନିଯା କରି ପଦତଳେ ॥

মনোমত কুঞ্জের মাহত পুক্ষধনু ।
 সতত হৃদায় হাতী কমলিনী অনু ॥
 তার তলে পড়ে রাজা প্রাণ যায় মোর ।
 চোর চোরঁবলে তুমি মিছা কর মোর ॥
 আপনি সাক্ষাৎ যম মৃত্যুকৃপা কষ্ট ।
 রাণী ঠাকুরাণী বুধি এইকৃপ ধস্ত ॥
 গৃহ্ণা প্রতি ভূপতি কাঁরণ কহে যা ।
 বিদ্যায় ঘটাযে কবীশ্বর কচে তা ॥
 রাজা বলে মিথ্যা বাকাছলে কায় নাই ।
 মসারে কাটহ শীঘ্ৰ তন্ত্রের জামাই ॥
 হামি হাসি গুগৱাশি সভা সাক্ষী করে ।
 গোমাতা কহিলা সত্যবাদি নৃপত্তিরে ॥

শ্রেকঃ ।

অদ্যাপি নোজ্বতি হরঃ কিল কালকটঃ
 ক্ষয়ে বিভদ্বি ধৰণীং নিজপৃষ্ঠকেন ।
 অস্ত্রনিধি রূহতি দুর্বল বাড়বাদ্ধি
 মনীকৃতঃ স্তুতিনঃ পরিপাসযষ্ঠি ॥ .

অস্যার্থঃ ।

অদ্যাপি হলাহলু নমুক্তি হর ।
 অদ্যাপি পৃষ্ঠে ধরা ধরে কূর্মবর ॥
 অদ্যাপি বাঢ়বাদ্ধি জলনিধি বহে ।
 স্ববুর বচন কদাচিত মিথ্যা নহে ॥
 দাঙচক্রবর্তী কিন্তু রীতি কদাচার ।
 লোক তয় ধৰ্ম তয় না দেখি তোমার ॥

ମମ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଭୂପତି ମେ ଜନ୍ମିବେ ସମ୍ଭାନ ।
 ପଦମ ହଳ୍ଲ'ଭ ମେ ଦିବେକ ପିଣ୍ଡାନ ॥
 ଜାମାତୀ ଶ୍ଵୀକାର ତୁମି କରିଲେ ଭୂପାଳ ।
 ତଥାପି ଶାନ୍ତି ନହ ଏକି ଠାକୁରାଳ ॥
 ଏକାନ୍ତ ଲଜ୍ଜିତ ରାଜୀ କୁମାର ବଚନେ ।
 ଅଧୋମୁଖେ ରହେ ବାକ୍ୟ ନା ନରେ ବଦନେ ॥
 ଭୂପତିର ଭାବ ବୁଝି କହେ ପାତ୍ର ଦୀର ।
 ଦୃଷ୍ଟର ବାକ୍ୟ କହ ନିର୍ଭୟ ଶରୀର ॥
 ମନ୍ତ୍ୟ କଥା କହ ଚୋର ଥାକ କୋନ୍ ଗ୍ରାମ ।
 କାନ୍ଧର ତମନ୍ କୋନ୍ ଜାତି କିବା ନାଥ ॥
 ଦେହ ପରିଚୟ ମନ୍ତ୍ୟ ଦେହ ପରିଚୟ ।
 ସଦି ମିଥ୍ୟା କହ ତବେ ଜୀବନ ସଂଶୟ ॥
 କହେ ଗୁଣରାଶି ହାମି ପାତ୍ର ତୁମି ମୁଢ ।
 ଥାଓ ହେ ବାଗେର କଳୀ ଦିଯା ଝୋଲୀ ଗୁଡ ॥
 ଦାଢ଼ି ଭୁଣ୍ଡି ମାର କୋନ ଜ୍ଞାନ ନାହି ମାତ୍ର ।
 ହୃଦୟ ରାଜୀ ବେନ ଗବଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ର ।
 ବନ-ପନ୍ଦ ବୁଝେଛି ବଲିଯା ଦେନ ତୁଣ୍ଡ ।
 ରାମ୍ଭା ବଟ ବେନ ସାର କାଠାଲେର ଗୁଣ୍ଡି ॥
 ଉତ୍ସମାସ ଗତେ କୟ ସୁଧାଓ କି ଜାତି ।
 କେନ ନା ହଇବେ ତୁମି ନିଜେ ହୁ କାତି ।
 ତବ ଚର୍ଦ୍ଦୀ ଚର୍ଚିଲାମ ଆଲାପେ କ୍ଷଣେକ ।
 ବିପାଦ ପଣ୍ଡର ମଧ୍ୟ ତୁମି ହେ ଅନେକ ।
 କମାଚିହ୍ ମିଳେ ସଦି ତୋମାର ଦୋମର ।
 ଚାମାର ପରଶ ପାଇ ଦୁନୀ ବାଡ଼େ ଦର ।

অপমানে অঙ্গ দহে অঙ্গার সমান ।

সভাত পঙ্গিতগণ হন হতজ্ঞান ॥

বিজগণ কহে কহ কৃপণগ্রুত ।

কোন কুলে জন্ম ধাম নাম কাৰ সুত ॥

কহে গুণৱালি হাসি শুন দীৱচয় ।

তোমা সবুকারে কহি নিজ পরিচয় ॥

জনম মানবকুলে শুভ্রাম ধাম ।

পৃতামাতা শিবশিবা কালিদাস নাম ॥

কোনকুপে নিতান্ত না পরিচয় মিলে ।

কোতোয়াল সঙ্গে রাজা বসিলা দিৱলে ॥

হেদে নিশ্চানাথ সুতানাথ এই বটে ।

এমন সুপাত্ৰ বহুভাগ্য হেতু বটে ॥

বধ কৱা মত নহে দিব কণ্ঠাদান ।

কিন্তু তুমি নিয়া বাও দক্ষিণ মশান ॥

কোতোয়াল কহে ভাল এই বটে সুক্ষিত ।

কোশলে কোটালে বৃত্তা কহে কটু উক্তি ॥

পুনঃ পুনঃ কহি বত কাটিবাৰে চোৱ ।

রেয়াতি কৱিস্ বেটা ওকি বাপ তোৱ ॥

কৃপতিভাৱতী শুনি কুপিল কোটাল ।

ত্বই চক্ৰ দুৱাৰ ঘূৱায় ধড়া ঢাল ॥

চল বল্যো কোতোয়াল পাছে মাৰে ঠেলা ।

কবি কহে কৃপামই কালি কোথা গেলা ॥

কৃশমাত্ৰ উভৱিল দক্ষিণ মসানে ।

কেহ চড় মাৰে কেহ চুল ধৰে টানে ॥

ବଡ଼ଶି ତାନିତେ ବୁକେ ଚାହେ କେହ କେହ ।
 ଦୀନକରୁ ହଇଲ ଥରଗର କାପେ ଦେହ ॥
 ମାରମାର କାଟିକାଟି କରେ ମହାଧୂମ ।
 ଫାକି ଫୁଫି ସାର ନାହି କାଟିତେ ହକୁମ ।
 କିଛୁ କାଳ ଛିଲ କବି ଡରେତେ ନୌରବ ।
 କୁତାଙ୍ଗଲି କାଯମନୋବାବେ କରେ ଡେବ ॥
 ଅସାଦେ ପ୍ରସରୀ ହେ କାଳୀ କୁପାଇଛି ।
 ଆବି ତୁସୀ ଦୀମଦାସ ଦାମୀପୁନ୍ଦି ହିଁ ।

ପ୍ରନ୍ଦରେବ ଚୌତ୍ରିଶାଙ୍କରେ କାଲୀଷ୍ଟତି ।

କ

କୁତାଙ୍ଗଲି କହେ କବି କାଲି କପାଳିନି ।
 କାଲରାତ୍ରି କଞ୍ଚାଲମାଲିନି କାତ୍ଯାୟନି ॥
 କାଟେ କାଳ କୋଟାଳ କର ମୀ ପ୍ରତିକାର ।
 କପଦି-କାମିନି କିବୀ କରଣୀ ତୋମାର ॥

ଖ

ଖ ଭରେ ଭ୍ରମହ ମାଣେ ହେବ ହେବ ଭସ ।
 ଧିଗେଶବାହିନି ଶକ୍ତି ଥନିକେ ପ୍ରଲୟ ॥
 ଥରଥଜ୍ଞ କରେ ଧରୋ ଥଲଥଲ ହାସି ।
 ଥଲେ ବଧେ ଖେଚରପାଶିନି ରଙ୍ଗ ଆମି ॥

ଗ

“

ଗିରିବରମୁତା ଗୋରି ଗଣେଶ-ଜନନି ।
 ଗଗନବାମିନି ବିଦ୍ୟା ଗିରୌଶ-ଗ୍ରହିଣି ॥
 ଗର୍ବୀ ଗର୍ବୀ ଗୋତମି ଗୋମତି ଗୋଦାବରି ।
 ଗୁଣତ୍ରସ ଶୁଣମୁହି ଗୋକୁଳ ଶକ୍ତିରି ।

ষ

যনাধনকৃপা দেবি বননিনামিনি ।
ষেরিল কোটালষটা ঘোর শব্দ শুনি ॥
মুণ্ড ঘৰণী কিছু ত্যজিবেক দেহ ।
ঘৰে ঘৰে ঘোষণা কৃষ্ণ তব এহ ॥

চ

চামুণ্ডা চতুর্কা চশুণ্ডবনামিনি ।
চতুদলচক্রে চক্রচম্বিভেদিনি ॥
চঙ্গলচৎগভৱে চক্রিত ফণী ।
চাচু চিলু চাকু চুথিত ঘৰণী ॥

চ

চার বিপু উল্লেতে নাশ গো শীঘ শিবা ।
চাওয়ালেরে ঢেড়ে দেহ কর নাগো কিবা ॥
চগচল চক্র ঢাকি ফাটে গো বৰনে ।
ছটফুট করে প্রাণ ঢাকিবে কেমনে ॥

• ৭

জন্মভূমি জননী জনক জনার্দন ।
জাহৰী জকারপঞ্চ দ্রুত্তি বচন ॥
জুন্মিলাম কোথায় জীবনে তপা মরি ।
অয়স্করি রক্ষা কর জগতদৈশ্বা ॥

ঝ

ঝুকিমিকি খড়া করে ঘেকে উঠে ঢালি ।
ঝাটা পড়ে গায় ঝাট রক্ষা কল কালি ॥
ঝাড়া ঝাঁড়ে কোটালিয়া ঝাড়া লয়ে হাতে ।
ঝিমাইতে মন গো বঞ্চনা পঢ়ে মাথে ॥

ଟ

ଟଙ୍କାର ଧମୁକ ଶବ୍ଦ ଟୋଟାଇ ମା ବଲେ ।
 ଟଳ ଟଳ କାପେ ଦେହ ଟାଙ୍ଗୀ ମାରେ ଗଲେ ॥
 ଟିକୀ ଧରୋ ଟାନେ ଟନଟନ କରେ ଶିର ।
 ଟଲେ ପଡ଼ି ଟାଟାଇଲ ସକଳ ଶରୀର ॥

ଠ

ଠଗ ଗୁଲା ଠେମେ ଧରେ ଠୋଟେ ଏଳ ପ୍ରାଣ ।
 ଠାକୁରାଣି ଠାକୁରାଣି ଛାଡ଼ କର ଆଣ ॥
 ଠାହର ନା ପାଇ ଠାଟ ଠାଟେ କତ ଧାର ।
 ଠେଟା ଦାୟ ଠେକିଲାମ ଠାଇ ଦେହ ପାୟ ॥

ଡ

ଡୁକରିଯା କାନ୍ଦି ଭରେ ବାନ୍ଦା ଡଟ ହାତ ।
 ଡରାଇଯା ଉଠି ଡାକ ଛାଡ଼ ନିଶିନାଥ ॥
 ଡିନ୍ଧିଯା ଡାଇନ ପାୟ ମାରା ବାଇ ଆଣେ ।
 ଡାକିନୀ ମହିତ ଶୈନ୍ଦ୍ର ଉର ଗୋ ମସାନେ ॥

ଢ

ଢକା ବାଜେ ଢୋଲ ବାଜେ ଢେକା ମାରେ ଢାଲି ।
 ଢଙ୍ଗ ବେଟା ଢେମନ ବଲିଯା ଦେଇ ଗାଲି ॥
 ଢାଳ ଖାଡ଼ା ଘୂରିଯା ଢୁଲିଯା ପଡ଼େ ଗାର ।
 ଢଳଢଳ କରେ ଅଁଖିଆଡ଼ ଆଡ଼େ ଢାୟ ॥

ତ

ତପସ୍ଵିନି ତ୍ରିନୟନେ ତାରା ଆଣକଳି ।
 ତ୍ରିପୁରାରି-ତ୍ରିପୁରା-ତାରିଣି ଜଗନ୍ଧାତ୍ରି ॥
 ତମ ତତ୍ତ୍ଵ ତ୍ରିଲୋଚନ ସବେ ମାତ୍ର ଜ୍ଞାତ ।
 ତଥାପି ତୀହାର ତରେ ମାୟା କର କତ ॥

থ

ধরধর কাপি শুর কর মহামায়া ।
স্থান দেহ শুলপমুপদেশসুজায়া ॥
স্থাবরজঙ্গম তোমা ভিন্ন কিছু নহে ।
স্থান দিলে মোরে কৃপামই নাম রহে ॥

দ

দিগন্থরি দর্জন্দলনি দাক্ষাযণি ।
হর্গতিথীরিণি হৃগে হরিতমোচনি ॥
দাসে হঃথ দেখ মা কিঙ্কপ দয়ামই ।
দাসৈপুত্র দাসীর দয়িত দৈবে হই ॥

ধ

পৃষ্ঠাটিধামনি ধরাধরেশকুমারি ।
বীমান ধিষ্ঠায় ধাম ধৈর্য মানা করি ।
ধরণীভূমণ দৌর ধর্ষ কিছু নাই ।
ধিকু ধিক্ ধরে বধে বণিয়া জামাই ॥

ন

নমো নিত্যে নাৰ্বায়ণি নৃমুণমালিনি ।
নবীননৌরদনৌলনিন্দিতবৱণি ॥
নমিননিঞ্জিতে নেত্রকোণে চাও শিবে ।
নতুৰা নিশ্চম নৰ্হত্যা মা লাগিবে ॥

প

প্রতিতপাবনি পরা পর্বতনদিনি ।
প্রংবধেশপ্রিয়া পাপপুণ্ডবিমর্দিনি ॥
পঞ্চবোনি প্রভৃতি পঞ্চজপদভারে ।
পার নাই মহিমার পামৰ ফি পারে ॥

ଫ

ଫାପଦ୍ର ଫିରିଆ ଚାଓ ଫଳିତ୍ରକପିଣି ।
 ଫେର ଦିଆ ଫାମେ ଫେଲେ ବଧେ ଗୋ ଜନନୀ
 କଟ କରେ କଟୁ କହେ କିକୁ କିକୁ ହାମେ ।
 ଦୁଃକାରେ କୋଟାଳ ମାରେ ରଙ୍ଗ ନିଜ ମାମେ

ବ

ବିଶ୍ୱବିଭୂଦାରୀ ଗୋ ବାରେକ ଦୟା କର ।
 ବିଧିର ବିଦ୍ୟାତା ବଟ ବିପ୍ରାଶି ହର ॥
 ବଲିତେ ସମନ ଏକ ବାକ୍ୟ କବ କି ।
 ବିଦେକ ବିଦରେ ବୁକ ବ୍ୟାଞ୍ଜ ହଇଥାଛି ॥

ଭ

ଭାବାନି ଭୈରବି ଭୌମା ଭବେର ବନିତା ।
 ଭେଷ ଭୟକୁରୀ ରାଜୀ ଭୂମରହୁହିତା ॥
 ଭଗବତି ଭାଗତି ଗୋ ଭବେର ଭାବିନି ।
 ଭକ୍ତଜନବ୍ୟମନୀ ମା ଭୂମନଗାଲିନି ॥

ମ

ମହେଶ୍ୱରି ମହାମାରୀ ମହେଶମୋହିନି ।
 ମୃତମତି ମାନବ ମହିମା କିବୀ ଜାନି ॥
 ମହିପତି ମନ୍ଦମତି ମତ ଧନମଦେ ।
 ମହିମଦିନି ମାଗୋ ଝାନ ଦେହି ପଦେ ॥

ସ

ଯୋଗକପା ସଶବିନି ସଶୋଦାରିନି ।
 ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର୍ୟୋଷିତା ସଜ୍ଜମୁଲସାତିନୀ ॥
 ଯୁଗଧ ଚରଣପଦେ ସଦି ଦେହ ଝାନ ।
 ସଶ ଥାବେ ସଦି ମା କରଗୋ ପରିଜୀଗ ॥

রংবসে রত রমা কঞ্জিণি রোহিণি ।
রাক্ষসংহারকত্তি' রাঘবরমণি ॥
রঞ্জিণি কুসুমি রঞ্জ দুক্ষিণ মসানে ।
রাজা করে বধ রাখ আসিয়া আপনে ॥
•

শঙ্গলহ লোহজিহুর ললিত বধন ।
লৌলায় বধিলা যত দুষ্ট দৈত্যাগন ॥
লক্ষ্মিতে না পারি মাগো চরিত্র তোমার ।
লঞ্জীকৃপা ক্ষম দোষ বত্তেক আমন্ত্রে ॥

ব

বিদ্যমত বিদ্যাৰ শৌ বিচারে হারিল ।
বাপে না বলিয়া বিদ্যা বিৱৎে বৱিল ॥
বিপাকে বিদেশে বদে বৌৱধি' শৰীৰ ।
বিৱচিণী বিনোদিনী কি ভাৰ উপায় ॥
•

শ

শিবে শবাসনা শবশিঙ্গ শোভে কানে ।
শক্রগণে শিরে দুরি বদে গো শোশানে ।
শৈৰি শৱনমাত্ৰ তোমার চৱন ।
শীঘ্ৰ শাস্ত কৱ শাঁয়া নিকট মত্ত ॥

স

সুস্মারসাগৰে সার সবেৰাত্ৰি ঢুনি ।
স্বৰ্ণ লয়েছি সৱমিজপদে অমি ॥
সবে শুখন্ত্পদ্মদায়িনি সনাতনি ।
সুমৰ্পিলা শক্রহস্তে শিবমৌনমিহিনি ॥

ଶକ୍ତରମୁନର ସତ୍ୟ ତବ ଠାକୁରାଳି ।
ଶୁନ୍ଦର ଶକ୍ତରପୁରେ ମାତ୍ରା ହସ କାଳି ॥

ହ

ହତ୍ୟା ହଇ ଭତାଣେ ହିଂସାର ତୁମି ମୂଳ ।
ହରପ୍ରିୟେ ହୈମବତି ହୋ ଅନୁକୃଳ ॥
ଥୀ କରିଯା ହାନ ହାନ କାଟ କାଟ ଡାକେ ।
ତହକାରେ ହିୟା ଫାଟେ ପଡ଼େଛି ବିପାକେ ॥

କ୍ଷ

କ୍ଷାଣ ଦେଖି କିତିପତି କ୍ଷମା ନାହି କରେ ।
କ୍ଷେମକରି କୁଦ୍ର ଦୋଷେ କ୍ଷୟ କରେ ମୋରେ ॥
କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ କ୍ଷୋଭ ପାଇ କୁଷମ ମନ ମଦା ।
କ୍ଷପାଦିବୀ ଜ୍ଞାନ ନାହି କ୍ଷମ ମୀ ଶାରଦୀ ॥
ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ କହେ କାଳି କୁପାମହି ।
ଆମି ତୁମ୍ହା ଦାମଦାମ ଦାମୀପୁନ୍ତ ହଇ ॥

ଶୁନ୍ଦର ପ୍ରତି କାଲୀର ଅଭୟ ଦାନ ଏବଂ
ଅସାନେ ମାଧ୍ୟମ ଭଟ୍ଟେର ଆଗମନ ।
ଚତୁର୍ଦ୍ଵିଂଶାକ୍ଷରେ ସ୍ତବ କରି କହେ କବି ।
ଦକ୍ଷିଣ ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣି ପରିତୁଷ୍ଟା ଦେବୀ ॥
କହେନ କକ୍ଷଣାମୟୀ କେନ ଭର ପାଓ ।
ନୃପତିପୂର୍ଜିତ ହୈୟା ନିଜ ଦେଶେ ବୀତ ॥
ଭୟ ନାହି ଭର ନାହି ବାହାରେ ଶୁନ୍ଦର ।
କାର ଶକ୍ତି କାଟେ ତୁମି କାଲୀର କିନ୍ତର ॥

পর্বত চালিতে পুরু পারে কি পতঙ্গ ।
 ছাঁঘাজুপে সদা আমি থাকি তব সঙ্গ ॥
 ভাঁবৰে ভক্ত নৱ কাণী কল্পন্তর ।
 তাৰা নাম'তৰী তাহে কাণু'ৰী শ্ৰীগুণ ।
 চতুৰ্পদ চতুৰ্পদ না লভে একান্ত ।
 আজ্ঞা ক্ষিণ আজ্ঞাপেক্ষা এ শান্তিসিদ্ধান্ত ॥
 বাতিক্রমে বিশ্ব বিপদ পদে পদে ।
 ক্ষিপ্ত সেই ব্যুৎ্থ খোয়ায় খোসায়োদে ॥
 শিষ্ট কষ্ট রাষ্ট্র শ্রেষ্ঠ লোকে কেহ কহে ।
 দ্বিতীয় ব্যক্তিতো যে সামান্য সাধ্য নহে ॥
 হীনাহলামৃতামৃত রস হলাহল ।
 ক্রিয়া ক্রিয়া কলিকালে শীঘ্ৰ ফুরাফুল ॥
 পদম সংস্কৃত বিদ্যা শুক্রতিগব্য ।
 বৈদ্যবন্ত সাধকজনার মনোরম্য ॥
 সংয়োক যে পথগামী সেই পথে পথ ।
 কহে কবিরঞ্জন আমুৱা এই মত ॥
 কিঙ্কুপ কাণীৰ কুপা কহা নাচি যান্তে ।
 মাধব নামেতে ভট্ট মিলিল তথায় ॥
 জঁরিৰ পোষাক পুৱা বেশ চিৱা নাপে ।
 কণ্ঠকে জড়িত তীৱী নবৰঞ্জ হাতে ॥
 চুক্ষণ পাথৰ শিরে চকৰক কবে ।
 বচ্ছুল্য তক্ষণতপনতেজো ধৰে ॥
 ডোৱে লট্কা তলোয়াৰ কোমৱে খঞ্জৰ ।
 চান্দমুখে চাপদাঢ়ি পৱন সুন্দৰ ॥

ବୁକେତେ ଚାମ୍ପାନି ଢାଳ ତୁରକୀର ପୂର୍ଣ୍ଣେ ।
 ବାଘାଇ କୋଟାଳ ପାନେ ଚାହେ କୋପଦୃଷ୍ଟ ॥
 କୋଦେତେ ଆରକ୍ଷ ବଜ୍ର ଦେହ ଶ୍ରୀ ନହେ ।
 କୋଟାଲେବ ପ୍ରତିକୁ କୋପେ କଟୁ କଥା କହେ ॥
 ପନ୍ଦାଦେ ପ୍ରସାଦୀ ହୋ କାଲି କୁପାମଟ ।
 ଆମି ତୁମୀ ଦାସନ୍ଦାସ ଦାସୀପୁରୀ ହୈ ॥

କୋଟାଲେର ପ୍ରତି ମାଧ୍ୟମ ଭଟ୍ଟେର ଉତ୍କି

ଭଟ୍ଟଭାଗୀ ॥ ପରଥର ଦେହ କୋପଯୁତ ସନସନ
 ନିରପଟ ସାମିନାନାଥବୟାନ ।
 ରକତ ରଦ ଚନ୍ଦ ବଦିହ ରାଜନ ଦାକ୍ଷଣ
 ଦଦପ ଚୋଡ଼ିଲ ତୁତ ଜ୍ଞାନ ॥
 ଲାଲନ ଶୁନ୍ଦର ବିଶ୍ରାହ ନିଶ୍ଚାହ
 ହୋଯତ ରୋଯତ ଭାଟି ।
 ଧୂତ କରପର ଧର ଥଞ୍ଜର ଝାକଟ
 ଇଂକଟ ବେ ପହେଲା ମୁଖେ କାଟ ॥
 ଛୁନ୍ଦର ଛୋ ଶୁଣମିଳୁ କି ନନ୍ଦନ
 କ୍ଯା କହୁ ସାକୋ ତୟାନୀ ଛତାଯ ।
 ଆକର ଲାଗି ଜାଗି ବହ ସାମିନୀ
 ଚିରଦିନ ପୂଜନ ପଢ଼ିଲି ଧେଯାଯ ।
 ପରମନର ବର ତୁହ ବି ମୂରଥ ବୁଝା
 ହାମ ବାତମେ ଛାତ ମେରୀ ଆଓ ।

রাজাকি পাছ ধালাছ কৰে। বাকি
 শুন্দরকে। গজরাজ ঠাহাঁও ॥
 দোঁ আধিষ্ঠা ঘোমাইয়া। বের বের কোটালিষ্ঠা
 দেওতোর মুঝে গারি ।
 মট দোঁগাঁই লাগে তুঁখে ভট্ট সেতাৰ কাহা
 চোৱ কোতোয়াল তোহারি ॥
 ভট্ট কহে কোত্তেয়ালৰ এষছাৰে
 গাৰি মুত নিজিয়ে ।
 দাঁড়ি এক বিচমে গাধি জান খোয়ায়ে গা
 বুৰুচমুজ্জকে বাত কিজিয়ে ॥
 *জৈছন হেৱবি ঐছন কবি ছবি
 বদন বিৱাঞ্জিত নিৱমণ চান্দ ।
 কহে পৰমাদ যো চোৱ কহে ছো মুঁ
 কুলৱমণীমনমোহন ফান্দ ॥

মাধবেৰ প্ৰতি কোটালেৰ কৃষ্ণাক্য ।

কহে। কোতোয়ালৰে হুকুম কেৱে দিষ্ঠা ।
 অথানী। ছেবক কে। এন্তৰে হাল দিবা ॥
 নহারাজকে বেটা। বিদ্যা। পুঁজকে মহানেও ।
 শুন্দরকে। খসম পায়। মেদে বাঁও লেও ॥
 ছবক। খয়েৰ ছোগা। বেৱ বেৱ কহো মেই ।
 মেদে বাত ন। উনেগা। সাজ। পাঁঁধগে তেই ॥

ଛୋଡ଼ ନିଜେ କାନଳାଳ କୋ ଲେକେ ଚଲ ମାତ ।
 ଆପକେ ବରୋବର ସାକେ କହେ ଏହି ବାଣୀ ॥
 କୋପେ କହେ କୋତୋଯାଳ ମୌତ ଲାଗା ପାଜି ।
 ଫେର ଏଇଛା କହିଗା କରୋନ୍ତି ଜୁଣି ବାଜୀ ॥
 ଚୋରକୋ ଚରଦାବ'ତେହି ଦୁର୍ବା ଗୋରା ଏହି ।
 ରାଜୀ କି ଦୋଷାଇ ଭାବି ଛୋଡ଼ ମନ୍ତ୍ର କହି ।
 କୋଠି କହେ ବେଳଫେରୋଳ ମୋଟତୋ ଉଥାଡେ ।
 କୋଠି କହେ ଚୋରକେ ମାରିଲ ଲେକେ ଗାଡ଼େ ।
 କୋଠି ବହେ ଚୋରକୋ ଗାଧେମେ ଚଡ଼ାଓ ।
 ଏହି ପତ୍ର ଦେଇ ଦୁର୍ଭାୟକେ ମହା ଦୂର୍ବାଗ୍ନି ॥
 ବୋହି କହେ ଜାନେ ଦେଓ ଜି ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ହିରା ଆଯା
 ଦୁର୍ବା ଗେଥା ବାତମେ ଚାଖାଇ ତେବେଳା ପାଇ ॥
 ମାନ ଭନ୍ଦ ମଲିନ ମାଧ୍ୟମ ମନୋତୁଥେ ।
 କାଟିବନ୍ତ କାର କଥା ନାହି ସରେ ମୁଖେ ॥
 ପଦ୍ୟ ଦେଖି ଗନ୍ୟ କଥା ଯଦ୍ୟପିହ କରେ ।
 ବୈଦାଗ୍ରତେ ମଦ୍ୟ ଫଳ ବୈଦାକ ହା କରେ ॥
 ନରାନୋକ ଭବ୍ୟ ହୁଏ ମନୋମନେ ବଟେ ।
 ଶୁଣ ଯେନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯୋଗ ଦ୍ରବ୍ୟ ଶୁଣ ଘଟେ ॥
 ଶ୍ରୀକର୍ବିରଙ୍ଗନ କହେ କାଳୀ କୃପାମହି ।
 ଆମି ତୁର୍ବା ଦାମଦାମ ଦାମୀପୁତ୍ର ହଇ ॥

ভট্টমুখে সুন্দরের বার্তা শ্রবণে ভূপতির

সভাসুন্দর মসানে গমন ।

• ফোটালিয়া কটু বলে,   রাজার নিষ্ঠটে চলে,
      ৰ উকচে নিষ্ঠৰ উত্তর ।

ওনু শুন মহারাজ,   . বিগতীত তব কাম,
      যথোচিত উঠে দেয়ে কর ॥

শুগসিঙ্কু প্রাণিপ,   . ব্যাত নামে অমুক্ষীপ,
      কান্দুগে মেন রম্ভুবার ।

মুর্মন যাহাব ধৰণ,   . শশিত দ্রিগ্মধৰণ,
      তাঁর পুত্র সুন্দর মুর্মণ ॥

প্রৱৰ্ত পুণ্যঞ্জে হেতু,   ক্ষণাখিত হৃষেইতু,
      তামাতা মিলিপ তেই হেন ।

জুনি বিচারা কুণ,   চরিত্র এমন কুণ,
      পেয়ে নিপি দুঃখ কর কেন ॥

বিদা বিনোদিনী কৃষ্ণ,   ধৰণীমঙ্গো পত্নী,
      শাপজটা অঘা কৈব দ...।

সুন্দৰ সামাজ নব,   না জানিও ভূপদৰ,
      মুগ্ধ কৃতি হেয়েন গোচরে ॥

শংকু-তীবন রাম,   কিম্বা ভান কিম্বা কাম,
      কিম্বা কেনা কিম্বা শশী ।

মুগ্ধ নারিক মাঝ,   ভূবনে এমন পাত্ৰ,
      দৃষ্ট নহে জন ওপৰাপি ॥

কষ্টমুখে সুন্দৰায়,   নৃপত্তি মুঢ়হাম,
      উঠে দিগ্ন প্ৰেম আলিঙ্গন ।

ଶୁଣିଆ ଅମେର ଯୋଡା,   ଦାହିଆ ତୁଳକି ବୋଡା,

       ଆର ଦିଲ ବହ ରହ ଧନ ॥

ମହାମୁଦ୍ର ନିଯା ମଦେ,   ଭୂପତି ପରମ ରଙ୍ଗେ,

       ଉପଶିତ ଦକ୍ଷିଣ ମସାନେ ।

କାଣୀର କିକର ଯେଇ,   ଭୁବନବିଜୟୀ ମେଇ,

       ମହିମା ତାହାର କେବା ଜାନେ ।

ରାଜ୍ୟମୁଦ୍ର ଭେକଦଳ,   ମଭାଇ ସାଧକ ନଳ,

       ମୁଖେ କହେ ରାଧାଭୂଷଣ ବାଣୀ ।

ଚିତ୍ରେ ବାକୀ କାଳପିଯା,   ଆଜ୍ଞାମତ କରେ କ୍ରିୟା,

       ଏଇକୁପେ କାଳ କାଟେ ଆଣୀ ॥

ବୈଶ୍ଵ ଶତ୍ରୁ ବୈଦ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ,   ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବୀରଭଦ୍ର,

       କର୍ମ ଭାବ ନହେ ଯେବା କହେ ।

ତାର କିନ୍ତୁ ନାହିଁ ସର୍ଗ,   ଶନ କହି ଧୀରସର୍ଗ,

       ମେଓ ପାପୀ ମେ ମନେ ଯେ ରହେ ॥

ମନୀ ପୃଟାଶିଲପାଳି,   ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ ବାଣୀ,

       ବିଶୁଦ୍ଧ କାହ ମାଯାପାଶେ ।

ଭବମିଛୁ ପାର ହେଁ,   ଅଭୟ ଚରଣ ମେଁ,

       ଉମୀ ଆମା ଉତ୍ତରା ମାନମେ ॥

ଶୁନରେର ଶ୍ରୀ ଭୂପତିର ବିନନ୍ଦୋଭି ।

ଶ୍ରୀଭ୍ରଗତି ମୂପବର,   ଧରେ ଜାହାର କର,

       ମୁକ୍ତ କୈଳ ନିଗଡ଼ବକନ ।

ଗଲେ ବସ୍ତ୍ର ଦ୍ରଷ୍ଟ ଉଠେ,   ନିକଟେ ଅଞ୍ଜଳିପୁଟେ,

       ମବିନୟ କହେ ଶୁବଚନ ॥

ସେମନ ଗୋକୁଳପୁରୀ,   କୋତୁକେ ନବନି ଚାରୀ,
 କୈଳା ପ୍ରତ୍ୟୁଷିତ ପାତି ।
 ଗୋପୀମୁଖେ ଶୁଣି ବାଣୀ,   ରଜ୍ଜୁ ରୀକେ ଯୁଗପାଣି,
 ତମେହୁଣେ ରାଣୀ ଯଶୋବତୀ ॥
 ଅଗବା ଅଞ୍ଜାତ ବାସେ,   ‘ଦିବାଟଭୁପତିପାଶେ,
 ହୃଦୟରେକ ଚିଲ୍ଲା ଯୁଦ୍ଧିତ୍ତିର ।
 ବିଧାତା ବିମୁଖ ଠାବେ,   ଅକପାଟୀ ଫେଲେ ମାବେ,
 ଦୁଟୋ ଭାଲେ ପଡ଼ିଲ କଥିବ ।
 ଶେଷେ ପେରେ ପରିଚଯ,   ହୃଦୟେ ବିଷମ ଭୟ,
 ସକରଣେ କହେ ଗନ୍ଧନ ।
 ଚିତ୍ରେନା ଜନ୍ମିଲ ରୋଷ,   କ୍ଷମା କୈଳ ଠାର ଦୋଷ,
 ଧର୍ମପୁତ୍ର ଶାନ୍ତବିଶାରଦ ॥
 ସେମତ ବିରାଟରାଜ,   ନା ଜାନିଯା କୈଳ କାର,
 ଆମି ମେହିକପ ଜ୍ଞାନହତ ।
 ତୁମି ଶୁଣମିକୁମତ,   ଦୀର ମର୍ବିଶୁଣମତ,
 ଅର୍ଦ୍ଧାଦୀ କରହୁ ଦୋଷ ଯତ ॥
 ମାଲିକ ମୀଚେର ଠାଟି,   ବେଳ ମୂର୍ଖେ ବୁଝେ ନାଟି,
 ହୃଦୟଟ ହେତୁ ଜୟେ ହେଲା ।
 କିମ୍ବା ଶିଖ ବୁଦ୍ଧିଗୀନ,   ବାକୀ ଥାକେ ରାତ୍ରିଦିନ-
 ଶିଳାପୁର୍ଣ୍ଣ ସଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗେ ପେଲା ॥
 ଶୁନ ଶୁନ କଲାତକ,   ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପରମ ଶ୍ଵର,
 ବଟି ବାପା ତୋମାର ଶ୍ଵର ।
 ଅଧିକଷ୍ଟ କବ କିବା,   ମନେ କିଛୁ ନା କରିବା,
 ତୁମି ମୋର ବାପେର ଠାକୁର ।

ସିଂହର ବନୟ ଶୁଣି,   ମହାକବିଶିରୋମଣି,
 କହେ କେନ ହେନ ଠାକୁବାଲି ।
 ମିଜ ନିଜ କୁମୁଦୋଗ୍,   ପରେ ଦୁଗୀ ଅମୁଗୋଖ.
 ସକଳି କରେନ ଭଦ୍ରକାଳୀ ॥
 ମେନ ବଗ୍ଚତ୍ରାକୃତି,   ନରଭାଗ୍ୟ ନରପତି,
 ଚିରକାଳ ସମାନ ନା ଯାଏ ।
 ଦୁଃସମୟେ ଧୀର ଯେବା,   ତାରେ ନିଳା କରେ କେବା
 ଉତ୍ତରମତି ମୂର୍ଖ କହି ତୋଯ ।
 ଧନ ହେତୁ ମହାକୁଳ,   ପୂର୍ବାପର ଶୁଦ୍ଧମୁଳ,
 କୁତ୍ରିବାସ ତୁଳା କୌଣ୍ଡି କହି ।
 ଦାନପୀଣୀ ଦୟାବେଷ୍ଟ,   ଶିଷ୍ଟ ଶାସ୍ତ୍ର ଗୁଣାନ୍ତ୍ୟ,
 ପ୍ରସରା କାଲିକା କୁପାମହି ॥
 ମେହି ବଂଶସମୁଦ୍ରବ,   ପୁରୁଷାର୍ପ କତ କବ.
 ଚିଲା କତ କତ ମହାଶୟ ।
 ଅନଟିର ଦିନାନ୍ତର,   କଞ୍ଚିଲେନ ରାମେଖ୍ୟ,
 ଦେବୀପୁର ମନୁମନୁଦୟ ॥
 କନ୍ଦଙ୍ଗ ରୀମରାୟ,   ମହାକବି ଶୁଣଧାର,
 ସନୀ ସୀରେ ସଦୟା ଅଭୟା ।
 କନ୍ଦଙ୍ଗ ଏ ପ୍ରସାଦେ,   କହେ କାଲିକାର ପତେ
 କୁପାମହି ମରି କୁକୁ ଦୟା ॥

কবির বিশেচন শ্রবণে রাণীর বিদ্যার
প্রতি বিনয় ।

একাবলীচন্দ ।

বাচিল শুকবি শুন্দর চোর ।
সাবুঁচে নাহি শুধের ওর ॥
বিদ্যার গোচর মকলে কহে :
কমলিনি কথা মিথ্যা এ নহে ॥
বাচিল তোমার জীবননাপ ।
নিকটে নৃপতি নৃড়িয়া হাত ॥
সঙ্গল যুগল লোচন লোল
গদগদ কহে মুক্ত বোল ॥
শথীমুখে শুনি শুন্দব বাপী ।
নন্দিনী নিকটে চণিল রাণী ॥
শুণী ঝাড়ি তোলে কোলেতে করি ।
চুম্বতি বদন চিবুক ধরি ॥
বারেক বদন তুলিয়া চাও ।
অভাগী মায়ের মাগাটি খাও ॥
বাগে কত কটু কয়েছি তোরে ।
জননী জানিয়া ক্ষমহ ঘোরে ॥
এ মহীমগুলে বট গো ধন্যা ।
উদরে ধূরেছি তো হেন কম্যা ॥
বিনোদিনী কহে দ্বিষৎ হাসি ।
আগো মাগো আনি তোমার দাসী ॥

କନ୍ୟାକେ ବିନୟ କି ହେଉ କର ।
 ଓହ ଏକବୀ ମୋର ତୋମାର ପର ॥
 ମନ ଦିଯା ଶୁଣ କରନାମହି !
 ଗୋଟିଏ ଛଇ କଥା ତୋମାରେ କହ ॥
 ପୁନରପି ଧରାଜନ୍ମ ଲାଗିଲେ ।
 ତୋମା ହେଲ ସେବ ଜନନୀ ମିଳିଲେ ॥
 ୩୩ସି ହୀସି କହେ ସତେକ ଆଖି ।
 ସକଳି କେବଳ କରେନ କାଳୀ ॥
 କୃତବ୍ୟ ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନେ କର ।
 ତରାଓ ତାରିଣୀ ଶମନଭୟ ॥

— o —

ଶୁନ୍ଦରେର ବନ୍ଧୁ-ମୋଚନ-ଦିବାଦେ ବିଦ୍ୟାର ଉଲ୍ଲାସ ।

ଶ୍ରାନ୍ତ କରି ଶଶିମୁଢ଼ୀ ମହାଦ୍ୱିଷ୍ଟ ମନେ ।
 ଭ୍ରାନ୍ତି ଭାବ୍ୟେ ଭାରୀ ମୁଦ୍ରିତ ନସନେ ॥
 ପୃଷ୍ଠା ପରିତେଶ-ପୁରୀ ପରମ କୌତୁକେ ।
 ସେବ ଦହିବାଲି ବଲି ଦିଲ ମହୁର୍ରେକେ ।
 ସଦନେ ରମନାରବ ସତ ସୀମଣିମୀ ।
 ଶଅବଂଟାକୋଣାଳ କରେ ଜୟପରିନି ॥
 ମାପୋଦନେ ଜଳେ ରାମା ନହାନ୍ତି ମାଲା ।
 ଶାନ୍ତାମେ ପ୍ରେମ କବେ ବୀରମିଂହବାଲୀ ।
 କୃତାଙ୍ଗଳି କହେ ବିଦ୍ୟା ପ୍ରେମେ ଗନ୍ଧଦ
 ପରକାଳେ ଥାଇ ଯେନ ପଦକୋଳନଥ ॥

দীন দ্বিজবর্ণে মিল নানা রঁজ ধন ।
 সাবিত্তো সমান। ভৱ কচে বিপ্রাঃ ॥
 কৰাণবদন। কালী কল্যাশাবিদী ।
 সংসারনাগৱে ঘোবে নিষ্ঠারকার্য ॥
 তৃষ্ণি ক্রপাময়ী আগো ক্রপানাথ শুণ ।
 জগদস্থা জননী জনক বিশ্বকুণ্ঠ ॥
 তথাপি তথ্যরাশি না হইল দুঃখ ।
 সংকলে কক্ষণাময়ী এ দানে নিষ্ঠুৰ ॥
 অপার মহিমা নষ্ট হয় তেন বানি ।
 অনুরন্ধিনী আশু দয়া কর আনি ॥
 বদরি-কোমল পূর্ণ শুধা রস ভবা ।
 উবোদ কুণ্ডোব বোধগমা নাহে হৃণা ॥
 বনবেত্তা যে জন কি তার তৃপ্তি কুপা ।
 প্রাচ বর্ণে বর্ণে কর্ণে প্রবিশ্বিত শুণ ॥
 পাত করে পুরাণ পঞ্জিত পথে ভাসে ।
 পরামৰ্শ শুশ্রে গো ভাস্তু করে শাসে ॥
 অর্যামক নিকটে রসপ্য নিবেদন ।
 তৎকারিক শ্রেষ্ঠ কম্প শয় যে মরণ ॥
 অভ্যন্তর্যে সঙ্কেত রাখিল যে দে তানে ।
 মা জানেন মাত্র ব্যক্ত নংশে কে জানে ॥
 দুর্ণী দারী সপ্তে তারা প্রত্যাদেশ তারে ।
 আমি কি অৰ্থন এত বৈমুখ আদারে ॥
 অয়ে জয়ে বিকারেচি পাদপদ্মে তৰ ।
 এতিবার কথা নহে বিশেষ কি কৰ ॥

ପ୍ରମାଦେ ପ୍ରମାଦୀ ହୁ କାଳୀ କୃପାମହି ।

ଆମ୍ବିତୁଯା ଦାମଦାମ ଦାମୀପୁତ୍ର ହଇ ॥

ଭୂପତି ହଇତେ ସୁଲ୍ଲାରେ ସମ୍ମାନପ୍ରାପ୍ତି ।

ବୀରସିଂହ ଗୁଣନିଧି, ପଣ୍ଡିତେ ଜିଜ୍ଞାସେ ବିଦି,

ତୋମରୀ ଜୀବନର ଶାନ୍ତିମର୍ମ ।

ବିଚାରେ ପରାମ୍ବର ବାଣୀ, ସୁଲ୍ଲାରେ ଦିଲେକ ମାଳୀ,

ଏକଥେ କିର୍କପ ହବେ କର୍ମ ॥

ଏକ କାଳେ ଧୀରଚୟ, କହେ ଶୁନ ମହାଶୱର,

ଶାନ୍ତିମିଳିକ କଥା ବଟେ ଏହ ।

ଗର୍ବବିବାହ ପର, ପୁନରପି ନୃପତୁ,

ବିବାହ ନା କରେ କୋଥା କେହ ॥

କୁଳୀଙ୍କୁ କୁତୁହଳେ, କୁଳିଣୀ ହରିଲୀ ବଲେ,

ଭାବ ଦେଖି କୋଥା ସଂକାର ।

ପାର୍ଥ ବୀର ବ୍ରନ୍ଦଚାରୀ, ଭରିଲୀ ସୁଭଜୀ ନାରୀ,

ସତ୍ୟଭାମୀ ଯୁକ୍ତ ପାତ୍ର ଆର ॥

ଗ୍ରହଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାଗବତ, ତାର କିନ୍ତୁ ଏହି ମତ,

ସ୍ଵାମିଟୀକାରୀ ନାହି କର୍ମ ନାଥେ ।

ଆଦିପର୍ବେ ହଳାୟୁଦ୍ଧ, ପରିହରି ସର୍ବ କ୍ରୋଧ,

ପୁନଃ ମଞ୍ଚଦାନ କୈଲା ପାରେ ॥

କରତେଦେ ମତତେଦୁ, ମୁନିବାକ୍ୟ ବଟେ ବେଦ,

ପୁନରପି ବିବାହେ କି ଫଳ ।

ବିଧିଲିପି ଧାକେ ସେଇ, ସଜ୍ଯଟନ ହୟ ମେଇ,

ନରନାଥ ନା ହବେ ବିଫଳ ॥

চাপ্পে অনিকৃক্ত সন্দে,   নানা স্থথভোগসন্দে,

নিজাভদ্বে উঠে বাণশুভা ।

বিহচে শৰীৰ সহে,   কনাচিত শামা নহে,

কাম্বে রামা মঙ্গলঃখণ্ডুভা ॥

চুত্রেখা সন্দে ছিল,   'অনিকৃক্তে মিলাইল,

যাবিতীৰ দুঃখ গেল দূৰ ।

শেষে সেই অনিকৃক্ত,   বাণ বাজা কৰে কৰ্কু,

‘অভুতার কৈসা দৰ্প চূৰ ॥

আছে পূর্মাপৰ নীত,   কিবা তব অবিদিত,

কি ভাবনা কৰ মহীপাল ।

বিজে দেহ রত্নদান,   কামাত্তার রাখ আন,

মুঘিষ্বেক কৌতু চিকিৎসা ॥

চপতিৰ শুল্ক যন,   ইহু কৰে বিতৰণ,

আমৈত্য কবিল দ্বিজবর্ণ ।

নবেজ্জ্বল নিকটে দাকি,   বাহু তুলি কহে ডাকি,

নুপতি অক্ষয় তৰ স্বর্গ ॥

রত্নদিংগনমাধে,   বসাইল মৃগাঙ্গে,

মন্দ মন্দ চামৰসমীৰ ।

ফিকাই সাম্প্রতিৰ বারা,   কুৱনিস কৰে তাৰা,

‘আদবেতে লোটাইয়া শিৰ ॥

বাদাই কেটাল কাছে,   বুকে ঢাত খাড়া আছে;

নকীবেতে কৱিছে মেগাম ।

নিৰপি কোটালমুৰ্খ,   দন্দে জন্মে লজ্জা মুগ,

ঈধৎ হাসিল শুণধাম ॥

ଦୁଃଖ ମକଳ ହୁଥ,
 ଦୂଷ୍ଟତି ମିଲିଲ ପୁର୍ବାର ।
 ଦିଗ୍ନନ୍ଦ ବାଢ଼ିଲ ପ୍ରେମ,
 ମାଣିକ୍ୟଜଡ଼ିତିହେମ,
 ମେହିକପ ଭ୍ରାତା ଦୋହାକାର ॥
 ସମୀ ପୁଟାଞ୍ଜଳିପାଣି,
 ଶୈକ୍ଷିକ ବିମୁକ୍ତ କରି ଯାପାଣେ ।
 ଭୟମିଳୁପାର ହେତୁ,
 - - - - - ଅଭୟ ଚରଣ ମେତୁ,
 ଉମୀ ଆମା ଉତ୍ତରହ ମାନମେ ॥

ଶୁନ୍ଦରକେ ମାତୃବେଶେ କାଲୀର ସ୍ଵପ୍ନଦାନ !

। ଶୁନ୍ଦରବାସେତେ ରହେ କବି ଶୁବରାଜ ।
 ଭାବେନ ଭୁବନ-ମାତ୍ରା ଭାଲ ଏହି କାଯ ।
 ଶାପଭ୍ରତ ଜନ୍ମଧରୀ ଆମାର ଶୁନ୍ଦର ।
 ମୟ ପୂଜୀ ପ୍ରକାଶିତେ ପୃଥିବୀ ଭିତର ।
 କାରିନୀ ପାଇସୀ ଶୁଧେ ଭୁଲିଲା କୁମାର ।
 ତବେ ତ ଆମାରପୂଜୀ ହବେ ନା ପ୍ରଚାର ।
 କଷମାତ୍ରେ ଧରି ତୀର ଜନନୀର ବେଶ ।
 ଚକ୍ରେ ବହେ ଶତ ଦାରୀ ବିଗଲିତ କେଶ ॥
 ଅଲିନ ବମନ ଭାଟି ଶୋକେତେ ବ୍ୟାକୁଳୀ ।
 କାଳେ ରାଣୀ ମକଳ ଶରୀରେ ମାଥା ଦୂଳା ॥
 ନିଶି ଅର୍ଦ୍ଧବାମଶେଷେ ସ୍ଵପ୍ନେ କହେ ଶ୍ରୀବୀ ।
 ଓରେ ପୁତ୍ର ଶୁନ୍ଦର ତୋମାରେ କବ କିବା ॥
 ଏହି ହେତୁ କରେ ଲୋକ ମନ୍ଦାନକାମନୀ ।
 ପେହେ ପିଶ୍ଚଦାନ ଥଣେ ମକଳ ଯାତନୀ ॥

বৃক্ষকালে নানা জাতি সেবা করে শুভ ।
 কত বা সন্তান জন্মে কত জন্মে ভূত ॥
 তোমার শুধ্যাতি পুত্র শুনি ঠাঠাই ।
 শুলৰ সমাজ ধীর ত্রিতুবনে নাই ॥
 কেন নহিবেক বাছা সন্তানের কার্য ।
 পিতা মৃত্যু ছাড়িলা' ছাড়িলা' নিজ রাঙ্গ্য ॥
 * কি দোষ তোমার কলিযুগের এ ধন্দ ।
 ছাড়ান বিষম বৃটে রঘনীর ধন্দ ॥
 'ভাল বাছা ভূমি কোনকুপে ভাল থাক ।
 জুড়াক পবাণ মুখে মা বলিয়া ডাক ।
 নিদ্রাভঙ্গে উঠি কবি কালে উভরায় ।
 কহে মাগো মোরে হেচে গেলে গো কোথায় ।
 পতি করে রোদন রোদন করে সতী ।
 কোন মতে শাম্য নহে ভূপতিসন্তি ॥
 শ্রীকবিরঞ্জন কহে কবি কৃতাঞ্জলি ।
 শ্রীরামছুলানে মাতা দেহি পদধূলি ॥

শুলৰের স্বদেশগমনার্থ বিদ্যার
 , নিকটে বিদ্যায়প্রার্থনা ।

কাষ্টকরে ধরে, কহে মৃহ স্বরে,
 . বিদ্যাবতী বিনোদিনী ।
 আমি হুৰা নাসী, কহ শুণৱালি,
 বিশেষ কারণ শুনি ।

ଚିତ୍ରେ କେନ ହୁଗ,   ଜ୍ଞାନ ବିଧୂମ୍ୟ,

અધ્યાત્મ શાન્તિ ।

ତୁ ଯି ଦୁଃଖାଜ,   ନାହିଁ ବାମ ଲାଜ,

କାନ୍ଦିଛ ଅବଳୀ ପାଇଁ ॥

କବିତା କହେ,   ଶୋକେ ଡଳୁ ଦହେ,

ମନେତେ ଗଡ଼େଛେ ମାତ୍ର ।

ଅଭାବେ ସାଧିନୀ, ଅତ୍ୟାବେ କାମିନୀ,

ଯାଏ ଯେ କରେ ବିଧାତୀ ॥

ଚିରଦିନ ଗୋଡ଼େ ଅମି ।

ପ୍ରସାଦିକେ କୁଳ,

यावे कि न। यावे त्रुटि ॥

ବସନ୍ତ ଭାରତୀ,   କାନ କହେ ଗାଁ,

ନାଥ କି କବ ତୋଗାକେ ।

ପାତ ପୂଜେ ଯେବା, ବରେ ପାତମେବା,

ମେ ନାକି ବିଚ୍ଛଦେ ଥାକେ ॥

ପ୍ରକାଶକ ହେଲେ, ୧୯୮୫ ମେସରେ ୧୨

ନିର୍ଭାଷ ସାବ ମେ ଦେଶ

କାନ୍ତିକଥା ରାଖ,   ସମ୍ମରେକ ପାଇ,

ପାଇଘାଇ ବହୁ କ୍ଲେଶ ॥

ନିକଟେ ଲାଗନା,   ସୁଗଭୋଗ ନାନା,

ପଦମ ଫୌତୁକ ଏହା ।

ବେ ଦାମେ ବେ ଶୁଣ,
ଅଭ୍ୟ ଉନ ପର,

বিদ্যুৎ কবিতা ।

ভৌমসৌনাশনী,   চুধুরনদ্বিনী,

বনবদ্বিনী শ্রামা ।

কিঙ্গর এ পদে,   স্থান দেহ পদে,

গোবিপুঞ্জ কর গমা ॥

বিদ্যা ত্র্তৃকু বারমাস বর্ণন ।

অথবে অবেণ নয়,   কান্ত যার দূরদেশ,

মহ ক্রেশ রসলেশ নাই ।

বিষম কুস্তিমৃত,   শরে তরু জব জর,

কিংব মুখ বিমুখ গৌণাই ॥

মলিন বদনশর্মা,   ভাবয়ে ভুবনে বসি,

নীচে শপি নহে ভক্ষি বিদ ।

নেত্রানলে তন্ত্র,   মরে জীবে পুনঃ মেই,

বাণে নে বিক্ষপাক দৈশ ॥

হৃষে বিষ্টুল্য ক্ৰ,   বপু দহে নিরাশুর,

নিঃবাদে শৱীর যায় দহি ।

জনবীন তরছাত,   সুখে শিথৌ নিজী যার,

তদকে নিঃশক্তে রহে অহি ॥

তন শন, শুণবাাণ,   আমি তুঃয়া প্ৰিয়া দামী,

আমার তোমার বড় কেবা ।

মনয়ুক্তপক্ষুষে,   চৰ্চিত কৱিব অঙ্গে,

ইছা আছে এইকপ মেবা ॥

ମିଥୁନେ ମିଥୁନେ ଯେଇ,   ଧନ୍ତ ପୁଣ୍ୟବନ୍ଧ ସେଇ,
 ଅନ୍ତ୍ର କେବା ମେଜନ ସମାନ ।
 ବିରହିଣୀ କୁଞ୍ଚିତାରୀ,   ଯାରୀ ଭାରୀ ମେବେ ଭାରୀ,
 ଆୟ ଭରୀ କର୍ତ୍ତାଗତ ଆଗ ॥
 ଦନ ଦନ ଦନ ରବ,   ଅବଶ ଶରୀର ସବ,
 ଅନୋଭବ ନିଷ୍ଠାତ ହୁବୁ ।
 କନ୍ଦୁମକୁନ୍ଦୁମ ଦୁଟେ,   ବନତଟେ ମନ ଛୁଟେ,
 ଦୁଃଖ ଶାନ୍ତ କାନ୍ତ କି କୁନ୍ତାନ୍ତ ।
 କର୍ଦ୍ଦଟେ ବରିଷା ବାଡେ,   ପଞ୍ଚକୀ ନାହି ବାସୀ ଛାଡେ,
 ମାତ୍ରାଵାତ ମନ୍ଦଲେ ରହିତ ।
 ଦର ଢାଢା ପତି ଯାର,   ଅଭାଗ୍ୟ କପାଳ ତାର,
 ଧୀରେ ଧୀର ବିଧି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ।
 ମରାଦର ଗୁରୁ ଗର୍ଜେ,   ଯେ ବୁଝି ମଦନ ତର୍ଜେ,
 ଆଟନି ଦାନନି ବାହ ଲାଡା ।
 ଦେବରାଜ ଦନ୍ତେ ନର୍ମ,   ଦେଖ କି ଅନୀତ କର୍ମ,
 ନନ୍ଦାର ଉପରେ ହାନେ ଥାଢା ॥
 ଶିଂହେ ରହି ଏକାକାର,   ଜଳ ଭିନ୍ନ ଶ୍ରଳ ଆର,
 ତିଳ ଅର୍ଦ୍ଧ ନାହି ଦେଖି ମାତ୍ର ।
 ତେବେବ ପରମ ଶୁଖ,   କାଳ କୋକିଲେର ଶୁଖ,
 କାମିନୀର କେପେ ଉଠେ ଗାତ୍ର ।
 ମିରୀ ଯାଉ ଗୃହନାଟେ,   ରଜନୀତେ ବକ ଫାଟେ,
 ଆବେଶେ ବାଲିମ ଚାପେ କୋଲେ ।
 ଯେ ଶୁଖ ପତିର ସଙ୍ଗେ,   ଅର୍ମଙ୍ଗ କି ଭାର ମଞ୍ଚେ,
 ଦୁତେର ଶୁଦ୍ଧାଦ କୋଥା ଧୋଲେ ।

কস্তাৰ কেৰল যুক্তি,   ভক্তিভাবে পূজে শক্তি,
 মুক্তি লাভ উক্তি উক্ত বেদে ।
 .বে গৃহী সাধক দৌন,   দেই সেবনবস তিন,
 মরমে মহিয়া ধাকে খেদে ॥

মৃগয়ী মশভূজা,   কৰিব তাহার পূজা,
 দাস্তীৰ বচন রাখি প্রভু ।
 যে আৰ্জা কৱিবে যবে,   ক্ষণেকে বিশ্ব পাবে,
 এ কথা অনুধা নহে কড় ।
 তুলা তুলা আৱ নাটি,   তুলা কৱ এট ঠাটি,
 হিজে দান দিতে প্ৰণাচয় ।
 তুমি শুষ্ঠুকল,   আমি তাৰা অতি'অৱ,
 মনে বুঝি দেখ হয় নৱ ॥

পথমত হিমাগম,   বিৱহিজনাৰ হৰ
 নলিমোৰ দৰ্প কৱে চৰ ।
 বে যুবতী নহে ছুই,   জন্মে কৱে হাইকুটি,
 কালে সতী পতি অতি দুৰ ।
 শুন প্ৰভু হৃদয়েশ,   নিবেদন সবিশেব,
 বৃশিকেৰ বিস্তাৰিত শুণ ।
 যাস নিজে ভগবান,   তাটে ঘাটে ঘাঠে ধান,
 • সৰ্ব দণ্ড দুল ভ নৃন ॥
 ত্ৰিবিদ গুৰুকাৰ গোক,   নাহি দুঃখ রোগ শোক,
 পাৰ্বতীৰ কৱে চিতৰণে ।
 অগ্ৰে দিবা কাকধৰি,   সবাঙ্কবে কুতুহলি,
 নৃতন ওশুল দেৱ মুখে ॥

ଏକାନ୍ତ ବିଷମ ଧରୁ,   ଶୀତେ କଞ୍ଚମାନ ତମୁ,
 ତକଣୀ ତପନ ତୁଳା ମାର ।
 କିମେର ଭାବନ ଆଛେ,   ମତତ ଧାରିବ କାହେ,
 ମେବା ହେତୁ ଚରଣ ତୋନାର ॥
 ନିତ୍ୟ ଉଷ୍ଣ ଜଳେ ଆନ,   ଉଚିତ ସଟେ ହେ ପ୍ରାଣ,
 ଉଷ୍ଣ ଅବସ୍ଥାରେ ଭୋଜନ ।
 ଦଶମଶିମଧ୍ୟ ହବେ,   ଦେଶେ କେନ ଯାବେ ତବେ,
 ଧୀର ତୁମି ଧୈର୍ୟ କର ମନ ।
 ହେବେ ପ୍ରାଗନୀଥ କବି,   ଅକରେ ଅଥର ରବି,
 ଏହି ମାସ ବିଖ୍ୟାତ ଭୁବନେ ।
 ପ୍ରାତଃକାନେ ମହାପୂର୍ବ,   କବେ ମେବା ମେହି ଧନ୍ତ,
 ପାରେ ଲୋକ ଜିନିତେ ଶମନେ ॥
 ସବିଶେଷ କବ କିବା,   ଜପହୋମେ ରାତ୍ରିଦିବା,
 ଏହି ତୁମି ଧାରତ ନିଯକ୍ତ ।
 ଚେତନବିଶିଷ୍ଟ ଧରୁ,   ଜପେତେ ନିଷ୍ଠାପତମୁ,
 ସଂସାରମାଗୁରେ ତବୀ ମୃତ୍ତ ॥
 ଆର ଏକ ଶୁନ ବୋଲ,   କୁଞ୍ଚିତେ ଗୋବିନ୍ଦମୋଲ,
 ଦରଶନେ ସର୍ବପାପ ନାଶେ ।
 ବିଜ୍ଞ ବଟ କି ନୀ ଜାନ,   ଦେଖ ହେ ଧାରି କେମନ୍ୟ.
 ବିଜ୍ଞକାଳ ଗୌଣେ ଯାବେ ବାସେ ।
 ଶରମ ଶୁଦ୍ଧ ମାସ,   ଶିଶିରେ ଯାତନାହ୍ରାସ
 ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ମଲହପବନ । .
 ଯୁବକ ଯୁବତୀମଙ୍ଗେ,   ବକେ ନିଶି ରମରଙ୍ଗେ,
 ଉଭୟତ ବିଦେଶେ ମରଣ ॥

শীনে শীনকেতু পাপ,   বিশুণ জ্বাল তাপ,
 সহচর সখা সেই মধু ।
 তাৰ দৈধে নাই লাজ,   কলকী সে দিজৱাজ,
 মৃত্যুকপা পঞ্চতবধু ॥
 কহে কৱি প্ৰদিপাত,   শুন শুন প্ৰাণনাথ,
 বসন্ত দুৱাস মন্দকারী ।
 বাঁজা মূর্খ মূর্খ পাত্ৰ,   ধৰ্মজ্ঞান নাহি মাত্ৰ,
 বদ কৱে বিৱহিণী নারী ॥
 এ কাল বিলম্ব কৱ,   পশ্চাতে ষাইবা ধৱ,
 দালীবাক্যে কাস্ত হও শাস্ত ।
 শ্ৰীকৃষ্ণনে কহে,   গমন বারণ নহে,
 দেশে শাওয়া হইল নিতাস্ত ॥

বিদ্যার শশুরালয় গমনার্থ মাত্ৰ
 নিকট বিদ্যায় প্ৰার্থনা ।

কবিবৰ কহে বাণী,   কহ যত ভাল আৰ্দ্ধনা;
 চিক্কে কিছি প্ৰবোধ না মানে ।
 শুন শুন কুৱঙ্গাঙ্গি,   সত্য কহি প্ৰাণ সাক্ষী,
 যাতনা বেমন সেই জানে ।
 কবি কছে প্ৰবোধিয়া,   শুন শুন প্ৰাণপ্ৰিয়া;
 অগ্ৰগুৰু অনকজননী ।
 শান্তিমিষ্ট কথা এহঁ,   যা হক্কে দুৱাস দেহ,
 বিনে মৃক্ত উপযুক্ত ধৰনি ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର ହସ୍ତ ଯେବା,   କରେ ପିତାମାତା ଦେବା,
 ଲୟକୋଳେ ଲୟ ଗନ୍ଧାତୀର ।
 ସଜ୍ଜାନେ ତ୍ୟକ୍ତିଳ ତତ୍ତ୍ଵ,   ଧର୍ମ ମାନେ ନିଜ ଜତ୍ତ,
 ଗ୍ୟାଣାକ୍ଷେ ସାର୍ଥକ ଶରୀର ॥
 ନମ ସମ ହୃଷ୍ଟ ପୁତ୍ର,   ଧର୍ମଶିଖଶୁଳେ କୁତ୍ତ,
 ଲୋକଭୟ ଦସ୍ତତ୍ୱ ନାହିଁ ।
 ବ୍ରଦ୍ଧ ପିତାମାତା ଧରେ,   ଶୋକେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରେ,
 କୁରୁକ୍ଷ କି ଲଓଯାଳ ଗୋଦାହି ॥
 ସବି ଭାବ ସାବ ଦୂର,   ଥାକ ନିଜେ ପିତୃପ୍ରେ,
 କିଛୁକାଳ କର ଝୁଖଭୋଗ ।
 ହେ ତୁମି ପୁତ୍ରବଟୀ,   ନିର୍ବା ସାବ ଗରେ-ସତ୍ତି,
 କିନ୍ତୁ ତୁମ୍ଭ ମଞ୍ଚାତ ବିରୋଧ ॥
 ଦ୍ଵଦୟେଶ କ୍ରେଷକଥା,   ମରମେ ପରମ ବ୍ୟଥା,
 ଅଭିଧାନେ ଉଠିଲ ଅମାନ ।
 ଗୋବୁଦ୍ଧେ ଗଣିତ ନୌର,   ଗଢ଼େକ୍ଷଗୁରନ ଦୀର,
 ଗତି ସଥା ଦୈମେଦେ ଭନନୀ ॥
 ଛୁହିତ ! ଦୁଃଖିତା ଦୋଥ,   ଶାରୀ ବଲେ ବାହା ଏକି,
 ନାଲନମହନେ କେନ ନାହିଁ ।
 କାର ସମେ କୈଳୀ ବନ୍ଦ,   କେ କାହିନ କିବା ମନ୍ଦ,
 କାଟେ ବୁକ ଆଣ ନହେ ଶୁର ।
 ବହୁମେ ମାଥାତି ଥାଓ,   ଯାଗେ, ମୁଖ ତୁଲେ ଚାହ,
 ଅନେର କି ଦୁଃଖ ନାହିଁ ଜାନି ।
 ବିଦ୍ୟା ବଲେ କିବା କବ,   ନିଶ୍ଚର ଜାମାତା ତ୍ୱର,
 ଦେଶେ ଯାନ ମାଗି ଗୋ ମେଳାନି ॥

সদা পৃষ্ঠাজলিপাণি,   শ্রীকবিরঞ্জনবাণী,
 চিরক্ষেত্র ক্রহ দীর্ঘাপাশে ।
 ভবমিস্তুপার গোড়া,   অভ্যন্তরণ গোড়া,
 উধা আৰা উত্ত মানয়ে ।

রাণীৰ প্রতি বিদ্যার অবেদ্ধবচন ।
 এ কথা কঁহিল যদি মুনমনোঃগা ।
 অগ্নিপতি-মহিলা মুক্তি পড়ে দেবা ॥
 চেতন পাইয়া কঁহে কঁহ চন্দ্ৰশি ।
 মাহুহত্যাক্ষে বাঢ়া নাহি একটুক ।
 কেমনে এমন কথা কু তৃষি কিমে ।
 বিদেশে পাঠায়ে গোমা অভাসী কি জৈয়ে ।
 দশমাম গড়ে বটে নিয়াতি গোঁইয়ে ।
 শাহিদ্বার্ছি বত কষ্ট চার নীমা নাহি ॥
 পালিগাম এ কাল নিয়ে চেতনখে ।
 এখনে দাঙ্গিটৈ চাহ ভাটি দিয়া মুখে ।
 গোমার নাচিক দোঁৰি বিদাতা নিহুৰ ।
 শঙ্কা নাই তাহ বিদ্যা যাবে এওদূৰ ॥
 হরি হারি কাবে কৰ শলাটে লেখা ।
 জৈবন্দে মুখে দুর্বি' আৰ নাচি মেখা ॥
 বিদ্যা বলে মাগো তৃষি যে কু প্রমাণ ।
 ধৈধ্যাবলবন কৱে আছে বার ডান ॥
 কাৰ পুত্ৰ কাৰ কণ্ঠা কাৰ মাতাপিতা ।
 সৰ্ব মিথ্যা সত্য এক নগেজ্জ-হহিতী ।

ବିଷମ ସାହାର ମାଆ ।
 ସଂସାରବ୍ୟାପିନୀ ।
 କୋତୁକ ଦେଖେନ କର୍ମଭୋଗ କରେ ପ୍ରାଣୀ ।
 ବେଦେତେ ବିବାନ୍ ବେଦବ୍ୟାସ ମହାମୁନି ।
 ମାଆତେ ଭୁଲିଲା କେହ ଶାସ୍ତ୍ରେ ହେବ ଶୁନି ।
 ଶୁକଦେବ ଜନ୍ମିଦେଲ ତୋହାର ତନୟ ।
 ଅଥର୍ଵବିଦୀନ ଭଲୁ ଜୀବି ବହାଳସ ॥
 ଭୂମିଗତ ହବାମାତ୍ର ଅକର୍ଷେ ପ୍ରସ୍ଥାନ ।
 ଫେର ଫେର ବଲ୍ୟ ମୁନି ପାତେ ପାତେ ସାନ ॥
 କତ ଦୂରେ ନାରୀଚୟ କରେ ଭଲକ୍ରୀଡ଼ା ।
 ଅପ ତାରୀ ଶକେ ଦେଖି ନା କରିଲ ତ୍ରିକ୍ଷା ।
 କାଳଗୋପେ ତଥା ଉପାସିତ ବ୍ୟାସମୁନି ।
 ସଲଜ୍ଜିତା କୁଳେ ଉଠେ ସତ ସାମାନ୍ୟିନୀ ॥
 କାମେ ଶୁରୁ ଉଠା ଚାକୁ ବମନ ପରିଲ ।
 କୃତାଙ୍ଗଲି ମୁନୀଙ୍ଗ ନିକଟେ ଦୀଡାଇଲ ।
 ହାମିଯା କହେନ ମୁନି ଏହି କୋନ କରୁ ।
 ବୁଝିତେ ନା ପାରି ତୋହା ସବାକାର ମଞ୍ଚ ।
 ବୁବା ପୁଲ ଗେଲ ମୋର ଏହି ପଥ ଦିଯା ।
 ଲଜ୍ଜା ନା ପାଇଲା ମନେ ମେ ଜନେ ଦେଖିଯା ।
 ଶୁକ ଆମି ଆମାକେ ଦେଖିଯା ଏହି ଲଜ୍ଜା ।
 ବମନାଦି ପରିଲା ଧରିଲା ପୂର୍ବ ସଜ୍ଜା ।
 ସବିନୟର କହେ ତାରୀ ଶୁନହ ଗୌମୋହି ।
 ଅହାଧୋଗୀ ଶୁକଦେବ ବାହଜାନ ନାହି ॥
 ମାଆତେ ଯୋହିତ ତୁମି ମୁନି ମତ୍ତାଶୟ ।
 ତୋମାରେ ଦେଖିଯା ମନେ ଜନ୍ମେ ଲଜ୍ଜାଭୟ ।

সুতৰেহে তুমি মুনি চলেছ পশ্চাং ।
 শুক রাহি ভাবেন ডাকেন পাছে তাত ॥
 লজ্জা পেরে মুণি চলি গেলা লিঙ্গ পুরে ।
 প্রবোধ জ্ঞিল চিত্তে ধেন গেল দূরে ॥
 সর্বশান্তিবিজ্ঞ মুনি তাঁক এত জালা ।
 কি দোষ তোমার মাঁগো তুমি ত অবলা ॥
 মিশ্রদিবার্দের কৃগা কহিলান মাতা ।
 শুন্দিয়ারের হৃষি সুরিলা বিদাতা ।
 পাচে মাতি বুঝে পবে কবে অনুবোগ ।
 কসাপুল কশিলে কেলন কশ্চাত্তা ।
 কৃত্যমত্তৎ মস্তুরদে কশিলে বচন ।
 গোবি লিয় ধ্যে পাতে লৈলের ঘটন ।
 পরপুজ্জ জননি গো ধ্য হর্ত্তাকর্তা ।
 শান্দে কহে দমনীর মহানুক কর্ত্তা ।
 রাণীরহে চপ্পানেলে তুমি রমানমা ।
 বিশ্বকে বৃথাকে পাল কৃগ আছে কয়া ।
 কিছু কিছু দুঃখি বাটে এই শান্তনীত ।
 তথাচ বিদবে বুক মাথাকে মোচিত ।
 অংল শৈবালের পুণ মন নতে শির ।
 ক্ষত্রিয়কে বিবেক কলে বিদবে শরীর ॥
 পুনর্জপি কহে বিদ্যা মন কব দড় ।
 শোকে সর্বদম্বলোপ শোক পাণ বড় ।
 সকলনৰঘে কহে যত সংচর্বী ।
 ছাড়িয়া মমতা তুমি ধাবে কি শুভ্রি ।

କେଲେ କହେ ବିମଳୀ କମଳୀ ଛେଡ଼େ ସାଓ ।

ଜଗଶୋଧ ଦେଖି ଟାଦମୁଗ୍ର ତୁଲେ ଚାଓ ।

ମଞ୍ଜେ ଯାଇଁ ଯାଇଁ ତାରୀ ସହର୍ଦ୍ଦନ ।

ଯେ ନା ସାବେ କତ କବ ତାହାର ଯାତନ ॥

ରାଜାର ନିକଟେ ଘାଣୀ କହେ ସବିଶେଷ ।

ଦୁଃଖିତୀ ଜ୍ଞାମାତୀ ତବ ଅନ୍ୟ ଯାନ ଦେଖ ॥

ଶ୍ରୀକବିରଞ୍ଜନ କହେ କରି କୃତ୍ତାଙ୍ଗଳି ।

ଶ୍ରୀରାଧଚଲାଲେ ମାଜା ଦେତ ପଦ୍ମନି ।

ବିଦ୍ୟାୟୀ ସହ ସ୍ଵନ୍ଦରେର ସ୍ଵଦେଶଗମନ ।

ବୀରଦିଂବ ନୃପଥାନ,   ଶୁନିଲା ଜ୍ଞାମାତୀ ଧାନ,
ହାୟ ହାୟ ରୋଦନ ବଦନେ ।

କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ ପଡ଼େ ମହି,   ଧେଦ କରେ ରହି ରହି,
ବିଧାତୀର ଏଇ ଚିଲ ମନେ ॥

ଦୁଦରେ ପରମ ବାପା,   କହେ କଥା ଯାହ କୋଣୀ,
କାର ବିଦ୍ୟା କେ ଲେବେ ଚଲିଲ ।

ସ୍ଵପ୍ନକୁଳ କଞ୍ଚାଗୁଣୀ,   ଭେଦେ ଗେଲ ଧୂମାଗେଲୀ,
ଶୋକଶେଳ ହଦରେ ପଶିଲ ॥

କ୍ଷମକାଳ ମୌଳେ ଥେକେ,   ସ୍ଵନ୍ଦର ଜ୍ଞାମାତୀ ଡେକେ,
ତୁବ କରେ ବାକ୍ୟ ମକରୁଣେ ।

ବାପା ଏଇ ବୃଦ୍ଧକାଳ,   ଭାଲ ତବ ଠାକୁରାଳ,
ବିହିତ କରହ ନିଜ ଶୁଣେ ॥

ଦିନାମ ମକଳ ରାଜ୍ୟ,   ଚେଷ୍ଟୀ ପାଇ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ,
ଆନାଇ ତୋମାର ମାତାପିତା ।

বেহাই বেহাই শুধে,   যাইব উত্তর মুখে,
 তুমি রাজা মহিমী দৃহিতা ॥
 খণ্ডের সম্মিলিতে,   কদিনব কহে বটে,
 সর্বাপ কহিলা মাণোজ ।
 কিন্ত একবার যাই,   ‘মোথ দন্ত বাপ ভাই,
 নষ্ট যাওন ভাল নহে শ্বায় ॥
 সত্য সত্য শুন শুন,   আগদন শীঘ্ৰ পুনঃ
 হবে তব রাজ্যে সুশীল ।
 সম্মতি বিনায় মাগি,   আমা দেৱাকাৰ লাগিং,
 নৃপুণ শোক কৰত দুঃখ ॥
 অপরাহ্নে তুচ্ছায়,   অতি দুর্বল যাই,
 সে দেৱত ঢাঢ়া নড়ে দুন ।
 অন্যমত ভাব পাচে,   মানয তোমার কাছে
 থার্কল গমন মেই তুল ।
 মানে রাজ্ঞ কণ্ঠায়,   দিনা দ্রব্য বহমূল্য,
 ছত্র গড় বথুদাস দাসী ।
 হাজৰ সোয়াৰ সাথ,   হামৰাই নির্ণানাগ,
 আনান্দত কবি শুণৰাশি ॥
 কুন্যা কোলে বিৱি রাষ্ট্ৰী   কহিলা গদাদ বাদী,
 • তুমি রাজমন্ত্রা ছিলা মাত্তা ।
 ছাড়িয়া চলিলা দেশ,   ব্ৰহ্ম পৰমায়ুৎ শেখ,
 • তুম্হিকে দিবুথ বিধাতা ॥
 পতিশ্বানা শাস্ত্রে উক্তি,   গোমা বুৰারোৱ শক্তি
 ভূমগলে আৱ কাফ নাই ।

କିନ୍ତୁ ସ୍ୟବହାର ଆଛେ,   ତେଣେ ଗୋ ତୋମାର କାହେ,
 ଗୋଡ଼ା ହୁଏ କଥା ବାହା କହେ ॥
 ପୁରେ ଶୁରୁଲୋକ ସତ,   ତାହା ସବୀକାର ମତ,
 ହବେ ରହେ ମନ୍ଦାଯୋ ମେବାର ।
 ଦୟା ପରିଜନ ପ୍ରତି,   ନାର ଥାକେ ଶୁଣବତୀ,
 ମେହି ମେ ଗୃହିଣୀପଦ ପାଇ ॥
 ଅନକଜନନୀପଦ,   ଧାର କରେ ଯଗଦାପଦ,
 କହେ ବିଦ୍ୟା ସଜଳନାମେ ।
 ଏହି ତୁମି ଅନ୍ତରୀତୀ,   ନିରଟେ ସଟେନ ମାତୀ,
 ହୃଦିନୀରେ ଧେନ ଥାକେ ମନେ ॥
 ଅନ୍ତର ଅନ୍ତର ନାମ,   ଦେବପୁରୀ ଶୁଣଧାର,
 ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଅଗାମ କରେ ସୁଧେ ।
 ମନ୍ଦତ୍ୱ ମାତ୍ର ଦିବା,   ଦୟାତ୍ମା ଦ୍ୱାରିଆ ଶିଦ୍ଧା,
 ରଥେ ଉଠେ ଚଲେ ଦେଶଦୂର ॥
 ଗ୍ରାମବାସୀ ସତ ଲୋକ,   ଶକ୍ତିରେ ଯହାନ୍ତେକ,
 ସର୍ବିଚୟ ଦିତ୍ତିତ ପୁତ୍ରୀ ।
 ଶୋକେ ବୁକ ନାହି ବାକେ, ରାଜୀଃପାତ୍ର ହୋଇ କାନ୍ଦେ,
 କଲେବର ଧୂମରିତଧୂଲି ॥
 ଜୀବ ଦିବମେର ପଥ,   ଦଶ ଦଶେ ଯାବ ବ୍ରଥ,
 ଦୂରା କରେ ଶୁଣେର ଗରିମା ।
 ବିଦ୍ୟା କହେ ଅନୁ କୋଥ,   ତ୍ୟଜ ଦେଖି ମନ୍ତ୍ର ଶୋଧ,
 ଅନକେର ଅଧିକାରମୀମା ॥
 ଏହାଇଲ ଦେଶ ନାନା,   ଦୂରେ ସାଧିକାର ଥାନା,
 ମନେ ମନେ ପରମ କୌତୁକ ।

স্তরাতে নাহিক কাষ,
কহে রথ রাখ একটুক ॥
ধন হেতু অহাকুল,
কৃত্তিবাস তুল্য কীর্তি কই ।
দানশীল দয়াবন্ত,
অন্তর্মাণ কালিকা কৃপামহ ॥
মেই বংশসমুদ্বৰ,
ছিলা কজ কড় মহাশয় ।
অনচির দিনাঞ্চর,
দেবীপুত্র সরলহৃদয় ॥
তদঙ্গ রামরাম,
মহাকবি শুণ্ধাম,
সদা যারে সদয়া অভয়া ।
তদঙ্গ এ অসাদে,
কহে কালিকার পদে,
কৃপামহি মরি কুকু দয়া ॥

স্তরকে আনয়নার্থ তাঁহার
পিতামাতার প্রত্যুদগমন ।
অধিকারে উপনীত শুণ্মিশ্রস্ত
শীঘ্রগতি নিজ পুরে পাঠাইলা দৃত ॥
দৃতমুখে নরপতি শুনি শুভ ভাষ ।
মৃত্যুযেন পুনরপি পায় জীবন্যাস ॥
আনন্দের ওর নাহি বাহু তুল নাচে ।
অমনি উঠিয়া গেল মাহিষার কাছে ॥

ହାସି କହେ କି କର କି କର ଭାଗ୍ୟବତୀ ।
 ପୁଞ୍ଜବଧୂ ଦେଖ ଗିଯା ଉଠ ଶୀଘ୍ରଗତି ॥
 ରାଣୀ ବଲେ ଅଭୁ ତୁମି କି କହିଲା କଥା ।
 ଶୁନ୍ଦର ଗୁଣେର ନିଧି ବାଚା ମୋର କୋଥା ॥
 ଆର କି ଏମନ ଦିନ ଆମାର ହଇବେ ।
 ଟାନ୍ଦମୁଖେ ମୀ କଥାଟି ଶୁନ୍ଦର କହିବେ ॥
 ପୁରବାସି ସହ ରାଜାରାଣୀ ରହେ ଉଠେ ।
 ବାଲ ବୃଦ୍ଧ ଯୁବା ଲୋକ ପ୍ରାଚେ ପାଚେ ଛୁଟେ ॥
 ଶୈନ୍ୟକୋଳାହଳ ଶଦେ କର୍ଣ୍ଣ ଲାଗେ ତାଳୀ ।
 କାଡ଼ୀ ସଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗେ ଚଲେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଢାଳୀ ॥
 ପ୍ରଥମତଃ ସାଜିଲ ତାବେମି ଘୋଡ଼ା ଘୋଡ଼ା ।
 ଲକ୍ଷରେର ଆଗେ ଯାଇ ନାଚାଇୟା ଘୋଡ଼ା ॥
 ସନ ସନ ଡକ୍କା ଶକ୍କି ରିପ୍ତ ଚମକିତ ।
 ଉଡ଼ିଛେ ପତାକା ମିତା! ମତ ରଜ୍ଞ ପୀତ ॥
 କଟୁକେର ପଦଭରେ କମ୍ପତ ମେଦିନୀ ।
 କୁକାରେ ନଫିବ ଜୟ କବାଲବଦନୀ ॥
 ସ୍ଵଗ୍ରହେ ଶୟନେ ଶ୍ଵରେ ଛିଲ ମାପାତ୍ର ।
 ଉଠେ ଛୁଟେ ଚଲିଲ ସଂବାଦ ପାବାମାତ୍ର ॥
 ପଥ କରେ ପାରିକାବ କେ କୁତୁଳୀ ।
 ଦୋଦୋରି ରୋପିଲ ଚାକ ଶ୍ରୀରାମକଦମ୍ବୀ ॥
 ଆତ୍ମଶାଖାଦ୍ୱାରା ବାିପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ଧାନୀ ।
 ଶୀଘ୍ର କରେ ଶ୍ଵାପନା ଶ୍ରାଗଃ ସମ୍ମିକଟ ॥
 ପିତାମାତୀ ଦେ ସ କାବ ନାମି ଭୁମିତଳେ ।
 ସାଙ୍ଗାଙ୍ଗେ ପ୍ରଥାମ କହେ ଏକ ଦିନୀ ଗଲେ ॥

সন্তোষসাগরমধ্যে ভাসে রাজাৱাণী ।
 পুত্ৰ কোলে কৱে দোহে অসারিয়া পাণি ॥
 সে সময় যত শুধু কথায় কে কবে ।
 সহশ্র বদন হিম কৈকেজু পারে তবে ॥
 দ্বিশুণ উগলে প্ৰেম নিৰ্বিশ্যা বধ ।
 সঘনে চৃষ্টি রাণী মুখৰাকাৰিদু ॥
 ত্ৰিকবিৰঞ্জন কহে কালী কৃপামহৈ ।
 আমি তুমা দাসদাস দাসীপুত্ৰ হই ॥

বিদ্যাকে দৰ্শনাৰ্থ পূৰবাসি-
 নাৱীগণেৰ আগমন ।

অঙ্গলাচৰণে কুলাচাৰ যত ছিল ।
 পুজৰদৃ নিয়া নিজ গহে প্ৰবেশিল ॥
 পুণ্যশুলু নয়া মৃকু কল্পতৰুকুপ ।
 রতনভাণ্ডার বিতৰণ কৱে ভূপ ॥
 ভাৰ্জন নগৱ কেহ ঘৱে নাহি রহে ।
 পুৰুষৰ সকলে সকল বাস্তী কহে ॥
 উপনীতি ক্ৰমে ক্ৰমে দ্বিজপত্ৰীগণ ।
 জয়ৈ জনে দিলা রাণী রত্নসিংহাসন ॥
 আসন থাকুক আগে এসে শুন রাণী ।
 বধুশ্তব কেমন দেখাও দেখি আনি ॥
 কৃতুহলী পদ্মধূলি শিৱে বাকে সতী ।
 সকলে কহেন বাছা হও পুত্ৰবৃতী ॥

କରେ ଧରେ ଟେମୋ ନିଯା ବସାଇ ନିକଟେ ।
 ହାସି ହାସି କହେ ସରଭବୀ ବଡ଼ ବଟେ ॥
 କୋନ ବ୍ରାମୀ ବଲେ ବୁଝି ପାଚ ମାସ ପେଟ ।
 ମରମେ ଲଜ୍ଜିତୀ ଧରୀ ମାଥା କରେ ହେଟ ॥
 ମୁଖଫୋଡ଼ା ମେଘେ ବଲେ ହେଦେ କି ଜଞ୍ଜଳ ।
 ଆଇବଡ଼ ବାପଦରେ ଛିଲ ଏହକଳ ॥
 ବଯୋଧିକା କେହ କହେ ବ୍ରାକ୍ଷଣବନିତୀ ।
 ଏ ମେଘେ ସାମାନ୍ୟ ନତେ ପରମ ପଣ୍ଡିତୀ ॥
 ପଣ ଛିଲ ଶାନ୍ତେ ଯେବା କରେ ପରାତ୍ମବ ।
 ତାରେ ଦିବେ ବାଲୀ ମାଲୀ ମେଇ ହବେ ଧବ ॥
 ନିରଥିରୀ ନରବଧୁ ଦିଜବଧୁଚର୍ଚର ।
 ସକଳେ ସଦନେ ଗେଲା ସଦୟହନ୍ତର ॥
 ଜଗଦୀଶ୍ଵରୀକେ କୃପା କର ମହାମାରୀ ।
 ଅମାନୁଷ ବିଶ୍ଵନାଥେ ଦେହ ପଦଚାରୀ ॥
 ଯେ ଗାଁଓଯାର ଯେବା ଗାଁର ତାହାର ଫଳ ।
 ନାୟକ ସହିତେ ଶିରୀ କରହ କୁଶଳ ॥
 ଧନ୍ୟା ଦୀର୍ଘା ସ୍ଵପ୍ନେ ତାରା ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ ତାରେ
 ଆମି କି ଅଧମ ଏତ ବୈମୁଖ ଆମାରେ ।
 ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ବିକାରେଛି ପାଦପଦ୍ମେ ତବ ।
 କହିବାର କଥା ନହେ ବିଶେଷ କି କବ ଧ
 ପ୍ରସାଦେ ଅମରୀ ହେ କାଳୀ କୃପାମହି ।
 ଆମି ତୁମୀ ଦାସଦାସ ଦାସୀପୁତ୍ର ହୁଇ ॥

শুন্দরের স্বরাজ্যাভিষেক এবং বিদ্যার পুত্রোৎপত্তি।

କରେ ବିତରଣ,
 ରତନ ସମନ,
 କୁଞ୍ଜର ଘୋଟକ ଧେଇ ।
 ମହା କୁତୁଳୀ,
 ଶିରେ ଦିଲ ତୁଳି,
 ଲକ୍ଷଦ୍ଵିଲପଦରେଣୁ ॥
 ଜୀତଦିନାବଦି,
 କୁଳାଚାରବିଧି,
 କରେ କବି ଗୁଣଧାନ ।
 ସଠ ମାସେ ମୁଖେ,
 ଅନ୍ନ ଦିଲ ମୁଖେ,
 ପଦ୍ମନାଭ ପ୍ରାଣେ ନାମ ॥
 ପଞ୍ଚମ ବ୍ୟସରେ,
 କର୍ଣ୍ଣବେଦ କରେ,
 ବିଦ୍ୟାରଙ୍ଗ ଶୁଭ ଦିନେ ।
 ମୃତ୍ୟୁନ ମାତ୍ର,
 ସେଥେ ତାଲପତ୍ର,
 ପକାଶତ ବର୍ଣ୍ଣ ଚିନେ ॥
 ଦାଳକ ହରାୟ,
 ବ୍ୟାକରଣ ମାୟ,
 ଭଡ଼ି ଅଭିଧାନ ଗଣ ।
 ଦ୍ରୁକୁମାରାଦି,
 ମାଙ୍ଗ ହଲ ଧଦି,
 ଅନନ୍ତାରେ ଦିଲ ମନ ॥
 କଣ୍ଠାନ୍ତିତା ଚଣ୍ଡି,
 ପାଠ କରେ ଦଣ୍ଡି,
 ତନୁ କାବ୍ୟପ୍ରକାଶେ ।
 ନାମଶାସ୍ତ୍ରେ ସୂନ୍ଧ,
 କତ କବ ଶୁଣ,
 କବିଚିତ୍ତେ ସହୋଲାସେ ॥
 କ୍ଷୋଭାତିଥ ପିନ୍ଦିଲ,
 ସାଙ୍ଗ୍ୟ ପାତ୍ରଙ୍ଗ,
 ମୀମାଂସା ବେଦାନ୍ତ ତତ୍ତ୍ଵ ।
 କୋମ କ୍ଷୋଭ ନାହି,
 ଅନନ୍ତିର ଠାଇ,
 ନିଲ ଏକାକ୍ଷରୀ ମନ୍ତ୍ର ।

বেদন অনক,
তেমন বালক,
উভয়ত মহাকবি ।
কালীপদতলে,
শ্রীশান্মাদে বলে
ভবে ত্রাণ কুর দেবি ॥

মুন্দরের দক্ষিণকালিকামুর্তি সংস্থাপন
এবং শব্দাধিনোদ্যোগ ।

ক্রমে ক্রমে বয়ঃক্রম অয়োদশ বর্ষ ।
অনকজননীচিত্তে জয়ে মহাদৰ্শ ॥
বিবাহ দিলেন কুলে তুম্য রাজকন্যা ।
কপবতী গুণবতী ধরাতলে ধনা ॥
কড়কাল গৌণে ধনে জন্মিল ভাবনা ।
পুরিমধ্যে থাকে ইষ্টদেবতা স্থাপনা ।
গাথিল দেউল উচ্চ পশে বিশুপদ ।
চতুর্দিকে পুদ্পোদ্যান সন্নিকটে ত্রুদ ॥
গাধাণে নিখাণ কৈল কালিকা দক্ষিণা ।
শ্বাকঢ়া শুক্রকেশী বসনবিহীনা ।
মুণ্ডমালা বিতৃষণা খঙ্গমুণ্ডরা ।
যথে বরাভয ব্রহ্ময়ী পরাপরা ॥
অনুংখ্য অহিষ মেষ ছাগ নানা বলি ।
কমকচম্পক দিল চরণে অঞ্জলি ।
উপহার দ্রব্যভার সীমা কৰ কত ।
ক্রপ ক্রূপ পর্বত অমাণে অঙ্কামত ॥

ତ୍ଥାପିଓ କଦାଚ ଅସମ ନହେ ଚିତ୍ତ ।
 ଶ୍ଵର ସାଧନାର୍ଥେ ଖେଦ କରେ ନିତ୍ୟ ନିତ୍ୟ ॥
 ଅସତ୍ତ୍ଵେ ସଜ୍ଜତି କରେ ଚଣ୍ଡାଲେର ଶବ ।
 ସାଧକେନ୍ତେ ଶୁନ୍ଦର ସାହସ ଅସମ୍ଭବ ।
 ତୋମବାରସୁତୀ କୃଷ୍ଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ନିଶି ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧାନେ ଚାଲିଲା ସଙ୍ଗେ ମହିୟୀ କୁଳମୀ ॥
 ବିଷ୍ଟାରିତ ବିବରଣ ବର୍ଣ୍ଣିଲେ ସମସ୍ତ ।
 ଏହି ସାବେ ଗଡ଼ାଗଡ଼ି ଗାନେ ହସ ବ୍ୟକ୍ତ ॥
 ଜ୍ଞାତ ନହିଁ ସଲେ କେହ ନୀ କରିବୀ ହେଲା ।
 ବିଷମ ବିଷୟ କାଳସର୍ପ ନିଆଁ ଖେଲା ॥
 ସ୍ଵକୀୟ କଲ୍ୟାନ କିନ୍ତୁ ଚିତ୍ତା କରା ଚାହିଁ ।
 ଶ୍ରୀଜାତେ ସଙ୍କେପେ କିଛୁ କିଛୁ କଥେ ଯାହିଁ ॥
 ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେତୁ କତ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହବେ ।
 ଆଗମଜ୍ଞ କେହ କୋନ ଦୋଷ ନାହିଁ ଲବେ ॥
 ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ କହେ କାଳୀ କୃପାମହିଁ ।
 ଆମି ତୁମ୍ଭା ଦାସଦାସ ମାସୌପୂର୍ଜ ହେଇ ॥

ପୂର୍ବ ଉତ୍କ୍ଷେପ ହାନେ ଗେଲ କବି ଶୀଘ୍ରଗତି
 ସାମାଜିକ୍ୟ ଶୁବ୍ଦିଧାନ କରେ ମହାମତି ।
 ବାଗଭୂମି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ପାଠ କରେ ମନ୍ତ୍ର ।
 ଶୁନ୍ଦର ଶୁଦ୍ଧୀର ଜ୍ଞାତ ଯାବତୀୟ ଯନ୍ତ୍ର ॥
 ଶୁକନ୍ଦେବ ଗଣପତି ବଟୁକ ଘୋଗିନୀ ।
 ପୂର୍ବଦିଗ କ୍ରମେ ପୂଜେ କବିଶିରୋମଣି ।

বীরামন মন্ত্র কবি লিখিল ভূতলে ।
 যে চাক বচন কহে মহা কৃতুলে ।
 পুষ্পাঞ্জলিত্ব দিয়া করে অগ্রিমাত ।
 পুর্ণ উক্ত ক্রমে বল্পি দিল অরণ্য ।
 অষ্টাই মন্ত্রেতে শিথা বাঙ্গে তত্ত্বণ ।
 সুদর্শন মন্ত্র করে সুদর্শনে রক্ষণ ॥
 ভূতশুক্রিন্তাস সারে ভবায় ভরায় ।
 সুবর্হণা মন্ত্রে দিক্ষু সৰ্বপ ছড়ায় ।
 তিলোহসৌতি মন্ত্রে তিল ফেলে সেইকলে ।
 তদন্তে পথের নিকটে গেল ভূগ় ।
 শ্বেত লক্ষণ কহি শুন ধীরজম ।
 আছে যে প্রকার তন্ত্রসারের বচন ।
 শ্লে ধজো বাঙ্গে সর্পাঘাতে কি কুমন্ত্রে ।
 বষ্টি বিষ ভলে যুত গ্রাহ উক্ত তন্ত্রে ।
 কিন্তু যে সে ঘৃণ মরে না লবে সে শব ।
 বলেছেন গোবিন্দ স্তোকপা গ্রাহ ভব ।
 সম্মুখ সংগ্রামমধো রষ্ট যে শবীর ।
 সে শব অশক্ত লবে তবে যেব। ধীর ।
 সর্বদা না লবে ভূই শব পর্ণ বিত ।
 শান্তিমত কর্য করে যেহন পর্ণিত ।
 মূলমন্ত্র পাঠ করে পৃষ্ঠানে নিল ।
 উক্ত মন্ত্রে স্বকৌতুকে অলবিন্দু দিল ।
 পুষ্পাঞ্জলিত্ব দিয়া পুনশ্চ অগ্রায় ।
 বিবেশেতি মন্ত্র পাঠ করে গুণধাম ॥

କ୍ଷାଳନ ପ୍ରେସ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଶୁବସିତ ଜଲେ ।
 ନବବର୍ଷେ ପରିଷାର କୈଳ କୁତୁହଲେ ॥
 ଧୂପେନ ଧୂପିତଃ କୁତ୍ତା ଗ୍ରହେର ବଚନ ।
 ସେଇମତ ଚନ୍ଦନାଦି କରିଲ ଲେପନ ॥
 ରତ୍ନ ଆଭା ହୟ ସଦି ଚନ୍ଦନ ଲେପିତେ ।
 ଶ୍ଵରେ କରେ ଭକ୍ଷଣ ସାଦକେ ଆଚିଷିତେ ॥
 ନିଜ କରେ ସତ୍ତ୍ଵ ମରେ ଶବକଟିଦେଶ ।
 ପୂର୍ବାଷାନେ ନିଲ ଅଗାମ୍ବର୍ଜିନ ନରେଶ ॥
 ତତ୍ପରେ କୁଶଶୟୀ କରେ ଶୁଣନିଧି ।
 ପୂର୍ବିଶିର ରାଥେ ଶବ ଆଛେ ଯେବୀ ବିଧି ॥
 ଏଲାଇଟ ଲବଙ୍ଗ କର୍ପ୍ର ଜାଯଫଳ ।
 ତାତ୍ପୁର୍ବାଦି ଶବମୁଖେ ଦିଲେକ ସକଳ ॥
 ପୁନରପି ସେଇ ଶବ କରେ ଅଧୋମୁଖ ।
 ତ୍ରେପୃଷ୍ଠେ ଚନ୍ଦନେ ଲିଥେ ଚିତ୍ରେ ମହାମୁଖ ॥
 ବାହ୍ୟମୂଳ କଟିଦେଶ ପରିମାଣ ତାର ।
 ଚତୁର୍ବ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ପଦ୍ମ ତାହେ ଚତୁର୍ବ୍ୟାର ॥
 ଦଳୀଷ୍ଟକ ସମ୍ବିତ ମଧ୍ୟେ ପୁଷ୍ଟେ ମତ୍ତ୍ର ।
 ଲିଥେ କବି ତତ୍ତ୍ଵମତ ଜୀତ ମତ୍ତ୍ର ସତ୍ତ୍ଵ ॥
 ନିବେଦନ ସାବତୀୟ ପଣ୍ଡତ ନିକଟେ ।
 ଭିନ୍ନ ତତ୍ତ୍ଵ କିନ୍ତୁ ଏହି କଥା ବାତ୍ର ବଟେ ॥
 ଉପଦ୍ରବ ସଦ୍ୟପି ଜନ୍ମାଇ ଯତ୍ତ କରେ ।
 ନିଞ୍ଜୀବନ ଦିବେ ଶ୍ଵରେ କଟିଦେଶ ଧରେ ॥
 ତତ୍ତ୍ଵପରି ରତ୍ନକଷ୍ମଳାଦି ଦିବ୍ୟାସମ ।
 ଶୈତ୍ରଗତି କରେ ପୁନରପି ପ୍ରକାଳନ ॥

বজ্জকার্ত্ত হাস্ত অঙ্গুলি পরিষ্ঠাণ ।
 দশদিক্ষু পূর্বমত রাখে স্থানেষ্টান ॥
 ইঙ্গাদি দেবতা পূজে আবিসম্বোধনে ।
 বিশ্ব নিবারণ করে মৃগী সাবধানে ॥
 চতুষষ্টি ডাকিনী বোগনীগণ যত ।
 স্বাক্ষর পূজা কৈল^১ শক্তিশূক্ত নত ॥
 মূলমন্ত্রে শবানন্দ পূজে মহাকবি ।
 ঘোটকারোহণ ক্রমে বৈসে যেন ব্রবি ॥
 স্বকীয় চরণতলে দিল কৃশাসন ।
 শবকেশ ধরে করে দৃঢ়িকাৰকন ॥
 শুক্রদেব গণপতি দেবীকে প্রণাম ।
 বড়ঙ্গন্ধাসাদ যত কৈল প্রাণায়ান ॥
 ক্ষেপ করে দশদিক্ষু লোষ্ট বিবক্ষনে ।
 তদপ্তে গুরু কৈল উচ্ছিসিত ঘনে ।
 অর্ধ্মাদি স্থাপন করে শবদৃঢ়িকায় ।
 আসন পূজয়া পীঠ পূজা কৈল তাৰ ॥
 তদশ্রে পূজে দেৰী স্থখে শক্তিকপ ।
 শবমুখে ছোতুকে উপর কৈল ভূপ ॥
 তৎঃ শব দুর্লিলে সমুখে দাঢ়াইয়া ।
 বঙ্গামে ভাৱাত মন্ত্র পড়ে হষ্ট হৈয়া ।
 পট্টস্ত্রে বাঙ্কি কাৰ যুগল চৰণ ।
 শৃঙ্গদত্তলে যজ্ঞ লাখল ত্ৰিকোণ ॥
 শবক রয়গ্রামার্থ অঘোষে প্ৰসাধ্য ।
 তহুগৱি কৃশাসন রাখে যাহে কাৰ্য্য ॥

ତୁମପରି ନିଜ ପଦ ନୃପତି ନିଧାର ।
 ପୁଣଃ ଆଗୀଯାମ କରେ ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ କାଷ ॥
 ଶିଳ ଶିଥା ଶୁଦ୍ଧ ଭାବେ ହୃଦୟରେ ଦେବୀ ।
 ମହାଶଞ୍ଚମାଳା ଜପ କରେ ମହାକବି ॥
 କରେ ଅସି କ୍ରମସୀ ମହିଷୀ ପ୍ରେମମହି ।
 କିଛୁ ଦୂର ଥାକି କହେ ମୋ ତୈଃ ମୋ ତୈଃ ॥
 କହେନ କରଣାମୟି ଥାକି ବିମାନେତେ ।
 ଦେହି ମେ କୁଞ୍ଜର ରଲି ଡାକୁ ଧରାପତେ ।
 ଦୈବବ୍ୟାଣୀ ଶୁଣ କହେ କବି ଶିରୋମଣି ।
 ଅନ୍ୟ ନହେ ଦିନାତ୍ମରେ ଦାସ୍ୟାମି ଜୁନନି ॥
 ନହାମାୟା ନହାତୁଷ୍ଟୀ ମହାକବି ପ୍ରତି ।
 ବରଃ ବୁଦ୍ଧ ବରଃ ବୁଦ୍ଧ ସଥନେ ଭାରତୀ ॥
 ନଲିନିନଥନେ ନୀର ନିରଥୟୀ ଇଷ୍ଟ ।
 ପ୍ରେମେ ପୁର୍ବକିତ ଆଗ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୋଭୀଷ୍ଟ ।
 ଧରେ ଧରାଧରପୁତ୍ରାପଦ କବିବର ।
 ଧରାତଳେ ଧରାପତି ଧୂଲାସ ଧୂମର ॥
 ଶୁଦ୍ଧର ଶୁଦ୍ଧରେ କହେ ଶୁଦ୍ଧାଧିକ ଉତ୍କିଳ ।
 ଦର୍ଶନେ ତୋମାର ମାଗୋ ଚତୁର୍ବିଧ ମୁକ୍ତି ॥
 ନାହିଁ ଚାହିଁ କୁଞ୍ଜରାଲୀ ବାଜିରାଜି ରାଜ୍ୟ ।
 ଆୟାପତ୍ର୍ୟ ଦାସଦାସୀ ବାସି କିବୀ କର୍ଯ୍ୟ ॥
 ମନୋଗମ ହଂସ ପାଦପଦ୍ମେ ବିହରତୁ ।
 ଅଞ୍ଚିକାର କୈଲା ମାତ୍ର ତଥାତ୍ପର ତଥାତ୍ପର ॥
 କଲିକାଳ ବିସମ ଶୁନହ ଶୁଦ୍ଧମତି ।
 ସବେମାତ୍ର ଦୂରୀ ଏକ ବର୍ଣ୍ଣ ଭବିଷ୍ୟତି ।

বাক্ষণে করিবে বেদবহিকৃত কর্ম ।
 অদ্যম্ন্য রাজা হবে রাজ্য শূন্যাধীন ॥
 অষ্ট বর্ষে রমণীর অন্তিবে অপত্য ।
 বিদ্যা কপাৎবিনে লোক নাহি করে সত্তা ।
 অবলা চঞ্চলা চলা মন্দ কলা হবে ।
 ভূমে কেহু ঈশ্বরের নাম নাচি লবে ॥
 কলির চরিত্র সবুক হিলাম এই ।
 শীঘ্ৰ মৃত্যু হয় যৱে পৃণ্যধাম সেই ॥
 সাবধানে শুন পুত্র সর্ব কপা কহি ।
 শাপভূষণ তোমা দোহাকার জন্ম মহী ॥
 বিদ্যাবতী হারাবতী তুমি মালাধর ।
 মম পূজা প্রাকাশার্থে হইয়াছ নর ॥
 শাপাস্ত নিতাস্ত পুত্র পূর্ণ বটে কাল ।
 পুনর্পি স্বস্থানে করহ ঠাকুরাল ॥
 এত কৃহি কৈলাসশিখরে গেলা দেবী ।
 মনে মনে আপনাকে শ্রাদ্য মানে কবি ।
 লভিল উত্তমা পিন্দি ধৰণীভূষণ ।
 পুরমধ্যে তিন দিন ঘৃহে সংজ্ঞাপন ॥
 সেই তিন দিবসেতুত আছে কত জ্বালা ।
 সঞ্জীত শ্রবণে সাদকেন্দ্র শৰ কাল ॥
 বৃত্য নিরীক্ষণে নেতৃ নষ্ট এ কৌতুক ।
 যদি কিছু বাক্য কহে তবে হয় মৃক ॥
 দেবতা ধাঁকেন তার দেহে এক পক্ষ ।
 অকর্তব্য বিপ্রনিজ্ঞ হবেক সৃগৰ্জ ॥

ଏହି ଶବ୍ଦ ସାଥିଲେ ଶିବତ୍ତ ପାଇ ନାହିଁ ।
 ଉତ୍ସରୀକେ କହିଲେନ ଆପଣି ଉତ୍ସର ॥
 ଆକବିରଞ୍ଜନେ ମାତ୍ରା ହୁଏ କୃପାମହି ।
 ଆମି ତୁଆ ଦାସଦାସ ଦାମାପୁଣ୍ଡ ହାହି ॥

ପୁନ୍ନ ପଦମାତିକେ ରାଙ୍ଗ୍ୟ ଦିଯା ବିଦ୍ୟା
 ଶୁନ୍ଦରେର ସ୍ଵର୍ଗାରୋହଣ ।

ଚତୁର୍ଥ ଦିବସେ କବି ମିଂହାସନେ ଧୀର ।
 ବିରାଜିତ ଡେଜୋମୟ ବେନତ ମିହିର ॥
 କୁଳପୁରୋହିତ ଡାକେ ମହାଇର୍ଯ୍ୟକୁଳ ।
 ନିଜ ରାଜ୍ୟ ନିଜ ପୁଣ୍ୟ କରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ॥
 ବିରଳେ ବାଲକ ପ୍ରତି କହେ ରାଜନୀତ ।
 ଶିଶୁ କିନ୍ତୁ ସରକାର୍ୟେ ବଟିହ ପଞ୍ଚିତ ॥
 ଆମାର କତ୍ତବ୍ୟ କଷ୍ଟ ତେକାରଣେ କହି ।
 ଏହିକାପେ ପାଲନ କରି ଶୁଦ୍ଧେ ମହି ।
 ପରଦ୍ରୀ ଜନନୀତୁଳ୍ୟୀ ଥାକେ ସେନ ଘନେ ।
 କଦାଚ ନା ଲୋଭ ସେନ ହୟ ପରଥନେ ॥
 ଏକାନ୍ତ ବିହିତ ନହେ ମାନ-ମାନ-ଭଙ୍ଗ ।
 ସର୍ବ ଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ତବେ ସାବେ ନୌଚମଙ୍ଗ ॥
 ନିରଞ୍ଜନ ଥାକୀ ଭାଲ ରିପୁ ସଂଜେ ଶୌର୍ଯ୍ୟ ।
 ସମ୍ପଦେ ବିନୟା ହବେ ବିପଦେତେ ଧୈଯ୍ୟ ॥

শ্রান্তি মামকী তমু ঈশ্বরজ্ঞ! বটে ।
 সাবধানে রবে ধরামর সন্নিকটে ॥
 ভবানী শঙ্কর বিষ্ণু এক ব্রহ্ম তিন ।
 ভেদ করে মেষ মৃচ ছন প্রজাহীন ॥
 শুকবন্ধু টৈষ্টদেব পরমামুখ্যম্ভ ।
 বান্ধু করা মত নহে এ সকল কম্ম ॥
 শুক আজ্ঞা বিনা শিক্ষা শুক করে যে ।
 শুক ত্যাগে যে পাপ মে পাপ লভে দে ॥
 অবচেদাবচেদে যে বায় বথা তথা ।
 মেষ মন্ত্রে কদাচ না করে শুহু কথা ॥
 পর্মাণু কহে এ কথায় কিবা লাভ ।
 দুঃখিতে না পারি অঙ্গশর তব ভাব ॥
 পুনরপি কবিবর সবিশেষ কহে ।
 শুনি শিশু শোকে বৃকে অশ্বদারা বতে ।
 পন্থন্তর আড়ে পিতা আচি এতকাল ।
 এত শৌভ্র ঢাঢ়ি যাবা একি ঠাকুরাল ॥
 এককালে পিতামাতা বিয়োগ যাহার ।
 প্রিপিবীতে জীৱা স্তুপ কি ঢার তাহার ॥
 পুনঃ কহে শুন্দর নূপতি বিচক্ষণ ।
 অজ্ঞ বাদশতান্তে বা নিতান্ত মরণ ॥
 কাৰ মাতা কাৰ পিতা কাৰ অধিকাৰ ।
 বেদিয়াৰ বাজি প্রায় অনিত্য সংসাৰ ॥
 মাঙ্কাতা প্রাচৃতি বত তাজিয়াছে দেহ ।
 কুমওলে পুত্ৰ চিৰজীৰ্ণী নহে কেহ ॥

କାଳକ୍ରମେ କହ କେ କାଳେର ନହେ ବଶ ।
 ଜ୍ଞାନୀ ତୁଥି ଥେବ କର ଏତ ବଡ଼ ରମ ॥
 କାଲୀପଦ ସାର କର ଜପ କାଲୀନାମ ।
 ପରଲୋକେ ଗମନିଲୁ ହବେ ସମ୍ମାନ ॥
 କତମତ କହେ ପୁରାଣେର କଥା ନାହା ।
 ବହ ସତ୍ରେ କରେ କବି ତନଯେ ସାନ୍ତୁନ ॥
 ପଦ୍ମନାଭ ବିଦ୍ୟାଯ ହଟିଲ ଯେ ଯେ କଥା ।
 କଠା ନାହି ମାୟ ତାହା ଅର୍ମ୍ଭ ଲାଗେ ବୃଥା ॥
 ମେଟ ଦିନ ରତେ ରାଜାରାଣୀ ଉପବସୀ ।
 ଗୋତ୍ରାନ କରେ ଶୁଣବତ୍ତୀ ଶୁଣରାଶି ॥
 ଦେବୀପୁରମଧୋ ଚାକୁ ନିର୍ବର୍କତଳେ ।
 ଘୋଗାସନେ ଦୌହେ ତଥା ବୈସେ କୁତୁହଳେ ॥
 ଶୁଦ୍ଧାଳ୍ମାଦେ ଦକ୍ଷିଣକାଲିକା କରେ ଧାନ ।
 ମୋଗବଳେ ଏକକାଳେ ଦୌହେ ତାଙ୍ଗେ ପ୍ରାଣ ॥
 ମରେ ଅପରିପ ପର୍ବତୀ ରୂପକଳେବର ।
 ଆଚିଲ ଯେମନ ତାରାବତୀ ମାଲାଧିବ ॥
 ଭକ୍ତ ସଙ୍ଗେ ରମେ ମାତ୍ରୀ ଚଲିଲା ବିମାନେ ।
 ମୁହଁର୍ତ୍ତେକେ ଉପନୀତ ଶିବସମ୍ମିଧାନେ ॥
 ରତ୍ନସିଂହାମନମାଝେ ପାର୍ଵତୀଶକ୍ର ।
 ମାଲାଧିର ହାରାବତୀ ଚୁଲାୟ ଚାମର ॥
 ଜୋଷ୍ଟା ଭଗ୍ନୀ ଭବାନୀ ସାଙ୍କ୍ଷେତ୍ର ଲଙ୍ଘୀ ଦେବୀ ।
 ଧାର ପାଦପଦ୍ମ ଆମି ରାତ୍ରିଦିବୀ ମେରି ॥
 ଭଗ୍ନୀପତି ଦୀର ଲଙ୍ଘୀନାରାୟଣ ଦାସ ।
 ପୁରମ ବୈଷ୍ଣବ କଳିକାତୀୟ ନିବାସ ॥

বিদ্যাশুল্লিঙ্গ ।

ভাগিনেয়েযুগ্ম অগুরাগ কৃপারাম ॥
 আমাকে একান্ত ভঙ্গি সর্বশুণধাম ॥
 সর্বাগ্রজ ভগ্নী বটে শ্রীসতী অধিকা ॥
 তার দুঃখ দূর কর কুননী কালিকা ॥
 শুণনিধি নিরাম বৈর্মাত্রেয় ভাগা ॥
 তারে কৃপাদৃষ্টি কর মাতা লগচাতা ॥
 জগদীশরীকে দয়া কর মহামায়া ॥
 মমামুজ বিশ্বনাথপে দেহ পদচায়া ॥
 শ্রীকবিরঞ্জনে মাতা কহে কৃতাঞ্জলি ॥
 শ্রীরামচন্দ্রলালে মাগো দেহ পদধূর্ণ ॥
 ইতি জাগরণ সমাপ্ত ।

অন্ত মঙ্গল ।

নয়ে। বিশ্ববিভাবিনী,	সক্ষয়ত্বিনাশিনী,
জনবিলা পর্বতেশবরে ।	
কার্ত্তিকেয় জন্ম হেতু,	ভস্মরাশি মীনকেতু,
তদবধি অনঙ্গাখ্যা ধরে ॥	
দুরস্ত মুহিষাস্ত্র,	তার দর্প কৈলা চূব,
লীলায় হইলা দশভূজী ।	
অহিষমদিনী নাম,	সেতুবক্ষে প্রেক্ষ রাখ,
প্রকাশিলা শারদীয়া পুছা ॥	

ଶୁଣୁ ନିଶ୍ଚନ୍ତେ ଗର୍ଭ,
 ସମ୍ମୁଖ ସମରେ ଥର୍ବ,
 ଶକ୍ତି ଲାଭେ ହୁରଥ ସମାଦି ।

 ଅଞ୍ଜମୟୀ ପରାଂପରା,
 ଜନ୍ମଜରାମୃତାହରା,
 କବ କହ ନା କାନେନ ବିଦି ॥

 ବିଦି ତରି ତିଳୋଚନେ,
 ମୃତୀକାଳୀ ଦରଖନେ,
 ଗତନାତ୍ର ଶ୍ରୀଗମତଃ ମାୟ ।

 ଶେଷ ଭୟେ କୃପାଲେଖ,
 ଗତ ସାବତୀଯ କ୍ରେଷ,
 ଦିଲା ପ୍ରଦୟବମିଛଜ୍ଞାୟ ॥

 ନୃପତି ବିକ୍ରମାଦିତା,
 ହୋମ ପ୍ରଜେ ନିତ୍ୟ ନିତ୍ୟ,
 ଲଭିତ ରମ୍ଭୀ ଭାନୁମତୀ ।

 ତୁମି ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଶିବା,
 ମୂର୍ଖତି ଜାନି କିବା,
 କୃପାମଣି ଅଗତିବ ଗତି ।

 ମାଲାପର ତାରାବତୀ,
 ଶାପେ କନ୍ମ ବନ୍ଧମତି,
 ବର୍ତ୍ତକଥା ଜଗତେ ପ୍ରଚାବ ।

 କାଳକ୍ରମେ ତାଜି ପ୍ରାଣ,
 ପୁରାଣ ପରିତ୍ରାଣ,
 କେବା ଦୁରୋ ଫରିତ୍ର ତୋମାର ॥

 ମନ ହେତୁ ମହାକୁଳ,
 ପୃଷ୍ଠାପର ଶୁଦ୍ଧମୂଳ,
 କ୍ରତ୍ତିବାସ ତୁଳା କୌର୍ବି କହି ।

 ଦାନଶୀଳ ଦୟାବନ୍ଧ,
 ଶିଷ୍ଟ ଶାନ୍ତ ଶୁଣାନନ୍ଦ
 ପ୍ରସମ୍ଭା କାଲିକା କୃପାମଟ ।

 ମେଟ ବଂଶେ ମୟୁନ୍ଦବ,
 ପୁରୁଷାର୍ଥ କତ କବ,
 ଛିଲା କତ କତ ମହାଶୟ । ०

 ଅନ୍ତିର ଦିନାନ୍ତର,
 ଜାନ୍ମିଲେନ ରାମେଶ୍ଵର,
 ଦେବୀପୁତ୍ର ମରଲହଦର ।

তদঙ্গ রামরাম,
মহাকবি গুণধাম,
সদী যাবে সদয়। অভয়।
তদঙ্গ এ প্রসাদে,
কথে কালিকার পুনে,
কপ্তীমনি মধি, কুকু দয়। ॥

সন্মানশূচায়ং গ্রহঃ ।

ଶିଳ୍ପିକୃଷ୍ଣକୌଠନ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକୀର୍ତ୍ତନ ।

ହୃଦକୃତ୍ତନ ଏକଣେ ସମଗ୍ର ପାଞ୍ଚାଯା ସାଥ୍ ନା ।
ମହାତ୍ମୀ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ଚନ୍ଦ୍ର ଶୁଷ୍ଠି ମହାଶୟ ୧୨୬୦ ସାଲେର
୧ଳୀ ପୌରେ ମାସିକ ଅଭାକରେ ଯେ ଅଂଶୁଟୁଳୁ
ଆକାଶ୍ କରିଯାଇଲେନ, ନିମ୍ନେ ତାହାଇ ଉନ୍ନ୍ତ ହଇଲ ।
ଜନମାଧାରଣେ ଅନାସ୍ଵାବଶ୍ୱତ ଏକଜନ ପ୍ରକୃତ ସହଦୟ
କରିର ଏଇଙ୍କପ ଏକଟି କୌତ୍ତିଲୋପେ ଆମରା ବସ୍ତ୍ରତିଇ
ବ୍ୟାସିତ ।

ଶ୍ରୀଗମ ବୟସରାଇ ରମରଙ୍ଗନୀ,
ବଳମଳ ତମୁକଚି ଶ୍ରୀର ସୌନ୍ଦାରିନୀ ।
ରାଟ୍ରବଦନ ଚେଯେ ଲଲିତା ବଲେ,
ରାଇ ଆମାବ ମୋହନମୋହିନୀ ॥
ରାଇ ଯେ ପଥେ ଶ୍ରୀଗମ କରେ,
ମିଦନ ପଲାୟ ଡରେ ॥
ହୃଦିଗ କଟାକଶରେ ।
କିନିଗ କୁମରଶରେ ॥
କିବୀ ଟାଚର ସୁନ୍ଦର କେଶ ।
ସର୍ବୀ ବକୁଳେ ବାନାଇଲ ବେଶ ॥

କୁଷକ୍ରିତ୍ତନ ।

ତାର ଗନ୍ଧେ ଅଲିକୁଳ, ହଟ୍ଟୀଆ ଆକୁଳ,
 କେଶେ କରିଛେ ପ୍ରବେଶ ॥
 ନବ ଭାନୁ ଭାଲେତେ ନିବାସ,
 ମୁଖପଦ୍ମ ଖୋରେଛେ ପ୍ରକାଶ ।
 ଉବ୍ରେ କଲିକା ଯେ ଆଛେ,
 କି ଜାନି ଫୁଟେ ପାଛେ,
 ସଥୀର ହୃଦୟେ ତରାସ ॥
 ଭାବେ ପୂର୍ଣ୍ଣକୁଳ କୋଳେ ତାର,
 ଅପକ୍ରପ ଶୋଭା ହୋଲ ଆର ।
 ଏକି ଶ୍ରୀବଦନ ଚବି, ଉଗରେତେ ଟାଦ ରବି,
 ମଦନ ମଦନ ରାଜାର ॥
 ଅଳକା କୋଳେ ମତିହାର,
 କିବୀ ବିଚିତ୍ର ଭାବ ବିଧାତାର ।
 ଯେନ ରାହୁର ମୁଖମାଜେ, ସମନରାଜି ରାଜେ,
 ଟାଦେରେ କରେଛେ ଆହାର ॥
 ଝାପି ବୋଲ ଅଲୁମାନି ଏହ,
 ଟାଦେ ହରିଣଶିଶୁ ଆଛେ ଯେହି ।
 ତମୁ ଶୁଦ୍ଧାୟ ଲୁକାଯେଛେ, ବ୍ୟାଦେ ବଦେ ପାଛେ,
 ଦିଗ ନିହାରଇ ମେହି ॥
 ଚାକୁ ଅପାଞ୍ଚ କାନ କାମାନ,
 ନୀମାତିଳକ ଶର ଥରମାନ ।
 ମେହି ଶ୍ରାମଶୁଦ୍ଧ, ମାନମ ବୃଗବତ,
 ଭାବେ ବୁଝି କରିଛେ ମନ୍ଦାନ ॥

ଓଡ଼ିଆ କୀତ

ଶ୍ରୀକାଳୀକୀତନ୍

ଭବଜ୍ଞଲଧି-ନିଗନ୍ଧ-ରୂପ-ଜନଗଣ-ବିମୋଚନ-କର୍ମ-
କାରଣ ଭୁବନପାଲିକା କାଲିକାର
ଗୋଟ୍ଟାଦିଲୀଲା ବର୍ଣନ ।

ବନ୍ଦେ ଶ୍ରୀଶ୍ଵରଦେଵ କି ଚରଣ ।
ଅଙ୍କପୁଟ ଥୋଲେ ଧ୍ୱନି ଲେବ ହରଣ ॥
ଆନାଞ୍ଜନ ଦେହି ଅଙ୍କ କି ନୟନ ।
ବନ୍ଧୁ ନାମ ଶୁନାସତ କାରଣ ॥
କେବଳ କରୁଣାମୟ ଶୁଦ୍ଧ ଭବସିଦ୍ଧତାରଣ ॥
ତପମୈ-ତନୟ-ଭୟ-ବାରଣ-କାରଣ ॥
ଶୁଚ୍ଯୁକୁ ଚରଣଦୟ ହୃଦେ କରି ଧାରଣ ।
ଓସାଦ କହିଛେ ହୟ ମରଣେର ମରଣ ।

କାଳୀକିର୍ତ୍ତନାରଙ୍ଗ

ମାୟେର ବାଲ୍ୟଲୀଲା

ଗୌରଚଞ୍ଜୀ ।

ଗିରିବର ଆର ଆମି ପାରିନେ ହେ

ଅବୋଧ ଦିତେ ଉମାରେ ।

ଉମା କେଂଦ୍ର କରେ ଅଭିମାନ, ନାହିଁ କରେ ସ୍ତନପାନ,
ନାହିଁ ଥାୟ କ୍ଷୀର ନନି ସରେ ॥

ଅତି ଅବଶେଷ ନିଶି. ଗଗନେ ଉଦୟ ଶକ୍ତି,
ବଲେ ଉମା ଧରେ ଦେ ଉହାରେ ।

ଆମି ପାରିନେ ହେ, ଅବୋଧ ଦିତେ ଉମାରେ ॥
କାନ୍ଦିଯେ ଫୁଲାଲେ ଆଁଧି, ମଲିନ ଓ ମୃଦୁ ଦେଖି.
ମାରେ ଇହା ସହିତେ କି ପାରେ ।

ଆର ଆସ ମୀ ମୀ ବଲି ଧରିଯେ କର-ଅଞ୍ଚଲି,
ସେତେ ଚାର ନୀ ଜାନି କୋଥାରେ ॥

ଆମି କହିଲାମ ତାୟ, ଠାର କିମେ ଧରୀ ଯାଇ.
ଭୂଷଣ ଫେଲିଯେ ମୋତେ ମାରେ ।

ଉଠେ ବୋମେ ଗିରିବର, କରି ବହ ସମ୍ମଦର,
ଗୌରୀରେ ଲଇସା କୋଳେ କରେ ॥

କାଳୀକୀର୍ତ୍ତନ ।

୩

ମାନମେ କହିଛେ ହାମି, ଧର ମା ଏହି ଲାଗୁ ଶଶୀ,
ମୁକୁର ଲହିଆ ଦିଲ କରେ ।
ମୁକୁରେ ହେରିଆ ମୁଖ, ଉପଜିଲ ମହାମୁଖ,
ବିନିନ୍ଦିତ କୋଟି ଶଶପରେ ॥
ଶ୍ରୀରାମଅମାଦ କର, କତ ପୁଣ୍ୟପୁଞ୍ଚଚଷ,
ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କରି ଦୀର୍ଘ ସରେ ।
କଥିତେ କଥିତେ କଥା, ସୁନିଦିତା ଜଗନ୍ମାତା,
ଶୋଯାଇଲ ପାଲକ ଉପରେ ॥

ପ୍ରତାତ ମନ୍ଦ ଜାନି, ହିମଗିରି ରାଜୀରାଣୀ,
ଟୁମାର ମନ୍ଦରେ ଉପନୀତ ।
ସମ୍ବଲ ଆରତି କରି, ଚେତନା ଜନ୍ମାୟ ରାଣୀ,
ପ୍ରେମଭରେ ଅଙ୍ଗ ପୁଣକିଳି ॥
ବାରେ ବାରେ ଡାକେ ରାଣୀ,
.ଜନନୀ ରାଜୁହି ଜାଗୁହି ଜାଗୁତି,
ଆଗତ ଭାନୁ ରଜୁନୀ ଚଲି ବାପ ।
ପୁଣକିଳି କୋକବନ୍ଦ ଶୋକ ନିଭାୟ ॥
ଉଠ ଉଠ ପ୍ରାଣ ଗୌରି, ଏହି ନିକଟେ ଦୀଢ଼ାଯେ ଗିବି,
ଉଠିଗୋ ଏବୁଚିତମଧୁରା ତ୍ୟ ନହି ନହି ନହି ।
ଶୃତମାଗଦବନ୍ଦୀ କୃତାଞ୍ଜଲି କଥୟାତି,
ନିଦ୍ରା ଜହିହି ଜହାନ୍ଦ ଜହିତି ॥
ଗାତ୍ର ଉଥାନେ କୁକୁ କରିଲାମରି ।
ମକଳପଦୂଟିଙ୍କ ମରି ଦେହି ଦେହି ଦେହି ॥

କାଳୀକୀର୍ତ୍ତନ ।

ଭଜନ ।

ଚଲ ଗୋ ମନ୍ଦାକିନୀଜଲେ,   ଶିବପୂଜୀ ବିରୁଦ୍ଧଲେ,
ମାହି ଶୁଣ ଓଲୋ ମାଇକି ଭାସ ।
ତଥନ ଗୌରୀର କନକମୁଖେ ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହାନ ॥
ମୀ ଡାକିଛେ ରେ ।
କୋକିଳକଣକତ,   ଶୀତଳ ମାନତ,
ହତକୁଚି ମଞ୍ଚତି ଭାତି ଶିଥୀ ।
ନାୟକ ମଲିନ,   ଦିଲୋକନେ କୁମୁଦିନି,
କଞ୍ଚି ତବିଗ୍ରହୀ ମଲିନମୁଘୀ ॥
କଳୟତି ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ ଦୀନ,   ଦୀନଦାମଯି ଛୁଟେ,
ତାତି ତ୍ରାହି ତ୍ରାହି ।
ତୌମଭବାଣସମ୍ମୂହ ତାରଯ,   କୃପାବଣୋକନେ
ମାଞ୍ଚାହି ମାଞ୍ଚାହି ମାଞ୍ଚାହି ॥

ମାୟେର ବାଲ୍ୟରୂପ ଦର୍ଶନେ ଗିରିରାଜ ଓ
ଗିରିରାଣୀ ବିମୋହିତ ହଇତେଛେ ।
ତଥନ ରତ୍ନସିଂହାସନେ ଗୌରୀ, ନିକଟେ ମେନକୀ ଗିର୍ି,
ଅନିମିଷେ ଶ୍ରୀଅଞ୍ଜନେହାରେ ।
ରାଣୀ ସଲେ ପୁଣ୍ୟତନ୍ତ୍ରଫଳ ମେହି,   ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରକାଶ ଏହି,
ଦୋହେ ଭାସେ ଆନନ୍ଦମାଗରେ ॥
ପ୍ରଭାତେ ଶ୍ରୀଅଞ୍ଜନେହାରଇ ରାଣୀ ।
ଦଲିତ କହୁ ପୁଣ୍ୟକେ ତହୁ,   ସୁଲଲିତ ଲୋଚନ ମହି;
ହରଳ ମୁଖେ ବାଣୀ ॥

କାଳୀକୌର୍ତ୍ତନ ।

ଦେବଲ ଅବଲ, ସବଳଁ ରମଣୀ ମୁଖମଶ୍ଵଳ,

ଜୟ ଜୟ କିଯେ ପ୍ରତିବିଷ୍ଠ ଅଳ୍ପମାନି ।

କାଞ୍ଚନ ତଙ୍କରେ ଚଞ୍ଚ କି ମାଳ, ବିଲଷିତ ଝଲମଳ,

କେଣ ବିଧି ଦେଇଲ ଆନି ॥

ହିମକର ସମା, ରମା ମୁକୁତାବଲି

କରତଳ କଶଲୟ, କମଳ ପାଣି ।

ରାଜିତ ତହିଁ କନକମଣିଭୂଷଣ,

ଦିନକରମାୟ ଚରଣ୍ଟଳ ଥାନି ॥

ଶ୍ଵର କମଳର ଶୁକ ନାରଦ ମୁନିଦର ଯେ ମାଟି

, ଧ୍ୟାନ ଅଗୋଚର ଜୀବି ।

ଦାନ ପ୍ରେସାଦେ ବଲେ, ମେହି ବ୍ରହ୍ମମନ୍ଦୀ,

ଜଗଜିନ ମନ ବକ୍ତଚକର ଉତ୍ତି ଭାଗ ॥

ମାଯେର ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନ ଓ ଶିବପୂଜା ।

ପୂର୍ବେ ବାହୀ ପୃଥିକେ ତୁ, ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନ ହେତୁ,

ଉପନିଷତ୍ କୁମ୍ଭମକାନନ୍ଦୀ ଗୋ—

ନିର୍ଧିଳ ଅକ୍ଷାଣ୍ମ ମାତା ।

ନୀନା ଫୁଲ ତୁଳି, ଚିତ୍ରେ କୁତୁଳୀ,

ଗମନ କୁଞ୍ଜରଗମନେ ॥

କକନାମନୀ ସଙ୍ଗେ ସହଚରୀ, ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ ଗୋରୀ,

ଦ୍ଵାନ ମନ୍ଦାକିନୀର ଜଳେ ।

ହରିବ ତୋନାର ଯେ କପାଳେ ଟାଦେର ଆଶୋ,

ମେ କପାଳେ ବିଭୂତି କି ମାଙ୍ଗେ ଭାଗ ।

କାଳୀକୌର୍ତ୍ତନ ।

ଅହେ କୌଶେଷ ସମନ ମାଜେ,
ଦେଖ, ଆମାର ବୁକେ ବେଳ ଶେଣ ବାଜେ,
ଅନ୍ତରେ ପୂଜେନ ଶକ୍ତର କରିବୈବିଦୁଲେ ॥

କରନ୍ତାଗରୀର ଗାଲନ୍ଦୟ ସନ ।

ଶାଳବାଦ୍ୟ ସନ, ଶଜ୍ଜଲଲୋଚନ,
ଆମ ଦେବନ ବିଦି ।
ଅର୍ଦ୍ଧଚଞ୍ଜାକୃତି ଅଗୋଦ ଶକ୍ତ, ବେଦବିଦାପତ,
କୃପାମୟ ଉତ୍ୱାନିଦି ॥

କରୁଣାକର ଦେବଦେବ ଶକ୍ତ ।
ଓ ଲେହୁ କରନ୍ତାଗଟ୍ଟାଫ କର ଦେବନେବ ଶକ୍ତ ॥
ମେହି ବ୍ରଙ୍ଗମହୀର ଏତ ହେଣ ।
ଶ୍ରମ ବିନୀ କେ କରେ କଟାଫଳେଣ ॥

ଧୋଯେର ତ୍ରତ ଅନଶନେ ଯେନକାର ଜ୍ଞେହ ପ୍ରକାଶ
ବ୍ରତ ଅନଶନ, ସ୍ଵତ୍ତିକ ଆମନ,
ମାନସେ ଶକ୍ତର ଧ୍ୟାନ ।
ଦିନକରକରେ, ଶ୍ରମବାରି ଝରେ,
ଅଲିନ ମେ ଟାଦବଯାନ ॥

କବି ରାମ ପ୍ରସାଦେର ବାଣୀ, କାଳେ ଯେନକୀ
ଫିକ କର କି କର ମୀ ଏଟା ।

କାଳୀକୀର୍ତ୍ତନ ।

ଏ ନବ ସୟମେ, କୁମାରୀ ଏଦେଶେ,

ଏମନ କଠୋର କରେ କେଟା ।

ଗୋରୀର ଆମାର ନନୀର ପୃତଳୀ ତମ୍, ଉପରେ ପ୍ରଚୁଣ ଭାହୁ,

କିରଣେ ଉନ୍ନଯ ନବନୀତ ।

ମରି ମରି ଶ୍ଵରମାରୀ, ନବୀନ କିଶୋବୀ ଗୋଟୀ,

ବାଢା ତକନ କର ଗୋ ମା ଏମନ ଅନୀତ ॥

ଶ୍ରଗ୍ୟ ସଦି ମନେ ଲୟ, ପିତ୍ରା ତବ ହିମାଲୟ,

ହିମାଲୟ ଆଲୟ ସବୀର ।

କିଷ୍ଟ ବାହୁ ହୁଦେ ଦୈଶ, ତାର ଲାଗି ଏତ କ୍ରେଷ,

ବରତନେ ଯତନ କରେ କାର ॥

କଞ୍ଚକେ କୁଦ୍ରିକମାଳା, କାର ଲାଗି ମା ହୋଇଛ ଟିକରବୀ ବାଲା,

ତୁମି ଯାରେ ଚିନ୍ତ ବାତଦିବା, ମେଟ ନିର୍ଭାଗେର ଶୁଣ କିବୀ,

ତାର ଚିନ୍ତାଯ ପାପପୁଣୀ, ମେ କେବଳ ମହୀ ଶୂନ୍ତ,

ଥାରେ ପୁରୁ ବିବନଳେ, ଶୁନେଛି ଗୋ ମା ମେ ତୋମାର ପଦତଳେ ।

ଏକାମନେ ଅନାହ୍ୟାର, ଆରାଧନା କର କାର,

ଏ କଠୋର ତୁପ୍ତ କିବା ଫଳ ।

ମରମେ ପରମ ବ୍ୟଥା, ମା ରାଧ ମାଯେର କପୀ,

ଭାଡ଼ ଏ କଠୋର ଗୁହେ ଚଲ ॥

ତନ୍ତ୍ର ମୈନାକ ଛିଲ, ମିକ୍କଙ୍ଗେ ମେ ଡୁଧିଲ;

ମେଟ ଶୋକ ଥଥନ ଉଠେ ମନେ ।

ଆଖ ଆମାର ଯେବନ ତୀ ଆଖ ଜାନେ ॥

ମେ ଶୋକ ଭୁଲେଛି ବାଢା ତୋର ମୁଖ ଚେବେ ।

ରାବପ୍ରସାଦ ବଲେ, ତିତେ ରାଣୀ ଆଁଖିବ କଲେ,

ଏକି କର ମାଯେର ମାଥା ହେଉେ ॥

କାଳীକୀର্ত୍ତନ ।

ଯେନକା ଗୌରୀକେ ଗୃହେ ଆସିତେ
କହିତେଛେନ ।

ଦୟାମୟି ଆଇନ ଆଇନ ସବେ ।
ତୋମାର ଓ ଟାବ ସବାନ, ନିରଖିସେ ପ୍ରାଣ
କେମନ କେମନ କେମନ କରେ ॥
ଡ଼ଟ ଅଁବିର ପୁତଳି ଗୋ ଆମାର ବାଚା,
ଆମାର ହଦ୍ୟେର ମେ ଶୋଣ ।
ପ୍ରେମଲଙ୍ଘ ମିଶ୍ର, ଡାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଟିଲ୍,
ମନ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ଆଲାନ ॥
ଏ ମନ ତୋମାତେ ରଥେଚେ ବାନ୍ଧା,
ତ୍ରିକୁଳନମାରୀ ପରା ଗୋ ଧନ୍ତା ।
କି ପୁଣ୍ୟ କରେଛି, ଉଦରେ ଧରେଛି,
ତ୍ରିଷ୍ଣମଦାରିନୀ କନ୍ତୀ ॥
ସଦି କଞ୍ଚୀ ଭାବେ ଦୟା ଗୋ, ତବେ ବାଚା,
ଏଟ କଥୀ ରାଥ ମାର ।
ଗିରିବାନ୍ଧାର କୁମାରୀ, ତୈରବୀର ବେଶ ଢାଡ୍,
ବ୍ରଙ୍ଗଚାରିନୀର ଆଚାର ॥
କବି ବାମ ପ୍ରସାଦ ଦାମେ ଗୋ, ଭାବେ ଜନନୀ,
ମୀ କତ କାଠଗୋ କାଚ ।
ତବି ପିତା ମହେଶମାତା, ପିତାର ପ୍ରମବହୁଲୀ ମାତା,
ମହେଶ ସବେ ଆଛ ।

କାଳীକୀର্ত୍ତନ ।

ଭଗବତୀର ଘୃତେ ଗମନ ।

କୋନ୍ ଅନ ବୁଝେ ମାଆ ବିଶମୋହିନୀର ।

ଜଗନ୍ନଥୀ ମୁଣ୍ଡିର ଚଲିଲେନ କର ଦରି ଜନନୀର ।

ନିରଥି ଜନନୀମୁଖ ହୃଦୟ ହୃଦ ହାମେ ।

ଧରନୀଧରେନ୍ଦ୍ର ରାଣୀ ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ ଭାମେ ॥

ତୁରିଯା ଚିତତୁରପା ବେଦେର ଅଛିତା ।

ମୀ ବିଦ୍ୟା ଅବିଦ୍ୟା ରାଣୀ ଭାବେ ମେ ଦୁଃଖିତା ॥

ଅମ୍ବମେ ବୈଠିଲି ରାଣୀ ଏକମଧ୍ୟୀ କୋଲେ ।

ଆନନ୍ଦେ ଆନନ୍ଦମଧ୍ୟୀ ଧୂମି ଧାମି ଦୋଲେ ॥

— — —

ନିରଥି ନିରଥି ବଦନ ଇନ୍ଦ୍ର ।

ପୁଳକେ ଉଥିଲେ ପ୍ରେମଗିର୍ଭୁ ॥

ଛଳ ଛଳ ଛଳ ନଥନ ।

ଶୋଳଚଞ୍ଚଲନେ ଚୁଷନ ।

ମଧୁର ମଧୁର ବିନୟ ବାଣୀ ।

ଗନ୍ଧ ଗନ୍ଧ ଗନ୍ଧ କହାନ ରାଣୀ ॥

କୋଟି ଜନମ ପୁଣ୍ୟଜନ୍ୟ ।

କୋଲେ କମଳଲୋଚନୀ ॥

ମର ଦର ଦର କରତ ଲୋର, ଚର ଚର ଚର ତମୁ ବିଭୋର,

କବହଁ କବହଁ କରତ କୋର, ପେରେ ଖୋର ମୋଳନା ।

ରାଣୀ ବଦନ ହେରି ହେରି, ହନ୍ତି ବଦନ ବେରି ବେରି,

ଚୋରି ଚୋରି ପୋରି ଥୋରି ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ବୋଲନା ।

କାଳীକୀର୍ତ୍ତନ ।

ବୁଦ୍ଧର ବୁଦ୍ଧର ମୁଦ୍ରର ନାମ, କିଛିଣୀ ରବ ଉତ୍ସ ବାଜ,
ପଦତଳ ଷ୍ଟଲକମଳନିଲି, ନଥ ହିମକରଗଞ୍ଜନୀ ।
କଣିତ ଲଲିତ ମୁକୁତାହାର, ମେରା ବିକଚହିମକରାକାର
ବିବୁଦ୍ଧ ତୁଟିନୀ ବିଷଦନୀର, ଛଲେ ତତ୍ତ୍ଵରଙ୍ଗନୀ ॥
କଷିତ କନକ ବିମଳ କାଂସି, ମନହି ତାପ କରତ ଶାଂସି
ତତ୍ତ୍ଵରପିତ ନଯନମୁଦ୍ର, କଅଦନିକରଭଙ୍ଗନୀ ।
କୌଣ ଦୀନ ପ୍ରମାଦ ଦାସ, ସତତ କାତର କରନାଭୀମ,
ବାରମ୍ବ ରବିତନୟଶକ୍ତା, ମଦନମଧ୍ୟ-ଅପନୀ ॥

ରାଣୀ ବଲେ ଓପୋ ଜୟା, ଭାଗ କଥା ମନେ ଗୋ ହଇଲ ।
ଜୟା ବଲେ ଶୁଣ୍ୟବତ୍ତି, କି କଥା ତୋମାର ମନେ ଗୋ ହଇଲ ॥
ରାଣୀ ବଲେ, ଆମି କବୋ କରେ ଡେବେଛିଲାମ ।
ଆରବାର ଆମି ଭୁଲେ ଗେଲାମ ॥

ଏଥର ଉତ୍ତାର ଅଙ୍ଗ ଚେଯେ ମନେ ଗୋ ହଇଲ ॥

ରାଣୀ ବଲେ, ନିଜ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତିବିଷ୍ଟ ହେରି ଉତ୍ତାର ଗାୟ ।
ପୁନ୍ହ ହେରି ଉତ୍ତାର ଅଙ୍ଗ ଆପନ ଅଙ୍ଗେ ଶୋଭା ପାଥ ।

ଏକଥା ବୁଝାବ ଆମି କାରେ ।

ତୋମରା ଏମନ କୋଥାଓ ଖଲେଇ ଗୋ ।

ଆପନ ଅଙ୍ଗେ ସଥନ ପଡ଼େ ଗୋ ଆଁଥି ।

ଉତ୍ତାର ଅଙ୍ଗ ଆପନ ଅଙ୍ଗେ ଗୋ ଦେଖି ।

କି ଶୁଣେ ଏ ଶୁଣ ଜନ୍ମିଲ ଅଙ୍ଗେ ।

ଏଗୋ ପାବାଣ ପ୍ରକୃତି ଆମାର ନାହି କୋନ ଶୁଣ ଗୋ ॥

କାଙ୍କନ ଦର୍ପଣ ଉତ୍ତାର ଅଙ୍ଗ ବଟେ ।

ଏତିବିଷ୍ଟ ଦେଖା ଯାଏ ଦୀଢ଼ାଳେ ନିକଟେ ।

ମକଳେର ପ୍ରତିବିଷ୍ଟ ଦର୍ପଣେଷ୍ଠ ଲୟ ।
 ମର୍ତ୍ତନେର ଯେ ଶୁଣ ଗୋ ତା ଜନେ କେମନେ ରୟ ॥
 କୁଟିକେ ଗ୍ରହଣ କରେ ଜ୍ଵାପୁଷ୍ପଖାତୀ ।
 କୁଟିକେର ଶୁଭତା କେମନେ ଲୁବେ ଜ୍ବା ॥
 ହାସିଯା ବିଜୟା ବଲେ ଭାଗ୍ୟବତ୍ତି ଶୁଣ ।
 ଓ ତୋମାର ଆହୁର ଶୁଣ ନୟ ଶ୍ରୀଅଶ୍ରେର ଶୁଣ ॥
 ତବ ଅଶ୍ରେର ଆଭା ଧଥନ ଶ୍ରୀଅଶ୍ରେ ପଶିଲ ।
 ଶ୍ରୀଅଶ୍ରେର ଯେହି ଶୁଣ ସେହି ଶୁଣେ ମିଶାଳ ।
 ତୁମି ଉମା ଛାଡ଼ା ହୋଇଁ ଏକବାର ଦେଖଦେଖି ଅନ୍ଧ ।
 ଶୁଣୋ ରାଣି ଅମନ ଆର କି ଦେଖା ସୀଯ ତାଁର ପ୍ରମନ୍ଦ ॥

ଭଜନ ।

କଥ ନୟ କ୍ଷତ୍ରରେ ଗୋ ରୋଯେ ।
 ଶାପନ ଅନ୍ଧ ଦେଖ ଗୋ ଚେୟେ ॥
 ଆଶନ ଉମା ଆମାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଧାକର ।
 ଆମା ସବାକାର ତରୁ ନିଆଲ ସରୋବର ॥
 ଏକ ଚଞ୍ଚ ଆଭା ଶତ ସରୋବରେ ଲଥି ।
 ତୋମା କରେ ନୟ, ସକଳ ଅପନିଯ, ।
 ବିରାଜେ ଯେ ସଥନ ନିରଥି ॥
 ଏକ ମୁଖେ କତ କବ ଉମାର କୁପଣ୍ଡ ।
 ଉମାର କପେ ନାନା କପ ପ୍ରମବେ ସଂହାରେ ପୁନ ।
 ଦାମ ପ୍ରମାଦେ ସିଲେ ଏହି ସାର କଥା ବଟେ ।
 ପୁଣ୍ପେ ବେମନ ଗର୍ଜ ତେମନି ମା ବିରାଜେ ସର୍ବ ଧଟେ ।

ରାଗୀ ବଲେ ଶୁଣୋ ଜନ୍ମା । କୁମ୍ଭପନେ ଆଖି ଆମାର କାନ୍ଦେ
ଗତ ଘୋରଭାବ ନିଶ୍ଚ, ରାହୁ ଯେବେ ଭୂମେ ଥାମ,
ଗିରିଟେ ଦେଇଛେ ମୁଖଟାଦେ ॥

ଅନେହି ପୁରାଦେ ବହୁ, . . ମୁଖଥାନୀ ବଟେ ରାହୁ,
ଶରୀରେ ମଂଞ୍ଜା ଡାର କେହୁ ।

ଏ ରାହର ଉଠି ମାଥେ, ମାକଳ ତିଶୂଳ ହାତେ,
ବୁଝତେ ନାରିଳାମ ହଥାର ହେତୁ ॥

ଭଜନ ।

ରାହୁ ଶ୍ରାମ କରେ ଯେ ଶରୀରେ, ମେହି ଶରୀର ଶିବେ
କୋଥା ଗେଲେ ଗାନ୍ଧବର, ଶିବସ୍ଵର୍ଗରିନ କର,
ଗମ୍ଭୀର ବିଦ୍ୟନ ଆନି ।

ମର୍ମୋବାଦର ଜଳେ ଆନ କରାଓ,
ଅଯା ବଲେ ମର୍ମୀଦ୍ଵାର ନାଶ କାହି ଜାନି ॥

ଆମା ପ୍ରମାଦ ଦାଦେ, ଏ କଥା ଶୁଣିଯେ ହାଦେ,
ଅନ୍ୟ ସତ୍ତାରନେ କବା କାମ ।

ଯଦି ଦୁର୍ଗା ବୁଝେ ଥାକ, ଆମାର ବଚନ ରାଖ,
ଜପ କରାଓ ମାତ୍ରେର ଦୁର୍ଗାନାମ ॥

ଭଜନ ।

ଶିବସ୍ଵର୍ଗରିନ କବା କାମ ।
ମେହି ଶିବ ଜପେନ ଦୁର୍ଗାନାମ ॥

କାଳୀକୌର୍ତ୍ତନ ।

ଶ୍ରୀତର୍ଗୀନାମଶ୍ରୁଣଗାନେ ।

ଶିବ ନା ମହିଲ ବିଷପାନେ ॥

ମାର ନାମେଲ ଫଳେ ଚରଣବଳେ ।

ଶିବେ ଶ୍ରୀନ୍ୟାଙ୍ଗ୍ରେ ବଳେ ॥

ତର୍ଗୀନାମ ସଂମବନ୍ଧରେ ତରି ।

କାଞ୍ଚାବୀ ତୀଯ ତିପୁବୀରି ॥

ସେ ଦୁର୍ଗୀ ନାମେ ବିଷ ହବେ ।

ମେଟ ଦୁର୍ଗୀ କୁନ୍ୟାକୁପେ ତୋମାର ସରେ ॥

ଆଖି ସାବ କଥା ତୋମାବେ କଇ ।

ଓଡ଼ିତୋ ତୋମାର କନ୍ୟା ନୟ ଈ ଏକମନୀ ॥

ହିମଗିରି ଶୁଦ୍ଧବୀ, ଅନ କରାଇଯୀ ଗୌଦୀ,

ପୁନ ବସାଇଲ ନିଂଶାମନେ ॥

ତଥନ ଗନ ଗନ ଭ୍ରାବ ହବେ, ଝର ଝର ଆଁଥି ଝରେ
ସାଜାଇଲ ଘେମୁନ ଡର୍ଛେ ହନେ ॥

ଶୁଚାକୁ ବକୁଳ ମାଲେ, କବରୀ ବାନ୍ଧିଲ ଭାଲେ,
ହବି ଚନ୍ଦନେର ବିନ୍ଦୁ ଦିଲ ।

ଉପରେ ମିଳୁ ବିନ୍ଦୁ, ରବିକବେ ସେନ ଇଚ୍ଛୁ,
ହେରି ହେରି ନିମିଷ ତେଜିଲ ॥

ଦେଖିପରି ଶୁକୃତୀ ହାର, କୋନ ମହଚରୀ ଆର,
ଗେପେ ଦିଲ ଉତ୍ତର କପାଲେ ।

ଅନୁମାନେ ବୁଝି ହେନ, ଚାଦ ବେଡ଼ା ତାରୀ ଯେନ,
ଓଦୟ କୋରେଛେ ଯେବେର କୋଲେ ॥

ତାରୀର କପାଳେ ତାରୀ, ତାରୀପତି ସେନ ତାରୀ ସେରୀ,
ତାରୀର ତାରୀ ମାଜେ ଭାଲୋ ।

ବଦନ ଶୁଧାଂଶୁ ହେନ, ତାହେ ତାରୀ ମୁକ୍ତା ସନ,
କେଶକୁପ ସନ କରେ ଆଲୋ ॥

ଶାସିଯା ବିଜଯା ବଲେ, ମେଘ ନୟ କେଶ ଛଲେ.
ରାହୁର ଗମନ ହେନ ବାନ୍ଦିଏ

ମୁଖ ବିଶ୍ଵାରିଯା ଧାୟ, ଦୁଷ୍ଟଶ୍ରେଣୀ ଦେଥା ଯାଉ,
ମୁକ୍ତା ନୟ ଗୋପ କରେ ଶଶୀ ॥

ଜୟା ବଲେ ବଟେ ଏଟ ପୁଣ୍ୟକାଳ, ଇଥେ ଦାନ କରା ଭାଲ,
ଚିତ୍ତ ବିନ୍ଦ ଦାନ ଉମାର ପାଦ ।

କୃମାନାଥ ଉପଦେଶ, ପ୍ରମାଦ ଭକ୍ତର ଶେଷ,
ପ୍ରାଣଦାନ ଦିଯା ଲୈତେ ଚାହିଁ ॥

ଜୟା ବଲେ ଏ ବଦନେ ଦିଲେ ଚାନେର ତୁଳନା ।

ଛି ଛି ଓ କଥା ତୁଲନା ॥

ଛି ଛି ନାର ପାଯେ ଚାନ ଉଦୟ ହୟ ।

ତାର ମୁଖେ କି ତୁଲନା ମୟ ॥

ଶ୍ରୀମୁଖମଣ୍ଡଳ ହେରି ବିଦ୍ଵନ୍ତ ବିଧି ।

ନିର୍ଜନେ ବନ୍ଦିଯା ନିର୍ମିଳ କଳାନିଧି ॥

ଶ୍ରୀମୁଖତୁଳନା ସଦି ନା ପାଇଲ ଚାନେ ।

ମେଇ ଅଭିମାନେ ଚାନ ପାଯେ ପଢ଼େ କାନେ ॥

ଏକଥା ଶୁନିଯା ସଖୀ ବଲିଛେ ଜନେକ ।

ମବେମାତ୍ର ଏକ ଚାନ ଏ ଦେଖି ଅନେକ ॥

ତୁବନବିଦ୍ୟାତ ଟାନ ଶୁଦ୍ଧାର ଅଧିର ।
 ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୈଲେ ଦେବେ କରଯେ ଆହାର ॥
 ଏହି ଶେଷ ଓ ଟାନେର ଦେବପ୍ରିୟ ନାମ ।
 ବିଚାର କରିଲି ମନେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଶବାମ ॥
 ବାନନା ହିନ୍ଦା ଉତ୍ସମଙ୍ଗସକାରଣେ ।
 ଟାନ ପ୍ରତ୍ରୀ ବନ୍ଦଳୀ ରାଖିଲି ବଦନେ ॥
 ଶୁଭାତନ ପାଇ ଟାନ କୁମେ ଆଚାରିଲି ।
 ଦୂର ଥାଓ ହୋଇ ଶାନ୍ତି ତାଣେ ପଢ଼ିଲି ॥
 କତ ଭନେ କତ କହେ ମାର ଶୁନ କହି ।
 ଏକ ଟାନ୍ ଦଶ ଥାଓ ଚେଯେ ଦେଖ ଅହି ॥
 ଟାନ୍ ପଦ୍ମ ଦୂର ସ୍ଥିତି କରିଲ ବିଦାତା ।
 ଟାନ ଆର କମଣେ ହମେଳ ଶାନ୍ତିବତ୍ତା ॥
 ଶାମିଯା ବିଜଦୀ ବଲେ ଏକ ଶୁଣି କଥା ।
 କେନ ଟାନ କମଣେ ହଇଲ ଶାନ୍ତିବତ୍ତା ॥
 ଟାନ ବଲେ, ଟିହା ମରକି ଆମାର ଶୋଭା ବାର ମୁଖେ ରେ ସାର ।
 ଛିରେ କଗଳ ତୀଟ ହଇତେ ଚାର ॥
 ଏତ ବଲି ମହା ଅହକାରେ ଚାନ ଉଠିଲ ଆକାଶେ ।
 ଅଭିଭାନେ କମଳ ମଲିନମାରେ ଭାଗେ ॥
 ଉଚ୍ଚପଦ ପ୍ରେସେ ଟାନ ଜୟମା ନାହି କରେ ।
 ବିଶ୍ଵାରିଯା ନିଜ କର ପଦ୍ମଶୋଭା ହରେ ॥
 ବିଦ୍ୟାତା ଜାନିଲ ଟାନ ତେଜ କରେ ବଡ ।
 କରିବ ଅବଳ ଶକ୍ତ ରାହ ଆର କୁହ ॥
 ନିରଧି ଦୂଗଳ ଶକ୍ତ ଛାଡିଯା ଆକାଶ ।
 ଭୟ ପେଯେ ଅଭିନ ପଦେ କରିଲ ଅକାଶ ॥

ଅଭୟ ପଦ ଭଜନେର ଦେଖି ଗ୍ରହାବ ।
 ଶକ୍ରଭାବ ଦୂରେ ଗେଲ ଦୋହେ ମୈତ୍ରଭାବ ॥
 ହୁଇ ହୃଷି କରି ବିଦି ନା ପାଇଲ ସୁଥ ।
 କରିଲ ତୃତୀୟ ହୃଷି ଏହି ଉମାର ମୁଥ ॥
 ରାହ କୁହ ଗର୍ବାର୍ମିଲ ବନନ ପ୍ରକାଶ ।
 ଉତ୍ତରତଃ ପିତ ପଙ୍କ ନିତ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଁ ॥
 ବାହିବେର ଅନ୍ଧକାର ଗଗନ ଚାଦେ ହରେ ।
 ମନେର ଆଁଦାର ଆଯଦନେ ଆଶୋ କରେ ॥

ଭଗବତୀର ନୃତ୍ୟ ।

ରାଣୀ ବଗେ, ଆମି ସାଥେ ମାଜାଇଲାମ, ବେଶ ବାନ୍ଦାଇଲାମ,
 ଉମା ଏକବାର ନାଚ ଗୋ ।
 ଏବଂଧାର ନେଚେଦେ ଭବେ, ତେମନି କୋରେ ଆବାର ନାହିଁତେ ହବେ.
 ନୃପତୁ ଦିଯାଛି ପାଥ, ସୁମଧୁର ଧନି ତାର୍ଫ ଗୋ ॥
 ଶୁନେଛି ନିଗୃତ ବାଣୀ, ଚାରି ବେଦ ନୃପରେର ପ୍ରବନ୍ଧ,
 ଓଗୋ ଆମାର ଉମା ନାଚେ ଭାଲ ।
 ମା ନେତେ ମନ୍ତ୍ରଳ କର, ମାଯେର ଇହ ପରକାଳ ।
 ବାଜେ ଡମ୍ଫ ଉଗ୍ରମଳ୍ପ ମୁଦ୍ରନ ରନ୍ଧାନ ।
 ବିଜ୍ଯାର କରେ କରତାଳ ଶୋଭେ ଭାଲ ॥
 ଚୌଦିଗେ ବେଡ଼ିଲ ନବ ନବ ବଧୁଜାଳ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ବେଡ଼ା ଯେନ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣପଦ୍ମମାଳ ॥
 ଅମାଦ ବଗେ ଭାଗ୍ୟବତୀର ଅସର କପାଳ ।
 କଞ୍ଚା ମେଇ ଯାର ପଦ ହୁହେ ଧରେ କାଳ ।

କୁମାରୀ ଦଶମବର୍ଷୀ ଅର୍ପକାନ୍ତିଚଟୀ ।
 ଶଶହୀନ ଶଶାଙ୍କ ସୁପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଖସଟା ॥
 ଭୂବନେ ଭୂଷିତ କପ ଏଟା ମାତ୍ର ଛଲ ।
 ଭୂଜ୍ଞ ଭୂମଣେ କୁପ କଲେ ଟଳମଣ ॥
 କୁପ ଚୋଆସେ ଲାବଣ୍ୟ ଗୁଣେ ।
 ବାନ୍ଧୀ କିଭୂମଣ ଛଲେ ॥
 ଶ୍ରୀଭାତେ ନୃତ୍ୟ ଗାନ ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ।
 ଉତ୍ସାକାଳେ ଉତ୍ତିଷ୍ଠ ଉତ୍ସାହିତ ଶୈଥିଶୁତା ॥
 ଶ୍ରୀରାଜକିଶୋରେ ମାତ୍ରା ତୁଟୀ ଶୁତଜ୍ଞାନେ ।
 ଅର୍ମିନ୍ଦ ପ୍ରାକାଶ ଗାନ ପୁରାଣ ପ୍ରମାଣେ ॥
 ଅର୍ମିସିକ ଅଭିଜ୍ଞାତ ଅଧିମ ଲୋକେ ହାମେ ।
 କନ୍ଦମଯୀର ଦାସ ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ ଭାସେ ॥
 ଶ୍ରୀରାଜକିଶୋରାଦେଶେ ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ ।
 ପତେ ଗାନ ମହା ଅଫ୍ରେର ଉତ୍ସବ ଅଞ୍ଜନ ॥

ଜୟା ସନେ, ଆମି ସାଧେ ସାଜାଇଲାମ, ବେଶ ବାନୀଇଲାମ,
 ଜଗନ୍ଧ୍ୱା ଚଲ ପୁଷ୍ପକାନନେ ।
 ଚଲ ଚଲ ପୁଷ୍ପନେ, ଜୟା ଦାସୀ ଶାଧେ ମନେ ॥
 ଜଗନ୍ଧ୍ୱେ ବିଳନ୍ଦେ ଓ ଚଲିତ ଚିତ୍ତପୁଦ ଚନନୀ ।
 ଶ୍ରୀହିତ୍ତରଣତଳାକୁଣପରାଭବ,
 ନଥକୁଚି ହିମକରମଞ୍ଜନଦଳନୀ ।
 ନୀଳାଙ୍ଗଳ ନିଂଚୋଳ ବିଳୋଳ ପବନେ ସନ,
 ଶୁମ୍ଭୁର ନୂପୁର କିଙ୍କିନୀ କଳନୀ ।

ସକଳ ସମୟେ ଭଗ ହୃଦୟସରୋକରି,
ବିହରପି ହରଶିରପି ଶପି ଲଳନା ॥
କଞ୍ଚକତକୁତଳେ, ଶ୍ରୀରାଜକିଶୋର ଭାବେ,
ବାଙ୍ଗୀ କଳ ଫଳନା ॥
ଭାଗାହାନ ଶ୍ରୀକବିଦ୍ଵଜନ କାତର,
ଦାନ ଦୟାଦୟା ଯନ୍ତ୍ରତ ଛଳ ହୁଳନା ॥

ଭଗବତୀର ଉଦ୍ୟାନେ ଅଗଣ ଓ ମହାଦେବେର
ବିଚେଦଜ୍ଞ ଥେବ ଉତ୍ତି ।

କରୀ ବିଜୟା ମଞ୍ଜେ ନଗେନ୍ଦ୍ରଜାତୀ ।
ଶୁଷ୍କ କାନନେ ଖ୍ରାଢ଼ିତି ବିଶ୍ଵମାତା ॥
ଯ ନ୍ତ୍ର କୋକିଲ କୂଜିତ ପଞ୍ଚଦ୍ଵରେ ।
ଶ୍ରୀଗୁଣ ଗଞ୍ଜିତ ମନ୍ଦ ଭନ୍ଦରେ ॥
ତରୁପତ୍ରବଶୋଭିତ କୁଳ କୁଳେ ।
ମାତା ବୈଠିଲ ଚାରି କଦମ୍ବମୁଲେ ॥
ମୁଖମଣ୍ଡଳମେ ଶ୍ରମଦାରୀ କବେ ।
ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଝୁଦାଙ୍କ ପୀଯୁଷ କ୍ଷରେ ॥
ଚାରି ଦୌରାତ ମଞ୍ଜ ଝୁଦୀର ମନୀର ।
ପ୍ରଭୁ ବିଚେଦ ଥେବ ଝୁଦାକ୍ଷ ଗଭୀର ॥
ପୁଲକେ ତହୁ ପୂରିତ ପ୍ରେମଭରେ ।
ଶିବଶକ୍ତି ଶକ୍ତରଗାନ କରେ ॥
କରୁଣାମୟ ହେ ଶିବ ଶକ୍ତର ହେ ।
ଶିବ ଶକ୍ତ ସ୍ଵର୍ଗତୁ ଦିଗଦର ହେ ॥

କାଳୀକୀର୍ତ୍ତନ ।

ଭବ ଦ୍ଵିଶ ମହେଶ ଶଶୀକଥର ।
ତ୍ରିପୁରାସ୍ତ୍ରଗର୍ଭବିନାଶକର ॥
ଜୟ ବେଦବିଦୀଷ୍ୱର ଭୃତ୍ୟପତେ ।
ଜୟ ବିଶ୍ୱବିନାଶକ ବିଶ୍ୱଗତେ ॥
ତ୍ରିଶ୍ଵରାଜ୍ଞିକ ନିଶ୍ଚର୍ଣ୍ଣ କିଳାତକ ।
ପରମଶ୍ଵରୀ ପରାଂପର ବିଶ୍ୱଶ୍ଵର ॥
କମଳୀୟ କଲେବର ପଞ୍ଚମୁଖେ ।
ମମ ଚାର ନାମାବଳି ଗାନ ଝୁଥେ ॥
ଶୁରତୈଶବଲନୀଜଳେ ପୃତ ଉଟା ।
ଭଟ୍ଟଲଦ୍ଵିତ ଚାକ ସୁଧାଂଶୁଭଟା ॥
ଭଟା ଏକାକଟାହ ତବ ତେଦ କରେ ।
କରେ ଶୃଙ୍ଗବିଦ୍ୟାଣ ଶରୀ ଶିଥରେ ॥
ପ୍ରମୀଦ ପ୍ରମୀଦ ପ୍ରମୀଦ ପ୍ରମୀଦ ହେ ।
ଲୋକନାଥ ହେ ନାଥ ପ୍ରାତ୍ ତେ ॥
ଭରଭାବିନୀ ଭାବିତ ଭୌମଭାବେ ।
ଭବଭଞ୍ଜନ ଭାବ ପ୍ରସାଦ ଭାବେ ॥

ପୁଷ୍ପକାନନେ ଶିବପାର୍ବତୀର ମିଳନ ଓ
କଥୋପକଥନ ।

ପ୍ରେସନୀର ଖେଳଗାନେ, ସଦାଶିଖବେ ଉଚାଟନ କରେ ପ୍ରାଣେ,
ଲୋଲଚିତ୍ର ଉଠେ ଚମକିଯା ।
ଧ୍ୟାନ କରେ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱରି, ଗମନ ଶିଥରିପୁଣୀ,
ନନ୍ଦୀ ଆନ ବୃଷତେ ସାଜାଇଯା ॥

କାଳୀକୌର୍ତ୍ତନ ।

କମ୍ବକୁଣ୍ଡମ ଅନ. ପୁଲକେ ପୂର୍ଣ୍ଣିତ ତମ୍ଭ,
ଝିଶାନ ବିଷାଣ ପୁରେ ନାଚେ ।

ଉଭୟତଃ ମନ୍ତ୍ର ଗୃଢ. ବୁଷାକୁଟ ଚଞ୍ଚଚୁଡ,
ବୈରବ ବେତାଳ ଚଲେ ଯାଛେ ॥

ଧ୍ୟା ।

ଭାଲ ଭୈବବ ବେତାଳ ରେ ।

ନାଚିଛେ କାଳ, ବାଜିଛେ ଗାଳ,
ବେତାଳେ ଧରିଛେ ତାଳ !
କେତ ନାଚିଛେ ଗାଟିଛେ ତୁଳିଛେ ହାତ ।
ବଲିଛେ ଜୟ ଜୟ କଣ୍ଠିନୀଥ ॥
ପ୍ରେସ ବ ପେମବସେ, ଗନ ଗନ ତମୁ ବଣେ,
ଖସିଛେ କଟିର ବାଘାସ୍ତର ।
ଶିରେ ଶୁରତରନ୍ଦିନୀ, କୁଳ କୁଳ ଉଠେ ଧନି.
ସବନେ ଗରଙ୍ଗେ ବିଷଧବ ॥
ଭଣେ ରାମପ୍ରମାଦ ଭାଲ ଶୁର୍ଦ୍ଦ ବସନ୍ତକାଳ ।

ହରଗୋରୀର ମାଙ୍କାଣ ।

ଉପନୀତ ଅନ୍ଦାକିନୀତୀରେ ।
ନିରଥି ଶୁନ୍ଦରୀମୁଖ, ମରମେ ପରମ ଶୁର୍ଦ୍ଦ,
ଲୋଚନ ତିତିଲ ପ୍ରେମ ନୀରେ ।
ନନ୍ଦି ଏକି ରୂପ ମାଧୁବୀ, ଆହା ମରି ଆହା ମରି,
ଗଠିଲ ସେ ମେ କେମନ ବିଧି ।

ଚଞ୍ଚଳ ମନୋମୀନ,   ହଦିମରୋବଙ୍କ ତାତି,
ଅବେଶଳ ଲାବଣ୍ୟଜଳଧି ।

ଆହା କାହା ମାର ମରି,   କିବା କୁପ ମାତ୍ରାବୀ,
ହାମି ହାମି ଶୁଦ୍ଧାରାଶ ଫରେ ।
ଅପାମ ଲୋଚନେ,   ମୋହନୀ କି ଗୁଣେ,
ହୈତ୍ୟ ନିଗୃତ ହରେ ॥

କେବେ କୁଞ୍ଜରଗାର୍ଯ୍ୟନିଶ,   ତମୁ ମୋଦାମିନୀ,
ଅଥବ ଏଥମ ରଦ୍ଧିନୀ ।
ଶୋଇ ଶର୍ପନ,   ତାବେ ଗନ୍ଧନ,
“ମମାନ ମଞ୍ଜେ ମଞ୍ଜନୀ” ॥

କେବେ ନିଶ୍ଚିଲବର୍ଣ୍ଣାତା,   ଭୂଜଗ ମାଦ ଭୂଷନ ଶୋଭା ହବେ,
ତୁମନେ କିବା କାଯ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କୋଣେ,   ଥିଲୋତ ସେମନ ଅଳେ,
ନାହିଁ ବାଣେ ଲାଖ ॥

ଭାବେ ଦ୍ଵାମପର୍ଯ୍ୟାଦ କାବ,   ନିରାଧି ଶୁଦ୍ଧାବୀଛାବ,
ମୋହି ଦେବମହେଶ ।

ତୁମେ କାନ ରିପୁ,   ଜରଜର ବପୁ,
ମେ ଜନେର କି କବ ବିଶେଷ ॥

ବନ୍ଦୁ ବଲ ଅନ୍ତା କାଲେର ଏକି କଥା ।

ଶିବଶିବା ଭିନ୍ନ ଭାବ କେ ଶୁନେଛ କୋଥା ॥

ଡ଼ଭ୍ୟାତଃ ଦୁଃଖୀନ ସାହେତ ସମ୍ବାଦ ।

କ୍ଷେତ୍ରପଦେ ଚିତ୍ତମଧ୍ୟେ ଜନ୍ମେ ମହାକ୍ଲାଦ ॥

আজ্ঞা কর কাল কত কাল হেথা রব ।
 কালজলমে কল্যাণি কৈলাসপুরে লব ।
 রমণীর শিরোমণি পুরম রত্ন ।
 রতনভূষণে কার নাহি বীষ্টন ॥
 নিজ হংসে হংসী সদা মানসগামিনী ।
 চৈতন্যরূপিণী নিত্য স্বান্বির দামিনী ॥
 নখজ্যোতি পরংব্রহ্ম শুনেছ কি সেটা ।
 নিধিলভূক্ষাণকর্ত্তা কর্তা তব কেটা ॥
 আমার এই ভগ্ন অঙ্গ ভূমঞ্জ ভূমণ ।
 তোমার বিহীনে নাহি অন্য অয়োধ্যন ।
 পুরুষ বিহীনে হয় বিদ্বা প্রকৃতি ।
 প্রকৃতি বিহীনে আমার বিদ্বা আকৃতি ॥
 অহুচ্ছার্থ্যানাদিকৃপা শুণা তৌত শুণ ।
 নিশ্চে সশুণ কর প্রসব ত্রিশুণ ॥
 নিজে আয়ুত্ব বিদ্যাতহ শিবতহ ।
 তব দন্ত তত্ত্বজ্ঞানে ঈশ্বের দ্বিশ্বতহ ॥
 তুমি মন বুকি আয়া পঞ্চতুত কায়া ।
 ঘটে ঘটে আছ যেমন জলে স্থৰ্যচায় ॥
 বেদে বলে তর্হি যোগী তব কোরে ক্ষিরে ।
 সেই বস্ত এই তুমি মন্দাকিনীতীরে ॥
 দাঙ্কাখণি দেহ ত্যাগে দক্ষে অপমান ।
 শিখরিকে দয়া করি তব অধিষ্ঠান ॥
 মৃত্যু কোঝে স্বস্তানে প্রস্তান শুণপাণি ।
 অনন্ত চলিল যথা গিরিরাজরাণী ॥

ବାଲ୍ୟଲୀଲା ଏହି ମାର ଜନକଭବନେ ।
ଗୋଟିଲୀଲା ଅତଃପୁର ଏକାଘ୍ରକାନନେ ॥

ଗୋଟିଲୀଲାରୁଷ୍ଣଃ ।

ଶକ୍ତରୀ କହେନ ପ୍ରଭୁ ଶକ୍ତରେର କାହେ ।
ଶକ୍ତରୀ ସମ୍ମନ ଶ୍ଵାନ ଆର ନାକି ଆହେ ॥
ଶକ୍ତରୀର କଥାୟ ହାମେନ ପଞ୍ଚାନନ ।
ଶକ୍ତରୀ ସମାନ ଶ୍ଵାନ ଏକାଘ୍ରକାନନ ॥

ମାତ୍ରୟର ଗୋଟେ ଗମନ ।

ଭଜନ ।

ଆଜ୍ଞା କର ତ୍ରିନୟନେ ।
ସାବ ହେ ଏକାଘ୍ରଦନେ ॥
କାଶୀ ହୈତେ ହୈଲ କାଶୀନାଥେର ଆଦେଶ ।
ଏକାଘ୍ରକାନନେ ମାତ୍ରା କରିଲ ପ୍ରବେଶ ॥
ଚରାଇତେ ଧେରୁ ବେଣୁ ଦାନ ଦିଲ ଭବ ।
ଅଧରେ ସଂବୋଗ କରି ଉର୍ଜମୁଖେ ରବ ॥
ଶୁରଭିର ପରିବାର ସହସ୍ରେକ ଧେରୁ ।
ପାତାଳ ହୈତେ ଉଠେ ଶୁନେ ମାର ରେଣୁ ॥

ଧୂଯା ।

ଜଗଦ୍ସ୍ଵରେ ସବ ପୂରେ ବେଣୁ, ସବ ପୂରେ ବେଣୁ,
ଧାର ବ୍ୟସ ଧେରୁ, ଉଠେ ପଦରେଣୁ ।
ରେଣୁ ଢାକେ ଭାଙ୍ଗ, ଭାବେ ଭୋର ତରୁ ॥

ଗତି ମତ ମାତ୍ର, ଦୋଷାଧିତ ଅଙ୍ଗ ।
କି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତରଙ୍ଗ, ମୋ ମାକି ରଙ୍ଗ,
ନେହାରେ ପତଙ୍ଗ ॥

ହତ କୋକିଳ ଘାନ, ସୁମାଧୁରୀ ତାନ,
ସୁରେ ହରେ ଜାନ ।
ଯୋଗୀ ତାଜେ ଧ୍ୟାନ, ବୁରେ ମଦପ୍ରାଣ ॥
କ୍ଷଣେ ମନ୍ଦ ଭାସେ, କ୍ଷଣେ ମନ୍ଦ ହାସେ,
ଚପଳ ! ଏକାଶେ ।

ରାମପ୍ରମାଦ ଦାସେ, ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ ଭାସେ ॥

ଗିରିଶ୍ୟଥିଣୀ ଗୋରୀ ଗୋପବୃଦ୍ଧେ ।
କାର୍ଯ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଗମ ବସେ ॥
ବିଚିତ୍ର ବମନ ଅଣିକାର୍ଯ୍ୟନ ଭୂଷଣ ।
ଶିଖିବନ ଦ୍ଵାପାତ୍ର କରେ ଅନ୍ଦେର କିରଣ ॥
ଶ୍ଵରାତ୍ମୁ ମୁଗଦ ହର ଶୁରନନ୍ଦୀ କୁଳେ ।
ଅନ୍ତରୁ ପୃଷ୍ଠେ ନିତା କରପଦା ଦୂଳେ ॥
ନାଭଦ୍ରମଭେଦ ଭରେ ଦେଖି କ୍ରମେ କ୍ରମେ ।
ଲୋନାବଳୀ ଛଣେ ଚଲେ କରିକୁଞ୍ଚ ଭରେ ॥
ଈଶର ମୋହନ ଈନ୍ଦ୍ରନୟନ ତରେ ।
ଦିଧି କି କରୁଳ ଚଲେ ମାଧ୍ୟିଲ ଗଢ଼ିଲ ॥
ନିଧିଲକ୍ଷ୍ମାଣ୍ଡଭାଣ୍ଡଭୋଦରାର କି କାଣ ।
ଫେରେ କବେ ଲାରେ ଛାଦ ଡୋର ଛଞ୍ଚଭାଣ ॥
ଭାଲେତେ ତିଳକ ଶୋଭେ ଶୁଚାଙ୍ଗ ବସାନ ।
ଭ୍ରମେ ରାମପ୍ରମାଦ ଦାସ ମାତ୍ର ଏହି ଏକ ଧ୍ୟାନ

ଭଜନ ।

ଏମନ କପ୍ଯ ସେ ଏକବାର ଭାବେ ।
 ଭାବିଲେ ସାଧୁଜ୍ୟ ପାବେ ॥
 ଏକାଶକାନମେ ଜୁଗାତଜଳନୀ ଫିରେ ।
 ସନ ସନ ହଟେ ହଟେ ରବ କରେ ସଙ୍ଗିନୀରେ ॥
 ନବ ନିଳି ଗଜପତି ଗମନ ଦୀରେ ଦୀରେ ।
 • ନୀଳାଦ୍ଵରାକ୍ଷଳ, ପବନେ ଚଞ୍ଚଳ,
 ଆକୁଳ କୁଷ୍ଟଳ ବ୍ୟାଣପିଲ ଶିରେ ॥
 ମହାଚିତ୍ତ ଅକୁନ୍ତଦ, କୋଟି ବିଦୁତ୍ତନ
 ଗରାସେ ଦେମନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶୀରେ ॥
 ବିର୍ବୁଦ୍ଧ ବଧୁ, ଯୋଗାୟ ମଧୁ,
 ତତ୍ତ୍ଵ ଶୁଶ୍ରୀତଳ ଦୀବ ମନୀବେ ।
 ସନ ଘରେ ଶ୍ରମଜଳ, ଗଲିତ କଜଳ,
 ଯେମନ କାଳମାପିନୀ ଧାୟ ନାହିଁ ବିବରେ ॥

ଧୂରୀ ।

ମା ଡାକିଛେ ରେ, ଆଉ ଶୁରତି
 ନବ ନବ ତୃଣ, ତଟିନୀ ଜୁଳ, ସତିଲ ଦୂରେ ଧୀଯତ
 କାଛେ ମାର ରେ ଶୁରତି ॥
 ଉମାର ମଧୁର ବେଣୁ ଶୁନିଯା ଶ୍ରବଣେ ।
 ସାରି ସାରି ନିକଟେ ଦାଡ଼ାଳ ଧେନୁଗଣେ ॥
 ଉର୍କୁଶୁଥେ ବିଦୁରୁଥୀ ନିରଥିଯା ଥାକେ ।
 ହନୟନେ ଶ୍ରେମଧାରୀ ହାତ୍ବା ଝବେ ଡାକେ ॥

ଲୋଗାଙ୍କ ସକଳ ତମୁ ଦୁଷ୍ଟ ଶ୍ରବେ ବୀଟେ ।
 ସୁରଭିର ନବ ବ୍ୟସ ଉତ୍ତାର ଅଙ୍ଗ ଚାଟେ ॥
 ସୁରଭିର ନବ ବ୍ୟସ ଶୋଭା ଉକୁପରେ ।
 ମନ୍ଦାକିନୀଧୀରୀ ସେନ ସ୍ଵମେକଶିଥରେ ॥
 ସନ ସନ ପୁଣ୍ୟବୃଷ୍ଟି ଜଗଦସ୍ଵାଶିରେ ।
 ସନ୍ଦେର ସଞ୍ଜିନୀ ନାଚେ ଭାସେ ପ୍ରେମନୀରେ ॥
 କୌତୁକେ ଆକାଶପଥେ ହରିହରଧାତୀ ।
 ଗୋଚାରଣେ ଗମର କରିଲା ବିଶମାତୀ ॥
 ଭୁବନମୋହନ ମାର ଗୋଚାରଗଲୀଲା ।
 ମହାମୁନି ବେଦବାଁସ ପୂରାଣେ ବର୍ଣ୍ଣିଲା ॥
 ଏକବାର ଭୁଲାରେଛ ବ୍ରଜାଙ୍ଗନୀ ବାଜାଇଁଯା ବେଣୁ ।
 ଏବେ ନିଜେ ବ୍ରଜାଙ୍ଗନୀ ବନେ ରାଖୋ ଧେନୁ ॥
 ଆଗେ ବ୍ରଜପୁରେ ସଶୋଦାରେ କରେଛିଲେ ଧନ୍ତା ।
 ଏବାର ହୋଯେଛ କୋନ ଗୋପାଲେର କନ୍ତା ॥

ଆଗୋ ! ତୋମାର ଶୁଣ କେ ଜାନେ ।

ମୃତ୍କ୍ରମ୍ଭବରାହାଦି ଦଶ ଅବତାର ।
 ନାନା କ୍ରମେ ନାନା ଲୀଲା ସକଳି ତୋମାର ॥
 ପ୍ରକୃତି ପୁରସ ତୁମି ତୁମି ସ୍ଵପ୍ନୁଲା ।
 କେ ଜାନେ ତୋମାର ମୂଳ ତୁମି ବିଶ୍ଵମୂଳା ॥
 ତାରା ତୁମି ଜ୍ୟୋତ୍ଷ୍ଣା ମୂଳା ଅଚରମେ ସତୀ ।
 ତବ ତତ୍ତ୍ଵମୂଳେ ନାହି ଶ୍ରଦ୍ଧିପଥେ ଶ୍ରଦ୍ଧି ॥
 ବାଚାତୀତ ଶୁଣ ତବ ବାକ୍ୟ କତ କବ ।
 ଶକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଶିବ ସଦା ଶକ୍ତିଲୋପେ ଶବ ॥

ଅନସ୍ତରୁପିଣୀ ଚାରି ବେଳେ ନାହିଁ ସୀମା ।
 ସ୍ଵାମୀ ମୃତ୍ୟୁ ତବ ତାଡ଼କ ମହିମା ॥
 ଉଦ୍ଧିଯାଗମନିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଚିନ୍ମୟରୁପିଣୀ ।
 ଆଧାର କମଳେ ଥାକୁ କୁଳକୁଣ୍ଡଲିନୀ ॥
 ଅନସ୍ତ ବ୍ରଦ୍ଧାଶ୍ଚ ବଟେ ନୃଶ କରେ କାଳ ।
 ମେଇକାଳେ ଗ୍ରାସ କରେ ବେଦନ କରାଳ ॥
 ଏହି ହେତୁ କାଳୀମାମ ଧର ନାରାୟଣ ।
 ତଥାଚ ତୋମାରେ ବଳେ କାଳେର କାମିନୀ ॥
 ଅନ୍ତରକ୍ଷେ ଶୁକ୍ର ଧ୍ୟାନ କରେ ସବ ଜୀବ ।
 କାଳୀମୂର୍ତ୍ତି ଧ୍ୟାନେ ମହୀୟେଣୀ ସଦାଶିବ ॥
 ପଞ୍ଚାଶ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣ ବଟେ ବେଦାଗମ ସାର ।
 କିନ୍ତୁ ଯୋଗୀର କର୍ତ୍ତିନ ଭାବା କୃପ ନିରାକାର ॥
 ଆକାର ତୋମାର ନାହିଁ ଅଙ୍ଗର ଆକାର ।
 ଶୁଣ ଭେଦେ ଶୁଣମୟୀ ହୋୟେଛ ସାକାର ॥
 ବେଦବାକ୍ୟ ନିର୍ବାକାର ଭଜନେ କୈବଲ୍ୟ ।
 ମେ କଥା ନୀ ଭାଲ ଶୁଣି ବୁଦ୍ଧିର ତାରଳ୍ୟ ॥
 ପ୍ରସାଦ ବଲେ କାଳରୁପେ ସଦୀ ମନ ଧାୟ ।
 ସେମନ ରୁଚି ତେମନି କର ନିର୍ବାଗ କେ ଚାମ ॥

ପଞ୍ଚବଂଶ କାନ୍ତି କାନ୍ତି ନେତ୍ରେ ଏକବାର ।
 ନିର୍ବିତ ପତିତଜନେ କ୍ଷତି କି ତୋମାର ॥
 ତୃପେ ଶୈଲେ କୃପେ ଗଞ୍ଜାଜଳେ ଚଞ୍ଜକର ।
 ସମାନ ନିପାତ ବିଶ୍ୱବ୍ୟକ୍ତ ଶଶଧର ॥

ହର୍ଗାନାମ ଦୁଇ'ଭ ଲବାର ପ୍ରାକ୍କାଳେ ।
 ଜପିଲେ ଜଞ୍ଜାଳ ସାଥେ ନାହିଁ ଲବ କାଳେ ।
 କି ଜାନି କନ୍ଦାମୟୀ କାରେ ତୈଣେ ବାମ ।
 ସମ୍ପଦ ରଙ୍ଗାବ ହେଉ ଜପେ ହର୍ଗାନାମ ।
 ହର୍ଗାନାମ ମୋଙ୍ଗଧାମ ଚିତ୍ତେ ରାଖେ ମେଇ ।
 ସେ ତରେ ମଧ୍ୟାବ୍ୟ ସୋବେ ସର୍ବ ପୃଷ୍ଠ୍ୟ ମେଇ ॥
 ବ୍ରଙ୍ଗା ସଦି ଚାରି ସୁଧେ କୋଟି ବର୍ଷ କଯ ।
 ତଥାଚ ମତିମା ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମା ନାହିଁ ହୟ ॥
 ମହାବ୍ୟାଧି ସୋର ହର୍ଗେ ହର୍ଗା ସଦି ବଲେ ।
 କଟ ନଟ ତିରାୟ ଅଚିହ୍ୟ ଫଳ ଫମେ ॥
 ହୁଃସ୍ପେ ଗ୍ରହଣେ ହର୍ଗା ଆରଣେ ପଲାୟ ।
 ପୁନରାଗମନ ଭୟ ପରବର୍ତ୍ତେ ଗାୟ ॥
 ଶ୍ରୀହର୍ଗୀ ଦୁଇ'ଭ ନାମ ନିଷ୍ଠାରେର ତରି ।
 କେବଳ କନ୍ଦାମୟୀ ଶ୍ରୀନାଥ କାଣ୍ଡାରି ॥
 ତଥାଚ ପାମର ଜୀବ ମୋହକୁପେ ମଜେ ।
 ଇଚ୍ଛା ସୁଧେ ବିଷପାନ ତାପ ଏଥେ ଭଜେ ॥
 ବଦନକମଳ ବାକ୍ୟ ସୁଧାରମ ଭର ।
 ଶ୍ଵରୋଧ କୁଶ୍ଵରୋଧ ବେଦେ ଗମ୍ୟ ନହେ ନର ॥
 ତବ ଗୁଣ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଅକ୍ଷରେ କ୍ଷରେ ମଧୁ ।
 ସୁଧାରମ ମାଧୁରୀ କି ଶ୍ଵରହରବଧୁ ॥
 ଶ୍ରୀରାଜକିଶୋରେ ତୁଷ୍ଟା ରାଜରାଜେଷ୍ଵରୀ ।
 କାଲିକା ବିଜୟୀ ହରି ଚିତ୍ତ ମୋହ ହରି ॥
 ଆସନେ ଆନନ୍ଦମୟୀ ଅଧିଷ୍ଠାନ ସୁଧେ ।
 ତବ କୃପାଲେଶେ ବାଣୀ ନିବସତି ମୁଧେ ॥

ଚଞ୍ଚଳା ଅଚଳା ପତର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦସ୍ତା ।
ଅକାଳ ମଧ୍ୟ ହରା ଅଚଳ ତନଗା ॥
ଅସାଦେ ଅସନ୍ନା ଭବ ଭବନିତଥିନୀ ।
ଚିତ୍ତାକାଷେ ଶ୍ରକାଶ ନବାନ କାଦସିନୀ ॥

ଭୁଗବତୀଙ୍କ ରାମଲୌଲା ।

ଜଗଦସ୍ତା କୃଜ୍ଵବନେ ମୋହିନୀ ଗୋପିନୀ
ବଲମଳ ତୁର୍ଗତି ହିର୍ମୋଦାମିନୀ ॥ -
ଶ୍ରୀବାରି ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ବରେ ମୁଖ୍ଯଟାଦେ ।
ମଶକ୍ଷ ଶଶୀକ କେଶରାତ୍ରମେ କାଦେ ॥
ମିଳୁ ର ଅକ୍ଷୟ ଆଭା ବିଧବ ମାନନୀ ।
ଉତ୍ତର ଶାହ୍ରେ ଦେବ ପୂର୍ଣ୍ଣିନୀର ନିଶ ॥
ବିନତାନନ୍ଦନଚନ୍ଦ୍ର ଯୁନାମକୀ ଭାନ ।
ଭୂକୁ ଭୂଜନ୍ମ ଶର୍ଣ୍ଣି ବସରେ ପୟାନ ॥
ଶ୍ରୀହିମ ଲାବନ୍ୟ ଜଳନିର୍ବି ତିର ଜଳେ ।
ନୟନ ମଫରୀ ମୀଳ ଥେଲେ କୁତୁହଳେ ॥
କମକ ମୁକୁରେ କି ମାଣିକ୍ୟ ରାଗ ଆଭା ।
ତାର ମାଦେ ଦୁର୍କାବଳୀ ଓର୍ଦ୍ଦ ଦସ୍ତ ଶୋଭା ॥
ଆଗତେ କୁଞ୍ଜନ ପ୍ରତିବିଷ ଆବଦନ ।
ଚାରଚକ୍ର ରଧେ ଚାଢ଼ ଏମେହେ ମଦନ ॥
ନାମାଶ୍ରେ ଭଲକ ଚାକ ଧରେ ଅଚଳଜୀ ।
ମୁନ ନିକେତନେ କି ଉଡ଼ିଛେ ନାନ ଧରଜୀ ॥
କରିକର କୁରଗ ବୃକ୍ଷାଳ ହେଲତା ।
କୋନ୍ ତୁର୍କୁ କନନୀୟ ବାହର ତୁଳ୍ୟତା ॥

ଭୁଜନଙ୍କ ଉପମାବ ଏକମାତ୍ର ହାନ ।
 ଶୂର ତକବର ଶାଥା ଏହି ମେ ପ୍ରମାଣ ॥
 ହରି ଗନ୍ଧା ପ୍ରବାହ ସମୁନା ଲୋମ ଶ୍ରେଣୀ ।
 ନାଭିକୁଣ୍ଡେ ଗୁପ୍ତା ସରସ୍ଵତୀ ଅନୁମାନି ॥
 ମହାତୀର୍ଥ ବେଣୀ ତୀରେ ସ୍ଵର୍ଗଭୂ ସୁଗଳ ।
 ମାନ କରେ ମନ ରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ କଳ ॥
 ଉତ୍ତରବାହିନୀ ଗନ୍ଧୀ ମୁକ୍ତାହାର ଘଟେ ।
 ସ୍ତରାକୁଣ୍ଡଭିବଲୀ ବିରାଜିତ ତାର ଘଟେ ॥
 କବି କରେ ବିବେଚନୀ ଯେ ଘଟେ ଯେ ଜ୍ଞାନ ।
 ଅଧିକର୍ଣ୍ଣିକାର ସାଟେ ସ୍ତରାକୁ ମୋପାନ ॥
 ଇମମୟ ବିଦାତାର କିବା କବ କାଣ ।
 କୃପମିଶ୍ର ମହିବାର ମଧ୍ୟଦେଶ ଦଣ୍ଡ ॥
 କାଞ୍ଚିଦାମ ରଞ୍ଜୁ ତାର ବୁଝାହ ପ୍ରବୀଣ ।
 ସର୍ମଣେ ସର୍ମଣେ କଟି କ୍ଷୀଣତର କ୍ଷୀଣ ॥
 ମଧ୍ୟଦେଶ କ୍ଷୀଣ ସଦି ସନ୍ଦେହ କି ତାର ।
 ମହଜେ ଜୟନେ ଧରେ ଗୁରୁତର ଭାର ॥
 ଭବ ଶାନେ ମନୋଭବ ପରାଭବ ହୋଇେ ।
 ତୁଳବାନ ଦ୍ଵିଷ୍ଟଳ ଏମେହେ ବୁଝି ଲୋଯେ ॥
 ଜଜ୍ୟା ତୁଳ ପଦାଙ୍ଗୁଳି ନଥ ଫଳି ଶରେ ।
 ରତ୍ତିକାନ୍ତ ନିତାନ୍ତ ଜିତିବେ ବୁଝି ହରେ ॥

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ପଦାବଳୀ ।

ପଦାବଳୀ

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଆମାର ଦେଉ ମୀ ତବିଲଦାରୀ ।

ଆମି ନିମକ୍ତହାରାଗ ନଇ ଶକ୍ତରି ॥

ପଦ-ରହୁଡ଼ୀଙ୍ଗାର ମୟାଇ ଶୁଟେ, ଇହା ଆମି ମହିତେ ନାହିଁ ।

ଭାଙ୍ଗାର ଜିଞ୍ଚା ଧାର କାହେ ମୀ, ମେ ଯେ ଭୋଲା ପ୍ରିପୁରାରି ॥

ଶିବ ଆଶୁତୋଷ ସ୍ଵଭାବଦାତା, ତବୁ ଜିଞ୍ଚୀ ରାଖ ତୋରି ॥

ଅର୍କ ଅଙ୍ଗ ଲାଗିଗିର, ତବୁ ଶିଦେର ମାଇନେ ଭାରି ।

ଆମି ବିନା ମାଇନେର ଚାକବ୍ର, କେବଳ ଚରଣଧୂଳାର ଅଧିକାରୀ ॥

ଏହି ତୋମାର ବାପେର ଧାରୀ ଧର, ତବେ ବଟେ ଆମି ହାରି ।

ଯଦି ଆମାର ବୃଦ୍ଧପେର ଧାରୀ ଧର, ତବେ ତୋ ମୀ ପେତେ ପାରି ॥

ଅସାଦ ବଲେ ଅମନ ପଦେର ବାଲାଇ ଲଘେ ଆମି ମରି ।

ଓ ପଦେର ମତ ପଦ ପାଇତୋ, ମେ ପଦ ଲଘେ ବିପଦ ମାରି ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ମୀ ଆମାର ସୁରାଂବେ କତ ।

କଲୁର ଚୋକଚାକା ବଲଦେର ମତ ।

ଭବେର ଗାହି ବେଦେ ଦିରେ ମୀ(୧) ପାକ ଦିତେଛ ଅବିରତ ।

ତୁମି କି ଦୋଷେ କରିଲେ ଆମାର ଛଟା କଲୁର ଅଛୁଗତ ॥

---

(୧) ଅପରବିଧ ପାଠ ;—ବାଧିରେ ଭବେରୁଇ ଗାଛେ ମୀ ।

ପଦ୍ମବଲୀ ।

ନୀ ଶକ୍ତ ମମତାମୁହ, କାନ୍ଦିଲେ କୋଳେ କରେ ସୁତ ।

ଦେଖି ବ୍ରଜାଣ୍ଡେରି ଏହି ରୀତି ମା, ଆମି କି ଛାଡ଼ା ଜୁଗତ ।

ହୃଗୀ ହୃଗୀ ହୃଗୀ ବଲେ, ତରେ ଗେଲ ପାପୀ କତ ।

ଏକବାର ଥୁଲେ ଦେ ମା ଚୋଥେର ଠୁଲି, ହେରି ମା ତୋର ଅଭୟ ପଦ ॥(1)॥

କୁପୁର ଅନେକ ହର ମା, କୁମୋତୀ ନୟ କଥନତୋ ।

ରାମପ୍ରମାଦେର ଏହି ଆଶା ମା, ଅଷ୍ଟେ ଥାକି ପଦାନତ ॥2॥

—○—

ପ୍ରମାଦୀ ଶ୍ର—ତାନ୍ ଏକତାଳୀ ।

ମନ ତୁମି କୁରିକାଯ ଜାନନା । (2)

ଏବନ ମାନବଜଗିନ ରୈଲୋ ପତିତ, ଆବାଦ କରିଲେ ଦୋଲତୋ ମୋଳା ।

କାଳୀ ନାମେ ଦେଓରେ ବେଡ଼ା, ଫମଲେ ତହରିପ ହବେ ନା ।

ଦେ ସେ ମୁକ୍ତକେଶୀର (ମନ ରେ ଆମାର) ଶକ୍ତ ବେଡ଼ା, ତାର
କାହେତେ ସମ ଧେଁମେ ନା ॥

ଅଦ୍ୟ ଅନୁଶତାତେ ବା, ବାଜାପ୍ତ ହବେ ଜାନନା । ଆଛେ ଏକତାରେ
ମନ (ମନ ରେ ଆମାର) ଏହିବେଳୀ ତୁହି,(1)ଚଟିଯେ ଫମଲ, କେଟେ ନେମା ॥

ଶୁରୁଦନ୍ତ ବୀଜ ରୋପଣ କରେ, (2) ଭକ୍ତିବାରି ତାଯ ଦେଁଚନା ।

ଓରେ ଏକା ଯଦି (ମନ ରେ ଆମାର) ନା ପାରିସ୍ ମନ, ରାମପ୍ରମାଦକେ
ସଂଦେନେମା (3) ॥3॥

(1) ଅପରବିଧ ପାଠ ;—ହେରି ଶ୍ରୀପଦ ମନେର ମା ।

(2)   „   „   ମନ ତୋମାର କୁରି କାଯ ଏମେନା ।

(3)   „   „   ଏଥନ ଆପନ ଭେବେ ନେତନ କରେ ।

(4)   „   „   ଶୁରୁ ରୋପଣ କରୁଛେନ ବାଜ ।

(5)   „   „   ଡେକେ ନେନା ।

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଳୀ ।

ବଳ ମା ଆଖି ଦୀଙ୍ଗାଇ କୋଥା ।

ଆମାର କେଟେ ନାହିଁ ଶନ୍ଦରୀ ହେଥା ॥

ମା ଦୋହାଣେ ବାପେଇ ଆଦର, ଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସଥା ତଥା ;

ଦେ ବାପ ବିମାତାରେ ଶିରେ ଧରେ, ଏମନ ବାପେର ଭର୍ମା ବୁଝା ॥

ତୁମି ନା କରିଲେ କୃପା, ଯାବ କି ବିମାତା ସଥା । ଯଦି ବିମାତା
ଆମାୟକରେନ କୋଳେ, ଦେଖା ନାହିଁ ଆର ହେଥା ମେଥା ॥

ପ୍ରସାଦ ବଲେ ଏହି କଥା, ବୈଦୁଗ୍ରମେ ଆଜେ ଗାଁବା ।

ଦୂମା ମୈଜନ ତୋମାର ନାମ କରେ, ତାର ହାଡ଼େର ମାଳା ଚାଲି କାଥା ॥୫

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଳୀ ।

ଡୁବ ଦେ ଧନ କାଳୀ ବଲେ ।

ଅଦି ରହ୍ମାକରେର ଅଗାଧ ଜଲେ ।

ରହାକର ନର ଶୂନ୍ୟ କଥନ, ଡଚାର ଡୁବେ ଧନ ନା ପେଲେ ।

ତୁମି ଦମ ସାମର୍ଦ୍ଦୀ ଏକ ଡୁବେ ବାଓ, କୁଳକୁଣ୍ଡଲିନୀର କୁଳେ ॥

ଜ୍ଞାନ ସମୁଦ୍ରେର ମାଝେ ରେ ଧନ, ଶକ୍ତିକୃପା ମୁକ୍ତା କଲେ ।

ତୁମି ଭକ୍ତି କରେ କୁର୍ତ୍ତିଯେ ପାବେ, ଶିବମୁକ୍ତି ମତନ ଚାଇଲେ ॥

କାମାଦି ଛୟ କୁଷ୍ଠୀର ଆଜେ, ଆହାର ଶୋଭେ ସଦାଇ ଚଲେ ।

ତୁମି ବିବେକ ହଲ୍ମଦି ଗାୟ ଘେଥେ ବାଓ, ଢୋବେନା ତାର ଗନ୍ଧ ପେଲେ

ରତନ ମାଣିକ୍ୟ କତ, ପଡ଼େ ଆଜେ ମେହି ଜଲେ ।

ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ବାଞ୍ଚି ଦିଲେ, ମିଳିବେ ରତନ କଜେ କଲେ ॥୬

রাগিনী জংলা—তাল একতালা ।

আর কায় কি আমাৰ কাশী ।

ওৱে কালীৰ পদ কোকনদ, তীর্থ রাশি রাশি ॥

হৃৎকমলে ধ্যান কালে, আনন্দসাগৱে ভাসি ।

কালী নামে পাপ কোথা, যাগী নাই তাৰ মাপা বাধ ॥

ওৱে অনল দাহন যথা, কৱে তুলাৰাশি ॥

গয়ায় কৱে পিণ্ড দান, পিতৃখণে পায় তাঁণ ।

ওৱে যে কৱে কালীৰ ধ্যান, তাৰ গয়া শুনে হাসি ।

কাশীতে মোলেই দৃক্তি, এ বটে শিবেৰ উক্তি ।

ওৱে সকলোৱ মূল ভক্তি, মৃক্তি তাৰ দাসী ॥

নির্বাণে কি আছে কল, জলেতে মিশাৰ জল ।

ওৱে চিনি হওয়া ভাল নয়, চিনি খেতে ভালবাসি ॥

কৌতুকে প্ৰসাদ বলে, কুণ্ডানিধিৰ বলে ।

ওৱে চতুর্বৰ্গ কৱতলে, ভাবিলে রে এলোকেশী ॥৬॥

প্ৰসাদী শুৱ—তাল একতালা ।

মন কেনৱে ভাবিস এত ।

যেমন মাতৃহীন বালকেৱ মত ॥

ভবে এমে ভাবচো ব'সে. কালেৱ ভয়ে হয়ে ভীত ।

ওৱে কালেৱ কাল মহাকাল, সে কাল মায়েৱ পদানত ॥

ফণী হয়ে ভেকে ভয়, এ যে বড় অঙ্গুত ।

ওৱে তৃষ্ণি কৱিস কি কালেৱ ভয়, হয়ে ব্ৰহ্মময়ীৰ স্বত ॥

ପଦାବଲୀ ।

୫

ଏକି'ଭାସ୍ତ ନିତାସ୍ତ ତୁଇ, ହଲିରେ ପାଗଲେର ମତ ।
ଓ ମନ ମା ଆଛେନ ସାର ବ୍ରଜମୟୀ, କାର ଭୟେ ମେ ହସ ରେ ଭୀତ
ମିଛେ କେନ ଭାବ ହୃଥେ, ହର୍ଗୀ ବଳ ଅବିରତ ।
ଯେମନ ଜାଗରଣେ ଭୟଂ ନାଶି, ହବେ ରେ ତୋର ତେଜି ମତ ।
ବିଜ ରାମପଞ୍ଚାଦେ ବଲେ, ମନୁ କର ରେ ମନେର ମତ ।
ଓ ମନ ଗୁରୁଦୀତ ତହୁ କର କି କରିବେ ରବିଶୁତ ॥୭॥

ଅସାଦୀ ଶ୍ଵର—ତାଲ ଏକତାଳୀ ।

ଯ'ଶୈମ ଭୂତେର ବେଗାର ଖେଟେ ।
ଆମାର କିଛୁ ସମ୍ବଲ ନାଇକେ ଗେଟେ ॥
ନିଜେ ହଟେ ସରକାରୀ ମୁଟେ, ମିଛେ ମରି ବେଗାର ଖେଟେ ।
ଆମି ଦିନ ମଜୁରୀ ନିତ୍ୟ କରି, ମା ପଞ୍ଚଭୂତେ ଥାଏ ଗୋ ବେଟେ
ପଞ୍ଚଭୂତ ଛୟଟା ରିପୁ, ଦଶେନ୍ଦ୍ରିୟ ମହା ଲେଟେ । ତାରୀ କାବୋ
କଥା କେଉ ଶୁଣେ ନା, ଦିନ ତୋ ଆମାର ଗେଲ ସେଟେ ॥
ଦେମନ ଅକ୍ଷରନେ ହାରା ଦଣ୍ଡ, ଖୁନ ପେଲେ ଧରେ ଏହେଟେ ।
ଆମି ତେବେ ଧାରା ଧରେ ଚାଇ ମା, କର୍ମଦୋଷେ ସାଥ ଗୋ ଛୁଟେ ॥
ଅସାଦ ବନ୍ଦେ ବ୍ରଜମୟୀ, କର୍ମଭୂରି ଦେନା କେଟେ । ଆମ ସାବାବ
ବୈଳୀ ଏହି କରେ ମା, ସେନ ସ୍ରିଜରଙ୍କ ବାନ୍ଦ ଗୋ କେଟେ ॥୮॥

ଅସ୍ୟାଦୀ ଶ୍ଵର—ତାଲ ଏକତାଳୀ ।

ଏବାର ଆଁମି ବୁଝିବୋ ହରେ ।
ମାୟେର ଧରିବୋ ଚରଣ ଲବ ଜୋରେ ॥

ତୋଳାନାଥେର ଭୂଲ ଧରେଛି, ବଲ୍ବୋ ଏବାର ସାଙ୍ଗ ତାରେ ।
 ଦେ ଦେ ପିତା ହୟେ ମାଯେର ଚରଣ, ହୁଦେ ଧରେ କୋନ ବିଚାରେ ?
 ପିତା ପୁଅ ଏକ କ୍ଷେତ୍ରେ, ଦେଖା ମାତ୍ରେ ବଲ୍ବୋ ତାରେ । ତୋଳୀ
 ମାଯେର ଚରଣ କରେ ହରଣ, ମିଛେ ମରଣ ଦେଖାଯି କାରେ ॥
 ଦାଯେର ଧନ ସଞ୍ଚାନେ ପାଇ, ମେ ଧନ ନିଲେ କୋନ ବିଚାରେ ।
 ତୋଳୀ ଆପନ ଭାଲ ଚାଇ ସଦି ମେ, ଚରଣ ଛେଡ଼େ ଦିକ ଅମରେ ॥
 ଶିଥେର ଦୋଷ ସଦି, ବାଜେ ଆପନ ଗାର ଉପରେ । ରାମ
 ପ୍ରସାଦ ସବେ ତୟ କରିଲେ, ମାର ଅଭୟ ଚରଣେର ଜୋରେ ॥୧॥

ରାଗିଶୀ ଜଂଲୀ—ତାଲ ଏକତାଳୀ ।

ଭାବନା କାଳୀ ଭାବନା କିବା ।
 ଓରେ ମୋହ ମୟୀ ରାତ୍ରି ଗତା, ସଂଗ୍ରତି ପ୍ରକାଶ ଦିବା ॥
 ଅକୁଣ୍ଡ ଉଦୟ କାଳ, ଦୂଚିଲ ତିମିର ଜାଲ ।
 ଓରେ କମଳେ କମଳ ଭାଲ, ପ୍ରକାଶ କରେଛେ ଶିବା ॥
 ବେଦେ ଦିଲେ ଚକ୍ର ଧୂଳୀ, ଯଡ଼ ଦଶନେର ମେହି ଅନ୍ଧଗୁଳୀ ।
 ଓରେ ନା ଚିନିଲ ଜୋଠା ମୂଳା, ଖେଳା ଧୂଳୀ କେ ଭାବିବା ॥
 ଯେଥାନେ ଆନନ୍ଦ ହାଟ, ଶୁରୁ ଶିଷ୍ୟ ନାଶି ପାଠ ।
 ଓରେ ଧାର ନେଟୋ ତାରି ନାଟ, ତରେ ତର କେ ପାଇବା ॥
 ମେ ରମିକ ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀ, ମେହି ପ୍ରବେଶେ ମେହି ପୂର । ରାମଶ୍ରମା
 ବୁଲେ ଭାବୁଲୋ ଭୁର, ଆଶ୍ରମ ବେଧେ କେ ରାଖିବା ॥୧୦॥

ପଦ୍ମାବଲୀ ।

ଆମୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ବଳ ମା ଆଗି ଦୀଙ୍ଗାଇ କୋଥା ।

ଆମାର କେହ ନାହିଁ ଶକ୍ତରୀ ହେଥା ॥

ନମସ୍ତେ କର୍ମେଭୋ ସିଲେ, ଚଲେ ସାବ ସଥା ତଥା ।

ଆମି ମାଧୁ ମଞ୍ଜେ ନାନାରଙ୍ଗେ, ଦୂର କରିବ ମନେର ସାଥା ॥

ତୁମି ଗୋ ପାଷାନେର ଶୁଭ୍ର, ଆମାର ଯେଉଁ ପିତା ତେବେ ମାତା

ରାମପ୍ରମାଦ ବଲେ ହୃଦୟଲେ, ଶୁରୁତର ରାଥ ଗୀପା ॥୧୧॥

ଆମୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ଆମି କାଥ ହାରାଗାବ କାଲେର ସଥେ ॥

ଗେଲ ଦିନ ମିଛେ ରଙ୍ଗ ରମେ ।

ଦେଇ ଧନ ଉପାର୍ଜନ, କରେଛିଲାମ ଦେଶ ବିଦେଶ ।

ତୁମନ ଭାଟ ବକ୍ତୁ ଦାରୀ ଶୁଭ୍ର, ସବାଇ ଛିଲ ଆମାର ସଥେ ॥

ଏଥନ ଧନ ଉପାର୍ଜନ, ନୀ ହଇଲ ମଧ୍ୟାର ଶେଷେ ।

ମେହି ଭାଇ ବକ୍ତୁ ଦାରୀ ଶୁଭ୍ର, ନିର୍ଦ୍ଦନ ବଲେ ସବାଟ ରୋଯେ ।

ମେନ୍ଦୁତ ଆସି, ଶିଯରେତେ ବନ୍ଦି, ଧରବେ ସଥନ ଅଗାକେଶେ ।

ତୁମନ ମାଜିଯେ ମାଟା, କଲସୀ କାଚୀ, ବିଦାଯ ଦିବେ ଦଣ୍ଡୀ ବେଶେ ॥

ତୁମି କରି ସଲି ଶଶାନେତେ ଫେଲି, ଯେ ସାର ଶାବେ ଆପନ ବାମେ ।

ରାମପ୍ରମାଦ ମଜ୍ଜା, କାନ୍ଦା ଗେଲ, ଅର ଶାବେ ଅନାନ୍ଦାମେ ॥୧୨॥

রাগিণী পিলু বাহার—তাল ষৎ ।

ভবের আশা খেলুবো পাশা, বছই আশা মনে ছিল ।
 যিছে আশা ভাঙ্গা দশা প্রথমে পঞ্চড়ী পড়লো ॥
 পৰার আঠার ষোল, যুগে যুগে এলেম ভাল ।
 শেষে কচে বার পেয়ে মাগো পঞ্জা ছক্কায় বন্ধ হলো ॥
 চতুর্থ আট, ছচার দশ কেহ নয় মা আমাৰ বশ ।
 আমাৰ খেলাতে না হলো যশ, এবাৰ বাজী ভোঁদ হ'ল ॥৩৩॥

রাগিণী ললিত বিভাস—তাল একতালা ।

কেবল আশাৰ আশা, ভবে আসা, আসা মাত্ৰ হলো ।
 যেমন চিৰে পঞ্জেতে পড়ে, ভৱে ভুলে র'লো ॥
 মা নিম থাওয়ালে, চিনি বলে, কথায় করে ছলো ।
 ওমা মিঠার লোভে, তিত মুখে সারা দিনটা গেলো ॥
 মা খেল্বে বলে, কাঁকি দিয়ে নাবালে ভূতলো ।
 এবাৰ যে খেলা খেলালে মাগো, আশা না পূৰিল ॥
 রামপ্রেসাল বলে ভবের খেলায়, যা হবাৰ তাই হলো ।
 এখন সক্ষা বেলায়, কোলেৰ ছেলে, ঘৰে নিয়ে চলো ॥১৪৪॥

প্ৰসাদী সুৱ—তাল একতালা ।

মন কৱোনা সুধেৰ আশা ।
 যদি অভয় পঢ়ে লবে বাসা ॥
 হোৱে ধৰ্ম তনয় তজে আলয়, বনে গমন হেৱে পাশা ।
 হোৱে দেবেৰ দেৰ সন্ধিবেচক তেইতো শিবেৰ দৈত্য দশা ॥

ମେ ଯେ ହୁଏ ଦର୍ଶନେ ଦୟା ବାସେ, ମନ ଶୁଖେ ଆଶେ ବଡ଼ କମା ॥
 ହରିଯେ ବିଷାଦ ଆଜେ ମନ, କବୋନା ଏକଥାର ଗୋପା ।
 ଓରେ ଶୁଖେଟ ଦୁଗ ଦୁଖେଇ ଶୁଖ ଡାକେର କଣା ଆଜେ ଭାସା ॥
 ମନ୍ତ୍ର ଭେବେଛ କପୁଟ ଭକ୍ତି, କବେ ଲୁକ୍ଷାଟିବେ ଆଶା ।
 ଜବେ କଢ଼ାର କଢ଼ା ତମା କଢ଼ା ଏଡାବେ ନା ରତ୍ନିମାସା ॥
 ପ୍ରମାଦେର ମନ ହୁ ଯଦିମନ, କର୍ମେ କେନ ହଓରେ ଚାମା ।
 ଓରେ ମନେର ଈତନ କବ ସତନ, ରତନ ପାବେ ଅତି ଥାମା ॥୧୫॥

ଅସ୍ମାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

କୃତ୍ତମ ପଦ ନବ ଲୁଟାଲେ ।
 କିଛୁ ରାଖୁଣିଲେ ଗା ତନର ବଲେ ॥
 ନାତାବ କନ୍ଯା ଦାତା ଛିଲେ ମା, ଶିଥେଛିଲେ ମା ମାସେର ଶଲେ ।
 କେନ୍ଦ୍ରାବ ପିତା ନାତା ମେଘି ଦାତା, ତେଗି ଦାତା କି ଆମାଯ ହଲେ ॥
 ହୁଙ୍କାର ଜିଞ୍ଚା ଧାବୁ କାଢେ ମା, ମେ କମ ତୋରାର ପଦତଲେ ।
 ତୈ ଯେ ଭାଙ୍ଗେ ଶିବ ସନ୍ଦାଟିମନ୍ତ, କେବଳ ତୁଷ୍ଟ ବିଲମଲେ ॥
 କମ୍ବା ଜନ୍ମ ଜୟାନ୍ତରେ ମା, କତଇ ହୁଏ ଦିଯେଛିଲେ ।
 ଏବାର ଅସ୍ମାଦ ବଲେ ଏବାର ମୋଳେ ଡାକବୋ ସର୍ବନାଶୀ ବଲେ ॥୧୬॥

ଅସ୍ମାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଶୁରାର ବାଜି ତୋର ହଲେ ।
 ଓ ଘନ କି ଖେଲା ଖେଲାବେ ବଲ ॥
 ଶତରଙ୍ଗ ପ୍ରଧାନ ପଙ୍କ ପଙ୍କେ ଆମାଯ ଦାଗା ଦିଲ ।
 ଏବାର ବର୍ଷର ସର କରେ ଭର ମଦ୍ରୀଟି ବିପାକେ ମଲୋ ।

ହୁଟା ଅଥ ହୁଟା ଗଜ ସରେ ବନେ କାଳ କାଟିଲୋ ।
 ତାରା ଚଲୁଛେ ପାରେ ମକ୍କଳ ସରେ ତବେ କେନ ଅଚଳ ହଲୋ ॥
 ହୃଥାନ ତରୀ ନିମକ ଭରି ବାଦାମ ତୁଳି ନା ଚଲିଲ ।
 ଓରେ ଏମନ ଶୁଷ୍କାତାସ ପେଣେ ସାଟେର ତରୀ ସାଟେ ବୈଲେ ॥
 ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ଶୋଇ କପାଳେ ଏହି କି ଛିଲ ।
 ଓରେ ଅତଃପରେ କୋଣାର ପାଶେ ପୌଳେର କିନ୍ତି ମାତ ହ'ଲ ॥୧୦

ଅନାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ଏବାର କାଳୀ ତୋମାୟ ଥାବ ।
 (ଥାବ ଥାବ ଗୋ ଦୀନ ଦୟାମନ୍ତି)
 ତାରା ଗଣ୍ଡୋଗେ ଜନ୍ମ ଆମାର ॥

ଗଣ୍ଡୋଗେ ଜନ୍ମ ହ'ଲେ, ମେ ହୟ ଯେ ମୀ ଖେକୋ ଛେମେ ।
 ଏବାର ତୁମି ଥାଓ କି ଆମି ଥାଇ ମୀ, ହୁଟୋର ଏକଟୀ କରେ ଯାବ
 ଡାକିନୀ ଯୋଗିନୀ ହୁଟା, ତରକାର୍ତ୍ତି ବାନାଯେ ଥାବ ।
 ତୋମାର ମୁଣ୍ଡମାଳା କେଢେ ନିଯେ, ଅସ୍ତଲେ ସନ୍ତାର ଚଢାବ ॥
 ହାତେ କାଳୀ ମୁଖେ କାଳୀ, ସର୍ବାଙ୍ଗେ କାଳୀ ମାଥିବ ।
 ଯଥନ ଆସବେ ଶମନ ବୀଧବେ କମେ, ମେଇ କାଳୀ ତାର ମୁଖେ ଦିବ ॥
 ଥାବ ଥାବ ବଲି ମାଗୋ, ଉଦରଙ୍ଗ ନା କରିବ ।
 ଏହି ହନ୍ଦିପଦ୍ମେ ବସାଇଯେ, ମନୋଗାନସେ ପୂଞ୍ଜିବ ॥
 ଯନ୍ଦି ବଲ କାଳୀ ଧେଲେ କାଲେର ହାତେ ଟେକୀ ଥାବ ।
 ଆମାର ଭୟ କି ତାତେ କାଳୀ ବଲେ କାଲେରେ କଳା ଦେଥାବ ॥
 କାଳୀର ବେଟା ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦ, ଭାଲମୁତେ ତାଇ ଜାନାବ ।
 ତାତେ ମନ୍ତ୍ରେର ସାଧନ ଶରୀର ପତନ, ଯା ହବାର ତାଇ ସଟାଇବ ॥୧୮॥

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଳା ।

ମା ଗୋ ତାରା ଓ ଶଙ୍କରୀ ।

କାନ ଅବିଚାରେ ଆମାର ଉପର, କଲେ ଛଂଥେର ଡିକ୍ରୀଜାରି ॥
ଏକ ଆସାମୀ ଛୁଟୀ ପ୍ଯାଦା, ବଲ୍ ମା କିମେ ସାମାଇ କରି ।
ଶାମାର ଇଚ୍ଛା କରେ, ଐ ଛୁଟାରେ, ବିଷ ଥାଇସେ ପ୍ରାଣେ ମାରି ॥
ପ୍ରାନୀର ରାଜୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର, ତାର ନାମେତେ ନିଲାମଜାରି ।
ହି ଯେ ପ୍ରାନ ବେଚେ ଥାଏ କୃଷ୍ଣ ପାଞ୍ଚ, ତାରେ ଦିଲି ଜମିଦାବି ॥
ଛରେ ଦରଖାତ ଦିତେ, କୋଥା ପ୍ରାବ ଟାଙ୍କ କଢ଼ି ।
ଶାମାର କିନିକିରେ ଫକିର ବାନାୟେ, ବଦେ ଆଛ ରାଜକୁମାରୀ ॥
ଛରେ ଉକ୍ତିଲ ଯେ ଜନା, ଡିମିମିସେ ତାର ଆଶୟ ଭାରି ।
କରେ ଆସଲ ମନ୍ଦି, ମୁଗ୍ଧାଲ ବନ୍ଦୀ, ସେକ୍ରପେ ମା ଆମି ହୁଏଇବି ॥
ପଳାଇତେ ଥାନ ନାହିଁ ମା, ବଲ କିବା ଉପାୟ କରି ।
ଛଲ ହାନେର ମଧ୍ୟେ ଅଭୟ ଚରଣ ତାଓ ନିଯାଛେନ ତ୍ରିପୁରାରି ॥୧୯॥

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଳା ।

ନିତୁଇ ତୋଯ ବୁଝାବେ କେଟା ।

ବୁଝେ ବୁଝିଲି ନା ରେ ଘନରେ ଠେଟା ॥

କୋଥା ରବେ ସର ବ୍ରାହ୍ମି, ତୋର କୋଥା ରବେ ଦାଲାନ କୋଠା ।
ସଥନ ଆସ୍ବେ ଶମନ, ବୀଧ୍ୱବେ କମେ ମନ, କୋଥା ରବେ ଶୁଡା ଜେଠା ॥
ଗରଣ ଦୟା ଦିବେ ଶୋଭାୟ ଭାଙ୍ଗା କଲସି ଛେଡ଼ା ଚାଟା ।
ଓରେ ମୈଥାନେତେ ତୋର ନାମେତେ ଆଛେ ରେ ଯେ ଜୀବନୀ ଔଟା ॥
ମତ ଧନ ଜନ ସବ ଅକାରଣ, ସମେତେ ନା ଯାବେ କେଟା ।
ରାମ ପ୍ରସାଦ ବଲେ ହର୍ଗୀ ବଲେ, ଛାଡ଼ିବେ ସଂମାରେର ଲେଠା ॥୨୦॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଆମି ଏତ ଦୋଷ କିମେ ।

ଐ ଯେ ପ୍ରତିଦିନ ହୟ ଦିନ ଯାଉଁଯା ଭାର, ସାରାଦିନ ମା କାନ୍ଦି ବମେ ।
ମନେ କରି ଗୁହ ଛାଡ଼ି, ଥାକୁବୋଲା ଆର ଏମନ ଦେଶେ ।
ତାତେ କୁଳାଳଚକ୍ର ଭ୍ରମାଇଲ, ଚିନ୍ତାରାଖ ଚାପରାଶୀ ଏମେ ॥
ମନେ କରି ଗୁହ ଛାଡ଼ି, ନାମ ସାଧନା କରି ବମେ ।
କିନ୍ତୁ ଏମନ କଳ କରେଛ କାଳୀ, ବୈରେ ରାଖେ ମାୟାପାଶେ ॥
କାଳୀର ପଦେ ମନେର ଚାନ୍ଦେ, ଦୀନ ରାତିପରେ ଭାଲେ । ଆମାର
ମେହି ଯେ କୈ କୀ ମନେର କାଳୀ, ହଲେମ କାଳୀ ତାର ବିଷୟ ବଶେ ॥୨୧॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ମନ ରେ ଆମାର ଏହି ମିନତି ।

ତୁମି ପଡ଼ା ପାଖୀ ହୋ କରି ସ୍ଵତି ॥

ଅଣୁ ତୁ ଗିରିମୁତୀ, ପଡ଼ିଲେ ଶୁନ୍ଲେ ଦ୍ଵିତୀ ଭାତି ।
ଓରେ ଆମ ନା କି ଡାକେର କଥା ନୀ ପଡ଼ିଲେ ଠେମ୍ବାର ଶୁଣ୍ଟି ।
କାଳୀ କାଳୀ କାଳୀ ପଡ଼ ମନ, କାଳୀପଦେ ରାଖ ପୌତି ।
ଓରେ ପଡ଼ ବାବା ଆୟାରାମ, ଆୟଜନୀର କର ଗତି ।
ଉଡ଼େ ଉଡ଼େ; ବେଡ଼େ ବେଡ଼େ, ବେଡ଼ିଶେ କେନ ବେଡ଼ାଓ କ୍ଷିତି ।
ଓରେ ଗାଛେର ଫଲେ କଦିନ ଚଲେ, କରରେ ଚାର ଫଲେ ଛିତି ।
ଅସାଦ ବଲେ ଫଳୀ ଗାଛେ, ଫଳ ପାବି ମନ, ଶୋନ୍ ବୁଝିତି । ଓରେ
ବଲେ ବୁଲେ, କାଳୀ ବଲେ, ଗାଛ ନାଡ଼ା ଦେଓ ନିତି ନିତି ॥୨୨॥

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ମନ କେନ ମାସେର ଚରଣ ଛାଡ଼ା ।

ଓ ମନ ଭାବ ଶକ୍ତି, ପାବେ ମୁକ୍ତି, ବାଧ ଦିଯା ଭକ୍ତି ଦୃଢ଼ା ॥

ଅମନ ଥାକିତେ ମା ଦେଖିଲେ ମନ, କେମନ ତୋମାର କପାଳ ପୋଡ଼ା ।

ନୀତିକୁ ଛଲିତେ, ତନ୍ମୟା ଦ୍ୱାପତେ, ଧ୍ୱାଦେନ ଆମି ଘରେର ବେଡ଼ା ॥

ମାସେ ସତ୍ୟ ଭାଲବାସେ, ବୁଝା ଯାବେ ମୃତ୍ୟ ଶେଷେ ।

ମୋଳେ ଦଶ୍ରୁଚାର କାନ୍ଦାକାଟୀ, ଶେଷେ ଦିବେ ଗୋବର ଛାଡ଼ା ।

କେହି ବନ୍ଧୁ ଦ୍ୱାରା ଯୁତ, କେବଳ ମାତ୍ର ମାସାର ଗୋଡ଼ା ।

ମୋଳେ ସଙ୍ଗେ ଦିବେ ମେଟେ କଳମୀ, କଡ଼ି ଦିବେ ଅଞ୍ଚକଜ୍ଜା ॥

ଅନ୍ଧେତେ ସତ୍ୟ ଆତମଗନ୍ଧ, ସକଳଇ କରିବେ ହରଣ ।

ଦୋଷର ସମ୍ମ ଗାୟ ଦିବେ, ଚାରକୋଣୀ ମାରଥାନେ ଫାଡ଼ା ॥

ଦେଇ ଧ୍ୟାନେ ଏକ ମନେ, ମେହି ପାବେ କାନ୍ଦିକାତାରା ॥

ବେର ହୟେ ଦେଖ କନ୍ୟାକୁପେ, ରାମପ୍ରମାଦେର ବୀଧିଛେ ବେଡ଼ା ॥ ୨୩ ॥

* ଏହିକୁ କିମ୍ବନ୍ତି ଆବେ ସେ, କାନ୍ଦୀର ଅବିଷ୍ଟାରୀ ଦେବୀ ଅନ୍ତର୍ମା ରାମପ୍ରମାଦେର ଗୀତ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତରେ ନିତାନ୍ତ ଇଚ୍ଛା ହିଲେ, ତିନି କୁମାର ହିନ୍ଦୁ ତଦୀୟ ବାନ୍ଧବଙେ ଆମିରୀ ଉପଶିତ ହନ । ରାମପ୍ରମାଦ ତ୍ୱରାଲେଗୀତ ଗାହିତେ ଏକଟି ସରେର ବେଡ଼ା ବୀଧିତେ ଛିଲେନ, ତଦୀୟ କନ୍ୟା ପରମେସ୍ତ୍ରୀ ତୀହାର ବେଡ଼ା ବୀଧିବାର ସଂକଳିତ କରି ଦର୍ଶକଙ୍କ ଦର୍ଶକ ଗଲାଇଯା ଦିତେଛିଲ । ତୀହାର କନ୍ୟା କୋନ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟପଦେଶେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରେ ଗମନ କରିଲେ, ସୟଂ ଭଗବତୀ ତଦୀୟ କନ୍ୟାକୁପରିଗ୍ରହ ପୂର୍ବକ ପୂର୍ବକଙ୍କ ଦର୍ଶକ ପ୍ରମାନେର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଇଲେନ ।

ଅମାଦୀ ସ୍ଵର—ତାଲ ଏକତାଳା ।

ମା ଆମାର ଅନ୍ତରେ ଆଛ ।

ତୋମାର କେ ବଲେ ଅନ୍ତରେ ଖାମୀ ॥

ଡୁମି ପାଥାଣ ମେଘେ, ବିଷମ ମାସା, କତ କାଚ କାଚାଓ ମା କାଚ ।

ଉପାସନାଭେଦେ ତୁମି ଅଧାନ ମୂର୍ତ୍ତି ଧର ପାଁଚ । ଯେ ଜନ

ପାଞ୍ଚରେ ଏକ କୋରେ ଭାବେ, ତାର ହାତେ ମା କୋଥା ବାଚ ॥

ବୁଝେ ଭାର ଦେଇ ଯେ ଜନ, ତୁରୁ ଭାର ନିତେ ଇଁଚ ।

ଦେଉନ କଂଶ୍ନେର ମୂଳ୍ୟ ଜାନେ, ସେକି ଭୁଲେ ପେଯେ କାଚ ॥

ଅମାଦ ବଲେ ଆମାର ହନ୍ଦୟ, ଅମଲ କମଲ ସାଁଚ ।

ଡୁମି ଦେଇ ସାଁଚେ ନିର୍ମିତା ହୋଇୟେ, ଦନୋବଦୀ ହେଁ ନାଚ ॥ ୨୫୫

ରାଗିଣୀ ଗାରାତୈରବୀ—ତାଲ ଆଡ଼ା ।

ହନ୍ଦକମଲମଙ୍ଗେ ଦୋଲେ କରାଲବଦନୀ ।

ମନପବନେ ଛଳାଇଛେ ଦିବସରଜନୀ ॥

ଇଡା ପିଙ୍ଗଳା ନାମା, ଶୁମୁଖା ମନୋରମା,

ତାର ମଧ୍ୟେ ଗାଥା ଶାମା, ବ୍ରଦ୍ଧମନ୍ତନୀ ॥

ଆବିର କୁଧିର ତାର, କି ଶୋଭା ହେଁଛେ ଗାର,

କାମ ଆଦି ମୋହ ବାସ, ହେରିଲେ ଅମନି ।

ଦେ ଦେଖେଛେ ମାୟେର ଦୋଲ, ମେ ଛେଡେଛେ ମାୟେର କୋଲ,

ରାମ ଅମାଦେର ଏହି ବୋଲ, ଦୋଲମାରା ବାଣୀ ॥ ୨୫୬ ॥

‘প্ৰসাদী সুৱ—তাল একতালা ।

এবাৰ আমি সাৱ ভেৰেছি ।

এক ভূবীৰ কাছে ভাব শিখেছি ॥

যে দেশে বজনী নাই যা, সেই দেশের এক লোক পেয়েছি ।

অম্বাৰ কিবা দিবা কিবা সক্ষাৎ, সক্ষাৎকে বক্ষাৎ কৰেছি ॥

সুম ছুটেছে আৱ কি ঘুমাই যুগে যুগে জেগে আছি ।

এবাৰ যাৰ সুম তাৱে দিমে, যুমেৰে সুম পাড়ায়েছি ॥

মোহাগুণক মিশায়ে, “মোগাতে বড় ধৰায়েছি ॥

মণিৰ্ম্মিত মেঝে দিব, মনে এই আশা কৰেছি ॥

প্ৰসাদ বলে ভক্তি মৃক্তি উভয়কে মাথে ধৰেছি ।

এবাৰ শ্রামীৰ নাম ব্ৰহ্ম জেনে ধৰ্ম কৰ্ম সব ছেঢ়েছি ॥ ২৬ ॥

ৱাণিগী মূলতান—তাল একতালা ।

কাল যেৰ উদয় হলো অস্তৱ অস্তৱে ।

নৃত্যতি মানস শিথী কৌতুকে বিহৱে ॥

না শব্দে ঘন ঘন গৰ্জে ধাৰাধৱে ।

তাহে প্ৰেমানন্দ মন্দ হাসি, তড়িৎ শোভা কৱে ॥

নিৰবধি অধিশাস্ত নেত্ৰে বাৰি ঝৱে ।

তাহে প্ৰাণ চাতকেৱ তৃষ্ণা ভয় যুচিল সহৱে ॥

ইহজন্ম, প্ৰজন্ম, বহুজন্ম পৱে ।

ৱামপ্ৰসান বলে আৱ জন্ম, হৰে না জঠৱে ॥ ২৭ ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

କାଳୀଗନ୍ଧ ମରକତ ଆଲାନେ, ମନ କୁଞ୍ଜରେରେ ବଁଧ ଏଟେ ।

କାଳୀନାମ ତିକ୍ଷ୍ଣ ଥଜୋ କର୍ମପାଶ ଫେଲ କେଟେ ॥

ମିଠାଙ୍କ ବିଷରାମଙ୍କ ମାଥାର କର ବେସାର ବେଟେ ।

ଓରେ ଏକେ ପଞ୍ଚଭୂତେର ଭାର, ଆବାର ଭୂତେର ବେଗାର ମର ଘେଟେ ॥

ମତତ ତ୍ରିତାପେର ତାପେ, ହଦିଭୂମି ଗେଲ ଫେଟେ ।

ନବ-କାନ୍ଦିଷ୍ଵିନୀର ବିଡିଷନୀ, ପବମାୟୁ ସାଯ ଘେଟେ ॥

ନାନୀ ଭୌର୍ଧ ପର୍ଯ୍ୟଟନେ-ଅନ୍ଧାତ୍ର ଗନ୍ଧ ହେଟେ ।

ପାବେ ସହେ-ନମେ ଚାରି ଫଳ ବୁଝନୀ ରେ ହୃଥ ଚେଟେ ॥

ରାମପ୍ରସାଦ କର କିମେ କି ତୟ, ମିଛେ ମୋଦେମ ଶାନ୍ତ ଦେଟେ ।

ଏଥନ ବ୍ରକ୍ଷମଗୀର ନାମ କୋରେ ବ୍ରକ୍ଷରଙ୍ଗ ଯାକ ହେଟେ ॥୨୮ ।

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

କେ ଜାନେ କାଳୀ କେମନ ।

ବଡ଼ଦର୍ଶନେ ନା ପାଯ ଦରଶନ ॥

କାଳୀ ପଦବନେ ହଂସ ମନେ, ତଃୟୀରପେ କରେ ରମଣ ।

ତାଙ୍କେ ମୂଳଧାରେ ସହ୍ୟାରେ, ମଦା ଯୋଗୀ କରେ ମନନ ॥

ଆତ୍ମାରାମେର ଆଜ୍ଞା କାଳୀ, ପ୍ରମାଣ ପ୍ରସ୍ତୋଗ ଲକ୍ଷ ଏମନ ।

ତାଙ୍କ ସଟେ ସଟେ ବିରାଜ କରେନ ଈଚ୍ଛାମଗୀର ଈଚ୍ଛା ଯେମନ ।

ମାରେର ଉଦର ବ୍ରଜାଣ୍ଗ ଭାଣ୍ଗ, ପ୍ରକାଣ୍ଗ ତୀ ଜାନ କେମନ ।

ମହାକାଳ ଜେନେଛେନ କାଳୀର ମର୍ମ,(୧) ଅନ୍ୟ କେବୀ ଜାନେ ତମନ ।

(୧) ଅପରବିଧ ପାଠ ;—ମେ ସେ କାଳୀର ମର୍ମ କାଲେ ଜାନେ,
ହିତୀୟ କେ ଆଛେ ଏମନ ।

ଅସାଦ ଭାଷେ ଲୋକେ ହାସେ, ସନ୍ତରଗେ ମିଦ୍ଦୁ ଗମନ । ଆମାର
ଆଗ ବୁଝେହେ ମନ ବୁଝେନା, ଧରେ ଶଶି ହୟେ ବାମନ ॥୨୯॥

ରାଗିଣୀ ଗାରାଟିରବୀ—ତାଳ ଠୁଂରୀ ।

ଅପାର ମଂଗାର. ନାହିଁ ପାରାପାର ।

ଭରମା ଶ୍ରୀପଦ, ମଦେର ଦଂପଦ, ବିପଦେ ଭାରିଲି, କର ଗୋ ନିଶାର ।
ଯେ ଦେଖି ତଙ୍ଗ ଅଗାଧ ବାରି, ଭୟେ ବାଂପେ ଅନ୍ଧ ଡୁବେ ବା ମାରି ।
ତାର ହୃଦୟ କରି, କିନ୍ତୁ ତୋରୀରି, ଦିଦ୍ଦେ ଚରଣ ତରା, ରାଖ ଏଇବାର ॥
ବହିଛୁ ଭୁକାନ ନାହିଁକ ବିଦ୍ଵାମ, ଥର ଥର ଅନ୍ଧ କାହେ ଆବରାମ ।
ପୂରାଓ ନନ୍ଦାମ, ଜପି ତାରାନାମ, ତାରା ତବ ନାମ ମଂସାରେ ସାରି ହ
କାଳ ଗେଲ କାଗୀ ହଲନା ମାଧନ, ଅସାଦ ବଲେ ଗେଲ ବିଫଳେ ଭୁବନ । ୦
ଏ ଭବ-ବନ୍ଧନ, କର ବିମୋଚନ, ମାବିଲେ ଭାରିଗୀ କାରେ ଦିବ ଭାର ॥୩୦୩

ଅସାଦା ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ଆଦ ବାଣିଜେ କୁ ବାଦନା ।

ଓଳୋ ଆମାର ମନ ବଲନା ॥

ଓରେ ଖାଗୀ ଆଜେନ ବ୍ରଦ୍ଧମଯୌ, ଶୁଦ୍ଧେ ସାଧ ଦେଇ ଲହନା ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ପବନ ବାସ, ଚାଗନେତେ ସୁଅକାଶ ।

ଦନରେ ଓରେ ଶ ପ୍ରଦ୍ରହୀ ବ୍ରଦ୍ଧମଯୌ, ନାନ୍ଦିଗ ଜନ୍ମାଓ ଚେତନା ।

କାଣେ ଯଦି ଢୋକେ ଜଳ, ବାର କରେ ଯେ ଜାନେ କଳ,

ଦନରେ ଓବେ ଦେ ହଲେ ମିଶାରେ ଜଳ, ଐନ୍ଦରେ ଏକପ ଭାବନା ।

ସବେ ଆଜେ ମହାରତ୍ର, ଭାବୁନ୍ଦରମେ କାଚୁୟନ୍ତି,

ଦନରେ ଓରେ ଶନୀଥ ଦତ୍ତ, କର ତସ, କଲେର କପାଟ ଖୋଲନା । ୫

ଅପୂର୍ବ ଜନ୍ମିଲ ନାତି, ବୁଡା ଦାଦା ଦିଦିଷାତି,
ମନରେ ଓରେ ଅନମ ମରଣାଶୌଚ, ସନ୍ଧ୍ୟାପୂର୍ବା ବିଡୁଷନା ॥
ପ୍ରସାଦ ବଲେ ବାରେ ବାରେ, ନା ଚିନିଲେ ଆପନାରେ,
ମନରେ ଓରେ ମିଳୁର ବିଧବାର ଡାଲେ, ଏହି କିବା ବିବେଚନ । ୩୧

ରାଗିଣୀ ମୂଲତାନ—ତାଲ ଏକତାଲ ।

ମନ କାଳୀ କାଳୀ ବଳ ।
ବିଗନମାଶିନୀ କାଳୀର ଜାମ ଜପନା, ଓରେ ଓ ମନ କେନ ଦୁଃଖ ॥
କୃତ୍ତିକିଞ୍ଚକରୋନା ତସ, ବେଗେ ଅଗାଧ ମଲିଲ ।
ଓରେ ଅନାଯାସେ ଭବନଦୀର କାଳୀ କୁଳାଇବେନ କୁଳ ॥
ମା ହବାର ତା ହଲୋ ଭାଲ, କାଳ ଗେଲ ମନ ଫାଳୀ ବଳ,
ଏବାର କାଳେର ଚକ୍ର ଦିଯେ ଧଲୋ, ଭବ ପାରାବାରେ ଚଳ ।
ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦେ ବଲେ, କେନ ମନ ଦୁଲ ।
ଓରେ କାଳୀନାମ ଅନ୍ତରେ ଝିପ, ବେଳୀ ଅବଦାନ ହ'ଲ । ୩୨

ପ୍ରସାଦୀ ଶ୍ଵର—ତାଲ ଏକତାଲ ।

ଆମି କି ହୁଥେରେ ଡରାଇ ।
ତବେ ଦେଓ ଦୁଃଖ ମା ଆର କତ ତାଇ ।
ଆଗେ ପାଛେ ଦୁଃଖ ଟଲେ ମା ଦିନ କୋନଥାନେତେ ଘାଟି ।
ତଥନ ହୁଥେର ବୋରୀ ମାଥାର ନିରେ ଦୁଃଖ ଦିଯେ ମା ବାଜାର ମିଳାଇ ।
ବିଷେର କୁମି ବିଷେ ଥାକି ମା, ବିଷ ଥେବେ ପୋଣ ଯାଥି ମଦାଇ ।
ଆମି ଏମନ ବିଷେର କୁମି ମାଗୋ, ବିଷେର ବୋରୀ ଲିଙେ ବେଡାଇ ମା
ପ୍ରସାଦ ବଲେ ଏକହୟୀ ବୋରୀ ନାବା ଓ କ୍ଷଣେକ ଜିରାଇ ।
ଦେଖ ଶୁଦ୍ଧ ପେରେ ଲୋକ ଗର୍ବ କରେ ଆମି କରି ଦୁଃଖେର ବଡାଇ । ୩୩

ରାଗିଣୀ ବେହାଗ—ତାଳ ଆଡ଼ିଥେମୁଟୀ ।

ଆମାର କପାଳ ଗୋ ତାରୀ ।

ତାଳ ନୟ ମା ତାଳ୍ ନୟ ମା, ତାଳ ନୟ ମା କୋନକାଳେ ॥

ଶିଖକାଳେ ପିତୀ ମଣୋ, ମାଣୋ ରାଜ୍ୟ ନିଶ ପରେ ।

ଆମି ଅଭିଅଳାମାତି, ଡୀବାଳେ ସାମରେ ଜଳେ ॥

ମୋତେର ମେହାଲାର ମତ୍, ବାଗୋ ଫିରିତେହି ତେମେ ।

ସବେ ବଲେ ଧର ଧର, ଦୁକେ ନାଦେନା ଅଗାଧ ଜଳେ ॥

ଧନେର ଶଞ୍ଚ ବେଳେର ପାତ୍ରୀ, ମାଗୋ ଆର ଦିନ ଆମାନ ଧାରୀ ।

ରଙ୍ଗଚଳନ୍ ରଙ୍ଗଜବା, ଦିବ ନାଦେର ଚରଣତଳେ ॥

ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦେର ବାଗୀ, ଶୋନ ଗୋ ମା ନାଶପର୍ଦି,

ତମୁ ଅନ୍ତକାଳେ ଆମାଯ ଟେନେ କେଳ ପଞ୍ଚବିଷୟ ॥୧୫୩

ରାଗିଣୀ ମୋହିଣୀ ଧାହାର—ତାଳ ଆଡ଼ିଥେମୁଟୀ ।

ସମୀ ହର ଗୋ ତାରୀ, ମନେର ତାପ ।

ଆବ ତୋ ଦୃଷ୍ଟ ମୀହେନା ॥

ଯେ ଦୃଷ୍ଟ ଗଢ଼ ମାତନେ ମାଗୋ, ଜାନିଲେ ଥାକେନା ମନେ ।

ମାରାମୋହେ ପାଢ଼ ଲମେ, ଅନ୍ଧ ଧରେ ଧନୀ ଓହା ।

ଅନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର ଯେ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ମାଗୋ ଦେ ଜନ୍ମେ ନାହିଁ ଦେ ଜାନେନା ।

ତୁଇ କି ଜାନ୍ବି ମେ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଜାନିଲେ ନା ବନିଲେ ନା ।

ରାମପ୍ରସାଦେ ଏହି ଭଣେ, ହର୍ଷ ହବେ ଆମେର ମନେ,

ତୁ ବୁଦ୍ଧ ମାତ୍ର ଚରଣେ, ଆର ତ ଭବେ ଜାନିବନା ॥୧୫୪

রাগিণী জংলা—তাল একতালা ।

রসনে কালী নাম রটুরে ।

মৃত্যুকুপা নিতাঞ্জ ধরেছে জটুরে ॥

কালী যার হৃদে জাগে, তর্ক তার কোথা লাগে,

কেবল বানার্থনাত্র, ঘট পটুরে ॥

রসনারে কর বশ, আমানামামৃত রস,

তুনি গনে কর পান কর, মে পাত্র বটুরে ॥

সুধাময় কালীর নাম, কেবল কৈবল্য ধান,

করে জপনা কালীর নাম, কি উৎকটুরে ॥

অতি রাগ সহশুধে, দিষ্ট কর মনে,(১)

প্রসাদ বলে দোহাই দিয়া, কালী ব . । কাল কাটুরে ১৩৩।২।

অমাদী সুর—তাল একতালা ।

মন রে আমার . . . . . ।

ও তুই জানিনা . . . . . ০ জমা ॥

বখন ভবে জমা হল, ... ০ পঁচ গোণ,

শবে জমা থরচ ঠিক কি . . . . . । ০ ন শুন্য নামা

বাদে হ'লে অঙ্গ এ . . . . . ০ বিল বাকা,

তঁবিল বাকী বড় ফ . . . . . । লেখার সীমা ।

দ্বিজ রামপ্রসাদ হ'ল . . . . . । মহার জমা ।

ওরে অস্তরেতে . . . . . । মাঞ্চামা । ১৩৭।

ରାଗିଣୀ ପିଲୁ ବାହାର—ତାଳ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଓରେ ଶୁରାପାନ କରିଲେ ଆମି, ଶୁଧା ଥାଇ ଜୟ କାଳୀ ବଲେ ।
ମନମାତାଳେ ମାତାଳ କରେ, ସତ ମନମାତାଳେ ମାତାଳ ବଲେ ॥
ଓରୁ ଦୂର ଗୁଡ଼ ଲାଗେ, ପର୍ବତୀ ମସଙ୍ଗୀ ଦିଯେ ମା ।
ଆମୁର ଜ୍ଞାନଙ୍କୁ ଡିତେ ଚୁବ୍ବାସ ଭାଟୀ, ପାନ କବେ ମୋର ମନମାତାଳେ ।
ମୁଖମନ୍ତ୍ର ଯଦ୍ର ଭରା, ଶୌଦନ କରି ବଲେ ତାରା ମା ।
ରାମ ପ୍ରସାଦିବଲେ ଏବନ ଶୁରା, ଥେଲେ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ମେଲେ ॥୩୬॥

ଅମାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

କାଷ୍ଟକ ବେ ମନ ଘେଯେ କାଶୀ ।
କାଲୀର ଚରଣେ କୈବଲ୍ୟ ରାଶି ।
ସାର୍କି ତିଶକୋଟି ତୌର୍ଯ୍ୟ ମାଧ୍ୟେର ଓ ଚରଣବୀଶୀ ।
ଦିଦି ସର୍କା ଜାନ, ଶାସ୍ତ୍ର ମାନ, କାଷ କି ହେଯେ କାଶୀବାସୀ ।
ହଦ୍ରକମଳେ ଭାବ ବଲେ, ଚତୁର୍ବ୍ରଜୀ ମୁକୁକେଶୀ ।
ରାମପ୍ରସାଦ ଏଟ ବରେ ବଗି, ପାବେ କାଶୀ ଦିବାନିଶି ॥୩୭॥

ଅମାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ଭାଲକେ ସଦ ଥାକ୍ରବେ ଆମାର ମନ କେନ କୁପଥେ ଚମେ ।
ହଦେ ହୋଇ ମା ଦଶଭ୍ରଜୀ, ଆମାରେ ଭବେ ତଳୁ ତଇଲ ବୋଖୀ ।
ଆମି ନା କରିଲାମ ତୋମାର ପୁଜୀ, ଜ୍ଵାବିଦ୍ଵଗନ୍ମାଜଳେ ।
ଏହି ଭବସଂସାରେଆମି, ନା କରିଲାମ ଗମାକାଶୀ ।
ନଥନ ଶମନେ ଧରିବେ ଆମି, ଡାକ୍ରବ କାଳୀ କାଲୀ ବଲେ ॥
ହିଜରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ, ତଣ ହେଯେଭାନି ଜଳେ ।
ଆମି ଡାକି ଧର ଧର ବଲେ, କେ ଧରେ ତୁଳିବେ କୁଳେ ॥୩୯॥

ଥ୍ରେସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ମନ କି କର ତହୁ ତାରେ ।

ଶୁରେ ଉନ୍ନତ, ଆଁଧାର ସରେ ॥

ମେ ଯେ ଭାବେର ବିଷୟ ଭାବ ବ୍ୟକ୍ତି, ଅଭାବେ କି ଧର୍ତ୍ତେ ପାରେ ॥
 ମନ ଅଗ୍ରେ ଶଶୀ ବଶୀଭୂତ, କର ତୋମାର ଶକ୍ତି ମାରେ ।
 ଓରେ କୋଠାର ଭିତବ ଚୋରକୃତୀରୀ, ଡୋର ହଲେ ମେ ଲୁକାବେ ରେ ।
 ସ୍ଵଭାବରେ ମଧ୍ୟମ ପେଲେମ ନା, ଆଗମ ନିଗମ ତସ୍ତବ୍ଧୋରେ ॥
 ମେ ଯେ ଭକ୍ତି ରମେବ ରମିକ, ମଦାନିଲେ ବିରାଜ କବେ ପୁରେ ॥
 ମେ ଭାବ ଯେତେ ପରମ ବୋଗୀ, ଯୋଗ କରେ ସୁଗ୍ରୂଗାଙ୍କରେ ।
 ତଳେ ଭାବେର ଉଦୟ ଲୟ ମେ ଯେମନ, ଲୋହାକେ ଚୁଷକେ ଧରେ ।
 ପ୍ରସାଦ ବଲେ ମାତ୍ରଭାବେ ଆମି ତହୁ କରି ଯାରେ ।
 ମୁଣ୍ଡା ଚାତରେ କି ଭାଙ୍ଗେ ଇହି ବୁଝବେ ମନ ଠାରେଠାରେ ॥୪୧॥

ରାଗିଣୀ ଜଂଲୀ—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ମାରୀ ରେ ପରମ କୌତୁକ ।

ମାଯାବନ୍ଦରଜନେ ଧାବତି, ଅବନ୍ଦରଜନେ ଲୁଟେ ଶୁଖ ॥

ଆମି ଏହି ଆମାର ଏଟ, ଏଭାବ ଭାବେ ମୂର୍ଖ ଦେଇ ।
 ମନରେ ଓରେ, ଯିଛାମିଛି ସାର ଭେବେ, ସାହମେ ବୀଧିଛ ବୁକ ॥
 ଆମି କେବା ଆମାର କେବା, ଆମି ଭିନ୍ନ ଆଛେ କେବା ।
 ମନରେ ଓରେ, କେ କରେ କାହାର ସେବା, ଯିଛା ଭାବ ତ୍ରଥ ଶୁଖ ॥
 ଦୀପ ଜେଲେ ଆଁଧାର ସରେ, ଶ୍ରୀଯ ସିଦ୍ଧିପାର କରେ ॥
 ମନରେ ଓରେ, ତଥନି ନିର୍ମାଣ କରେ, ନା ରାଖେ ରେ ଏକଟୁକ ॥
 ପାଞ୍ଚ ଅଟ୍ଟାଲିକାଯ ପାକ, ଆପନି ଆପନ ଦେଖ ।
 ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ମଧ୍ୟାରି ତୁଳିଯା ଦେଖ ରେ ମୁଖ ॥୪୨॥

প্রাণী সুর—তাল একতাল ।

এই সংসার ধোকার টাটি ।

ও ভাই আনন্দবাজারে লুটি ।

ওরে ক্ষিতি জল বহু বায়ু, হৃন্যে পাঁচে পরিপাটি ।

প্রথমে প্রকৃতিসূলা, অঙ্কারে লক্ষকোটি ।

যৈমন শরার জলে স্থর্য ছায়া, অভাবেতে স্বভাব ঘেটি ॥

গতে বখন যেগী উধন, ভূনে গড়ে খেলাম মাটি ।

ওরে ধাত্রীতে কেটেছে নাড়ি, মায়ার বেড়ি কিসে কাটি ॥

রংশী বচনে সুধা, সুধা নয় মে বিষের'বাটি ।

আগে ইচ্ছামুখে পান করে, বিষের জ্বালায় ছটফটি ।

আনন্দে রামঞ্চসাদ বলে, আদিপুরুষের আদি বেয়েটি ।

তুমি যা ইচ্ছা তাই কর মা, তুমি পাষাণের বেটি ॥৪৫

প্রাণী সুর—তাল একতাল ।

মন তুই কাধালী কিসে ।

ও তুই জানিননা ত্রি সর্বনেশে ॥

অনিত্য ধনের আশে, ভূমিতেছ দেশে দেশে ।

ও তোর ঘনে চিন্তামণি নিধি, দেখিমনা বে বসে বসে ॥

মনের মত মন যদি হও, বাথ রে ঘোগেতে নিশ্চে ।

বখন অজপা পুর্ণিত হবে, ধরবে না আর কাল বিষে ।

গুরুত্ব রহ তোড়া, বাধবে যতনে কমে ।

দীন রামপ্রসাদের এই নিনতি, অভয়চৰণ পাবার আশে ॥৪৬॥

রাগিণী বসন্তবাহার—তাল একতালা ।

কালী কালী বল রসনা ।

কর পদধ্যান, নামামৃত পান, ধনি হতে আগ, থাকে বাসনা ॥
 ভাই বন্ধু স্তুত দারা পরিজন, সঙ্গের দোসুর নহে কোরজন ।
 হৃষ্ট শমন বাঁধবে ঘথন, বিনে ঐ চরণ কেহ কার না !
 দুর্গানাম সুখে বল একবার, সঙ্গের সম্মল দুর্গানাম আমার ।
 অনিয় সংসার, নাহি পারাপার, ধূকলি অসার, ভেবে দেখনা
 গেল গেল কাল বিফলে গেল, দেখনা কালাস্ত নিকটে এল ।
 প্রসাদ বলে ভাল, কালী কালী বল, দূৰ হবে কাল বম্বয়না ॥ ৪

প্রসাদী সুর—তাল একতালা ।

আমি তাই আভিমান করি ।

আনাথ করেছ গো মা সংসারী ।

অর্থ বিনা ব্যর্থ মে এই সংসার সবারি ।

কোমা তুমি ও কোন্দল কোরেত, বলিয়ে শিব তিখারী ।

জ্ঞানধৰ্ম শ্রেষ্ঠ বটে, দান ধর্মোপরি ।

ওমা বিনা দানে মপ্বাপাবে, মান্নি সেই ব্রজবৰ্ষী ।

নাতোয়ানী কাচ কাচ মা, অঙ্গে ভস্ত ভূষণ পরি ।

ওমা কোথায় লুকাবে বল, তোমার কুবের ভাঙারী ।

প্রসাদে প্রসাদ দিতে মা, এত কেন হোলে ভারি ।

ধনি রাখ পদে, খেকে পদে, পদে পদে বিপুদ সারি ॥ ৪৬॥

ରାଗିଣୀ ସମ୍ମବାହାର—ତାଳ ଆଡ଼ା ।

ତାଜ ମନ କୁଞ୍ଜନ ଭୁଜନ ମନ୍ଦ ।

କାଳ ମନ୍ତ୍ର ମାତଙ୍ଗେରେ ନା କର ଆତଙ୍ଗ ॥

ଅନିତ୍ୟ ବିଷୟ ତାଜ, ନିତ୍ୟ ନିତ୍ୟମୟେ ଭଜ ।

ମକରନ୍ଦ ରମେ ମଜ, ଓରେ ମନୋଭୁଜ ॥

ସୁମେ ରାଜ୍ୟ ଲଭ୍ୟ ସେମନ, ନିର୍ଜାଭଙ୍ଗେ ତାବ କେମନ ।

ବିଷୟ ଜାନିବେ ତେମନ ହ'ଲେ ନିର୍ଜାଭୁଜ ॥

ଅନ୍ଧକୁଳକେ ଅର୍ଦ୍ଧ ଚଡ଼େ, ଉପଯେତେ କୁପେ ପଡ଼େ ।

କଂଠାକେ କି କର୍ମେ ଛାଡ଼େ, ତାର କି ଗ୍ରୁସନ୍ଦ ॥

ଏହି ସେ ତୋରାର ସରେ, ଛୟ ଚୋରେ ଚୁରି କର୍ବେ ।

ତୁ ମିଶାଓ ପରେର ସରେ, ଏତ ବଡ ରଙ୍ଗ ॥ ୧ ॥

ଆମାଦ ବଲେ କାବ୍ୟ ଏଟା, ତୋମାତେ ଜାଖିଲ ଘେଟା ।

ଅନ୍ଧହୀନ ହୟେ ମେଟା, ଦପ୍ତ କରେ ଅନ୍ଧ ॥ ୧ ॥

ଅସାଦୀ ସ୍ଵର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଏବାର କାଳୀ କୁଳାଇବ ।

କାଳୀ କୋମେ କାଳୀ ବୁଝେ ଲବ ॥

ଏ ନୃତ୍ୟକାଳୀ କି ଅଛିରା, କେମନ କରେ ତାଥ ରାଖିର ।

ଆମାର ମନ୍ଦୋଷରେ ବାନ୍ୟ କରି, ହଦିପଞ୍ଚେ ନାଚାଇବ ॥

କାଳୀପଦେର ପଦ୍ଧତି ଯା, ମନ ତୋରେ ତା ଜାନାଇବ ।

ଆହେ ଆର ସେ ଛଟା ବଡ ଟୁଟା, ମେ କଟାକେ କେଟେ ଦିବ ॥

କାଳୀ ଭେବେ କାଳୀ ହୋଇେ, କାଳୀ ବଲେ କାଳ କାଟାବ ।

ଆମି କାଳାକାଲେ କାମେର ସୁଧେ, କାଳୀ ଦିଯେ ଚଲେ ଯାବ ।

প্ৰসাদ বলে আৱ কেন মা, আৱ কত গো একাশিব।
আমাৰ কিল খেয়ে কিল চুৰি তবু কালী কালী বুলি না ছাড়িব॥৪৭

ৱাগিনী জংলা—তাল একতালা ।

একবাৰ ডাকৱে কালীতালা বোলে, জোৱ কৱে রসনে
ও তোৱ ভয় কিৱে শমনে ॥

কায কি তীর্থ গঙ্গাকাশী, যাৰ হৃদে জাগে এলোকেশী ।
তাৰ কাব কি ধৰ্ম্মকৰ্ষ, ও তাৰ মষ্ট কেবল স্বানে ॥
ভজনেৰ ছিল আশা, মৃগ মোক্ষ পূৰ্ণ আশা ।
ৱামপ্ৰসাদেৰ এই দশা, দ্বিভাবে ভেবে মনে ॥৪৮॥

অসাদী স্বর—তাল একতালা ।

মন খেলাও রে দাওগুলি ।

আমি তোমা বিনা নাহি খেলি ॥

এড়ি বেড়ি তেড়ি চাইল, চাঞ্চাকলি পুলাদুলি ।
আমি কালীৰ নামে মাৰব বৰ্ণড়ি, ভাঙব যনেৰ মাথাৰ খুলি ॥
ছয়জনেৰ মন্ত্ৰণা নিলি, তাহিতে পাগল ভুলে গেলি ।
ৱামপ্ৰসাদেৰ খেলা ভাঙলি, গলে দিলে কাঠী ঝুলি ॥৫০॥

ৱাগিনী সোহিনীবাহাৰ—তাল একতালা ।

তুমি এ তাল কৱেছ মা, আমাৰে বিষৱ দিলেনা ।

এমন ত্ৰিহিক সম্পদ কিছু অসাৰে দিলেনা ॥

কিছু দিলেনা পেলেনা, দিবেনা পাবেনা, তাৰ বা কি ক্ষতি মোৱ ॥

ହୋକ ଦିଲେ ଦିଲେ ବାଜୀ, ତାତେଓ ଆଛି ରାଜି,

ଏବାର ଏ ବାଜୀ ତୋର ଗୋ ॥

ଏମା ଦିନିମ ଦିତାମ, ନିତାମ ଥେତାମ, ମଜୁରି କରିଯେ ତୋର ।

ଏବାର ମଜୁରି ହଲୋନି, ମଜୁରା ଚାବ କି,

କି ଜୋରେ କରିବ ଜୋର ଗୋ ॥

ଆଛ ତୁମି କୋଥା, ତାମି କୋଥା, ମିଛାମିଛି କରି ଶୋର ।

ଓରୁ ଶୋର କରିବା ସାରା, ତୋର ଯେ କୁଧାରା, ମୋର ସେ ବିପଦ ଘୋର ଗୋ ।

ଏମା ବୋର ମୁହାନିଶି, ମନୋଧୋଗେ ଜାଗେ, କି କାବ ତୋର ଫଟୋର ।

ଆମ୍ବୁବ ଏକୁଳ ଓକୁଳ ଦୁକୁଳ ଗେଲ, ମୁଧା ନା ପେଲେ ଚକୋର ଗୋ ॥

ଏମା ଆମି ଟାନି କୋଲେ, ମନ ଟାନେ ପିଛେ, ଦାକଣ କରମ ଡୋର ।

ରାମ ପ୍ରସାଦ କହିଛେ ପଡ଼େ ଛୁଟାନାଯ, ମରେ ମନ ଭୁଲ୍ଲା ଚୋର ଗୋ ॥୫୧॥

ରାଗିଣୀ ମୋହିନୀ—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଆଯ ଦେଖି ମନ ଚୁରି କରି, ତୋମାଯ ଆମାଯ ଏକତ୍ର ରେ ।

ଶିଵେର ସର୍ବସ ଧନ ମାରେର ଚରଣ, ସଦି ଆନ୍ତେ ପାରି ହରେ ॥

ଜାଗା ସରେ ଚୂରି କରା, ଇଥେ ସଦି ପଡ଼ି ଧରା ।

ତବେ ମାନବଦେହେର ଦକ୍ଷା ସାରା, ବେଦେ ନିବେ କୈଳାସପୁରେ ॥

ଶୁର୍ବୀକ୍ୟ ଦୃଢ଼ କରେ, ସଦି ଯାଇତେ ପାରି ସରେ ।

ଭକ୍ତିବାନୁ ହରକେ ମେରେ, ଶିବହ ପଦ ଲବ କେନ୍ଦ୍ରେ ॥୫୨॥

ଅମାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

କାଳୀର ନାମ ବଡ଼ ମିଠା ।

ମଦା ଗାନ କର ପାନ କର ଏଟା ॥

ওরে ধিক্রে রসনা তবু ইচ্ছা করে পায়স পিঠা ॥
 নিরাকার সাকার ককার, সৰাকার ভিটা ।
 ওরে ভোগ মোক্ষ ধাম নাম, ইহার পর আর আছে কেটা ॥
 কালী শার হৃদে জাগে, হৃদয়ে তাৰ জাহুবীটা ।
 সে থে কাল হলে মচাকাল হয়, কালে দিয়ে হাততালীটা ।
 জ্ঞানাপ্তি অন্তরে জেলে ধর্মাধর্ম কর ঘিটা ।
 তুমি মন কর বিবৰণ, এব কর যত্ন যেটা ॥
 প্রসাদ বলে হৃদিভূমিৰ, বিরোধ মেনে গেল মিটা ।
 আমাৰ এ তহু দক্ষিণাকালীৰ, দেবত্তোৱেৰ দাগা চিটা ॥৫৩॥

রাগিণী জংলা—তাল একতানা ।

ওৱে মন চড়কি ভৱণ কর, এ ঘোৰ সংসাৰে ।
 মহা যোগেন্দ্ৰ কৌতুকে হাসে, না চিন তাঁহারে ॥

যুগল স্বয়ন্তু শস্তু যুবতীৰ উৱে ।
 মনৱে ওৱে কৰ পঞ্চ বিবৰণে, পূজিছ তাঁহারে ॥

ঘৱেতে যুবতীৰ বাক, গাজনে বাজিছে ঢাক,
 মনৱে ওৱে হৃদাবলী খ্যামটা ঢালী বাজায় নানা সুৱে ॥

কাম উচ্চ ভাৱায় চড়ে, ভাঙলো পাজৰ পাটে পড়ে ।
 মনৱে ওৱে যাতনা কৱেছ তুচ্ছ, ধনাৱে তোমাৰে ॥

দীৰ্ঘ আশা চড়কগাছ, বেছে নিলে বাছেৰ বাছ ।
 মনৱে ওৱে মাঝা ডোৱে বঁড়শী গাঁথা, স্বেহ বল যাবে ॥

প্রসাদ বলে বার বার, অসাৱে জন্মিবে সার ।
 মনৱে ওৱে শিক্ষে দুকে শিক্ষে পাবি, ডাকো কেলে মাবে ॥৫৪॥

ରାଗିଣୀ ଜଂଲା—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ତାରା ନାମେ ମକଳି ସୁଚାଯ ।

କେବଳ ଉତ୍ସେହାତ୍ର କୁଶିକାଥା, ମେଟା ଓ ନିତ୍ୟ ନୟ ॥

ଯେବନ ପ୍ରତିଧାରେ ସ୍ଵର୍ଗ ହରେ, ସ୍ଵର୍ଗ ଖାଦେ ଉଡ଼ାଯ ।

ଶ୍ରୀ କୋତେର ନାମେତୁ ତେବନି ଧାରୀ, ତେବନିତୋ ଦେଖ୍ୟ ॥

ଯେହନ ପଞ୍ଚହଲେ ଦୁଃଖ ବଲେ, ପେବେ ନାଶ ଭୟ ।

ଏହା କୁମିତୋ ଅନ୍ତରେ ଜାଗ, ଯମର ବୁଝାତେ ହୟ ॥

ବାବୁ ଶିତାମାତା ଭ୍ରମ ନାଦେ, ଭରୁତଲେ ଯୟ ।

ଦୟା ତାର ଦନ୍ତେର ଚିତ୍ତେର କାଳା, ସ ବଢ଼ ସଂଶୟ ॥

ଏହାଦେ ଦୂରେହେ ତାର, ପ୍ରେମାଦ ପାଇୟା ଦାର୍ଯ୍ୟ ।

ପ୍ରେ ଭାଇ ସଙ୍କ ଥେବୋଦୀ ରାନ୍ଧାନ୍ଧାଦେର ଆଶୀର୍ବାଦ ॥୫୩॥

ଅମାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

କେନ ଗଞ୍ଜାବସୀ ହେ ।

ଘରେ ବମେ ନାଯେର ନାମ ଗାଁଯିବ ॥

ଅଧିନ ରାଜ୍ୟ ଛେଡ଼େ କେନ ପଦେର ରାଜ୍ୟ ବାସ କରିବ ।

କାଳ ର ବୁଝାତଲେ କରିଷାତ, ଗାଁବାଗଞ୍ଜା ଦେଖତେ ପାର ॥

ଶ୍ରୀରାମ ଅମୀଦେ ବଲେ, କାଳୀର ପଦେ ଶରଗ ଲବ ।

ଆମି ଏମନ ମାଯେର ଛେଲେ ଲାଇ ଲେ, ଦିମାତାକେ ମା ବଣିବ ॥୫୪॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

କାଳୀ ସବ ମୁଚାଲେ ଲେଟୋ ।

ଆଗମ ନିଗମ ଶିବେର ବଚନ, ମାନବି କି ନା ମାନବି ମେଟୋ ॥

ଶ୍ରଦ୍ଧାନ ପେଲେ ଡାଳବାଥ ମା, ତୁର୍ଜୁ କର ମଲିକୋଟା ।

ମାଗୋ ଆପଣି ଯେବେନ ଠାକୁର ତେମନ, ମୁଚଳନା ଆର ମିଛିଛୋଟା ।

ଯେବେନ ତୋମାର ଡକ୍କ ହୁଏ ମା, ଭିନ୍ନ ହୁଏ ତାର କୁପେର ଛୁଟା ।

ତାର କଟାତେ କୌଦୀର ଦେଲେ ନା; ଗାଁରାଣି ଆର ଭାଥାର ଜୁଟା ॥

ଭୂତଲେ ଆନିଯେ ମାଗୋ, କରଲେ ଆମାର ଲୋହାପିଟା ।

ଆମି ତୁ କାହିଁ ବଲେ ଡାକି, ମାବାମ ଆମାର ମୁକେର ପାଟା ॥

ଢାକଣା ହୁଡ଼େ ନାହିଁ ତେବେ, ଶ୍ରୀରାମପ୍ରମାଦ କାହିଁର ବେଟା ।

ଏବେ ମାଦେଖୋପେ ଏମନ ବ୍ୟବଚାର, ଦୁଃଖ ମଞ୍ଚ ଦୁର୍ବଲେ ହେଟା ॥

ରାଧିଶୀ ଗୌରୀଗାନ୍ଧାର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ମା ମା ବଲେ ଆର ଡାକବନା ।

ଓନା ଦିଯେଛ ଦିତେହ କତହି ସୁମନା ॥

ହିଲେର ଗୁହବାଦୀ, କରିଲି ମହାପୀ, ଆର କି କ୍ଷମତା;

ରାଧିମ ଏଲୋକେଶୀ, ଧାରେ ଧାରେ ଯାବ, ଭିକ୍ଷା ନାଗି ଥାବ,

ମା ବଲେ ଆର କୋଳେ ଯାବନା ।

ଡାକି ବାରେବାରେ ମା ମା ବଗିଯେ, ମା କି ରଯେଛ ଚକ୍ର କଣ ଦେଇେ,

ମା ବିଦ୍ୟମାନେ, ଏହୁଥ ସନ୍ତାନେ, ମା ଦୋଲେ କି ଆର ଛେଲେ ବୀଚେନା ।

ଭଣେ ରାମପ୍ରମାଦ ମାଯେର କି ଏ ସତ୍ର, ମା ହେଁ ହଣିମା ସନ୍ତାନେର ଶତ

ଦିବାନିଶ ଭାବି, ଆର କି କରିବି,

ଦିବି ଦିବି ପୁନ ଭଟୋରସ୍ତ୍ରଣ ହେ ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ସାମାଲ୍ ସାମାଲ୍ ଭୁବଲୋ ତାରୀ ।

ଆମାର ମନରେ ଭୋଲା, ଗେମ ବେଳା, ଭଜଲେ ନୀ ହରଶୁନାରୀ ॥

ଅବକ୍ଷନ୍ତାର ବିକୌଳିନି, କରେ ଭରା କୈଲେ ଭାରୀ ।

ମୂରାଦିନ କାଟାଲେ ଥାଟେ ବସେ, ସଞ୍ଚ୍ୟାବେଳା ଧରଲେ ପାଡ଼ି ॥

ଏକେ ତୋର ଖୀର ତାରୀ, କଣ୍ଯେତେ ହଲୋ ଭାରି ।

ବଦିଶ୍ଚାର ହବି ମନ ଭବାର୍ଗବେ, ଆନାଥେ କର କାଙ୍ଗାରୀ ।

ତୁରଦ ଦେଖିବ୍ୟ ଭାରୀ, ପଲାଇଲ ଛୁଟା ଦାଡ଼ି ।

ଏଥିଂ ଶୁରୁ ଏକ ମାର କର ମନ, ଯିନି ହନ ଭୁବକାତାରୀ ॥୫୫

•   —○—

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ମନ ବରୋନା ଦେଷାହେବି ।

ଯଦି ହବିରେ ଦେବେଷ୍ଠବାଦୀ ॥

ଦୋଷ ଯେଦୀଗମ ପୁରାଣେ, କରିଗାମ କାତ ଖୋଜିବାଲି ।

କୃ. ଯ. କଲୋ, କୁଳ, ଶ୍ରୀ, ରାମ, ମକଳ ଆମାର ଏଲୋବେଳୀ ॥

ଶିତ ପେ ଧର ଶିଦା, କୁକୁଳପେ ବାଘା ଓ ସାରୀ ।

ଉଦ୍‌ବା ରାମକଟେ ଧର ଧର, କାଣୀନିପେ କରେ ଅନି ।

ଦୃଗଥରୀ ଦୃଗଥର, ପୌତାସର ଚିରାବଲାଗୀ ।

“ ଶଶାନ୍ୟାଗିନୀ ବାସୀ, ଅଯୋଧ୍ୟା ଗୋକୁଳ ନିବାଦୀ ॥

ବୋଣିନୀ ତୈରବୀ ମନେ, ଶିଶୁ ମନେ ଏକ ବସିବା ।

ଦେଇନୁ ଅଛି ଧାର୍ଯ୍ୟକୀ ମନେ, ଜାନକୀ ପରମ କୃପମା ॥

•   ଅସାନ ବଲେ ଶ୍ରୀ ନିକୁପଣେର କଥା ଦେତୋର ଶାଖି ।

ଆମାର ଦୁର୍ଭାଗୀ ମକଳ ବଟେ, ପଦେ ଗଞ୍ଜା ଗରକୁଣ୍ଡି ॥୫୬

ରାଗିଣୀ ଜଂଳା—ତାଳ ଏକତାଳା ।
ମୋରେ ତରୀ ବଲେ କେନ ନୀ ଡାକିଲାମ ।
ଆମାର ଏ ତରୁତରଣୀ ଭସାଗିରେ ଡୁବାଇଲାମ ॥
ଏ ଭସତରଙ୍ଗେ ତରୀ ବାଧିଛେ ଆନିଲାମ ।
ତାଜିଯା ଅମୂଳ୍ୟ ନିଧି ଧାପେ ପୁଣାଇଲାମ ॥
ଦିଷ୍ଟମ ତରଙ୍ଗମାରେ ଚେଯେ ନୀ ଦେଖିଲାମ ।
ମନଡୋବେ ଓ ଚରଣ ହେଲେ ନୀ ବଁଧିଲାମ ॥
ଅସାଦ ବଲେ ଆଗୋ, ଆମି କି କାବ କରିଲାମ ।
ତୁକାନେ ଡୁବଳ ତରୀ ଆପଣି ମରିଲାମ । ୬୦ ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।
ଅମକାଲେ ଘାବ କୋଗା ।
ଆମି ଦୁରେ ଏଲା, ସଥା ତଥା ॥
ଦିବା ହଲୋ ଅବସାନ, ତାହି ଦେବେ କାପିଛେ ଆଶ,
ଭୂମି ନିରାଶ୍ୟରେ ଆଶ୍ୟ ହେବେ ହାନ ନୀ ଓ ଗୋ ଜଗନ୍ନାଥ ।
ଶୁନେଛି ଶ୍ରୀନାଥେର କଥା, ରତ୍ନ ଚତୁରଗୀ ଦାଢା ।
ରାମପ୍ରମାଦ ବଲେ ଚରଣତଳେ, ସାଥ୍ବେ ରାଥ ଏହି କଥା । ୧୫

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ପତିତପାବନୀ ତାରା ।
ଓମୀ କେବଳ ତୋମାବେଳ ମ ମାରା ॥
ତରାମେ ଆକାଶେ ବାସ, ବୁଝେବି ମା କାବେର ଧାରା ।
ବଶିଷ୍ଠ ଚିନିଆଛିଲ, ଶୀଡ ଭେଦେ ଶାପ ଦିଲ ।
ତମବରି ହଇଯାଇ କଣୀ ଯେନ ମରିଥାରା ॥

ঠেকেছিলে মুনির ঠাটি, কার্য্যকারণ তোমার নাই ।

ঙ্গায় সয় তয় রয়, সেইক্রম বর্ণপারা ॥

দশের পথ বটে সোজা, দশের লাঠী একের বোঝা ।

লেগেচে দশের ভাব, মনে শুধু চক্ষু ঠারা ॥

পাগল বেটার কথায় মজে, এতকাল মলেম ভজে ।

দিয়াছি গোলানি থৎ, এন্দে কি আর আছে চারা ॥

আশি দিলাম নাকে থৎ, তৃষ্ণি দেও মা ফারথৎ ।

কালায় কালায় দাওয়া ঝুটা, সাঙ্গী তোমার বাটা বারা ॥

বসতি বোড়শদলে, ব্যক্ত হবে ভূমশলে,

অসাদ বলে ঝুতুহলে, তারায় লুকার তারা ॥ ৬৩ ॥

রাগিনী সোহিণী—তাল একতাল।

নেথি মা কেমন করে, অমারে ঢাঢ়ায়ে যাবা ।

চেলের চাতে কলা নয় মা, ফাঁকি দিয়ে কেড়ে থাবা ॥

এমন চাপান চাপাইব, সাগো খোঁসে খোঁজে নাহি পাবা ।

বৎস পাশে গাড়ী বেমন, তেমনি পাছে পাছে ধীবা ॥

অসাদ বলে ফাঁকিজুঁকি, সাগো দিত্তে পার পেলে হাবা ।

অমায় যদি'না করাও মা, শিব হবে তোমার বাবা ॥ ৬৪ ॥

অমুদী স্তুর—তাল একতাল।

মা হওয়া কি মুখের কণা ।

(কেবল গ্রিসব করে হয়না মাতা) ।

যদি না বুঝে সন্তানের ব্যথ ॥

ଦଶମାସ ଦଶଦିନ, ସାତନା ପେଯେଛେନ ମାତ୍ରା ।
 ଏଥନ କୁଦ୍ମାର ବେଳୀ ଶୁଧାଣେନା, ଏଲ ପୁତ୍ର ଗେଲ କୋଥା ॥

ସନ୍ତାନେ କୁକର୍ମ କରେ, ବ'ଲେ ସାରେ ପିତାମାତା ।
 ଦେଖେ କାଳ ପର୍ଚଣ କରେ ଦଣ୍ଡ ତାତେ ତୋନ୍ଦାର ହୟନା ବାର୍ଧା ॥

ଦ୍ଵିଜରାମଅସାଦେ ବଲେ, ଏ ଚରିତ୍ର ଶିଖଲେ କୋଣା ।
 ଯଦି ଧର ଆପନ ପିତୃଧାରୀ, ନାମ ଧରୋ ନା ଜଗନ୍ମାତା ॥୬୫॥

ରାଗିଣୀ ଜଂଲୀ—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ମା ଆମି ପାପେର ଆମୀମୀ ।
 ଏଇ ଲୋକସାନି ମହାଲ ଲଯେ ବେଡ଼ାଇ ଆମି ॥

ପତିତେର ମଧ୍ୟ ଲେଖା, ସାର ଏହି ଜମୀ ॥

ତାଇ ବାରେ ବାରେ ନାଲିମ କରି, ଦିତେ ହବେ କମୀ ॥

ଆମି ମୋଲେ ଏ ମହଲେ, ଆର ନାହି ହାମି ।
 ଏଥନ ଭାଲ ନା ରାଖତୋ, ଥାକୁକ ରାମରାମି ॥

ଗନ୍ଧା ଯଦି ଗର୍ଭ ଟେନେ, ଦାଇଲ ଏହି ଭୂମି ।
 କେବଳ କଥା ରବେ କୋଥା ରବ କୋଥା ରବେ ତୁମି ॥୬୬॥

ରାଗିଣୀ ଲଘୁ—ତାଳ ଆଡ଼ିଥେମୃଟୀ ।

ବସନ ପର, ବସନ ପର, ମାଗୋ ବସନ ପର ତୁମି ।
 ଚନ୍ଦନେ ଚର୍ଚିତ ଜବା, ପଦେ ଦିବ ଆମି ଗୋ ॥

କାଳୀବାଟେ କାଳୀ ତୁମି, ମାଗୋ କୈଲାମେ ଭବାନୀ ।
 ରନ୍ଦାବନେ ରାଧାପଞ୍ଚାରୀ, ଗୋକୁଳେ ଗୋପିନୀ ଗୋ ॥

ପାତାଲେତେ ଛିଲେ ମାଗୋ, ହସେ ଭଦ୍ରକାଳୀ ।
 କତ ଦେବତା କରେଛେ ପୂର୍ବୀ, ଦିଯେ ନରବଳି ଗୋ ॥
 କାର ବାଡ଼ୀ ଗିଯାଛିଲେ, ମାଗୋ କେ କରେଛେ ମେବା ।
 ଶିରେ ଦେଖି ରଜ୍ଞଚନ୍ଦନ, *ପ୍ରଦେ ରଜ୍ଞଜ୍ଵା ଗୋ ॥
 ଡାନିହଞ୍ଚେ ବରାଭର, ମାଗୋ ବାମହଞ୍ଚେ ଅନି ।
 କାଟିଆ ଅମୁରେ ମୁଣ୍ଡ କରେଛ ରାଶି ରାଶି ଗୋ ॥
 ଅନିତେ କୃଧିରଦାରା, *ମାଗୋ ଗଲେ ମୁଣ୍ଡମାଳା ।
 ହେଟୁଥେ ଚେଷେ ଦେଖ, ପଦତଳେ ଭୋଲା ଗୋ ॥
 ମାଧ୍ୟାଯ ମୋଗାର ମୁକୁଟ, ମାଗୋ ଠେକେଛେ ଗଗନେ ।
 ମା ହେ ବାଲକେର ପାଶେ, ଉଲ୍ଲଙ୍ଘ କେମନେ ଗୋ ॥ ୬୭ ॥
 ଆପନି ପାଗଳ ପତି ପାଗଳ, ମାଗୋ ଆରୋ ପାଗଳ ଆଛେ ।
 ବିଜ୍ଞରାମ ପମାଦ ହୁୟେଛେ ପାଗଳ, ଚରଣ ପାବାର ଆଶେ ଗୋ ॥ ୬୮ ॥

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତପ୍ରକଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନକାରୀ—ପଦ୍ମବଲୀ

ଆମାର ସନ୍ଦ ଦେଖେ ଯାରେ ।
 ଅମି କାଳୀରୁଷ୍ତ, ସମେର ଦୃତ, ବଲ୍ଗେ ଯା ତୋର ଦନ ରାଜାରେ ॥
 ସନ୍ଦ ଦିଲେନ ଗଗପତି, ପାକ୍ଷତୀର ଅରୁମତି ।
 ଆମାର ହାତିର ଜାମିନ ସଢାନନ, ସାକ୍ଷୀ ଆଛେ ନନ୍ଦୀବରେ ।
 ସନ୍ଦ ଅମାର ଉରମ୍ ପାଟେ, ଯେଉଁ ସନ୍ଦ ତେହି ଟାଟେ ।
 “ତାତେ ସ ଅକ୍ଷରେ ଦସ୍ତଖ୍ତ, କରେଛେ ଦୀଗଥରେ ॥ ୬୯ ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ଆମି କ୍ଷେମାର ଧାସତାଳୁକେର ପ୍ରଞ୍ଜା ।

ମେ ଯେ କ୍ଷେମଙ୍ଗରୀ ଆମାର ରାଜା ॥

ଚେନନୀ ଆମାରେ ଶମନ, ଚିନଲେ ପଠେ ହେବେ ଶୋଜା ।

ଆମି ଶ୍ରାବା ମାର ଦରବାରେ ଥାକି, ଅଭୟ ପଦେର ବହିରେ ବୋଧା ।

କ୍ଷେମାର ଧାମେ ଆଛି ବନେ, ନାହିଁ ମହାଲେ ଶୁକା ହାଜା ।

ଦେଖ ବାଲୀ ଚାପା ମିକସ୍ତ ନଦୀ, ତାତେଓ ମହାଳ ଆଛେ ତାଜା ॥

ଅସାଦ ବଲେ ଶମନ ତୁମି, ବସେ ବେଡ଼ା ଓ ଭୂତେର ବୋଧା ।

ଓରେ ଯେ ପଦେ ଓ ପଦ ଗେଯେଛ, ଜାନନୀ ମେହି ପଦେର ମଜା ॥୬୧॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ତାରୀ ଆମି ନଇ ଆଟାମେ ଛେଲେ ।

ଆମି ଭର କରିଲେ ଚେକ ରାମାଲେ ॥

ମଞ୍ଚଦ ଆମାର ଓ ରାମାପଦ, ଶିବ ଧରେ ଯା ହୃଦକମଲେ ।

ଓମୀ ଆମାର ବିଷୟ ଚାଇତେ ଗେଲେ, ବିଡ଼ିବନୀ କତଇ ଛେଲେ ॥

ଶିବେର ଦଲିଲ ମୈ ମୋହରେ, ରେଖେଛି ହୃଦୟେ ତୁଲେ ।

ଏବାର କରବ ନାଲିଶ ନାଥେର ଆମେ ଡିକ୍ରୌ ଲବ ଏକ ସନ୍ଧ୍ୟାଲେ ॥

ଆମାଇବ କେମନ ଛେଲେ, ମୋକଦ୍ଦମାବ ଦାଡ଼ିଇଲେ ।

ସର୍ବନ ଗୁରୁଦୃଢ଼ ଦସ୍ତାବେଜ, ଗୁରରାଇବ ମିଛିଲକ୍ତାଲେ ॥

ମାସେପୋଥେ ମୋକଦ୍ଦମା, ଧୂମ ହେବେ ରାମଅସାଦ ବଲେ ।

ଆମି କ୍ଷାଣ୍ଟ ଦର ଯଥନ ଆମାର ଶାନ୍ତ କରେ ଲବେ କୋଳେ ॥୭୦॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଯାରେ ଶମନ ସାରେ କିବି ।

ଓ ତୋରୁ ଯମେର ବାପେର କି ଧାର ଧାରି ॥

ପାପପୁଣ୍ୟେର ଦିଚାରକାରୀ, ତୋର ଯମ ହୁଏ କାଲେଟିରି ।

ଆମର ପୁଣ୍ୟେର ଦକ୍ଷା ମଦେ ଶୂନ୍ୟ, ପ୍ରାପ୍ନ ନିଯେ ବା ନିଲାମ କରି ॥

ଶମନ ଦମନ ଆନାଗ ଚରଣ, ସର୍ବଦାଇ ହୁନେ ଧରି ।

ଆମାର କିମେର ଶକ୍ତା ମେଦେଂଡକା, ଚଲେ ଯାବ କୈଲାମପୁରୀ ॥

ରାମ ପ୍ରମାଦେର ମା ଶକ୍ତାରୀ, ଦେଖିନା ଚେରେ ଭୟକ୍ଷରୀ ।

ଆମାର ପିତା ବଟେନ ଶୂଳପାଣି, ଏକା ବିଷୁ ଦାରେର ଦ୍ଵାରୀ ॥୧॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଦୂର ହସେ ବା ସନେର ଭଟ୍ଟା ।

ଓରେ ଆମି ବ୍ରଜମହିଳା ବେଟା ॥

ବନ୍ଦ୍ଗେ ବା ତୋର ସମରାଜ୍ୟରେ, ଆମାର ମତନ ନିଛେ କଟା ।

ଆମି ଯମେର ଯମ ହ'ତେ ପାରି, ଭାବଲେ ବ୍ରଜମହିଳା ରହିଛା ॥

ଅସାଦ ବଲେ କାଲେର ଭଟ୍ଟା, ମୁଁ ଶାନ୍ତାଦେ ବଲିମ୍ ବେଟା ।

କାନୀର ନାମେର ଜୋରେ ବେଦେ ତୋରେ, ମାଜା ଦିଲେ ରାଥବେ କେଟା ॥୨॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଓରେ ଶମନ କି ଭୟ ଦେଖାଓ ନିଛେ ।

ତୁମ୍ହି ଦେ ପଦେ ଓ ପଦ୍ମପେଣ୍ଠେ, ମେ ମୋରେ ଅଭୟ ଦିବାଛେ ॥

ଇଜାଯାର ପାଟ୍ଟା ପେଣେ, ଏତ କି ଗୋରବ ବେଡ଼େଢ଼େ ।

ଓରେ ସୁଦୁର ଦାକତେ କୃଶେର ପୁତୁଳ, କେ କୋଣା ଦାହନ କରେହେ ॥

ହିମାବ ବାକି ଥାକେ ସନ୍ଦି, ଦିବନାରେ ତୋଦେରକାଛେ ।
ଓଦେରାଜୀ ପାକତେ କୋଟାଲେର ଦୋହାଇ, କୋନ୍ ଦେଶେତେ କେ ଦିଯାଇଛେ
ଶିବରାଜ୍ୟ ବସନ୍ତ କରି, ଶିବ ଆମାର ପାଟ୍ଟା ଦିଯାଇଛେ ।
ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ମେହି ପାଟ୍ଟାତେ, ବ୍ରଙ୍ଗବନ୍ଧୁ ମାଙ୍କୀ ଆଛେ ॥ ୧୩ ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଓରେ, ମନ କି ବ୍ୟାପାରେ ଏଲି ।
ଓ ତୁଇ ନା ଚିନିରେ କାମେର ଗୋଡ଼ା, ଲାଭେ ମୂଲେ ହାବାଇଲି ॥
ଶ୍ରୀକନ୍ଦମ ରହନ୍ତରେ, କେନ ବ୍ୟାପାର ନା କରିଲି ।
ଓ ତୁଇ କୁମଦେତେ ଥେକେ ରତ, ମଧ୍ୟେ ତୌ ଡୁବାଇଲି ॥
ଆମପ୍ରସାଦେ ବଲେ, ମେ ଅର୍ଥ କେନ ନା ଆନିଲି ।
ଓ ଶୋର ବ୍ୟାପାରେତେ ଲାଭ ହବେ କି, ମହାଜନକେ ମଜାଇଲି ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଅଭୟ ପଦେ ଆଣ ମୁଖେଛି ।
ଆସି ଆର କି ବ୍ୟେର ଭୟ ରେଖେଛି ॥
କାଲୀନାମ କଲ୍ପତରୁ, ହୃଦୟେ ରୋପଣ କରେଛି ।
ଆନି ଦେହ ବେଚେ ଭବେର ହାଟେ, ହର୍ଣ୍ଣାନାମ କିନେ ଏନେଛି ॥ ୧୪ ॥
ଦେହେର ମଧ୍ୟେ ଶୁଭନ ଯେଉଁନ, ତୁ ବରେତେ ଖୁବୁ କରେଛି ।
ଏବାର ଶମନ ଏଲେ, ହୃଦୟ ଫୁଲେ, ଦେଖାବ ଭେବେ ରେଖେଛି ॥
ସାରାମ୍ବାର ତାରାନାମ, ଆପନ ଶିଥାଗ୍ରେ ବୈଧେଛି ।
ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ହର୍ଣ୍ଣା ବଲେ, ବାତା କରେ ବସେ ଆଛି ॥ ୧୫ ॥

শ্রিমাদী স্তুর—তাল একতাল ।

ইথে কি আৱ আপন আছে ।

এই যে তাৱাৰ জমী আমাৰ দেহ ॥

যাতে দেবেৰ দেব শুক্রবাণ হৈয়ে, মহামন্ত্ৰে বীজ বুলেছে ॥

বৈধৰ্য্য খোটা, ধূম্র দেড়া, এদেহেৰ চৌদিক ঘেৱেছে ।

এখন কাল চোৱে কি কৰ্ত্তে পাৱে, মহাকাল রক্ষক রয়েছে ॥

দেখে শুনে ছফটা বলদ, ঘৱ হোতে বাহিৱ হয়েছে ।

কালীনান অস্ত্রে তীক্ষ্ণধৰ্মৰে, পাপ তণ সব কেটেছে ॥

প্ৰেমভক্তি সুস্থিতাৱ, অশৰ্নিশি বৰ্ধিতচে ।

কাণী কম্ভতকবৰে বে ভাই, চতুৰ্বৰ্গ ফল ধৱেছে ॥১১॥

•   রাগিণী পিলু বাহাৱ—তাল যৎ ।

ওৱে মন বলি, ভজ কানী, ইছা তয় যেই আচাৱে ।

মুখে শুকন্ত মন্ত্ৰ কৰ, দিবানিশি জগ কৱে ।

শৱনে প্ৰণাম জ্ঞান, নিদ্রায় কৱ সাকে ধ্যান,

ওৱে নগৱ কিৱ মনে কৃষ, প্ৰদক্ষিণ শুমা মাৱে ॥

যত শ্ৰোন কৰ্ণ পটে, সকলি মায়েৰ মন্ত্ৰ বটে,

কালী পঞ্চাশৎ বৰ্মণী, বৰ্ণে বৰ্ণে নাম ধৱে ।

কৌতুকে রামপ্ৰসাদ রটে, ব্ৰহ্মনংগী সৰ্ব ঘটে,

ওৱে আহাৱ কৱ মনে কৱ, আহতি দেই শামা মাৱে ॥১২॥

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ମାଗୋ ଆମାର କପାଳ ଦୂଷି ।

ଦୂଷି ବଟେ ଗୋ ଆମନ୍ଦମୟୀ ॥

ଆଜି ଐତିକ ଶୁଖେ ମନ୍ତ୍ର ହୁୟେ, ସେତେ ନାରାଯଣ ବାରାଣସୀ ।

ନୈଲେ ଅନ୍ଧପୂର୍ଣ୍ଣ ମା ଥାକିବେ, ଦୋର ଭାଗ୍ୟରେ ଏକାଦଶୀ ॥

ଅନ୍ଧ ଭାସେ ପ୍ରାଣେ ମରି, ନାନାବିଧ କୃଷି କରି,

ଆମାର କୃଷି ସକଳ ନିଲ ଜଲେ, କେବଳମାତ୍ର ଲାଙ୍ଘନ ଚବି ।

ନା କରିଲାମ ଧର୍ମକର୍ମ, ପାପ କରେଛି ରାଶି ରାଶି ।

ଆନି ସାବାର ପଥେ କାଟା ଦିଯେ, ପଥ ଭୁଲେ ରଯେଛି ବସି ॥

ଜନନୀ ଭାରତଭୂମେ ମା, କି କର୍ମ କରିଲାମ ଆସି ।

ଆମାର ଏକୁଳ ଓକୁଳ ଦୁକୁଳ ଗେଲ, ଅକୁଳପାର୍ଗୀରେ ଭାସି ॥

ଶ୍ରୀରାମ ପ୍ରସାଦ ବଲେ, ଭାବତେ ନାରି ଦିବାନିଶି ।

ଓମା ସଥନ ଶମନ ଜୋର କରିବେ, ଦୁର୍ଗାନାମେ ଦିବ ଫୋସି ॥

ପରେର ହରଣ ପରଗମନ, ମନେ ତଥନ ହାସିଗୁସି ।

ସାଜ୍ଜାଇ ସଥନ କରେ ରୋଦନ, ପ୍ରସାଦ ନୟନ ଜଲେ ଭାସି ॥୭୮॥

— — —

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ବଡ଼ାଇ କର କିମେ ଗୋ ମା ।

ଜାନି ତୋମାର ଆଦି ମୂଳ, ବଡ଼ାଇ କର କିମେ ॥

ଆଗନି କ୍ଷେପା, ପତି କ୍ଷେପା, କ୍ଷେପା ସହବାସେ ।

ତୋମାର ଆଦି ମୂଳ ସକଳାଇ ଜାନି, ଦାତା କୋନ୍‌ପ୍ରକଳେ ॥

ମାଗିମିଳେ ଝଗଡ଼ା କରେ, ତୈତେ ନାର ବାଦେ ।

ମାଗୋ ତୋମାର ଭାତାର ଭିକ୍ଷା କରେ, ଫିରେ ଦେଶେ ଦେଶେ ॥

ଗ୍ରେସିନ ବଲେ ମନ୍ଦ ବଲି, ତୋମାର ବାପେର ଦୋବେ ।
ମାଗେ ଆମାର ବାପେର ନାମ ଲାଇଲେ ବିରାଜ କୈଳାମେ ॥୭୯॥

—•—
ରାଗିଣୀ ସିଙ୍ଘୁ—ତାଲ୍ ଠୁଂରୀ ।

ଏମନ ଦିନ କି ହବେ ଶୋବା ।

ହବେ ତାରୀ ତାରା ତାରା ବଲେ, ତାରା ବେଯେ ପଡ଼ିବେ ଧାରୀ ॥

ହଦିପଦ୍ମ ଉଠିବେ ଝୁଟେ, ମନେର ଆଁଧାର ଯାବେ ଛୁଟେ,
ତଥନ ପୁରୀତଳେ ପଡ଼ିବୋ ଲୁଟେ, ତାରା ବଲେ ହବ ମାରୀ ॥

ଜ୍ୟାତିବ ମବ ତେଦାତେଦ, ଘୁଚେ ଯାବେ ମନେର ଥେଦ,
ଓବେ ଶତ ଶୃତ ମତ୍ୟ ବେଦ, ତାରା ଆମାର ନିରାକାରୀ ॥

ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦେ ରଟେ, ନ, ମିରାଜେ ସର୍ବ ସଟେ;
ଓବେ ଆଁଖି ଅନ୍ଧ ଦେଖ ମାକେ, ତିଥିରେ ତିଥିର ଭରା ॥୮୦॥

ଗ୍ରେସିନ ଶ୍ଵର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଆର ଭୁଲାଲେ ଭୁଲ୍ବନାଗୋ ।

ଆମି ଅଭୟ ପଦ ସାର କରେଛି, ଭରେ ହେଲବ ଭୁଲ୍ବନାଗୋ ॥

ବିଷରେ ଆଶକ୍ତ ହେଁ, ବିଷେର କୃପେ ଉଲ୍ବନାଗୋ ।

ଶୁଦ୍ଧଃଥ ଭେବେ ମମାନ, ମଙ୍ଗେର ଆଶ୍ରମ ଭୁଲ୍ବନାଗୋ ॥

ଧନ ଲୋକେ ମତ ହରେ, ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ ବୁଲ୍ବନାଗୋ ।

ଆଶା ଭ୍ରାୟୁଗ୍ରସ୍ତ ହେଁ ମନେର କଥା ଶୁଲ୍ବନାଗୋ ॥

ଧ୍ୟାନପାଶେ ବନ୍ଦ ହେଁ, ପ୍ରେମେର ଗାଛେ ବୁଲ୍ବନାଗୋ ।

ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ହୁଧ ଥୁରେଛି, ଘୋଗେ ମିଶେ ଘୁଲ୍ବନାଗୋ ॥୮୧॥

প্রসাদী স্বর—তাল একতালা ।

আছি তেঁই তক্কতলে বসে ।

মনের আনন্দে হরিষে ॥

আগে ভাঙ্গবো গাছের পঞ্চতা, ডাঁটি ফল ধরিব শেষে ।

রাগ দেৰ লোভ আদি, রেখে দূরদেশে ।

রব রসাভাসে হা প্রত্যাশে, ফলিতার্থ রসে ॥

ফলের ফলে সুফল লয়ে, যাইব নিবাসে ।

আমাৰ বিফলকে ফল দিয়ে, ফজাফল ভাসাও নৈরাশে ॥

মন কৱ কি লওৱে সুধা দুঃখনাতে মিশে ।

থাবে একই নিঃখাসে বেন সুর্যদম শোষে ॥

রামপ্রসাদ বলে আমাৰ কোষ্ঠ শুনি তাৱারেশে ।

মাগী জানেনা যে মন কপাটে খিল দিয়েছি কোমে ॥৮২॥

প্রসাদী স্বর—তাল একতালা ।

ছি মন তুই বিষয় লোভো ।

কিছু জাননা, ঘাননা, শুননা কথা ॥

অশুচি শুচিকে লোয়ে দিব্য ধৰে কৱ শোভা ।

যদি দুই সতৌনে পীরিত হয় তবে শামা মারে পাবা ॥

ধৰ্ম্মাধৰ্ম্ম দুটো অজ্ঞা, তুচ্ছ ঝোটায় বেঁধে থোবা ।

ওৱে জ্ঞান খড়গে বলিদান, কৱিলে কৈবল্য পাবা ॥

কল্যাণকাৰিণী বিদ্যা, তাৰ ব্যাটাৰ মত লবা ।

ওৱে মায়াস্ত্র ভেদস্ত্র তাৱে দুৰে হাঁকাৰে দেবা ॥

আঘারামের অৱভোগ, দুটা সেই শকে দিবা ।

রামপ্রসাদ দাসে, কয় শেষে, ব্ৰহ্মৱসে মিশাইবা ॥৮৩॥

প্রসাদী সুর—তাল একতাল ।

মগ়ের শ্বামা মাকে ডাক ।
 ভঙ্গি মুক্তি করতলে দেখ ॥
 পরিহরি ধনমদ, শুজ পদ কোকনদ,
 কালেরে নৈরাশ কর, কৃথি শুন কথা রাখ ॥
 কাশীকৃপাময়ী নাম, পূর্ণ হবে মনস্তাম,
 অষ্ট যামের অর্জন্য যাম, আনন্দেতে সুখে থাক ॥
 রামপ্রসাদ দাম কয়, রিপু ছয় কর জয়,
 নার ডঙ্কা ত্যজ শঙ্কা, দূর ছাই করে হাঁক ॥১৪॥

রাগিণী পিলু বাহার—তাল যৎ ।

কালীনাম জপ কর ।
 কারে শঙ্কা নার ডঙ্কা, যাবে কালীর কাছে ।
 কালীভক্ত জীবশূক্র, যে ভাবে যে আছে ॥
 শ্রীনাথ করণাসিঙ্গু, অকিঞ্চন দীনবক্র,
 দেখালেন কালী পদিপদ্ম কল্পাছে ।
 গৃহে মুক্তি মুর্দিমতী, রসনাংগে সরস্তী,
 শিবশিবা রাত্রিদিবু, রঞ্জন হেতু পাছে ।
 যোগী ইচ্ছা করে যোগ, গৃহির বাসনা ভোগ,
 মার ইচ্ছা যোগ ভোগ, ভক্তজনে আছে ॥
 আনন্দে প্রসাদ কয়, কাঁক কিঞ্চিরের জয়,
 অণিমাদি আজ্ঞাকারী, পড়ে থাক নাচে ॥১৫॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ମନ ଭେବେଛ ତୀର୍ଥେ ଥାବେ ।

କାଣୀ ପାଦପଦ୍ମ ସୁଧା ତ୍ୟଜି କୃପେ ପଡ଼େ ଆପନ ଥାବେ ॥

ଭବଜରା ପାପ ରୋଗ, ନୀଳାଚଳେ ନାନା ଭୋଗ,

ଓରେ ଓରେ କାଶୀ ସର୍ବନାଶୀ ଦିବେଶୀ ସ୍ଵାନେ ରୋଗ ବାଡ଼ାବେ ॥

କାଲୀନାମ ମହୋସଦୀ, ଭକ୍ତିଭାବେ ପାନ ବିଧି,

ଓରେ ଗାନ କର ପାନ କର ଆଜ୍ଞାରାମେର ଆସ୍ତୁହବେ ॥

ମୃତ୍ୟୁ ଉପ୍ୟୁକ୍ତ, ସେବାୟ ହବେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମୁକ୍ତ,

ଓରେ ସକଳି ସନ୍ତୁବେ ତାତେ ପରମାତ୍ମାୟ ଯିଶାଇବେ ॥

ଅସାଦ ବଲେ ମନ ଭାରୀ ଛାଡ଼ି କଲାହଙ୍ଗ ଛାଯା ।

ଓସେ କୋଟା ହଙ୍କେର ତଳେ ଗିଯେ ମୃତ୍ୟୁଭୟଟା କି ଏହାବେ ॥ ୧୬ ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଛିଛି ମନ୍ତ୍ରମରା ଦିଲି ବାଜୀ ।

କାଣୀ ପାଦପଦ୍ମ ସୁଧା ତ୍ୟଜେ ବିଷ୍ୟ ବିଷେ ହଳ ରାଜି ॥

ଦଶେର ମଧ୍ୟେ ତୁମି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲୋକେ ତୋମାୟ କୟ ରାଜାଜି ।

ସଦୀ ମୌଚ ମଙ୍ଗେ ଥାକ ତୁମି "ରାଜା ବଟ ରାତି ପାଜି ॥

ଅହଙ୍କାରମଦେ ମନ୍ତ୍ର ବେଡ଼ା ଓ ଯେନ କାଜିର ତାଜୀ ।

ଭୂନି ଟେକୁବେ ସଥନ ଶିଥ୍ ବେ ତଥନ କୁରୋ କାଳେ ପାପୋସ ବାଜୀ ।

ବାଲ୍ୟ ଜରା ବୃଦ୍ଧ ଦଶା କ୍ରମେ କ୍ରମେ ହସ ଗତାଜି ।

ପଡ଼େ ଚେରେର କୋଟାୟ ମନ ଟୁଟୋସ ଯେ ଭଜେ ମେ ମନ୍ଦଗାଜି ॥

କୁତୁହଳେ ଅସାଦ ବଲେ ଜରା ଏଲେ ଆସୁବେ ହାଜି ।

ସଥନ ଦଶପାଣି ଲବେ ଟାନି କି କରିବେ ଓ ବାବାଜି ॥ ୧୭ ॥

রঞ্জিনী পিলু বাহার—তাল যৎ ।

এ শরীরে কাঁথ কি রে ভাই দক্ষিণে প্রেমে না গলে ।
 ওরে এ রসনায় ধিক্ ধিক্ কালীনাম নাহি বলে ॥
 কালীক্রপ যে না হেবে, পাপ চক্র বলি তারে,
 ওরে সেই সে দুরশ্ট মন নাঁড়ো চৱণতলে ॥
 সে কর্ণে পড়ু ক বাজ, থেকে তার কিবা কান,
 ওরে সুধাময় নাম শুণো চক্র না ভাসালে জলে ॥
 দে করে উদুর ভয়ে, সে করে কি সাধ করে,
 ওরে না পুরে লি চন্দন জবা রিবদলে ॥
 সে চৱণে কাব কে, মিছা শ্রম রাত্রিদিবা,
 ওরে কালীমৃত্তি সথা কথা টচ্ছামুখে নাহি চুলে ॥
 ইঙ্গিয় অবশ যাব দেবতা কি বশ তাব,
 মিপসাদ বলে বানুট গাতে আগ্র কি কথন কলে ॥৮৮॥

অমাদী শুন—তাল একতালী ।

সন্মৰে ভালবাস তারে ।
 বেজন ভবগিন্তু পারে তারে ॥
 এই কর ধার্য কিবা কার্য অসার পসাবে ॥
 থনে জনে আশা রূপা, বিস্তৃত সে পূর্ব কথা,
 তুমি ছিলে কোথা এনে কোথা যাবে কোথা কারে ।
 সংসার কেশল কাট, কৃষকে নাচায় নাচ,
 মাঘাবিশী কোলে আছ পড়ে কারাগারে ॥

অহঙ্কার দ্বেষ রাগ, প্রতিকূলে অমুরাগ,
দেহরাজ্য দিলে ভাগ বল কি বিচারে ॥
যা করেছ চারা কিবা, প্রায় অবসান দিবা.
মণিদ্বীপে ভাব শ্ৰিয়া সদাশিবাগারে ।
প্রসাদ বলে দুর্গনাম, শুধাময় মোক্ষধাম,
জপ কর অবিৱাম শুধাও রমনাৰে ॥৮৯॥

প্রসাদী সুর—তাল একতাল।

‘ তাৰা আৱ কি ক্ষতি হবে ।
হেদে গো জননি শিবে ॥
তুমি লবে লবে বড়ই লবে, প্রাণকে আমাৰ লবে,
থাকে থাক যায় যাই এ প্রাণ যায় যাবে ।
বদি অভয় পদে ঘন থাকে তো কাব কি আমাৰ ভবে ॥
বাড়ায়ে তৰঙ্গ রঞ্জ আৰ কি দেখাও শিবে ।
একি পেয়েছ আনাড়ি'দাড়ি তুফানে ডৱাবে ॥
আপনি যদি আপন কৱী ডুবাই ভবাৰ্ণবে ।
আমি ডুব দিয়ে জল থাব ত্ৰু অভয় পদে ডুবে ॥
গিৱেছি না যেতে আছি আৱ কি পাবে ভবে ।
আছি কাঠেৰ মুৱাদ খাড়ামাত্ৰ গণনাতে সবে ॥
প্রসাদ বলে আমি গেলে তুমি তো সে হবে ।
তখন আমি ভাল কি তুমি ভাল তুমই বিচারিবে ॥৯০॥

ରାଗିଣୀ ଜଂଲା—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଆମି ଅଇ ଥେଦେ ଥେଦ କରି ।

ଏ ବେ ତୁମି ମା ଥାକିତେ ଆମାର ଜାଗା ଥରେ ହସ ଚୁରି ॥
 ମନେ କରି ତୋମାବ ନାମ କରି ଆବାର ନମୟେ ପାମରି ।
 ମୁମ୍ଭି ବୁଝେଛି ପେଷେଛି ଆଶ୍ୟ ଜେନେଛି ତୋମାର ଚାତୁରି ॥
 କିନ୍ତୁ ଦିଶେନା ପେଶେନୀ, ନିଶେନା ଥେଶେନୀ, ମେ ଦୋଷ କି ଆମାରି ।
 ସଦି ଦିତେ ପେତେ, ନିତେ ଥେତେ, ଯତୋ ସ୍ଵାହାଇହାମ ତୋମାରି ॥
 ସଥଃ ଅପନଶଃ ଯୁରମ କୁରମ ମକଳ ରମ ତୋମାରି ।
 ଓଗୋ ବଦେ ଥେକେ ବସ ଉଦ୍‌ଦେଶ କେନ କର ରଦେଶ୍ଵରୀ ॥
 ପ୍ରେମାଦ ବବେ ମନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମନେର ଆଖଠାରି ।
 ଓମା ତୋମାର ହଷି ହୃଷି ପୋଡ଼ା ନିଷି ବବେ ଯୁରେ ମୁରି ॥୧୧॥

ରାଗିଣୀ ବିଁବିଟ—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ବିଦାନିଶି ଭାବରେ ମନ ଅନ୍ତରେ କରାଲବଦନ ।

ନାଗକାନ୍ଧିନୀ ରୂପ ମାୟେର ଶ୍ରେଣୋକେଣୀ ଦିଗମନ ।

ମୂଳାଦାରେ ମହାଦାରେ ବିହରେ ମେ ମନ ଜାନନା ।

ସଦା ପଞ୍ଚବନେ ହେମାକୁପେ ଆନନ୍ଦରମେ ମଗନା ॥

ଆନନ୍ଦେ ଆନନ୍ଦମର୍ମି ହନ୍ଦୟେ କର ହାପନା ।

ଜ୍ଞାନାର୍ଥି ଜାଲିଦା କେନ ଏକମର୍ମି ରୂପ ଦେଖନା ॥

ଅମାଦ ବଜେ ଭକ୍ତର ଆଶା ପୁରାଇତେ ଅଧିକ ବାସନା ।

ନାକାରେ ମାୟୁଜ୍ୟ ଦୁରେ ନିର୍ବାଦେ କି ଗୁଣ ବଲନା ॥୧୨॥

ରାଗିଗୀ ଜଂଲା—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ମେ କି ଏହି ମେଘର ମେଘ ।

ଯାର ନାମ ଜପିଯା ମହେଶ ବାଚେନ ହଲାହଲ ଥେଯେ ॥

ହଷ୍ଟିଷ୍ଟିତି ଅଳୟ କରେ କଟାକ୍ଷେ ହେରିଯେ ।

ମେ ମେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ରାଖେ ଉଦରେ ପୁରିଯେ ॥

ଯେ ଚରଣେ ଶରଣ ଲାସେ ଦେବତା ବାଁଚେ ଦାସେ ।

ଦେବେର ଦେବ ମହାଦେବ ସୀର ଚରଣେ ଲୋଟାସେ ॥

ଅସାଦ ବଲେ ରଣେ ଚଲେ ରଗମଧୀ ହେଯେ ।

ଶୁଣ୍ଡ ନିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରକେ ବଦେ ହଙ୍କାର ଛାଡ଼ିଯେ ॥୧୩॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ମୁକ୍ତ କର ମା ମୁକ୍ତକେଶୀ ।

ଭବେ ସଞ୍ଚୀ ପାଇ ଦିବାନିଶି ॥

କାଳେର ହାତେ ମୁଁ ପେ ଦିଯେ ମା ଭୁଲେଛ କି ରାଜମହିଦା ।

ତାରା କତନିନେ କାଟିବେ ଆମାର ଏ ଦୂର୍ବଳ କାଳେର କାମି ॥

ଅସାଦ ବଲେ କି ଫଳ ହବେ ହୈ ଯଦି ଗେ କାଶୀବାନୀ । ଐଦେ
ବିମାତାକେ ମାଥାର ଧରେ ପିତା ହଲେନ ଶଶାନବାନୀ ॥୧୪॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ତାଇ କାଳୋକପ ଭାଗବାନୀ ।

ଶାମା ଜଗମନ୍ଦୋହିନୀ ମା ଏଲୋକେଶୀ ॥

କାଳୋର ଗୁଣ ନା ଭାଲ ଜାନେ ଶୁଭ ଶସ୍ତ୍ର ଦେବକ୍ଷେ ।

ଯିନି ଦେବେର ଦେବ ମହାଦେବ କାଳୋକପ ତାର ହନ୍ଦଯବାନୀ ॥

କାଳ କୁଳ ତ୍ୟଜେର ଜୀବନ ଅଗ୍ରାମନାର ମନ ଉଦ୍‌ଦୀପି ।
ହଲେନ ବନମାଲୀ କୁଷକାଳୀ ବାଣୀ ତ୍ୟଜେ କରେ ଅଣି ॥
ସତଶୁଣି ସଞ୍ଚି ମାଯେର ତାରା ମକଳ ଏକ ବସନ୍ତି ।
ଈ ଦେ ତାର ମଧ୍ୟେ କେଣେ ମା ମୋର ବିରାଙ୍ଗେ ପୂର୍ଣ୍ଣମାର ଶଖୀ ॥
ଆସାନ ଭଣେ ଅଭେଦ ଜାନେ କଳୋକପେ ମେଶାନିଶି ।
ଯେତେ ଏକେ ପାଠ ପୂର୍ବଚେଇ ଏକ ମନ କରୋନା ଦେବାଦେବି ॥୧୫॥

ଅସାଦୀ ରୂପ—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

•   ମନ ଗରିବେର କି ଦୋଷ ଆଛେ ।
ତୃତୀ ବାଜିକରେର ମେଘେ ଶ୍ରାମୀ ଦେଖି ନାଚାଓ ଭେଦି ନାଚେ ॥
ତୁମି କଷ୍ଟ ଧ୍ୟାନ୍ୟ, ମଥ୍ୟକଥା ବୁଝା ଗେଛେ ।
ଓମୀ ତୁମି ଫିତି ତୁମି ଜଳ ଫଳ ଫଳାଛୁ ଫଳା ଗାଛେ ॥
ତୁମି ଶକ୍ତି ତୁମି ଭକ୍ତି, ତୁମିଇ ମୁକ୍ତି ଶିବ ବଲେଛେ ।
•   ଓମୀ ତୁମି ହୃଦୟ ତୁମି ଶୁଦ୍ଧ ଚଣ୍ଡିତେ ତା ଲେଖା ଆଛେ ।
ଆସାନ ବଲେ କଷ୍ଟହୃଦୟେ ଶୁଦ୍ଧାର କାଟନା କେଟେଛେ ।
ଦୋ ମାଯା ହରେ ଦେବେ ଜାବ କ୍ଷେପା କ୍ଷେପି ଥେଲ ଗେଲିଛେ ॥୧୬॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ଆର ତୋରେ ନୃ ଡାକବ କାଳା ।

ତୁହି ମେଘେ ହୟେ ଅଣି ଧରେ ଲେଟୋ ହୟେ ରଣ କରିଲି ॥
ଦିଦ୍ୟାଛିଲି ଏକଟା ହୁଣି ତାଓତୋ ଦିଯେ ହରେ ନିଲି ।
ଏଇ ବେହିଲ ଏକଟା ଅବୋଦ ଛେଲେ, ମା ହୟେ ତାର ଦାଧା ଧେଲି
ଦିନ ରାମପ୍ରାନ୍ତ ବଲେ ମା ଏବାର କାଳୀ କି କରିଲି ।
ଏଇ ବେହିଲ ନାରେ ଦିଯେ ଭରା, ଲାଭେ ମୂଲେ ହୁବାଇଲି ॥୧୭॥

অসাদী স্বর—তাল একতাল। :

এগোকেশি দিঘসনা ।

কালী পুরাও মোর মনবাসনা ॥

যে বাসনা মনে রাখি, তার লেখ মা নাহি দেখি,
আমায় হবে কি না হবে দয়া বলে দেমা ঠিকঠিকানা ॥
যে বাসনা মনে আছে, বলেছি মা ভোগার কাছে,
এমা তুমি থিনে খ্রিস্তুবনে এ ব্যবনা কেউ জানেনা ॥ ১৮ ॥

রাগিণী পিলু বাহার—তাল ঘৎ ।

মা বলে ডাকিসনা বে মন মাকে কোথা পাবে ভাই ।

থাকলে এমে দিত দেখা সর্বনাশী বেঁচে নাই ॥

গিয়ে বিমাতার তৌরে, কুশ পুতুল দাখিল করে,
ওরে অশোচাস্ত পিণ্ড দিয়ে, কালাশৌচে কাণ্ঠি মাই ॥ ১৯ ॥

অসাদী স্বর—তাল একতাল। :

হয়েছি জোর করিয়াদী ।

এবাব বুবো বিচাল কর শামা ॥

ঝঁ যে মন করিছে জামিনদারী নেচে উঠে ছটা বাদী ॥

অবিদ্যা বিমাতার ব্যাট। তার। ছটা কাম আদি ।

বন্দি তুমি আমি এক হইতো পুরে হতে দূর করে দি ॥

বিমাতা মরেন শোকে ছটায় যদি আমল না দি ।

সুখে নিত্যানন্দ পুরে থাকি, পার হর্ষে ধাই আশানদী ॥

ତଜ୍ଜ୍ଵରେ ତଜ୍ଜ୍ଵରିକ କବ ମା ଚାଜିର ଫରିଆଦୀ ଦାଦୀ ।
ଏହି ମୋପାର୍ଜିତ ତଜ୍ଜନେର ଧନ ସାଧାରଣ ନୟ ଦେ ତା ଦି ॥

ମାତ୍ରା ଆଦ୍ୟା ମହାବିଦ୍ୟା, ଅନ୍ତିମ ସାଧାରଣ ନୟ ଦେ ତା ଦି ।
ଶ୍ରୀମା ତୋମାର ପୁତ୍ରେ ସ୍ତତିନ ସୁତ୍ରେ ଜୋର କରେ କାର କାଛେ କାନ୍ଦି ॥
‘ପ୍ରସ୍ତାଦ ଭଣେ ଭରମା ମନେ ବାପଟେ ଘରେନ ମିଥ୍ୟାବାଦୀ । ଠେକେ
କାରେ ବାରେ ଗୁର ଚୈତେଛି ଆର କି ଏବାର କାନ୍ଦେ ପା ଦି ॥ ୧୦୦୫

ରାଗିଣୀ ଝଙ୍ଲା—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଓ ଜନନି ଅପରା ଜୟତରା ଜନନୀ ।
ଅପରାରେ ଭବମଂସାରେ ଏକ ତରଣୀ ॥
ବାଜ୍ଞାନେତେ ଅନ୍ଧ ଜୀବ, ତେବେ ତାବେ ଶିବାଶିବ,
ଉତ୍ତରେ ଅଭେଦ ପରମାତ୍ମା ଦୂରପିଣୀ ॥
ନାରାତୀତ ନିଜେ ନାଯା, ଉପାମନା ହେତୁ କାଯା
ଦୀନ ଦୟାନୀ ବାତାଦିକ ଦିଗଦାରିନୀ ॥
ଆନନ୍ଦ କାନନେ ଦ୍ୱାମ, କଳ କି ତାରିଣୀ ନାମ,
ନାନି ଜପେ ଦେହ ଅସ୍ତେ ଶିବ ବଲେ ମାନି ।
କହିଛେ ପ୍ରସାଦ ଦୀନ, ଦିବ୍ୟମ ସୁକ୍ଷମ୍ୟା ହୀନ,
ନିଜ ଶୁଣେ ତାରର, ଦ୍ଵିଲୋକତାରିଣୀ ॥ ୧୦୧ ॥

ଶ୍ରୀମା ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ପତିତପାବନୀ ପରା ପରାନୃତ କଳଦାୟିନୀ ।
ସୟନ୍ତୁ ଶିରମି ସନ୍ଦା ଶୁଖଦାୟିନୀ ।
ଶୁନୀଲେ ଚବଣ୍ଠାରା, ବିତର ଶକ୍ତର ଜାଯା,
ଦପ୍ତାଂ କୁରୁ ସ୍ତରେ ମା, ନିଷାରକାରିଣୀ ॥

কৃত পাঁপহীন পুণ্য,* বিষয় ভজনাশূণ্য,
তারাকে তারয় মাঁ, নিখিল জননী।
আগ হেতু ভবাৰ্ণব, চৱণ তৱলী তব,
শ্রমাদে প্ৰসংগা ভব, ভবগেহিণী ॥১০২॥

রাগিণী বেহাগ—তাল একতাল।

ও কেৱে মনমোহিণী।

ঐ মনোমোহিণী ॥

চল চল তড়িৎ পুঞ্জ, মণিৰক্ত কাষ্ঠি ছটা,
একি চিত্ত ছলনা দৈত্য দলনা ললনা নলিনী বিজ্ঞানী ॥
সপ্ত পেতি সপ্ত হেতি, সপ্তবিংশ প্ৰিয় নয়নী।
শশী থঙ্গ শিৱিসি, মহেশ উৱিসি, হৱেৰ কুপসী একাকিনী ॥
ললাট ফলকে, অলকা ঝলকে, নামানলকে বেসৱে মণি।
মৱি হেৱি একি কুপ, দেখ দেখ ভূপ, শুধাৱস কৃপ, বদনথানি ॥
শাশানে বাস, অট্টহাস, কেশপাশ কান্দিষ্ণী।
বামা সমৱে বৱদা, অমুৱ দৱদা, নিকটে গ্ৰামোদা, প্ৰমাদ গণি।
কহিছে প্ৰমাদ, না কৱ বিযাদ, পড়িল গ্ৰামাদ, অকুপে মানি;
না হৰ জয়ী রে, ব্ৰহ্মময়ী রে, ককণাময়ী রে, বল জননী ॥১০৩॥

রাগিণী বিভাস—তাল তিগুট।

এলো চিকুৱ ভাৱ, এ বামা, মাব মাৱ মাৱ রবে ধায়।

কুপে আলো কৱে ক্ষিতি, গজপতি কুপবতী গণি,
ৱতিপতি মতি ঘোহে রে ॥

* অপুৱিধ পাঠ;—পাপ কৃত ফণি পুণ্য।

ଅଶୀଖ କୁଳେ କାଳୀ, କୁଳନାଶ କରେ କାଳୀ,
ନିଷ୍ଠା ନିପାତୀ କାଳୀ, ମସ ମେରେ ସାଯ ।
ଜକଳ ମେରେ ସାଯ, ଏକି ଟେକିଲାଗ ଦାୟ, ଏ ଜମ୍ବେର ମତ ବିଦୀଯ ।
ବାହି ବଲେ ଏତକାଳ, ଏଡ଼ାମ ଯେଜୁଙ୍ଗାଳ, ମେହି କାଳ ଚରଣେ ଲୁଟୋଯ
ଟେନେ ଫେଲ ରଖାଫଳ, ଗନ୍ଧାଜଳ ବିଦୁଳ,
ଶିବ ପୂଜୀର ଏବ କଳ, ଅଶିବ ଘଟୀଯ ॥

ଅଶିବ ଘଟୀଯ, ଏହି ଭାବ ଭଟୀଯ, କି କୁରବ ରଟୀଯ ।
ଭବ ଦୈବକଳ ଶବ, ମୁଦେମା ମାହି ରବ, କାର ଭରମାର ରବ ହାର ଏ
ଚିନିଜାମ ବ୍ରହ୍ମମରୀ, ହହ ବା ନା ଜୟୀ,
ନିତାଙ୍କ କରିପାରିବ, ହାନ ଦିବେ ପାଯ ।
ହାନ ଦିବେପାଯ, ନିତାଙ୍କ ମନ ତାଯ, ଏଜନ୍ମକଷ୍ମୀ ମାଯ ॥

ଅମାଦ ବଲେ ଭାଲ ବଟେ, ଏ ବ୍ରଜ ସଟେଛେ ବଟେ,
ଏ ଶହଟେ ଶ୍ରାଣେ ବୀଚା ଦାର ।
ଶବନେ କି ଆହେ ଭୟ, ଜମ୍ବେର ଦକ୍ଷିଣା ହୃ,
ଦକ୍ଷିଣାତେ ମନୁ ଲାଗ କର ଦୈତ୍ୟରାଯ ॥

ଓହେ ଦୈତ୍ୟରାଯ, ଭଜ ଏହି ଦକ୍ଷିଣାଯ, ଆର କି କାମ ଆଶାଯ ॥ ୧୦୦ ॥

ରାଗିଣୀ ଖାନ୍ଦାଜୁ—ତାଲ ରୂପକ ।

ଶା କତ ନାଚ ଗୋ ରଣେ ।
ନିରୂପମ ବେଶ ବିଗୁଣିତ କେଶ, ବିବସନା ହରଙ୍ଗଦେ କତ ନାଚ ଗୋ ଦମୋ ।
ମେନ୍ଦ୍ର ହତ ଦିତି ତନୟ ମନ୍ତ୍ରକଥାର ଲଧିତ ଭଜନେ ।
କତ ରାଜିତ କଟୀତଟେ, ନରକରନିକର, କୃତ୍ପମ ଶ୍ରୀଶ ଶ୍ରୀଶ ।
ଅଧର ମୁଲିତ, ବିଦ୍ୟ ବିନିଦିତ, କୁନ୍ଦ ବିକନିତ, ମୁଦନେ ।

শ্রীমুখমণ্ডল, কমল নিরমল, সাউরহাস সংবন্ধে ॥
 সজল জলধর, কাঞ্চি শুন্দর, কুধির কিবা শোভা ও বরণে ।
 অসাদ প্রবদ্ধতি,* মন মানস নৃত্যতি, রূপ কি ধরে নয়নে ॥১০৫॥

রাগিণী থান্ত্রাজ—তাল রূপক ।

এলো চিকুর নিকুর, নৱকুর কটৌতটে, হরে বিহরে রূপসী ।
 সুধাংশু তপন, দহন নয়ন, বরানবরে বসি শশী ॥
 শব শিশু ঝৈযু, শ্রতিতলে, বামকুরে মুণ্ড অসি ।
 বামেতুর কুর, ঘাচে অস্ত্র বুর, বুরঙ্গনা রূপ মসি ।
 সদা মদালমে, কলেবুর থমে, হানে প্রকাশে সুধারাশি ।
 সমস্তা দ্ববামা, মাটৈঃ মাটৈঃ ভাষা, সুরেশামুকুলা ঘোড়শী ॥
 প্রসাদে প্রসংগা ভব ভবপ্রিয়া, ভবার্ণব ভয় বাসি ।
 জন্মুর যদ্রণা হুরণে মন্ত্রণা, চুরণে গঢ়াগঙ্গা কাশী ॥১০৬॥

রাগিণী বিভাস—তাল তিউট ।

নবনীল নৌরদ তলুকচি কে, ঐ মনোমোহিনী বে ॥
 তিমির শশধর, বাল দিনকুর, সমান চুরণে প্রকাশ ।
 কোটিচন্দ্ৰ ঝলকত, শ্রীমুখমণ্ডল, নিন্দি সুধামৃত ভাষ ।
 অবক্তংশ মে শ্রবণে, কিশোর বিধি হরি গণিত ক্ষণ্ঠল পাশ ।
 গলে শুন্দর বুরণ শুহার লধিত সৃতত জুবনে নিবাস ॥
 বামার বাম কুরপুর, খড়গ নুরশির, সবো পূর্ণাভিলাষ ।
 শশী সকল ভালে, বিরাজে মহাকালে, ঘোর ঘন ঘন হাস ॥
 * অপরবিধি পাঠ ;—শ্রীরামপ্রসাদ ভণে ।

ଭୈଣେ ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନେ, ବାଞ୍ଚା କରେଛି ମନେ,
କରୁଣାବଲୋକନେ, କଲୁଷ ଚନ୍ଦ କର ନାଶ ।
ତବ ନାମ ବଦନେ, ସେ ପ୍ରକାଶେ ମେ ଜନେ,
ପ୍ରଭବେ ଏ କଥା ଆଭାସ ॥୧୦୭॥

• ରାଗିଣୀ ଖାନ୍ଦାଜ—ତାଳ ଧିମାତେତାଳା ।

ହଞ୍ଜକାରେ ସଂଗ୍ରାମେ ଓ କେ ବିରାଜେ ବାମା ।
କାମରିପୁ ମୋହିନୀ ଓ କେ ବିରାଜେ ବାମା ॥
ତପନ ଦହନ ଶଶୀ, ତ୍ରିଲୟନୀ ଓ କୁଳଯ ଦଳ ତନୁଧ୍ୟାମା ।
ବିବସନୀ ଏ ତକୁଣୀ, କେଶ ପଡ଼ିଛେ ଧରଣୀ, ସମରନିପୁଣୀ ଶୁଣଧାମା ।
କହିଛେ ଅମାଦ ମାର, ତାରିଣୀ ମନୁଥେ ଯାର,
ସମଜସ୍ତ୍ରୀ ବାଜାଇୟା ଦାମା ॥୧୦୮॥

ରାଗିଣୀ ଖାନ୍ଦାଜ—ତାଳ ଧିମାତେତାଳା ।

ବାମା ଓ କେ ଏଲୋକେଶେ ।
ସନ୍ତିନୀ ରଜନୀ, ତୈରବୀ ଯୋଗିନୀ, ରଣେ ଅବେଶେ ଅତି ଦେଖେ ॥
କି ଶୁଥେ ହାସିଛେ, ଲାଜ ନୀ ବାସିଛେ, ନାଚିଛେ ମହେଶ ଉରମେ ।
ଦୋର ସମରେ ମଗନା, ହୟେଛେ ନଗନା, ପିବତି ଶୁଧା କି ଆବେଶେ ॥
ଚଲିଯା ଚଲିଯା ଯାଇଛେ ଚଲିଯା, ଧର ରେ ବଲିଯା ସନ ହାମେ ।
କାହାର ନାରୀ ରେ, ଚିନିତେ ନାରୀ ରେ, ମୋହିତ କରେଛେ ଛିରବେଶେ ॥
କୁଠାରେ ଆର ଭଜରେ, ଓ ପଦେ ମଜରେ,
କୁପେ ଆଲୋ କରିଛେ ଦିଗଦଶେ ।
କି କରି ରଣେ ରେ, ହୟେଛେ ମନେ ରେ,
ଅମାଦ ଭଣେ ରେ ଚଲ କୈଲାମେ ॥୧୦୯॥

রাখিণী খান্দাজ—তাল ধিমাতেতালা ।

ওকে ইন্দীবৰ নিলি কাষ্টি বিগলিত বেশ ।
 বসনহীনা কে সমৰে
 মদনমগন উরসী কৃপসী, হাসি হাসি বামা বিহরে ।
 প্রলয় কালীন জলদ গজ্জে, তিষ্ঠ তিষ্ঠ সতত তজ্জে,
 জনমনোহরা শমন সোন্দরা গর্ব খর্ব করে ॥
 শাস্ত্রে শাস্ত্রে অথব দীক্ষা, অথব বয়স বিপুল শিক্ষা.
 কৃদ নয়নে, নিরথে যেজনে, গমন শমন নগরে ।
 কলঘতি প্রসাদ হে জগদন্ধে, সমৰে নিপাত রিপু কদহে,
 সম্বৰ বেশ, কুকুকপালেশ, রক্ষ বিবুদ নিকরে ॥১১০॥

—o—

রাগিণী খান্দাজ—তাল ধিমাতেতালা ।

চল চল জসদবরণে এ কাঁর রূমণী রে ।
 অথরাজা উজ্জ্বল, চন্দ্র নিরমল, সতত ঝলকে কিরণ ।
 নিরথ হে ভূপ, দৈশ শবকৃপ, উরসি রাজে চরণ ॥
 একি চতুরান হরি, কলঘতি শঙ্করী, সম্বৰণ কর রণ ॥
 বগনা রণমদে, মচলা ধরাপদে, চরণে অচল চালন ।
 দলীবাজ কল্পিত, সতত ডাসিত, প্রলয়ের এই-কি কারণ ॥
 অগাদ দাসে ভাষে, আহি নিজ দাসে, চিঞ্চমে মত বাঁরণ ।
 সদা বিষয়াস পানে, ভগিছে বিজ্ঞানে, কদাচ না মানে বাঁরণ ॥১১১॥

ରାଗିଣୀ ବିଭାସ—ତାଳ ଧିମାତେତାଳା ।

ଅକଳକ ଶଶୀମୁଖୀ, ସୁଧାପାନେ ସଦା ସୁଖୀ,
ତମୁ ତମୁ ନିରଥି ଅତମୁ ଚମକେ ।
ନା ଭାବ ବିକ୍ରପ ଭୂପ, ଯାରେ ଭାବ ବ୍ରଙ୍ଗକ୍ରପ,
ପଦତଳେ ଶବକ୍ରପ, ରାମୀ ରଣେ କେ ॥
ଶିଶୁ ଶଶଧର ଧରା, ଗୁଣଧରୀ, ସୁହାସ ଗଧୁରଧରୀ,
ଆମ ଧରା ଭାର ଧରା ଆଲୋ କରେଛେ ।
ଚିତ୍ତେ ବିବେଚନୀ କର, ନିଶ୍ଚାକର ଦିବାକର,
ବୈଶ୍ଵାନର ନେତ୍ରବର କର ଝଲକେ ॥
ରାମୀ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟୀ, ବଟେ ଧନ୍ୟୀ କାର କନ୍ୟୀ,
କିବୀ ଅଯେଷଣେ ରଣେ ଏମେଛେ ।
ସଙ୍ଗେ କି ବିକ୍ରତିଷ୍ଠାନୀ, ନଗ କୁଳୀ ଦୃଷ୍ଟ ମୂଳା,
ଏଲୋ ଚୁଲୀ ଗାୟ ଧୂଳୀ ଭୟ କରେ ହେ ॥
କବି ରାମପ୍ରେସାଦ ଭାୟେ, ରଙ୍ଗୀ କର ନିଜ ଦାସେ,
ଯେଜନ ଏକାନ୍ତ ଭାସେ, ମୀ ବଲେଛେ ।
ତାର ଅପରାଧ କ୍ଷମା, ଯୁଦ୍ଧ ନା କରିବେ ଶ୍ୟାମୀ,
ତବେ ଗୋ ତୋମାର ଉମ୍ବା, ମୀ ବଲିବେ କେ ॥୧୨॥

ରାଗିଣୀ ବିଭାସ—ତାଳ ଧିମାତେତାଳା ।

ମରି ଓ ରମଣୀ କି ରଣ କରେ ।
ରମ୍ଭଣୀ ସମର କରେ, ଧରୀ କ୍ଷାପେ ପଦଭରେ,
ରଥରଧୀ ସାରଧୀ ତୁରଙ୍ଗ ଗର୍ବାମେ ।
କଲେବର ମହାକାଳ, ମହାକାଳେ ଶୋଭେ ଭାଲ,
ଦିନକ୍ରି କର ଢାକେ ଚିକୁର ପାଶେ ॥

পদাবলী ।

আতঙ্গে মাতঙ্গ ধায়, পতঙ্গে পতঙ্গ প্রাণী,
 মনে বাসি শশী থসি, পড়ে তরাসে ।
 নিকুপমা কুপচূটা, তেন করে ব্রহ্মকটা,
 প্রবল দনুজঘটা, গেলে গরাসে ॥

ভৈরবী বাজায় গাল, যোগিনী ধরিছে তাল,
 অরি কিবা সুরসাল, গান বিভাসে ।
 নিকটে বিবুধ বধু, যতনে যোগায় অধু,
 দোলায়ে বদন বিধু, মৃহু মৃহু হাসে ।

সবাকার বাশা আসা, ঘূঁচায়েছে আসা বাসা,
 জীবনে নিরাশা, কিরে না যাঙ্ক বাসে ।
 ভণে রামপ্রসাদ সার, নাম লয়ে শ্যামা নার,
 আনন্দে বাজায়ে দামা চল কৈলাসে ॥১১৩॥

—○—

রাগিণী মল্লার—তাল থয়রা ।

এলোকেশে কে শবে এলোরে বামা ।
 নথুনিকুর হিমকুবুর রঞ্জিত ঘন তনু মুখ হিমধামা ॥
 নব নব নঙ্গিনী, নব রসরঙ্গিনী, হাসত ভাষত নাচত বামা ।
 কুলবালা বাহুবলে, প্রবল দনুজবলে, ধর্মাতলে হতরিপু সমা ।

ভৈরব ভূত প্রমথগণ, ঘন বুবে রণজয়ী শ্যামা ।
 করে করে ধরে তাল, নব বন বাজে গাল,
 ধী ধী ধী শুড় শুড় বাজিছে দামামা ॥

ভবভয় ভঞ্জন, হেতু কবিরঞ্জন, মুঞ্জতি করম সুনামা ।
 তব শুণ শ্রবণে, সতত মম মনে,
 ঘোর ভবে পুনর্বপি গমন বিবামা ॥১১৪॥

ରାଗିଣୀ ମଲ୍ଲାର—ତାଳ ଥୟରୀ ।

ମୋହିନୀ ଆଶା ବାସା ସେବ ତମନାଶା ବାମା କେ ।
ଯୋର ସଟା କାନ୍ତି ଛଟା ବ୍ରଜ କଟା ଠେକେଛେ ॥

କୃପୀ ଶିର୍ମୀ ଶଶୀ, ହରୋରୀ ଏଲୋକେଣୀ,

ମୁଖ ଝାଲା ସୁଧା ଢାଲା କୁଳକଳା ନାଚିଛେ ॥

କୃତ ଚଲେ ଆସ୍ୟ ଉଲେ, ବାହ୍ୱଲେ ଦୈତ୍ୟଦଲେ,

ଡାକେ ଶିବା କଥ କିବୁ ଦିବାନିଶି କରେଛେ ।

କ୍ଷାଣ ଦାନ ଭାଗ୍ୟଦୀନ, ହର୍ଷଚିତ୍ତ ସୁକଟିନ,

ରାମ ପ୍ରମାଦେ କାଳୀର ବାଦେ କି ପ୍ରମାଦେ ଠେକେଛେ ॥୧୧୩॥

— — —

ରାଗିଣୀ ମଲ୍ଲାର—ତାଳ ଥୟରୀ ।

ମଦାଶିବ ଶବେ ଆରୋହିଣୀ କାମିନୀ ।

ଶୋଭିତ ଶୋଗିତଧାରୀ ମେଘେ ମୌଦାମିନୀ ॥

ଏକି ଦେଖି ଅସ୍ତ୍ରବ. ଆଶନ କରେଛେ ଶବ,

ମୁଣ୍ଡମତୀ ମନୋଭବ, ଭବତାମିନା ।

ରବି ଶଶୀ ବହି ଆସି, ଭାଲେ ଶଶୀ ଶଶିମୂଦ୍ରୀ,

ପଦନଥେ ଶଶୀ ରାଶି ଗଜଗାମିନୀ ।

ଆକବିରଙ୍ଗନ ଭବେ, କାଦମ୍ବିନୀ କୃପ ମନେ,

ଭାବଯେ ଭକତଜନେ, ଦିବସ ରଜନୀ ॥୧୧୬॥

— — —

ରାଗିଣୀ ବିଭାସ—ତାଳ ତିଷ୍ଟଟ ।

ଶ୍ରାବୀ ବାମା କେ ବିରାଜେ ଭବେ ।

ବିପରୀତ କ୍ରିଷ୍ଣ । ବ୍ରୀଡାଗତାସବେ ॥

ଗଦ ଗଦ ରସେ ତାମେ, ବଦନ ଚୁଲ୍ଲାୟେ ହାସେ,
ଅତମୁ ମତମୁ ଜମୁ ଅଭୁଭେ ।
ରବିମୁତ୍ତା ମନ୍ଦାକିନୀ, ମଧ୍ୟେ ସରସ୍ଵତୀ ମାନି,
ତ୍ରିବେଣୀ ଖମେ ମହାପୁଣ୍ୟ ଶିତେ ॥
ଅକୁଳ ଶଶାଙ୍କ ଫିଲେ, ଇଳାବର ଟାଢ଼ ଗିଲେ,
ଅନଳେ ଅନଳ ନିଲେ ଅନଳ ନିତେ ।
କଳୟତି ପ୍ରସାଦ କରି, ବ୍ରହ୍ମ ବ୍ରହ୍ମମୂର୍ତ୍ତି ଛବି,
ନିରଥିଲେ ପାପ ତାପ କୋଥାଯ ରବେ ॥ ୧୧୭ ॥

—。—

ରାଗିଗୀ ବିଂବିଟ—ତାଲ ଆଡ଼ା ।

ଶ୍ୟାମା ବାମା କେ ?
ତମୁ ଦଲିତାଞ୍ଜନ, ଶନଦ ଶୁଧାକରମଣ୍ଡଲବଦନୀ ବେ ॥
କୁଞ୍ଜଳ ବିଗଲିତ, ଶୋଣିତ ଶୋଭିତ,
ତଡ଼ିତ ଜଡ଼ିତ ନବଧନ ବଳକେ ।
ବିପରୀତ ଏକି କାଷ, ଲାଜ ଛେଡ଼େଛେ ଦୂରେ,
ଏ ରଥରଥୀ ଗଜବାଜୀ ବସାନେ ପୁଣେ ॥
ନୟ ଦଳ ପ୍ରସଳ, ସକଳ ହତ ବଳ ଚଞ୍ଚଳ ବିକଳ ହଦୟ ଚମକେ ।
ପ୍ରଚଞ୍ଚ ପ୍ରତାପ ରାଶି ସୃତ୍ୟାକ୍ରମିଗୀ,
ଏ କାନରିପୁ ପଦେ ଏ କେମନ କାମିନୀ ।
ଲଜ୍ଜେ ଗଗନ ଧରଣୀଧିର ସାଗର, ଏ ଯୁଦ୍ଧତି ଚକିତେ ଲୟନ ପଳକେ ॥
ଭୌମ ଭବାର୍ଣ୍ଣର ତାରଣ ହେତୁ, ଏ ଯୁଗଳ ଚରଣ ତବ କରିବାଛି ମେତୁ ।
କଳୟତି କବି ରାନ୍ଧାପ୍ରସାଦ କବିରଞ୍ଜନ,
କୁକୁ କୁପାଲେଶ, ଜନନୀ କାଳୀକେ ॥ ୧୧୮ ॥

ରାଗିଣୀ ଥାନ୍ତାଜ—ତାଲ ତିଓଟ ।

ଚିକଣ କାଳକୁପା ଶୁନ୍ଦରୀ ତ୍ରିପୁରାରି ହଦେ ବିହରେ ।
 ଅରୁଣ କମଳଦଳ, ଦିମଳ ଚରଣତଳ, ହିମକର ନିକର ରାଜିତ ନଥରେ ॥
 •   ବାମା ଅଟ୍ଟ ଅଟ୍ଟ ହଙ୍ଗେ, କିମିର କଳାପ ନାଶେ,
         ଭାସେ ମୁଖ ଅନ୍ତିମ କୁରେ ।
 •   ଭାମେ କୋକନଦ ଦଳ, ମଧୁକର ଚଞ୍ଚଳ,
         ଲୟୁଗତି ପତିତ ଯୁବତୀ ଅଥରେ ॥
 •   ସୃଜେ ନବୀନୀ କୀଣା, ମୋହିନୀ ବସନ୍ତୀନା,
         କି କଟିନୀ ଦୟା ନୀ କରେ ।

ଚଞ୍ଚଳାପାଞ୍ଚ ଆଣହର, ବରମିତ ଶରଥର, କତ କତ ଶତ ଶତ ରେ ॥
 କହେ ରାମପ୍ରସାଦ କବି, ଅସିତ ମାୟେର ଛବି, ଭାବି ତାବି ନଯନ ଘରେ
 ଓ ପଦ ପଦ୍ମଜ ପଲବେ ବିହରତୁ, ମାମକ ମାନସ ହାସ ଧରେ ॥୧୧୯॥

ରାଗିଣୀ ଲଲିତ—ତାଲ ତିଓଟ ।

ଶକ୍ତର ପଦତଳେ, ମଗନା ରିପୁଦଳେ, ବିଗଲିତ କୁଞ୍ଚଳଭାଲ ।
 ବିମଳ ବିଧୁବର, ଶ୍ରୀମୁଖ ଶୁନ୍ଦର, ତରୁରଚି ବିଜିତ ତରୁଣ ତମାଳ ॥
 ଯୋଗିନୀଗଣ ସକଳ ଭୈରବ ସମର କରେ କରେ ଧରେ ତାଲ ।
 କୁନ୍ଦା ମାନସ, ଉର୍ଜେ ଶୋଭିତ ପିବତି ନଯନ ବିଶାଳ ।
 ନିଗମ ସୁରିଗମ ଗଣ ଗଣ ଗଣ ମବରବ ଯତ୍ର ମାତ୍ରାଳ ଭାଲ ।
 ତା ତା ଥେଇ ଥେଇ ଦ୍ଵିମ୍ବକି ଦ୍ଵିମ୍ବକି ଧା ଧା ଡମ୍ଫ ବାନ୍ଦ୍ୟ ରମାଳ ॥
 ଅସାଦ କଳଯତି ହେ ଶ୍ରାମା ଶୁନ୍ଦରି, ରକ୍ଷ ମୟ ପରକାଳ ।
 ଦୀନହୀନ ପ୍ରତି, କୁହି କୁହି କୁହି କୁହି କାଳ କରାଳ ॥୧୨୦॥

—o—

ରାଗିଣୀ ଝିଁଖିଟ—ତାଳ ଆଡ଼ା ।

ସମର କରେ ଓ କେ ରମଣୀ ।

କୁଳବାଲୀ ତ୍ରିଭୂବନ ମୋହିନୀ ॥

ଲଳାଟ ନୟନ ବୈଶାନର, ସମ ବିଧୁ ବାମେତର ତରଣି ।

ମରକତ ମୁକୁର ବିମଳ ମୃଥୁଣଳ ନୃତ୍ୟ ଜଳଧର ବରଣୀ ।

ଶ୍ଵର ଶିବ ହୃଦୟ ମନ୍ଦାକିନୀ ରାଜତ ଚଳ ଚଳ ଉଞ୍ଜଳ ଧରଣୀ ।

ତତ୍ତ୍ଵପରି ସୁଗପ୍ରଦ, ରାଜିତ କୋକନଦ,

ସୁଚାକୁ ନଥର ନିକର, ସୁଧା ଧାରିନୀ ॥

କଳମ୍ବତି କବିରଙ୍ଗନ କକୁଗାମୟୀ କକୁଗାଂକୁର ହରମୋହିନୀ ।

ଗିରିବର କନ୍ୟ, ନିଧିଲ ଶରଣ୍ୟ, ସମ ଜୀବନଧନ ଜନନୀ ॥ ୧୨ ॥

ରାଗିଣୀ ବେହାଗ—ତାଳ ତିଓଟ ।

ଶ୍ରୀମା ବାମା ଗୁଗଧାମା କାମାନ୍ତକ ଉରସୀ ।

ବିହରେ ବାମା ଅରହରେ ॥

ଶୁରୀ କି ଅଶୁରୀ କି ନାଗୀ କି ପନ୍ଦଗୀ କି ମାନୁଷୀ ।

ନାଯେ ମୁକୁତାକଳ ବିଲୋର, ପୂର୍ଣ୍ଣଚଞ୍ଚ କୋଲେ ଚକୋର,

ସତତ ଦୋଲତ ଥୋର ଥୋର, ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହାପି ।

ଏକି କରେ କରୀ କରେ, ଧରେ ରଣେ ପଶି,

ତମୁକ୍ଷୀଣୀ ଶୁନବୀନୀ ବନ୍ଦହୀନୀ ଷୋଡ଼ଶୀ,

ନୀଳକମଳ ମଳ ଜିତାସ୍ୟ, ତଡ଼ିତ ଜଡ଼ିତ ମଧୁର ହାସ୍ୟ,

ଲଙ୍ଘିତୀ କୁଟ ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ, ଭାଲେ ଶିଶୁ ଶଶୀ ।

କତ ଛଳା କତ କଳା ଏ ପ୍ରେଲା ଚିତ୍ରେ ବାପି,

ରାମୀ ନୟା ଭୟା ଅବ୍ୟାହତ ଗାମିନୀ କ୍ରପସୀ ॥

ହିତି ଶୁଭଚସ୍ତ୍ର ସମର ଅଟଣ ମଲିଲେ ପ୍ରସେଣି ।
 ଏଟା କେଟା ଚିତ୍ତ ଯେଟା, ହବେ ମେଟା, ହୃଦ୍ଧରାଶି
 ମମ ସର୍ବ ଗର୍ବ ଥର୍ବ କରେ ଏକି ସର୍ବନାଶୀ ॥
 କଳୟତି ରାମପ୍ରସାଦ ଦାସ, ଘୋର ତିମିର ପୁଞ୍ଜ ନାଶ,
 ହଦୟକମଲେ ସତତ ବାସ ଶ୍ୟାମୀ ଦୀର୍ଘକେଶୀ ।
 ଇହକାଳେ ପରକାଳେ, ଜୟୀକାଳେ ତୁଛବାସି,
 କଥା ବ୍ରିତ୍ତାନ୍ତ, କୃତ୍ତାନ୍ତ ଶର୍ତ୍ତ, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ପ୍ରସେଣି ॥୧୨୨॥

—•—

ରାଗିଣୀ ଲଲିତ—ତାଲ ତିଓଟ ।

ଓ କାର ରମଣୀ ସମରେ ନାଚିଛେ ।
 • ଦିଗପରୀ ଦିଗପରୋପରି ଶୋଭିଛେ ॥
 କରୁ ନବ ଧାରାଧର, କଥିରଧାରା ନିକର,
 କାଲିନ୍ଦୀର ଜଳେ କି କିଂଶୁକ ଭାସିଛେ ॥
 ବଦନ ବିମଳ ଶଶୀ, କତ ସୁଧା କରେ ହଁମି,
 କାଳକୁପେ ତମ ହାଶି ରାଶି ନାଶିଛେ ।
 କହେ କବି ରାମପ୍ରସାଦେ, କାଳୀକା କମଳ ପଦେ,
 ମୁକ୍ତିପଦ ହେତୁ ଯୋଗୀ ହଦେ ଭାବିଛେ ॥୧୨୩॥

ରାଗିଣୀ ଲଲିତ—ତାଲ ତିଓଟ ।

କୁଳବାଲା ଉଲଙ୍ଘ, ତ୍ରିଭୁବନ କି ରଙ୍ଗ, ତରଣ ବସେନ ।
 ଦନ୍ତୁଜଦନ୍ତୀ, ଲଲନୀ ସମରେ ଖବେ ବିଗଲିତ କେଶ ॥
 ସନ ଘୋର ନିନାଦିନୀ, ସମର ବିବାଦିନୀ, ମଦନୋଆଦିନୀ ବେଶ
 ତୃତ ପିଶାଚ ପ୍ରମଥ ସଙ୍ଗେ, ତୈରବଗନ ନାଚତ ଝିଙ୍ଗେ,
 ରଙ୍ଗିନୀବର ମଙ୍ଗିନୀ, ନଗନୀ ସମାନ ବେଶ ॥

ଗଞ୍ଜ ରଥରଥୀ କରତ ଶ୍ରୀମଦ୍, ଶୁରୀନୁର ନର ହୃଦୟ ଆସ,
ଦ୍ରତ ଚଲତ ଚଲତ ରମେ ଗର ଗର, ନରକର କଟାଦେଶ ।
କହିଛେ ପ୍ରସାଦ ଭୂବନପାଳିକେ, କରଗାଂକୁର ଜନନୀ କାଲିକେ
ଭବ ପାରାବାର ତରାବାର ଡ୍ରାର, ହରବସୁ ହର କ୍ଲେଶ ॥୧୨୩॥

ରାଗିଣୀ ବିର୍କିଟ—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

କେ ମୋହିନୀ ଭାଲେ ଭାଲ ଶଶୀ ପରମ କ୍ଲପ୍ସନୀ
ବିହରେ ମୟରେ ବାମୀ, ବିଗନିତ କେଶୀ ।
ତମୁ ଅନୁ ଅମାନିଶୀ, ଦିଗଦରୀ ବାମୀ କୁଶୀ,
ସବ୍ୟେ ବରାଭୟ, ବାଗ କରେ ମୁଣ୍ଡ ଅସି ।
ମରି କିବା ଅପ୍ରକପ, ନିରଥ ଦମୁଜ ଭୂପ,
ଶୁରୀ କି ଅଶୁରୀ କି ପର୍ବଗୀ କି ମାନୁଷୀ ।
ଜୟୀ ହବ ସାର ବଲେ, ମେଇ ପ୍ରଭୁ ଶବ ଛଲେ,
ପଦେ ମହାକାଳ, କାଳକପ ହେନ ବାସି ॥
ମାନାକପ ମାଯା ଧରେ, କଟାକ୍ଷେ ମାନମ ହରେ,
କ୍ଷଣେ ବପୁ ବିରାଟ ବିକଟ ମୁଖେ ହାଲି ।
କ୍ଷଣେ ଧରାତଳେ ଛୁଟେ, କ୍ଷଣେକେ ଆକାଶେ ଉଠେ,
ଗିଲେ ରଥରଥୀ ଗଜବାହୀ ରାଶି ରାଶି ॥
ଭବେ ଦାମପ୍ରସାଦ ମାର, ନୀ ଜାନ ମହିମା ମାର,
ଚିତମ୍ୟକ୍ଲପିନୀ ନିତ୍ୟ ବ୍ରଙ୍ଗ ମହିୟୀ ।
ସେଇ ଶ୍ରୀମ ମେଇ ଶ୍ରୀମୀ, ଅକାର ଆକାରେ ବାମୀ,
ଆଦାର କରିଯା ଲୋପ, ଅସି ଭାବ ବାଶୀ ॥୧୨୫॥

ରୂପିଣୀ ଲଲିତ—ତାଳ ରୂପକ ।

ନଲିମୀ ନବୀନୀ ରମୋମୋହିନୀ ।

ବିଗଲିତ ଚିକୁରଷ୍ଟା, ଗମୁନେ ବରଟା, ବିବସନୀ ସବୀମନୀ ମଦାଲମୀ ।

ଶୋଭଶୀ ଶୋଭଶକଳା, କୁଞ୍ଜା ସରମା, ଲମାଟେ ବାଲାର୍କ ବିଧୁ,

ଶ୍ରତିତଳେ ବ୍ରଙ୍ଗା ବିଧୁ, ଯମୋଜା ଯମୁବୟୁଧୀ, ଯମୁର ଲାଖମା ॥

ଶୋଭମୌଳି ପ୍ରିୟା ନାମ, ରବିଜ ଜଙ୍ଗଲ ଧାମ,

ଭଜେ ବୁଦ୍ଧ ରହମତି, ହୀନ କର୍ମନାଶୀ ।

ତୁରିନାକ୍ଷୀ ହରିମଧ୍ୟା, ହରିହର ବର୍ଜାରାଧ୍ୟା,

ଟଂରି ପରିବାର ସେଇ, ସେ ଭଜେ ଦିଗ୍ଭାଗୀ । ୧୨୩ ।

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଏବାର ଆୟି କରବ କୃଷି ।

ଓଗୋ ଏ ଭବସଂମାରେ ଆମି ॥

ତୁମି କୃପାବିନ୍ଦୁ ପାତ କରିଯେ, ବସେ ଦେଇ ରାଜ୍ମହିଥୀ ॥

ଦେହ ଜମୀନ ଜଙ୍ଗଲ ବେଶୀ, ମାଧ୍ୟ କି ମା ସକଳ ଚର୍ଷି,

ମାଗୋ ସଂକିଞ୍ଚିତ ଆବାଦ ହଇଲେ, ଆନନ୍ଦମାଗରେ ଭାମି ॥

ଶୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟେତେ ଆଚେ, ପାଗରୂପୀ ତୃତୀୟାଶି ।

ତୁମି ତୀଙ୍କ କାଟାରିତେ ବୃକ୍ଷୁ, କର ଗୋ ମା ମୁକ୍ତକେଣୀ ॥

କାମ ଆନ୍ତି ଛୟଟା ବଶଦ, ବହିତେ ପାରେ ଅହନ୍ତିଶି ।

ଆୟି ଶୁଦ୍ଧଦତ୍ତ ବୀଜ ବୁନିଯେ, ଶମ୍ଭୁ ପାବ ରାଶି ରାଶି ॥

ଅସାଦ ବଲେ ଚାଷେ ବାସେ, ମିଛେ ମନ ଅଭିଲାଷି ।

ଆମାର ମନେର ବାମନୀ ତୋମାର, ଓ ରାଙ୍ଗୀ ଚରଣେ ମିଶି । ୧୨୪ ॥

ଅସାଦୀ ଶ୍ଵର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ତାରୀ ତରୀ ଲେଗେଛେ ଘାଟେ ।

ସଦି ପାରେ ଯାବି ମନ ଆୟରେ ଛୁଟେ ।

ତାରୀ ନାମେ ପାଳ ଖାଟାରେ, ତୁରାୟ ତରୀ ଚଳ ବେଯେ,
ସଦି ପାରେ ଯାବି, ଦୁଖ ମିଠାବି, ମନେର ଗିରା ଦେରେ କେଟେ ॥

ବାଜାରେ ବାଜାର କର ମନ, ମିଛେ କେନ ବେଡ଼ାଓ ଛୁଟେ ।

ଭବେର ବେଳୀ ଗେଲ, ସନ୍ଧ୍ୟା ହଲ କି କରବେ ଆର ଭବେର ହାଟେ ॥

ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦେ ବଲେ, ବୀଧି ରେ ବୁକ ଏଁଟେ ସେଁଟେ ।

ଓରେ ଏବାର ଆମି ଛୁଟିଥାଛି, ଭବେର ମାୟା ବେଡ଼ି କେଟେ ॥ ୧୨୮ ।

ଅସାଦୀ ଶ୍ଵର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଆୟ ମନ ବେଡ଼ାତେ ଯାବି ।

କାଳୀ କଲ୍ପକରତଳେ ଗିଯା, ଚାରି ଫଳ କୁଡାରେ ଥାବି ॥

ଅରୁଣି ନିରୁଣି ଜାଯା, ତାର ନିରୁଣିରେ ସଙ୍ଗେ ଲବି ।

ଓରେ ବିବେକ ନାମେ ଜ୍ୟୋତି ପୁଞ୍ଜ, ତତ୍ତ୍ଵ କଥା ତାମ ଶୁଧାବି ॥

ଅଣ୍ଟିଚ ଶୁଚିକେ ଲାଗେ, ଦିବ୍ୟ ଘରେ କବେ ଶୁବି ।

ସର୍ଥନ ଦୁଇ ସତୀନେ ପ୍ରୌତ୍ତି ହବେ, ତଥନ ଶ୍ୟାମା ମାକେ ପାବି ॥

ଅହଙ୍କାର ଅବିଦ୍ୟା ତୋର, ପିତାମାତାମ ତାଡାରେ ଦିବି ।

ସଦି ମୋହ ଗର୍ଭେ ଟେନେ ଲାଗ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଖୋଟା ଧରେ ରବି ॥

ଧର୍ମାଧର୍ମ ଦୁଟେ ଅଜା, ତୁର୍କ ହେଡ଼େ ଦୈଧ୍ୟ ଥୁବି ।

ସଦି ନା ମାନେ ନିଷେଧ ତବେ ଜ୍ଞାନ ଧଜ୍ଞୋ ବଲି ଦିବି ।

ଅର୍ଥମ ଭାର୍ଯ୍ୟାର ସନ୍ତାନେରେ, ଦୂରେ ରହିତେ ବୁଝାଇବି ।

ସଦି ନା ମାନେ ପ୍ରବୋଧ ଜ୍ଞାନସିଦ୍ଧମାରେ ଚାହାଇବି ॥

ଆମାଦୁରି ଏମନ ହଲେ, କାଳେର କାଛେ ଜର୍ବାବ ଦିବି ।
ଓରେ ବାପୁ ବାହା ବାପେର ଠାକୁର ମନେର ମତନ ମନ ହବି ॥୧୨୯ ।

ରାଗିଣୀ ଜଂଲା—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଜୟ କାଳୀ ଜୟ କାଳୀ ବଲେ ଜେଗେ ଥାକରେ ମନ ।
ତୁମି ସୁମ ଯେଯୋନୀ ରେ ତୋଲା ମନ ଯୁମେତେ ହାରାରେ ଧନ ॥
ନବ ଦ୍ଵାର ଘରେ, ଶୁଖେ ଶ୍ୟାମ କରେ, ହଇବେ ସଥନ ଅଚେତନ ।
ତଥନ ଆସିବେ ନିଳ, ଚୋରେ ଦିବେ ସିଦ୍ଧ, ହରେ ଲବେ ମବ ରତନ ॥୧୩୦ ।

ରାଗିଣୀ ଜଂଲା—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ମୀ ତୋମାରେ ବାରେ ବାରେ, ଜାନାବ ଆର ଦୁଃଖ କତ ।
ଭାସିତେଛି ଦୁଃଖନୀରେ, ଶ୍ରୋତେର ମେହଲାର ମତ ॥
ଦିଜ ରାମଶ୍ରମାଦେ ବଲେ, ମୀ ବୁଦ୍ଧି ନିଦଯା ହଲେ,
ଦାଡ଼ା ଓ ଏକବାର ଦିଜ ମନ୍ଦିରେ, ଦେଖେ ବାଇ ଜନମେର ମତ ॥୧୩୧ ॥

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ମନ ତୋମାରୁ ଏହି ଭ୍ରମ ଗେଲନା ।
କାଳୀ କେମନ ତାଇ ଚେଯେ ଦେଖଲେନା ॥
ଓରେ ତ୍ରିଭୁବନ ଯେ ମାତ୍ରେର ମୁଣ୍ଡି ଝେନେଇ କି ତା ଜାନନା ॥
କଗନ୍ତକେ ସାଙ୍ଗାଛେନ ଯେ ମା, ଦିଯେ କତ ରଙ୍ଗ ମୋଣା ।
ଓରେ କୋନାଜେ ମାଜିତେ ଚାମ୍ପ ତୀର, ଦିଯେ ଛାର ଡାକେର ଗହନା ॥
କଗନ୍ତକେ ଥାଁଇଯାଛେନ ବେ ମା, ଶୁମଧୁର ଥାଦ୍ୟ ନାନା ।

ଓରେ କୋନ୍ତାଙ୍ଗେ ଖାଓଯାଇତେ ଚାମ୍ ତୁମ୍,
ଆମୋ ଚାଲ ଆର ବୁଟ ଡିଜନା ॥
ଅଗ୍ରକେ ପାଲିଛେନ ଯେ ମା, ସାମରେ ତାଓ କି ଜ୍ଞାନନା । ଓରେ
କେମନେ ଦିତେ ଚାମ୍ ବଲି, ମେଷ ମହିଷ ଆର ଛାଗଲହାନା ॥ ୧୩୨

ରାଗିଣୀ ଟୁରି ଜାୟେନପୁରୀ—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ସମୟ ତୋଥାକବେ ନା ଗୋ ମୀ, କେବଳ କଥା ରବେ ।
କଥା ରବେ, କଥା ରବେ, ମାଗୋ ଜଗତେ କଲକ୍ଷ ରବୈ ॥
ଭାଲ କିବା ମନ୍ଦ କାଳୀ, ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଦାଡ଼ା ହବେ ।
ସାଗରେ ସାର ବିଚାନା ମା, ଶିଶିରେ ତାର କି କରିବେ ॥
ଦୁଃଖେ ଦୁଃଖେ ଜର ଜର, ଆର କତ ମା ଦୁଃଖ ଦିବେ ।
କେବଳ ଏହି ଦୁର୍ଗାନାମ, ଶ୍ରୀମା ନାମେ କଲକ୍ଷ ରଟାବେ ॥ ୧୩୩ ॥

ରାଗିଣୀ ଟୁରି ଜାୟେନପୁରୀ—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଆମାୟ ଛୁଝୋନା ରେ ଶମନ ଆମାର ଜାତ ଗିଯେଛେ ।
ଯେ ଦିନ କୃପାମନୀ ଆମାୟ କୃପା କରେଛେ ॥
ଶୋନ୍ତରେ ଶମନ ବଲି ଆମାର ଜାତ କିମେ ଗିଯାଛେ (ଓରେ ଶମନରେ)
ଆମି ଛିଲେମ ଗୃହବାସୀ କେଲେ ସର୍ବନାଶୀ ଆମାୟ ସମ୍ମାନୀ କରେଛେ ।
ମନ ରମନା ଏହି ଦୁର୍ଜନା, କାଳୀର ନାମେ ଦଳ ବେଁଧେଛେ (ଓରେ ଶମନରେ)।
ଇହା କରେ ଶ୍ରୀବଣ ରିପୁ ଦୁର୍ଜନ ଡିଙ୍ଗା ଛାଡିଯାଛେ ॥ ୧୩୪ ॥

রাগিণী সোহিনী বাঁহার—তাল একতালা ।

আয় দেখি মন ভূমি আমি হজনে বিরলেতে বসিরে ।

বৃক্ষি করি মজন প্রাণে, পিঙ্গর গড়ব শুরুচরণে,
পদে লুকাই সুধা থাব যমেরি বাপের কি ধার ধারি রে ।

• যন বলে করিবে চুরি ইহুর সন্ধান বুঝিনে রে ॥

শুরু দিয়েছেন যে ধন অভয়চরণ কেমনে খরচ করিবে ।

শ্রীরামপ্রসাদের আশা কঁটা কেটে খোলাসা করিবে
মুশুপ্রী যাব মধু থাব শ্রীগুরুর নাম হৃদে ধরে ॥১৩৫॥

রাগিণী জংলা—তাল একতালা ।

আমাৰ অন্তৱে আনন্দময়ী ।

সদা কৰিতেছেন কেলী ।

আমি যেভাবে সেভাবে থাকি, নামটা কভু নাহি ভুলি ।

আবাৰ দু আঁখি মুদিলে দেখি, অন্তৱেতে মুণ্ডমাণী ॥

বিষৱ বুকি হইল হত, আমৰূপ পাগল বোল বলে সকলি ।

আমাৰ যা বলে তাই বলুক তারা, অন্তে ঘেন পাই পাগলী ॥

শ্রীরামপ্রসাদে বলে, যা বিৱাঙ্গে শতদলে,
আমি শৰণ নিলাম চৱণতলৈ, অন্তে না ফেলিও ঠেলি ॥১৩৬॥

প্রসাদী সুর—তাল একতালা ।

আমাৰ কি ধন দিবি তোৱ কি ধন আঁচে ।

তোমাৰ কৃপাদৃষ্টি পাদপদ্ম, বঁধা আছে শিবেৰ কাছে ॥

ए बाट्टे उम्ही नाहिको किमे पार हव मा तवे ।
 मा तोर दुर्घानामे कलक रवे मा नहिले खालास कर तवे ॥
 डाकि गुनः पूनः शुनिया ना शुन पितृ धर्म राखले भवे ।
 अस्ति आतःकाले अब ईर्गा वले स्वरूप निवार काय कि तवे ॥
 श्रीरामप्रसाद वले मा मोर शक्ति किछु ना हवे । मा तोर
 कुणी मोक्षधाम अमृत्युंगी नाम जगज्जने नाम नाहि लवे ॥१०॥

असादी श्वर—ताल एकताल।

मायेर ऐसि बिचार बटे ।
 येजन दिवारिशि दुर्गा वले, तारि कणाले बिपूँ घटे ॥
 हज्जूरेते आरजि दिये मा, दाढ़ाइये आचि करपुटे ।
 कवे आदालत शुनानि हवे मा, निस्तार पाव ए शक्ते ॥
 शोऽयाल जवाब करव कि मा, बुद्धि नाहिको आमार घटे ।
 ओमी भरसा केवल शिव वाक्य ऐक्य बेदागमे रटे ॥
 असाद वले शमन भये मा इच्छे हय पालाइ छुटे ।
 येन अस्तिमकाले दुर्गा वले आण त्यजि जाह्नवीर तटे ॥१४०॥

असादी श्वर—ताल एकताल।

काय कि मा सामान्य धने ।
 ओके कामचे गो तोर धन बिहने ॥
 सामान्य धन दिवे तोरा, पड़े रवे धरेव कोणे ।
 यदि देव मा आमीय अभ्य चरण, राखि हृदिपंश्चासने ॥

ଓ ଚରଣ ଉଦ୍‌ଧାରେର ମା, ଆର କି କୋନ ଉପାସ ଆଛେ ।
 ଏଥନ ପ୍ରାଣପଣେ ଧାଳାନ କର, ଟାଟେ ବା ଡୁବାସ ପାଞ୍ଚେ ॥
 ସଦି ବଳ ଅମୂଳ୍ୟ ପଦ, ମୂଳ୍ୟ ଆବାର କି ତାର ଆଛେ ।
 ଈ ଯେ ପ୍ରାଣ ଦିଯେ ଶବ ହେଉ, ଶିବ ବାଁଧା ରାଖିଯାଛେ ॥
 ସାପେର ଧନେ ବେଟାର ସର୍ବ, କାହାର ବା କୋଣା ସୁଚେଚେ ।
 ରାମପ୍ରମାଦ ବଲେ, କୁପୁଜ୍ଞ ବଲେ, ଆମାସ ନିରଂଶୀ କରେଛେ ॥୧୩୭॥

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ମନ ଜାନନା ଶେଷେ ସଟିବେ କି ଲେଠା ।
 ଯଥନ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ବାୟୁ ରକ୍ଷ କରେ ପଥେ ତୋମାର ଦିବେ କାଟା ॥
 ଆମି ଦିନ ଧାକିତେ ଉପାସ ବଲି ଦିନେର ସୁଦିନ ଘେଟା ।
 ଓରେ ଶ୍ୟାମା ମାୟେର ଶ୍ରୀଚରଣେ, ମନେ ମନେ ହୃଦେ ଝୁଟା ॥
 ପିଞ୍ଜରେ ପୁଷେଛ ପାଥୀ, ଆଟକ କରେ କେଟା ।
 ଓରେ ଜାନନା ସେ ତାର ଭିତରେ, ଦୁଇବାର ଆଛେ ନଟା ॥
 ପେରେଛ କୁମଙ୍ଗୀ ସଙ୍ଗୀ, ଧିଙ୍ଗି ଧିଙ୍ଗି ଛଟା ।
 ତାରୀ ଯା ବଲିଛେ ତାଇ କରିଛ, ଏମନି ବୁକେର ପାଟା ॥
 ପ୍ରସାଦ ବଲେ ମନ ଜାନତୋ ମନେ ମନେ ଘେଟା ।
 ଆମି ଚାତରେ କି ଭେଙେ ହାଡ଼ି, ବୁଝାଇବ ମେଟା ॥୧୩୮॥

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ଦୀନ ଦୟାମସ୍ତ୍ରୀ କି ହବେ ଶିବେ ।
 ବଡ଼ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରସେଛ ତୋମାର ପତିତ ତନସ ଡୁବଲୋ ଭବେ ।

এ ঘাটে তরুণী নাইকো কিমে পার হব মা ভবে ।
 মা তোর দুর্গানামে কলঙ্ক রবে মা নইলে খালাস কর তবে ॥
 ডাকি পুনঃ পুনঃ শুনিয়া না শুন পিতৃ ধর্ম রাখলে ভবে ।
 অতি প্রাতঃকালে জয় দুর্গা বলে শ্বরণ নিবার কায কি তবে ॥
 শ্রীরামগ্রসাঙ্গ বলে মা মোর ক্ষতি কিছু না হবে । মা তোর
 কৃশি মোক্ষধাম অন্মপূর্ণা নাম জগজনে নাম নাহি লবে ॥১৩৯॥

প্রসাদী শুর—তাল একতালা ।

মায়ের এন্নি বিচার ঘটে ।
 গেজন দিবারিশি দুর্গা বলে, তারি কণালে বিপুর ঘটে ।
 হজুরেতে আরজি দিয়ে মা, দাঢ়াইয়ে আছি করপুটে ।
 কবে আদালত শুনানি হবে মা, নিষ্ঠার পাব এ শঙ্কটে ॥
 শওয়াল জবাব করব কি মা, বুদ্ধি নাইকো আমার ঘটে ।
 ওমা ভরসা কেবল শিব বাক্য ঐক্য বেদাগমে রটে ।
 প্রসাদ বলে শমন ভয়ে মা ইচ্ছে হয় পালাই ছুটে ।
 যেন অস্তিমকালে দুর্গা বলে শ্রাণ্ত্যজি জাহ্নবীর তটে ॥১৪০॥

প্রসাদী শুর—তাল একতালা

কায কি মা সামান্য ধনে ।
 ওকে কান্দছে গো তোর ধন বিহনে ॥
 সামান্য ধন দিবে ভারা, পড়ে রবে যরের কোণে ।
 যদি দেও মা আমায় অভয় চরণ, রাখি হদিপঞ্চাসনে ॥

ଶୁକ ଆମା କୃପା କରେ ମା, ସେ ଧନ ଦିଲେ କାଣେ କାଣେ ।
ଏମନ ଶୁକ ଆରାଧିତ ମସ୍ତ୍ର ତାଓ ହାରାଳେମ ସାଧନ ବିନେ ॥
ଅମାଦ ବଲେ କୃପା ସଦି ମା, ହବେ ତୋମାର ନିଜ ଶୁଣେ । ଆମି
ଅନ୍ତିମକାଳେ ଜୟ ହୁଗୀ ବଲେ ଶ୍ଵାନ ପାଇ ଯୈନ ଐ ଚରଣେ ॥ ୧୪୧ ॥

ଅମାଦୀ ଶ୍ଵର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ମନ ତୁମି ଦେଖରେ ଭେବେ ।
ଓରେ ଆଜି ଅନ୍ଦ ଶତାନ୍ତେ ବା ଅବଶ୍ୟ ମରିତେ ହବେ ॥
ଭବଷୋରେ ହୟେ ରେ ମନ ଭାବଲିନେ ଭବାନୀ ଭବେ ।
ମନୀ ଭାବ ମେଇ ଭବାନୀ ପଦ ସଦି ଭବ ପାରେ ଯାବେ ॥ ୧୪୨ ॥

ରାଗିଣୀ ଇମନ—ତାଳ ଏକତାଳା ।

କାବ କି ଆମାର କାଶୀ ।
ଥାର କୃତକାଶୀ ତତ୍ତ୍ଵମି ବିଗଲିତକେଶୀ ॥
ବେଇ ଜଗଦୟାର କୁଞ୍ଚିତ ପିଢ଼େଛିଲ ଥମି ।
ମେଇ ହତେ ଭଣିକର୍ପି ବଲେ ତାରେ ଘୋଷି ॥
ଅମି ବରଣାର ମଧ୍ୟ ତୀର୍ଥ ବାରାଣସୀ ।
ମାସେର କରଣୀ ବରଣାଧାରୀ ଅମୀଧାରୀ ଅମି ।
କାଶୀତେ ମରିଲେ ଶିବ ଦେନ ତତ୍ତ୍ଵମମି ।
ଓରେ ତତ୍ତ୍ଵମୂର୍ତ୍ତିର ଉପରେ ମେଇ ମହେଶମହିଷୀ ॥
ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ କାଶୀ ଯାଓୟା ଭାଲତ ନା ବାପି ।
ଏହୋ ଗଲାତେ ବେଦେଛେ ଆମାର କାଳୀନାମେର ଫାନ୍ଦି ॥ ୧୪୩ ॥

ରାଗିଣীଳିତ ବିଭାସ—ତାଳ ଆଡ଼ିଥେମଟା ।

କାଳୀ ନାମେ ଗଣ୍ଡି ଦିଯେ ଆଛି ଦୀଡାଇସେ ।
ଶୋନ୍ତରେ ଶମନ ତୋରେ କହି, ଆମିତୋ ଆଟାଶେ ନଇ,
ତୋର କଥା କେମି ରୁ ସଥେ ।

ଛେଲେର ହାତେର ମୋଞ୍ଚା ନୟ ଯେ ଧାବେ ହଲ୍କୋ ଦିଯେ ॥
କଟୁ ବଲ୍ବି ସାଜାଇ ପାବି, ମାକେ ଦିବ କରେ ।
ମେ ଫେରୁତାଙ୍ଗ ଦଲନୀ ଶ୍ୟାମୀ, ବଡ଼ କ୍ଷେପା ମେରେ ॥
ଆର୍ମି କଂକି ଦିଯେ ଚଲେ ଯାବ, ଚକ୍ର ଧୂଳା ଦିଯେ ॥୧୪୯॥

ଅର୍ପାଦୀ ସୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଜୟ କାଳୀ ଜୟ କାଳୀ ବଳ ।
ଲୋକେ ବଲେ ବଲ୍ବେ ପାଗଳ ହଲୋ ॥
ଲୋକେ ମନ୍ଦ ବଲେ ବଲବେ, ତାଯ କିରେ ତୋର ବସେ ଗେଲ ।
ଆହେ ଭାଲ ମନ୍ଦ ହୁଟୋ କଥୀ, ଯାତାଳ ତାଇ କରା ଭାଲ ॥୧୫୦॥

ରାଗିଣୀ ଖଟଭୈରବୀ—ତାଳ ପୋଷ୍ଟା ।

ଆନିଗୋ ଭାନିଗୋ ତାରା ତୋମାର ଯେମନ କରଣା ।
କେହ ଦିନାନ୍ତରେ ପାଇନା ଥିତେ, କାକ ପେଟେ ଭାତ ଗେଟେ ମୋଣା ॥
କେହ ଯାଇ ମା ପାଲୁକୀ ଚଢେ, କେହ ତାରେ କାଦେ କରେ,
କେହ ଗାୟେ ଦେସ ଶାଲ ଦେଖାଲା କେହ ପାଇନା ଛେଡା ଟେନା ॥୧୫୧॥

ରାଗିଣୀ ଜଙ୍ଲା—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ଜାଳ ଫେଲେ ହେଲେ ରଯେଛେ ବସେ ।

ଭବେ ଆମାର କି ଶହିରେ ଗୋ ମା ॥

ଅଗମ୍ୟ ଜଲେତେ ମୌନେର ଶ୍ରୀ, ଜେଲେ ଜାଳ ଫେଲେଛେ ଭୁବନମୟ,
ଓ ମେ ସଥନ ସାରେ ମନେ କରେ, ତଥନ ତାରେ ଧରେ କେଶ ॥
ପାଲାବାର ପଥ ନାଇକୋ ଜାଲେ, ପାଲାବି କି ମନ ସେବେଇଁ କାହେ
ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ମାକେ ଡାକ, ଶମନ ଦମନ କରିବେ ଏମେ ॥ ୧୪୭ ॥

ରାଗିଣୀ ଜଙ୍ଲା—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ଶ୍ରୀମା ମା ଉଡ଼ାଚେ ଘୁଁଡ଼ି ।

(ଭସଂସାର ବାଜାରେର ମାଝେ)

ଏ ଯେ ମନ ଘୁଁଡ଼ି, ଆଶୀ ବାଯୁ, ବାବା ତାହେ ମାଝୀ ଦଢ଼ି ॥

କାକ ଗଣ୍ଡା ମଣ୍ଡା ଗାଥା, ପଞ୍ଜରାଦି ନାନୀ ନାଡ଼ି ।

ଘୁଁଡ଼ି ସ୍ଵର୍ଗେ ନିର୍ମାଣ କରା, କାରିଗରି ବାଡ଼ାବାଡ଼ି ॥

ବିଷୟେ ମେଜେଛେ ମାଞ୍ଜୀ, କରଶା ହସେଛେ ଦଢ଼ି ।

ଦୁଁଡ଼ି ଲକ୍ଷେ ଛୁଟା ଏକଟା କାଟେ, ହେମେ ଦେଉମା ହାତଚାପଡ଼ି ।

ପ୍ରସାଦ ବଲେ ଦର୍ଶକୀ ବାତାମେ ଘୁଁଡ଼ି ଯାବେ ଉଡ଼ି ।

ଭସଂସାର ସମୁଦ୍ର ପାରେ, ପତ୍ରବେ ଯେବେ ତାଡ଼ାତାଡ଼ି ॥ ୧୪୮ ॥

— — —

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ମେ କି ଶୁଦ୍ଧ ଶିବେର ମତୀ ।

ସାରେ କାଲେର କାଲ କରେ ଗ୍ରଣ୍ଠି ॥

ପଦ୍ମବଲୀ ।

୫୫

ସୌର୍ତ୍ତକ୍ରେ ଚକ୍ର କରି, କଗଳେ କରେ ବସନ୍ତି ।
 ମେ ଯେ ସର୍ବଦଲେର ଦଲଗତି, ସହାୟଦଲେ କରେ ଶିତି ॥
 ନେଂଟା ବେଶେ ଶକ୍ର ମାଶେ, ସହାକାଳ ହୃଦୟେ ଶିତି ।
 ଓରେ ବଳ ଦେଖି ମନ ମେଧା କେବଳ, ନାଥେର ବୁକେ ମାରେ ନାଥି ॥
 'ପ୍ରସାଦ ବଲେ ଭାବେର ଲୀଳା, ସକଳି ଜାନି ଡାକାତି ।
 ଓରେ ସାବଧାନେ ମନ୍ତ୍ରକର ସତନ, ଛେବେ ତୋମାର ଶୁଦ୍ଧମତି ॥୧୪୯॥

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଏହି ଦେଖ ମବ ମାଗି ର ଥେଲା ।
 ମାଗୀର ଆପ୍ତଭାବେ ଗୁପ୍ତଲୀଳା ॥
 ସୁଞ୍ଜେ ନିଷ୍ଠିଣେ ବାଦିଯେ ବିବାଦ, ଡେଲା ଦିଯା ଭାଙ୍ଗେ ଡେଲା ।
 ନାଗୀ ସକଳ ବିଷୟେ ସମାନ ରାଜୀ, ନାରାଜ ତୟ ମେ କାହେର ବେଳା ॥
 , ପ୍ରସାଦ ବଲେ ଥାକ ବସେ, ଭବାର୍ତ୍ତବେ ଭାସିଯେ ତେଲା । ସଥନ
 ଜୋଷାର ଆସବେ ଉପିରେ ଯାନେ, ଭାଟିରେ ଯାବେ ଭାଟାର ବେଳା ॥୧୫୦॥

ପ୍ରସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଶମନ ଆଶାର ପଥ ଯୁଚେଛେ ।
 ଅୟାର ମନେର ମୁଖ ଦୂରେ ଗେଛେ ॥
 ଓରେ ଆୟାର ସରେର ନସଦାରେ, ଢାରି ଶିବ ଚୌକି ରଯେଛେ ।
 ଏକ ଗୁଣ୍ଡିତେ ସର ରଯେଛେ ତିନ ରଙ୍ଗୁତେ ବାନ୍ଧା ଆଛେ ।
 ସହସ୍ର ଦଳକମଳେ ଶ୍ରୀନାଥ, ଅଭୟ ଦିଯେ ବମେ ଆଛେ ॥
 ହାରେ ଆଛେ ଶକ୍ର ବାନ୍ଧା ଚୌକିଦାରୀ ଭାର ଲରେଛେ ।
 ମେ ଶକ୍ତିର ଜୋରେ ଚେତନ କରେ ତାଇତେ ପ୍ରାଣ ନିର୍ଭୟେ ଆଛେ ।

মূলাধাৰে স্বাধিষ্ঠানে কঠমুলে ভুক্তমাঝোৱা
এ চারি স্থানে চারি শিব, নবদ্বারে চৌকী আছে ।
রামপ্ৰসাদ বলে এই ঘৰে, চন্দ্ৰসূৰ্য উদয় আছে ।
ওৱে তমোনাশ কৰি তারা হৃদয়ন্দিৰে বিৱাজিছে ॥১৫১॥

প্ৰসাদী শুৱ—তাল একতালা ।

ভাৰ কি ভেবে পৱাণ গেল ।
ষাৰ নামে হৱে কাল, পদে মহাকাল,
তাৰ কেন কালোকুপ হ'ল ।
কাল কুপ অনেক আছে এ বড় আশৰ্চৰ্য কালো ।
যাকে হৃদয়মাঝো রাখিলে পৱে হৃদয়পদ্ম কৱে আলো ।
কুপে কালী নামে কালী কাল হইতে অধিক কালো ।
ওকুপ যে দেখেছে সে মজেছে অন্যকুপ লাগে না ভালো ।
প্ৰসাদ বলে কৃতুহলে, এমন মেৰে কোথায় ছিল ।
না দেখে নাম শুনে কাণে মন গিয়াতায় লিপ্ত হলো ॥১৫২॥

প্ৰসাদী শুৱ—তাল একতালা ।

মন যদি মোৰ ওষুধ "খাৰা ।
আছে অনাথ দত্ত, পটল সত্ৰ, মধো মধ্যে ট্ৰিট চাৰা ॥
মৌভাগ্য কৱৰে দূৰে, মৃত্যুঞ্জয়েৰ কৱ মেৰা ।
রামপ্ৰসাদ বলে তবেই সে মন ভবৱোগে মুক্ত হবা ॥১৫৩॥

ଶାଗିଣୀ ଜଂଲା—ତାଳ ଥୟରା ।

ଆମି କି ଏଯତି ରବ (ମା ତାରା) ।

ଆମାର କି ହବେ ଗୋ ଦୀନ ଦୟାମୟୀ ॥

ଆମି କ୍ରିୟା ହୀନ, ଭଜନ ବିହୀନ ଦୀନ ହୀନ ଅମସ୍ତବ ।

ଆମାର ଅମସ୍ତବ ଆଶା ପୁରୀବେ କି ତୁମି,

ଆମି କି ଓ ପଦ ପାବ (ମା ତାରା) ॥

ଶୁପୁତ୍ର କୁପୁତ୍ର ଯେ ହୈ ମେ ହଟି, ଚରଣେ ବିଦିତ ମବ ।

କୁପୁତ୍ର ହଇଲେ, ଜନନୀ କି ଫେଲେ,

ଏ କଥା କାହାରେ କବ (ମା ତାରା] ॥

ଅମାର କିଛେ ତାରା ଛାଡ଼ା ନାମ କି ଆହେ ଯେ ଆର ତା ଲବ ।

ତୁମି ତରାଇତେ ପାର ତେଇ ମେ ତାରିଣୀ,

ନାମଟା ରେଖେଛେନ ଭବ (ମା ତାରା) ॥୧୫୪॥

ଶାଗିଣୀ ଥାନ୍ତାଜ—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ସଦି ଡୁବଲୋନା ଡୁବାଯେ ବା ଓରେ ମନ ନେଯେ ।

ମନ ହାତୀ ଛେଡନା ଭରମା ବାଧ ପାରବି ଯେତେ ବେହେ ॥

ମନ ଚକ୍ର ଦୌଡ଼ି ବିଷମ ହାଡ଼ି, ମଜାଯ ଘଜେ ଚେଯେ ।

ଭାଲ କାନ୍ଦ ପେତେଛେ ଶ୍ରାମା, ବାଞ୍ଜିକରେର ମେଯେ ॥

ମନ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବାସେ ଭକ୍ତି ବାନ୍ଦାମ, ଦେଉରେ ଉଡ଼ାଇୟେ ।

ରାମ ପ୍ରସାଦ ବଲେ କାଳୀନାମେର ଯାଓରେ ସାରି ଗେଯେ ॥୧୫୫॥

ରାଗିଣୀ ଲଲିତ ଖାନ୍ଦାଜ—ତାଲ ଏକତାଳା ।

ତିଲେକ ଦାଡ଼ାଓ ରେ ଶମନ ବଦନ ଭବେ ମାକେ ଡାକି ।
ଆମାର ବିପନ୍ନକାଳେ ବ୍ରଙ୍ଗମୟୀ, ଏମେନ କି ନା ଏମେନ ଦେଖି ।
ଲାରେ ସାବି ସଞ୍ଚେ କରେ, ଭାର ଏକଟା ଭାବନା କିରେ,
ତବେ ତାରାନାମେର କବଚମାଳା ବୃଥା ଆମି ଗଲାଯି ରାଖି ॥
ମହେଶ୍ୱରୀ ଆମାର ରାଜୀ, ଆମି ଖାନ୍ଦାଲୁକେର ଅଜୀ,
ଆମି କଥନ ନାତାନ, କଥନ ସାତାନ,
କଥନଓ ବାକୀର ଦାରେ ନା ଠେକି ॥

ଅମ୍ବାଦ ବଲେ ମାଘେର ଲୀଳା, ଅନ୍ୟ କି ଜାନିତେ ପାରେ ।
ଧୀର ତ୍ରିଲୋଚନ ନା ପେଲେ ତସି ଆମି ଅନ୍ତ ପାବ କି ॥୧୫୬॥

ଅମ୍ବାଦୀ ଶୂର—ତାଲ ଏକତାଳା ।

ମନ ହାରାଲି କାମେର ଗୋଡ଼ା ।
ତୁମି ଦିବାନିଶି ଭାବ ବମି, କୋଥାୟ ପାବ ଟାକାର ତୋଡ଼ା ।
ଚାକି ଫେଲ ଫୁଲିକିମାତ୍ର, ଶ୍ୟାମା ନା ମୋର ହେମେର ସଡ଼ା ।
ତୁଇ କାଚ ଗୁଲେ କାଞ୍ଚନ ବିକାଳି, ଛିଛି ମନ ତୋର କପାଳ ପୋଡ଼ା ।
କମ୍ପୁତ୍ତେ ଯା ଆହେ ମନ, କେବା ପାବେ ତାର ବାଡ଼ା ।
ମିଛେ ଏଦେଶ ମେଦେଶ କରେ ବେଡ଼ାଓ, ବିଧିର ଲିପି କପାଳ ଶୋଡ଼ା ।
କାଳ କରିଛେ ହୃଦୟେ ବାସ, ବାଡ଼ିଛେ ଯେନ ଶାଲେବ କୋଡ଼ା ।
ଓରେ ମେହି କାଗେର କର ବିନାଶ, ନାଶ ଧରରେ ମସ୍ତ ମୋଡ଼ା ।
ଅମ୍ବାଦ ବଲେ ଭାବଛ କି ମନ ଗୌଚଶୋଯାରେର ତୁମି ଘୋଡ଼ା ।
ମେହି ପାଚେର ଆହେ ପାଚପାଚ, ତୋମାର କରିବେ ତୋଲାପାଡ଼ା ॥୧୫୭॥

ରାଗିଣୀ ଗାର୍ଜିତେରବୀ—ତାଳ ସ୍ତ ।

ଭେବେ ଦେଖ ମନ କେଉ କାର ନୟ, ମିଛେ ଫେର ଭୂମଶୁଳେ ।

ଦିନ ହୁଇ ତିନେର ଜନ୍ୟ ଭାବେ, କର୍ତ୍ତା ବଲେ ସବାଇ ବଲେ ॥

ଆବାର ମେ କର୍ତ୍ତାରେ ଦିବେ ଫେଲେ, କାଳାକାଳେର କର୍ତ୍ତା ଏଲେ ॥

ଯାଇ ଜନ୍ୟ ମର ଭେବେ, ମେକି ମନ୍ଦେ ସାବେ ଚଲେ ।

ମେହି ପ୍ରେସମୀ ଦିବେ ଗୋବର ଛଡା, ଅମନ୍ଦଳ ହବେ ବଲେ ।

ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ଶମନ ଯଥନ ଧରବେ ଚଲେ । ତଥନ ଡାକ୍‌ବି

କାଳୀ କାଳୀ ବଲେ କି କରିତେ ପାଦିବେ କାଳେ ॥୧୫୮॥

ରାଗିଣୀ ଧାସାଜ—ତାଳ ଆନ୍ତା ।

କାଳୀ ତାରାର ନାମ ଜଗ ଝୁଲେ ରେ ।

ଯେ ନାମେ ଶମନ ଭୟ ସାବେ ଦୂରେ ରେ ।

ବେ ନାମେତେ ଶିବ ମନ୍ୟାନୀ, ହଇଲ ଶାଶନବାନୀ,

ଏହୁ ଆଦି ଦେବ ଦ୍ୟାରେ ନା ପାଇ ଭାବିଯା ରେ ॥

ଭୁବୁ ଭୁବୁ ହଇଲ ଭରୀ ଗୋକେ ବଲେ ଭୁବେ ରେ ।

ତବୁ ତୁଳାହତେ ପାର ସତି ତୋଜାନାଥେର ମନ ରେ ॥

ଆନି ଅତି ମୁଢମତି, ନା ଜାନି ଭକ୍ତି ସ୍ଵତି,

ବିଜ ରାମପ୍ରସାଦେର ନତି, ଚରଣତଳେ ଦେଖୋ ରେ ॥୧୫୯॥

—○—

ରାଗିଣୀ ଭୈରବୀ—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ଗେଲନୀ ଗେଲନୀ ହୁଅଥେର କପାଳ ।

ଗେଲନୀ ଗେଲନୀ, ଛାଡିଯେ ଛାଡ଼େନୀ,

ଛାଡିଯେ ଛାଡ଼େନୀ ମାଦୀ ହଲୋ କାଳ ॥

আমি মনে সদা বাঞ্ছা করি শুখ, মাসী এসে তায় দেয় মানা হংখ,
 মাসীর মায়া আলা, করে নানা খেলা,
 দেয় দ্বিষণ জালা, বাড়ায় জঙ্গল ॥
 দিজ রাম প্রমাদের মনে এই আস, জয়ে মাতৃকুলে
 না করিলাম বাস, গেয়ে দুধের জালা, শরীর হল কালা,
 তোলা দুধে ছেলে, বাঁচে কত কাল ॥১৬০॥

রাগিণী গোরী—তাল একতালা ।

জগতজননী তরাও গো তারা ।
 জগৎকে তরালে, আমাকে ডুবালে,
 আমি কি জগত ছাড়া গো তারা ।
 দিবা অবসানে রজনীকালে, দিয়েছি সাতার শ্রীহর্ষা বলে,
 মম জীৰ্ণ তরী, মা আছ কাঙারী,
 তবু ডুবিল ডুবিল ডুবিল তরা ॥
 দিজ রাম প্রমাদে ভাবিয়ে সারা, না হয়ে পাঠাইলে
 মাসীর পাড়া, কোথা গিয়েছিলে, এ কর্ম শিখিলে,
 মা হয়ে সন্তান ছাড়া গো তারা ॥১৬১॥

রাগিণী জয়জয়ন্তি—তাল যৎ ।

এ সংসারে ডরি কারে, রাজা ধার মা মহেশ্বরী ।
 আনন্দে আনন্দমধীর, ধাস তালুকে বসত করি ॥
 নাইকে। জরিপ জমাবলি, তালুক হয় না লাটে বলি মা ।
 আমি ভেবে কিছু পাইনে সক্ষি, শিব হয়েছেন কর্মচারী ॥

নাইকো কিছু অন্য লেঠা, দিতে হয় না মাপট বাটা মা ।
 জয় দুর্গার নামে জমা আঁটা, ত্রিটা করি মালগুজারি ॥
 বলে দ্বিতীয় রামশ্রমাদ, আছে এ মনের সাদ মা ।
 আমি ভক্তির জোরে কিন্তে পারি, ব্রহ্মনীর জমিদারি ॥১৬২॥

প্রসাদী শ্লো—তাল একতালা ।

মন তোরে ভাই বলি বলি ।
 এবার ভাল খেল খেলায়ে গেলি ॥
 আঁশ বলে আগের ভাট, মন যে তৃষ্ণ আমার ছিলি ।
 ওরে ভাই হয়ে ভুলায়ে ভায়ে, শমনেরে সঁপে দিলি ॥
 শুরুদত্ত মহাশূরা, ক্ষুধায় খেতে নাহি দিলি ।
 ওরে ধাওয়ালি কেবলমাত্র, কতকগুলো গালাগালি ॥
 যেরি গেলি তেরি গেলাম, করে দিলি মেজাজ আলি ।
 এবার মাঘের কাছে বুঝা আছে, আমি নই বাগানের মালি ।
 প্রসাদ বলে মন ভেবেছ, দেবে আমায় জলাঞ্চলি ।
 ওরে জাননা কি হুদে গেঁথে, বৈথেছি দক্ষিণা কালী ॥১৬৩॥

রাগিণী জয়জয়ন্তি—তাল একতালা ।

তৃষ্ণি কান কথায় ভুলেছ রে মন, ওরে আমার শুয়া পাখী ।
 আমাৰি অন্তৰে থেকে, আমাকে দিতেছ ফাঁকি ॥
 কালীনাম জপিবাৰ তঁৰে, তোৱে বৈথেছি পিঙ্গৱে পুৱে,
 মন ও তুই আমাকে বঞ্চনা কৱে, ঐনি সুখে হইলে সুখী ॥

শিবদুর্গী কালীনাম, জগ কর অবিশ্রাম মনষ
ও তোর যুক্তাবে তাপিত অঙ্গ, একবার শ্রাম। বল্বে দেখি ॥১৬৪॥

প্রসাদী স্তুর—তাল একতাল।

আমি নই পলাতক আসামি।
ওমা, কি ভয় আগায় দেখাও তুমি ॥
বাজে জমা পাওনি যে মা, চাটে জমি আছে করি ।
আমি বহামন্ত মোহর করা, কবচ রাখি শাল তামামি ॥
আমি মাঘের খাসে আছি বনে আসজ কসে সারে জমি ।
প্রসাদ বল্লে ধাজনা বাকি, নাইকো রাখি কঢ়া করি ।
যদি ডুবাও হংখ সিক্রমাবে, ডুবেও পদে হব হামি ॥১৬৫॥

প্রসাদী স্তুর—তাল একতাল।

হংখের কথা শোন মা তারা।
আমাৰ ঘৰ ভাল নয় পৱাঙ্পৱা ॥
বাদেৱ নিয়ে ঘৰ কৱি মা, তাদেৱ এমি কাষেৱ ধাৱা ।
ওমা পাঁচেৱ আছে পাঁচ বাসনা, স্তুখেৱ ভাগী কেবল তাঁজা ॥
অশীতি লক্ষ ঘৰে বাস কৱিয়ে, মানব ঘৰে দেৱা ঘোৱা ।
এই সংসারেতে সং সঁজিয়ে, সার হলো গো হংখেৱ ভৱ ॥
রামপ্রসাদেৱ কথা লও মা, এ ঘৰে বসতি কৱা ।
ঘৰেৱ কৰ্ত্তা যেজন, স্থিৰ নহে মন, ছজনেতে কৱে সারা ॥১৬৬॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଏବାର ଭାଲ ଭାବ ପେଯେଛି ।

କୀଣୀର ଅଭୟ ପଦେ ପ୍ରାଣ ସଂପେଛି ॥

ଭବେର କାହେ ପେଯେ ଭାବ, ଭାବିକେ ଭାଗ ଭୁଲାଯେଛି ।

ତାଇ ରାଗ ଦେବ ଲୋଭ ତାଜେ, ଝିହୁଗୁଣେ ମନ ଦିଯେଛି ॥

ତାରା ନାମଁ ମାରାଂମାର, ଆଞ୍ଚିତ୍କାଥ ବାଦିଆରୀଛି ।

ସମୀ ଦୁର୍ଗା ଦୁର୍ଗା ଦୁର୍ଗା ବଲେ, ଦୁର୍ଗାନାମେର କାଚ ପରେଛି ॥

ଅସାଦ ଭାବେ ସେତେ ହେବେ, ଏକଥା ନିଶ୍ଚିତ ଜେନେଛି ।

ଲୟେ କାଣୀର ନାମ ପଥେର ସମ୍ବଲ, ସାତ୍ରୀ କରେ ବମେ ଆରିଛି ॥ ୧୬୭ ॥

—。—
ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଭାଲ ବ୍ୟାପାର ମନ କତେ ଏଲେ ।

ଭାସିଯେ ମାନବତରୀ କାରଣ ଜଲେ ।

ବାଣିଜ୍ୟ କରିତେ ଏଲେ, ମନ ଭୁବନଦୀର ଜଲେ,

ଓରେ କେଉ କରିଲ ଛନ୍ଦୀ ବ୍ୟାପାର, କେଉ କେଉ ବା ହାରାଲୋ ମୂଲେ ॥

କିନ୍ତୁ ପତେଜମରଙ୍ଗବୋଦ୍ଧ ବୋଧାଇ ଆହେ ନାଯେର ଥୋଲେ ।

ଓରେ ଛବ ଦାଢ଼ି ଛବୁଦିକେ ଟେଣ୍ଟେ, ଗୋଡ଼ାଥ ପାଦେ ଡୁଖିଯେ ଦିଲେ ॥

ପାଚ ଜିନିମ ନେ ବ୍ୟବସା କରା, ପାଚେ ଡେକେ ପାଚେ ମିଲେ ।

ସଥନ ପାଚେ ପାଚ ମିଶାଇଲେ ଘାଟୁବ, କି ହେବେ ତାଇ ଅସାଦ ବଲେ ॥ ୧୬୮ ॥

—。—

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ଆମି କବେ କାଶିବାମି ହବ ।

ମେଇ ଆନିନ୍ଦକାନମେ ଗିଯେ ନିରାନନ୍ଦ ନିବାରିବ ॥

গঙ্গাজল বিস্তুলে, বিশেষের নাপে পূজিবী
 ঈ বারাণসী জলে স্থলে, মোলে পরে মোক্ষ পাব ॥
 অন্নপূর্ণা অবিষ্টাত্তৌ স্বর্ণময়ীৰ শুরণ লব ।
 আৱ বব বম্ বম্ ভোলা বলে নৃত্য কৱে গাল বাজাৰ ॥১৬১॥

প্ৰসাদী সুর—তাল একতালা ।

মা আমাৰ বড় ভয় হয়েছে ।
 সেথা জমা ওয়াশীল দাখিল আছে ॥
 বিপুৱ বশে চল্লেম আগে, ভাবলেম না কি হবে পাছে ।
 ঈ যে চিত্রগুপ্ত বড়ই শক্ত, যা কৱেছি তাই লিখেছে ॥
 অম্ব জন্মাস্তুরেৰ যত বকেয়া বাকী খেৱ টেনেছে ।
 যাৱ যেমি কৰ্ম্ম তেমি ফল, কৰ্ম্মফলেৰ ফল ফলেছে ॥
 জমায় কমি ধৰচ বেশি ত্ৰিবো কিমে রাজাৰ কাছে । ঈ ৱ
 রামপ্ৰসাদেৰ মনেৰ মধ্যে কেবল কালীনাম ভদ্ৰসা আছে ॥১৭০॥

প্ৰসাদী সুর—তাল একতালা ।

মন তুমি কি রঞ্জ আছ ।
 ও মন রঞ্জে আছ রঞ্জে আছ ॥
 তোমাৰ ক্ষণে ক্ষণে ফেৰাঘোৰা দুঃখে রোদন দুঃখে নাচ' ॥
 রংয়েৰ বেলা রাংয়ে কঢ়ি সোণাৰ দৰে তা কিনেছ ।
 ও মন দুঃখেৰ বেলা রতন মাণিক মাটীৰ দৰে তাই বেচেছ ।
 সুখেৰ বৰে কুপেৰ বাসা সেইকুপে মন মজারেছ ।
 যথন যেকুপে বিকুপ হইবে সে কুপেৰ কিকুপ ভেবেছ ॥১৭১॥

প্রসাদী সুর—তাল একতাল।

সাধের ঘূমে ঘূম ভাঙ্গে না।

ভাল পেয়েছ ভবে কাল বিছানা॥

এই বে সুখের নিশি, শ্রেষ্ঠেছ কি ভোর হবে না।

তোমার কোলেতে কামনা বাস্তা, তাঁরে ছেড়ে পাশ ফের না।

আশাৰ চারৰ দিয়াছ গায়, মুখ চেকে তাই মুখ খোল না।

আছ শীত গ্ৰীষ্ম সমান ভাবে, রজক ঘৰে, তায় কাচ না॥

খেয়েছ বিষয় মদ, সে মদের কি ঘোৱ ঘোচে না।

আছ দিব্যানিশি মাতাগ হয়ে, ভৰেও কালীৱ নাম বল না॥

অঙ্গি মৃঢ় প্রসাদ রে তুষ্ট, যুমায়ে আশা পুৱে না।

তোৱ ঘূমে মহা ঘূৰ্থ আসিবে, ডাকলে আৱ চেতন পাবে না॥ ১৭২॥

প্রসাদী সুর—তাল একতাল।

ভূতের বেগাৰ ধাট্বো কত।

তাঁৰা বল অশ্মায় ধাটাবি কত॥

আমি ভাবি এক, হয় আৱ স্বৰ্থ নাই মা কদাচিত।

পঞ্চ দিকে নিয়ে বেড়াৰ, ঐ দেহেৰ পঞ্চভূত।

ওমা ষড়ক্ষিপু সাহায্য তায়, হলো ভূতেৰ অমুগত।

আসিয়া ভবসংসারে, ফুঁথ পেলেম যথোচিত।

ওমা, বাৱ সুখেতে হব সুখী, সে মন নয় গো মনেৱ মৃত।

চিনি বলে জিম ধাওয়ালে, ঘুচলোনা সে সুখেৰ তিত।

কেন ডিষ্ক প্রসাদ, মনু বিষাদ, হয়ে কালীৱ শৱণাগত॥ ১৭৩॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ । ୫

ଓ ମନ ତୋର ନାମେ କି ନାଲିଶ ଦିବ ।

ଓ ତୁହି ଶକାର ବକାର ବଲତେ ପାରିମ୍, ବଲତେ ନାରିମ ଜୁଗାଶିବ
ଦେଯେଛ ଜିଲ୍ଲିପି ଖାଣୀ, ଲୁଚି ମଣୀ ମରଭାଜା,

ଓରେ ଶେମେ ପାବି ମେ ମବ ମଜା, ସଥନ ରେ ପଞ୍ଚହ ପାବ ॥

ପାଂଚ ଇଙ୍ଗିଯର ପାଂଚ ବାସନା, କେନନ କରେ ସବ କରିବ ।

ରେ ଚୁରି ଦାରି କରିଲେ ପରେ, ଉଚିତ ମତ ମାଜାଇ ପାବ ॥ ୧୭୪ ॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ ।

କାଳୀ କାଳୀ ବଣ ଝମନା ରେ ।

ଓ ମନ ସ୍ଟଚକ୍ର ରଥ ମଧ୍ୟେ, ଶ୍ୟାମା ମା ମୋର ବିରାଜ କରେ ॥

ତିନ୍ତିଟେ କାଛି କାଛାକାଛି, ଯୁକ୍ତ ବାଧା ମୂଳାଧାରେ ।

ପାଂଚ କ୍ଷମତାୟ ମାରଣି ତାର ରଥ ଚାଲାଯ ଦେଶଦେଶାଷ୍ଟରେ ॥

ଯୁଡ଼ି ବୋଢା ଦୌଡ଼ କୁଚେ ଦିନେତେ ଦଶକୁଣ୍ଡ ମାରେ ।

ଲେ ଯେ ସମୟ ଶିର ନାଡ଼ିତେ ନାହୋ କଲେ ବିକଳ ହଲେ ପରେ ॥

ତୌରେ ଗମନ ମିଥ୍ୟା ଅମନ ମନ ଉଚାଟନ କରୋନା ରେ ।

ଓ ମନ ତ୍ରିବେଣୀର ସାଟେତେ ବୈମ ଶୌତଳ ହବେ ଅନ୍ତଃପୁରେ ॥

ପାଂଚ ଜନେ ପାଂଚ ଶ୍ଵାମେ ଗେଲେ ଫେଲେ ରାଥ ବେ ପ୍ରସାଦେରେ ।

ଓ ମନ ଏହିତ ସମୟ ମିଛେ କାଳ ସାରି ବତ ଡାକ୍ତେ ପାର ଦୁଇକରେ । ୧୦

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳ ।

ମା ଆମାର ଖେଳାନ ହଲୋ ।

ଖେଳା ହଲୋ ଗୋ ଆନନ୍ଦନାନ୍ଦୀ ॥

ତବେଣେମ କର୍ତ୍ତେ ଖେଳା, କରିଲାମ ଧୂଳା ଖେଳା,
ଏଥନ କାଳ ପେଯେ ପାଷାନେର ବାଲା, କାଳ ଯେ ନିକଟେ ଏଲୋ ॥
ବାଲ୍ୟକାଳେ କତ ଖେଳା, ମିତେ ଖେଳାସ ଦିନ ଗୋଯାଲୋ ।
ପରେ ଜ୍ଞାଯାର ସଙ୍ଗେ ଲୀଲା ଖେଳାୟ ଅଜପ୍ଯ ହୁରାୟେ ଗେଲ ॥
ଅସାଦ ବଲେ ବୁନ୍ଦକାଳେ ଅଶ୍ଵତ୍ର କି କରି ବଲ ।
ଓସା ଶକ୍ତିକପା ଭିକ୍ଷି ଦିଯେ ମୁକ୍ତି ଜଲେ ଟେନେ ଫେଲ ॥୧୭୬॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ଆମାର ଉସା ସାମାନ୍ୟା ଯେବେ ନୟ ।
ଗିରି ତୋମାରି କୁମାରୀ ତୀ ନୟ ତୀ ନୟ ॥
ସପ୍ରେ ଯାଏ ଦେଖେଛି ଗିରି, କହିତେ ମନେ ବାର୍ଷି ଭୟ ।
ଓହେ କାର ଚତୁର୍ଥୀ ଥ, କାର ପଞ୍ଚମୀ, ଉମା ତାଦେର ମନ୍ତ୍ରକେ ରୟ ॥
ରାଜବାଜେଶ୍ୱରୀ ହୟେ, ହାମ୍ୟ ବଦନେ କଥି କମ୍ବ ।
ଓକେ ଗର୍ବ ବାହନ କାଳୋ ବରଣ, ଘୋଡ଼ ହାତେତେ କରେ ବିନୟ ॥
ଅସାଦ ଭିନ୍ଦେ ମୁନିଗଢେ, ବୋଗ ଧ୍ୟାନେ ଯାଇବେ ନା ପାଇଁ ।
ତୁମି ଗିରି ସନ୍ତୋଷ ହେଲ କମ୍ବ୍ୟ ପେଯେଛ କି ପଣ୍ୟ ଉଦୟ ॥୧୭୭॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ମା ବିରାଜେ ଝାରେ ସରେ ।
ଏ କଥା ଭାଙ୍ଗେ କି ହାଡି ଚାତରେ ॥
ବୈଲ୍ଲବୀ ବୈରବ ସଙ୍ଗେ ଶିଶୁ ସଙ୍ଗେ କୁମାରୀ ରେ ।
ଦେମନ ଅହୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସଙ୍ଗେ ଜାନକୀ ତାର ସମିଭ୍ୟାରେ ॥
ଜନନୀ ତନ୍ୟୀ ଜୀବୀ ସହୋଦରୀ କି ଅପରେ ।
ରାମଅସାଦ ବଲେ ବଲ୍ବ କି ଆହି ବୁଝେ ଲାଗେ ଠାରେଠୋରେ ॥୧୭୮॥

প্ৰসাদী শুৱ—তাল একতালা ।

শমন হে আচি দীঢ়ায়ে ।

আমি কালীনামে গঙ্গী দিয়ে ।

কালোপৰে কালীপদুসে পদ হৃদে ভাবিয়ে ।

মাৰেৱ অভয় চৱণ বে কৱে স্মৰণ কি কৱে তাৱ মৱণ ভয়ে ॥১৭৯॥

প্ৰসাদী শুৱ—তাল একতালা ।

সামাল ভবে ডুবে তৱী ।

তৱী ভুবে বাবু জনমেৱ ঘত ॥

জীৰ্ণ তৱী তুকান ভাবিৰ বাইতে নাৱি ভয়ে মৱি ।

ঞি বে দেহেৱ মধ্যে ছয়টা রিপু, এবাৱ এৱাই কচ্ছ দাগাদারি ॥

এনেছিলে বসে পেলে মন মহাকুনেৱ মূল খোঁৱালি ।

যথন হিসাব কৱে দিতে হবে মন তখন তহবিল হবে হাৱি ॥

দীন রাত্ৰি প্ৰসাদ বলে মন নীৱে বুৰি ভুবায় তৱী ।

তুমি পৱেৱ ঘৱেৱ হিসাব কৱ আপন ঘৱে বাবু বে চুৱি ॥১৮০॥

প্ৰসাদী শুৱ—তাল একতালা ।

ওৱা তোৱ নায়া কে বুৰতে পাৱে ।

তুমি ক্ষেপা মেয়ে মায়া দিয়ে বেথেছ সব পাগল কৱে ॥

মায়া ভৱে এ সংসাৱে, কেহ কাৱে চিন্তে:নাবে ।

ঞি বে এমি কালীৱ কাপ আছে বে যেমি দেখে তেমি কৱে ॥

পাগল মেয়েৱ কি মন্দগা, কে তাৱ ঠিক্ঠিকানা কৱে :

রামপ্ৰসাদ বলে জায় গো জ্বাসা, যদি অমুগ্রহ কৱে ॥১৮১॥

•ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ମାୟେର ଚରଣତଳେ ଥାନ ଲବ ।

ଆମି ଅସମୟେ କୋଥା ଯାବ ॥

ସବେ ଜାଯଗା ନା ହସ ସଦି ବୁଝିବେ ରବ କୃତି କି ଗୋ ।

ମାୟେର ନାମ ଭରଦା କରେ ଉପବାସୀ ହୁୟେ ପଡ଼େ ରବ ॥

ଅସାଦ ବଲେ ଉମ୍ବା ଆମାୟ ବିଦାର ଦିଲେଓ ନାଇକେ ଯାବ ।

ଆମାର ହୁଇ ରାହ ପମାରିଯେ ଚରଣତଳେ ଗଡ଼େ ପୋଣ ତ୍ୟଜିବ ॥୧୮୨୨

—•—

•ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ମରି ଗୋ ଏହି ମନ ଦୂରେ ।

ଓମ୍ବା ମା ବିନେ ଦୁଃଖ ବଲ୍ବୋ କାକେ ॥

ଏକି ଅସମ୍ଭବ କଥା ଶୁଣେ ବା କି ବଲ୍ବେ ଶୋକେ ।

ଐ ଯେ ଯାର ମା ଅଗନ୍ଧୀଶ୍ଵରୀ ତାର ଛେଲେ ମରେ ପେଟେର ଭୁକେ ॥

ତେ କି ତୋମାର ମାଧ୍ୟମେ ହେଲେ ମା ରାଗ୍ମଲେ ଯାରେ ପରମ ଶୁଦ୍ଧେ ।

ଓମ୍ବା ଆଖିକତ ଅପରାଧୀ, ଦୂର ମେଲେନା ଆମାର ଶାକେ ॥

ଡେକେ ଡେକେ କୋଳେ ଶରେ ପାହାଡ଼ ମାରିଲେ ଆମାର ବୁକେ ।

ଓମ୍ବା ମାୟେର ମତ କାଥ କରେଇ ଦୁଇବେ ଜଗତେର ଲୋକେ ॥୧୮୩୩

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

କେବେ ବାମା କାର କାମିନୀ ।

ବସେ କମଳେ ଐ ଏକାକିନୀ ॥

ବାମା ହାସିଛେ ବଦନେ ନୟନ କୋଣେ ନିର୍ଗତ ହୟ ଦୌଦାମିନୀ

ଏ ଜନମେ ଏମନ୍ଦକନ୍ୟେ, ନା ଦେଖି ନା କରେ ଶୁଣି ।

ଗଜ ଧାଞ୍ଚେ ଧରେ କିରେ ଉଗରେ, ବୋଜୁଶୀ ନବବୌଦ୍ଧନୀ ॥୧୮୪୫

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ମନରେ ତୋର ଚରଣ ଧରି ।

କାଳୀ ବଲେ ଡାକରେ ଓରେ ଓ ମନ ତିନି ଭବ ପାରେଇ ତର୍ହି ॥

କାଳୀନାମଟା ବଡ଼ ମିଠା ବଲ୍ଲରେ ଦିବା ଶର୍କରାଈ ।

ଓରେ ଯଦି କାଳୀ କରେଇ କୃପା ତବେ କି ଶମନେ ଡରି ॥

ଦ୍ଵିଜ ରାମପ୍ରମାଦ ବଲେ କାଳୀ ବଲେ ସାବ ତରୀ ।

ତିନି ତନର ବଲେ ଦୟା କରେ ତନାବେନ ଏ ଭବବାରି ॥୧୮୩॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

‘ଭବେ ଆର ଜନ୍ମ ହବେ ନା ।

ହେବେନା ଜନନୀର ଜଠରେ ॥

ଭୟାନୀ ତୈରୀ ଶ୍ୟାମୀ, ବେଦଶାସ୍ତ୍ରେ ନାଇଙ୍କୋ ସୀମା,

ତାରାର ମହିମା ଆପନି ମାତ୍ର ଜେନେଛେନ ଶିବ ଶକ୍ତରେ ॥

ଆମାର ମାଗେର ନାମ ଗାନ କରେ କତ ପାପୀ ଗେଲ ତରେ ।

ଓମା କୈଳାସ ଗିରି ଦିବ୍ୟ ପୁରୀ ଦେଖାଓ ଏବାର ମା ଆମାରେ ॥୧୮୪॥

ଅସାଦୀ ଶୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

‘ଥାକି ଏକଥାନ ଭାଙ୍ଗୀ ସରେ ।

ତାଇ ଭୟ ପେଯେ ମା ଡାକି ତୋରେ ॥

ହିଲ୍ଲୋଲେତେ ହେଲେ ପଡ଼େ, ଆଛେ କାଳୀର ନାମେହି ଜୋରେ ।

ଏବେ ରାତ୍ରେ ଏସେ ଛୟଟା ଚୋରେ, ମେଟେ ଦେଉୟାଳ ଡିଙ୍ଗିଯେ ପଡ଼େ ॥୧୮୫॥

ଶ୍ରୀମଦ୍ଵୀ ସୁର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ପୁରୁଣାକେ ମନେର ଆଶା ।

ଆମାର ମନେର ଦୁଃଖ ତୈଲ ମନେ ॥

.ହଁଥେ ହଁଥେ କାଳ କୀଟାଲେମ ସୁଦେର ଆବ କିବା ଭରସା ।

ଆମି ବଲ୍ବୋ କି କହନାମୟୀ ମଞ୍ଜେ ଛୟଟା କର୍ମ ନାଶା ॥

. 'ଶ୍ରୀରାମଶ୍ରୀମଦ୍ବୀ ମା ଭେଦେ ଭେବେ ପାଇନା ଦିଶା ।

ଅଭୟ ପଦେ ଶରଣ ନିଯେ ଘଟିଲୋ ଆମାର ଉଲ୍ଲଟା ଦଶା ॥ ୧୮୮ ॥

ରାଗିଣୀ ମୂଲତାନ—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ମନ ଆମାର ଦେତେ ଚାର ଗୋ ଆନନ୍ଦ କାନନ୍ଦ ।

ବଟ ମନୋମୟୀ ଶାବନା କେନ କରନା ଏହି ମନେ ॥

ଶିବ କୃତ ବାରାଦ୍ୟମା, ଦେହ ଶିବପଦ ବାସି,

ତୁ ମନ ଧାର କାଶି, ରବ କେମନେ ।

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା କ୍ରପ ଧର, ପନ୍ଦିତ୍ରୋଶ ପଦେ କର,

ନଥଜାଲେ ଗନ୍ଧା ମନିକର୍ଣ୍ଣିକାର ମନେ ॥

ଦ୍ଵିପଦେ ଅଲକ୍ତ ଆଭୀ, ଅନି ବନ୍ଦଗାର ଶୋଭୀ,

ହଡକ ପଦାରବିଦେ ହେବି ନଥନେ ।

ଶ୍ରୀମଦ୍ବୀ ଆହେ ଦେଦୁଷ୍ଟ, ଶାନ୍ତ କରା ଉପଦୁଷ୍ଟ,

କିବା କାଜ ଅଭିଦୁଷ୍ଟ, ପୁରୀ ଗମନେ ॥ ୧୮୯ ॥

ରାଗିଣୀ ମୂଲତାନ—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଜନନି ପଦପଦ୍ମଜୁଙ୍କ ଦେହି ଶୁରଣାଗତ ଜନେ, କୃପାବଲୋକନେ ତାରିଣୀ ।

ତପ୍ତି ତନୟ ଭୁବ ଚନ୍ଦ ବାରିଣୀ ॥ ०

ଅଗର କୁପିଣୀ ମାତା, କୃପାନାଥ ଦାରୀ ତାରୀ, ଭବ ପାରାବାର ତରଣୀ ।
 ସଞ୍ଜୀ ନିଷ୍ଠେଣୀ ଶ୍ରୀଲା, ସୂର୍ଯ୍ୟା, ମୂଳା, ହୀନ ମୂଳା,
 ମୂଳଧାର ଅମଲ କମଳ ବାସିନୀ ॥

ଆଗମ ନିଗମାତୀତାଖିଲ ମାତାଖିଲ ପିତା, ପୁରୁଷ ପ୍ରକୃତି କୁପିଣୀ
 ହଂସ କୁପେ ସର୍ଜି ଭୂତେ, ବିହରମି ଶୈଶବମୁତେ,
 ଉତ୍ସପନ୍ତି ଶେଷ ହିତି, ତ୍ରିଦୀ କାରିଣୀ ॥

ସୁଧାମୟ ହର୍ଗୀ ନାମ, କେବଳ କୈବଳ୍ୟ ଧାର,
 ଅଜାନେ ଜଡ଼ିତ ଯେଇ ଆଣୀ
 ତାପତ୍ରୟେ ମଦାଭଜେ, ହଳାହଳ କୁପେ ମଙ୍ଗେ ଭଣେ ରାମପ୍ରମାଦ ତାର,
 ବିଷକ୍ତ ଜାନି ॥ ୧୯୦ ॥

ରାଗିଣୀ ପିଲୁ ବାହାର—ତାଳ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବଲ, ଇହାର ଭାବ କି, ନୟନେ ଝରେ ଜଳ ; (ଶ୍ରୀରାଧାରୀର ନାମ)
 ତୁମି ବହୁଦୀଶୀ' ମହାପାଞ୍ଜ, ଛିର କରେ ସ୍ତଳ ॥

ଏକଟୀ କରି ଅଭିଆଯ, ଡୁରୀ କାଷ୍ଟ ବଟେ କାଯ ।
 କାଲୀନାମାଘି ରମନାୟ ଜଳେ, ମେହି ଜଳ ଢଳ ଢଳ ॥

କାଳ ଭାବି ଚକ୍ର ମୁଣି, ନିଦ୍ରା ଆବିର୍ତ୍ତାବ ସଦି ।
 ଶିବ ଶିରେ ଗଞ୍ଜା ତାରି, ପ୍ରଭାବ ନିଷ୍ପଳ ॥

ଆଜ୍ଞା କରେଛେନ ଗୁରୁ, ଦେଣୀ ତୌର୍ଥ ବଟେ ଭୁରୁ,
 ଗମ୍ଭୀ ସମୁନାର ଧାରାର ନିତାନ୍ତ ଏହି ଫଳ ॥

ପ୍ରମାଦ ବଲେ ମନ ଭାଇ, ଏହି ଆମି ଭିକ୍ଷା ପାଇ,
 ବେଣୀ ତଟେ ଆପନ ନିକଟେ ଦିଓ ସ୍ତଳ ॥ ୧୯୧ ॥

ଅମାଦୀ ମୁର—ତାଲ ଏକତାଳା ।

କାଳା ଗୋ କେନ ଲେଂଟା ଫେର ।

ଚିଛି ବିଛୁ ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ ତୋମାର ॥

• ବମନ ଭୂଷଣ ନାହିଁ ତୋମାର ମାଠ ରାଜାର ମେଘେ ଗୌରବ କର ।

ମାଗୋ ଏହି କି ତୋମାର କୁଳେର ଧୂର୍ମ, ପତିର ଉପର ଚରଣ ଧର ॥

ଆପନି ଲେଂଟା ପତି ଲେଂଟା, ଶାଶନେ ମଦାନେ ଚର ।

ମାଗୋ ଆମରୀ ସବେ ମରି ଲାଜେଃ ଏବାର ମେଘେ ବମନ ପର ॥ ୧୯୨ ॥

ରାଗିଣୀ ମୁଲତାନ ଧାନେଶ୍ବୀ—ତାଲ ଏକତାଳା ।

କଙ୍ଗାମସି କେ ବଲେ ତୋରେ ଦୟାମୟୀ ।

କାରୋ ଦୁକ୍ତେ ବାତାସା, (ଗୋ ତାରା) ଆମାର ଏହି ଦଶା,
ଶାକେ ଅର୍ପ ଦେଲେ କୈ ॥

କାରେ ଦିଲେ ଧନ ଜନ ମୀ ହଞ୍ଚି ଅଶ ରଥ ଚଯ ।

ଓଗୋ, ତାରା କିମ୍ବୋର ବାପେରୁ ଠାକୁର, ଆମି କି ତୋର କେତ ନହିଁ ॥

କେତ ଗାକେ ଅଟ୍ଟାଲିକାୟ, ମନେ କରି ତେଣି ତହିଁ ।

ମାଗୋ, ଆମି କି ତୋର ପାକିରୁ କ୍ଷେତ୍ର ଦିଯାଚିଲାନ ମଟ ॥

ଦିନ ରାମ ପ୍ରମାଦେ ବଲେ, ଆମାର କଗାଳ ବୁଝି ଅନ୍ତି ଅଛି ।

ଓମା, ଆମାର ଦଶା ଦେଖେ ବୁଝି, ଘାସା ହଲେ ପାଦାନମୟୀ ॥ ୧୯୩ ॥

ରାଗିଣୀ ସିନ୍ଧୁକାକୀ—ତାଲ ଏକତାଳା ।

ଆପନ ମନ ମଧ୍ୟ ହଲ୍ଲେ ଥା, ପରେର କଥାଯ କି ତୟ ତାରେ ।

ପରେର କଥାର ଗୁଛେ ଚଡେ, ଆପନ ଦୋଷେ ପଢ଼େ ମରେ,
ପରେର ଜାମିନ ହଇଲେ ପରେ, ମେ ନା ଦିଲେ ଆପନି ଭରେ ॥

ସଥନ ଦିନେ ନିରାଇ କରେ, ଶିକାରି ସବ ରହନା ଘରେ,
ଜାଠୀ ବର୍ଣ୍ଣ ଲଘେ କରେ, ନୀତି ନା ପେଲେ ଚଳେ ତରେ ।

ଚାଷା ଲୋକେ କୃଷି କରେ, ପଞ୍ଚ ଜଳେ ପଟ୍ଟେ ମରେ,
ଯଦି ମେ ନିରାଇତେ ପାରେ, ଅଝରେ କାଞ୍ଚନ ଝରେ ॥୧୯୫॥

—○—

ରାଗିଣୀ ଜଂଲା—ତାଳ ଖୟରୀ ।

କାଳୀ ହଲି ମା ରାନ୍ବିହାରୀ ।

ନ୍ଟବରବେଶେ ହଳାବନେ ॥

ପୃଥକ ପ୍ରମବ ନାନୀ ଲୋଲା ତବ, କେ ବୁଝେ ଏ କଥା ବିଷମ ଭାରୀ ।
ନିଜ ତମ୍ଭୁ ଆଧା, ଶୁଣବତୀ ରାଧା, ଆପଣି ପୁକ୍ଷ ଆପଣି ନାରୀ :
ଛିଲ ବିବସା କଟୀ, ଏବେ ପୀତ ଧଟି, ଏଲୋ ଚୁଲ ଚୁଢ଼ୀ ବଂଶୀଧାରୀ ॥
ଆଗେତେ କୁଟିଲ ନୟନ ଅପାଙ୍ଗେ, ମୋହିତ କରେଛ ତିପୁରାରି ।
ଏବେ ନିଜେ କାଲ, ତମୁବେଥୀ ଭାଲ, ଭୁଲାଗେ ନାଗରୀ ନୟନ ଠାରି :
ଛିଲ ସନ ସନ ହାସ, ତ୍ରିଭୁବନ ତ୍ରାସ,
ଏବେ ମୃଦୁ ହାସ, ଭୁଲେ ବ୍ରଜକୁମାରୀ ।
ପୂର୍ବେ ଶୋଣିତସାଗରେ ନେଚେଛିଲେ ଶ୍ୟାମା,
ଏବେ ପ୍ରିୟ ତବ ସମୁନୀ ବାର ॥

ଅସାଦ ହାମିଛେ, ସବମେ ଭାମିଛେ, ବୁଝେଛି ଭରନୀ ମନେ ବିଚାରି
ମହାକାଳ କାନ୍ତୁ, ଶ୍ୟାମ ଶ୍ୟାମା ତମୁ, ଏକଇ ମକଳ ବୁଝିତେ ନାହିଁ ॥୧୯

ରାଗିଣୀ ଶୁରଟ—ତାଳ କାଓୟାଲୀ ।

କାମିନୀ ସାମିନୀ ବରଣେ ରଣେ ଏଲୋ କେ ।

ଟୁଲଙ୍ଗ ଏଲୋକେଶୀ, ବାଗକରେ ଧରେ ଅମି,

ଉନ୍ନାଗିତୀ ଦାନବ ନିଧନେ ।

ପଦାବଳୀ ।

—

ଶମତରେ ସମ୍ମତୀ, ସଭୀତା କଞ୍ଚିତା ଅତି,
ତାଇ ଦେଖେ ପଞ୍ଚପତି, ପତିତ ଚରଣେ ରଖେ ।
ଦିନ୍ଜ ରାମପ୍ରସାଦ କଥ, ତବେ ଆର କିବୀ ଭୟ,
ଅନାଯାନେ ଯମ୍ ଜୟ, ଜୀବନେ ମରଣେ ରଖେ ॥୧୯୬॥

ରାଗିଣୀ ଥିଟବୈରବୀ—ତାଲ ଏକତାଳୀ ।

ତୋମାର ମାଧୀ କେରେ, ଓ ମନ ।
ତୁମି କାର ଆଶାଯ ବସେଇ ରେ ମନ ॥
ତମୁର ତାରୀ ଭବେର ଚଡ଼ାଥ, ଠେକେ ରମେଛେ ରେ ।
ଧାର ଧାର ଶୁରୁର ନାମେ ବାଦାମ ଦିଯେ ବେଯେ ଚଲେ ଯାଏ ॥
ଏମାଦ ବଲେ ଛୟ ରିପୁ ନିଯେ, ମୋଜା ହେଯେ ଚଲ ରେ ।
ନୈଲେ ଅନ୍ଧାରେର କୁଟୀରେର ପୌତ୍ର, ଯୋଗେ ଦେଗେଛେ ରେ ॥୧୯୭॥

ଓମାଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଳୀ ।

ଡାକ୍ରେ ମନ କାହିଁ ବଲେ ।
ଆମି ଏହି ସ୍ଵତି ମିନତି କାହିଁ, ଭୁଲନା ମନ ସମୟ କାଲେ ॥
ଏମବ ତ୍ରିଶର୍ଯ୍ୟ ତ୍ୟଜ, ବ୍ରଙ୍ଗମଧ୍ୟ କାଲୀ ଭଜ,
ଓରେ ଓପଦ ପଞ୍ଜେ ମୁଜ, ଚତୁର୍ବଂଶ ପାବେ ହେଲେ ॥
ବିମୃତି କର ଯେ ସରେତେ, ପାହାରା ଦିଛେ ସମଦୂତେ,
ଓରେ ପାରବେନା ଛାଡ଼ାଯେ ହେତେ, କାଲ ଫାଁଗି ଲାଗ୍ବେ ଗଲେ ।
ଦିନ୍ଜ ରାମପ୍ରସାଦେ ବଲେ, କାଲେର ସମେ କାବ ହାରାଲେ,
ଓରେ ଏଥନ ସବି ନା ହେଉଲେ, ଆମ୍ବୀ ଧାବେ ଆମ ଫୁରାଲେ ॥୧୯୮॥

ରାଗିଣୀ ରାମବେଳୀ—ତାଳ ଆଡ଼ାୟ

ଡଲିଯେ ଡଲିଯେ କେ ଆସେ ଗଲିତ ଚିକୁର ଆସବ ଆବେଶେ ।

ବାମୀ ରଣେ ଦ୍ରତଗତି ଚଲେ, ଦଲେ ଦାନବ ଦଲେ,

‘ଧରି କରିଲେ’ଗଜ ଗରାସେ ॥

କେବେ କାଳୀର ଶରୀରେ, କୁଧିର ଶୋଭିଛେ,

କାଳିନ୍ଦାର ଜଲେ କିଂଶୁକ ଭାସେ ।

କେରେ ନୀଳକମଳ, ଶ୍ରୀମୁଖମଣ୍ଡଳ, ଅର୍ଜୁଚନ୍ଦ୍ର ଭାଲେ ଆକାଶେ ॥

କେରେ ନାଲକାନ୍ତମଣି ନିତାନ୍ତ, ନଥର ନିକର ତିମିର ନାଶେ ।

କେରେ କୁପେର ଛଟାୟ, ତଢ଼ିତ ସଟାୟ,

ସନ ଘୋର ରବେ ଉଠେ ଆକାଶେ ॥

ଦିତିମୁତ୍ତଯ, ସବାର ହୃଦୟ, ଥର ଥର ଥର ହାତେ ହତାସେ ।

ମାଗୋ କୋପ କର ଦୂର, ଚଳ ନିଜ ପୁର,

ନିବେଦେ ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦ ଦାସେ ॥୧୯୯॥

ରାଗିଣୀ କାଲେଂଡ଼ା—ତାଳ ଟୁଂରି ।

ହେବ କାର ରମଣୀ ନାଚେ ରେ ଭୟକ୍ଷରୀ ବେଶେ ।

କେରେ ନବ ନାଲ ଜଳଧର କାଯ ହାୟ ହାୟ,

କେରେ ହରହନ୍ଦିହନ ପଦେ ଦିଗବାସେ ॥.

କେରେ ନିର୍ଜନେ ବମିଯା ନିମ୍ନାନ କରିଲ,

ପଦ ରଙ୍ଗୋତ୍ପଳ ଜିନି, ତବେ କେନ ରମାତଳେ ସାର ଧରଣୀ,

ହେନ ଇଚ୍ଛା କରେ, ଅତି ଗାଢ଼ କରେ, ଦୀବି ପ୍ରେମଭୋରେ,

ରାଧି ହନ୍ଦି ସମ୍ରୋବରେ, ହିନ୍ନୋଲେ ଭାସେ ।

କେରେ ନିନିଜ ରାମ କନଳିତର, ହେବି ଉକ୍ତ, ଦର ଦର କୁଥିର କରେ,
ସେନ ନୀରଦ ହଇତେ ନିର୍ଗତ ଚପଳେ, ଅତି ବୋବ ବଲେ,
ଭୂଜୁଙ୍ଗମ ଦଲେ, ନାଭି ପଦ୍ମମୂଳେ, ତ୍ରିବଲୀର ଛଲେ, ଦଂଶିଲ ଏ'ମେ ।
କେରେ ଉତ୍ସତ କୁଚକଳି, ମୁଖ ଶତନଳେ ଅଳି,
ଶୁଣ ଶୁଣ କରିଯା ବେଡ଼ାର, ସେନ ବିକଶିତ ସିତାମୁଜ ବନରୋହାର,
କିବା ଓଷ୍ଠ ଶେଷଭୀ, ଅତି ଲୋଳି ଜିହ୍ଵା, ହର ମନୋଲୋଭା,
ସେନ ଆସବ ଆବେଶେ, ଶିଶୁ ସୁଧା ଭାସେ ।

କେରେ କୁଞ୍ଜନଙ୍ଗଳେ ଆୟୁତ ମୁସମ୍ମଗ, ଲହିତ ଚୁଦ୍ରି ଧରାଯ,
ତାହେ ଭୂକୁଳ ଧୁର୍ବଳାନ ସନ୍ଧାନ କରା, ଅନ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ଭାଲେ, ଶିତି ମୁହଁ ଦୋଳେ,
କିମ୍ବା ଚକୋର ଖେଲେ, କିବା ଅକଣ କିରଣେ ଗଜମତି ହୁମେ ।
କତ ହର୍କବୀ ଦୁର୍କବୀ, ନାଚିଛେ ଡୈରବୀ,
ତିହି ହିହି କରିଛେ ଯୋଗିନୀ, କତ କୁଟୁମ୍ବୀ ଭରିଯା ସୁଧା ଯୋଗାଯ
ଅମନି, ରାମପ୍ରସାଦ ଭଣେ, କାବ ନାଇ ଝଣେ, ଏ ବାମାର ଝନେ,
ଯାର ପଦତଳେ ଶବଛଳେ ଆଶୁତୋଷେ ॥ ୨୦୦ ॥

ରାଗିନୀ ବିବିଟ—ତାଳ ଜଲା ତେତାଳ ।

ଆରେ ଐ ଆଇଲ କେରେ ସନ୍ବରଣୀ ।
କେରେ ନବୀମା ନଗନା ଲାଜୁ ବିରହିତା, ଭୁବନମୋହିତା,
ଏକି ଅଛୁଚିତା, ବୁଲେର କାନିନୀ ॥
କୁତ୍ରଯର ଗତି ଆସବେ ଆବେଶ, ଲୋଲିତ ବସନା ଗଲିତ କେଶ,
ଶୁରୁନରେ ଶକ୍ତା କରେ ହେବି ବେଶ୍ଟ ହକ୍କାର ବବେ ରେ ଦୟୁଜଦଳନୀ ॥
କେରେ ନବନୀଳ କମଳ କିଲିକାଦଳ, ବଲିଯା ଦଂଶନ କରିଛେ ଅଳି,
ନୃତ୍ୟେ ଚକୋରଗଂସ, ଅଧର ଅର୍ପଣ କରନ୍ତ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶଦର ବଲି ।

ଭୂମର ଚକୋରେତେ ମାଗିଲ ବିବାଦ, ଏ କହେ ନୀଳକମଳଙ୍କ କହେ ଟୀର,
ଦୋହେ ଦୋହ କରତିହ ନାଦ, ଚିଚକି ଖଣ ଖଣ କରିଯେ ଧବନି ॥
କେରେ ଭୟନ ସୁଚାରୁ, କଦଳା ତଙ୍କ ନିନିତ ଝାଧିର ଅଧୀର ବହିଛେ,
ତଥୁବେ କୁଟୀବେଡା, ନରକର ଛଡା, କିନ୍ତିନୀ ମହ ଶୋଭା କରିଛେ ।
ବରତଳ ଦ୍ଵଳ ନଳଦଳ ଆଶିଶର, ବାମେ ଅଶ୍ରୁଙ୍କ ଦଖିଲେ ବରାଭର,
ସ୍ଵର୍ଗ ପଞ୍ଚ କରେ ରଥ ଗଜ ହର୍ଯ୍ୟ, ଜୟ ଜୟ ଡାକିଛେ ସଦିନୀ ॥
କେରେ ଉଦ୍ଧିତର ଭୂଧର, ହେରି ହେରି ପରୋଧର, କରୀକୁଷ୍ଠ ଭୟେ ବିଦରେ,
ଅପରକପ କି ଏ ଆର, ଚଞ୍ଚମୁଣ୍ଡର ସୁନ୍ଦରୀ ସୁନ୍ଦର ପରେ ।
ଅନ୍ଧର ବଦନେ ରଦନ ଝଗକେ, ମୃଦୁତାମ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ଦାମିନୀ ନଳକେ,
ତବି ଅନଳ ଶର୍ଷା ତ୍ରିଗୟନ ପଣକେ, ଦୟକେ କମ୍ପେ ମଧନେ ଧରଣୀ ॥୨୦୧॥

ରାଗିନୀ ଛୟାନ୍ତ—ତାଳ ଥମରୀ ।

ସମରେ କେରେ କାଳୁ କାହିନୀ ।
କାନ୍ଦିଥିନୀ ବିଡିଥିନୀ, ଅପବା କୁମୁଦାପରାଜିତା ବରନୀ, କେ ରଖେ ରମନୀ :
ଶୁଦ୍ଧାରୁଷ ଶ୍ରୀ କି ଶ୍ରମଜ ବିଦ୍ରୁ, ଆମୁଖ ନା ଏକି ଶରଦ ଟଙ୍କୁ,
କମଳ ବଞ୍ଚୁ, ବଞ୍ଚି, ମିଶ୍ର ତନୟ ଏ ତିନ ନୟନୀ ॥
ଆମରି ଆମରି ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହାତ, ଲୋକ ପ୍ରକାଶ, ଆଶୁତୋଷ ଦ୍ୱାମିନୀ ।
ଫଣା ଫଳାତରଣଜିନି, ଗାଣ ଦସ୍ତ କୁଳ ଶ୍ରୀଣୀ ॥
କେଶାଶ୍ରୀ ଧରଣୀପରେ ବିରାଜ, ଅପକପ ଶବଶ୍ରୁଣେ ମାଜ,
ଆମରି ଆମରି ଚଞ୍ଚମୁଣ୍ଡ ମାଳ, କରେ କପାଳ ଏକି ବିଶାଳ,
ଭାଲ ଭାଲ କାଳଦଶ ଧାରିନୀ ।
ଝାଗ କଟିପର, ମୃକର ନିକର, ଆହୁତ କତ କିନ୍ତିନୀ ॥

ମର୍ବିଙ୍ଗ ଶୋଭିତ ଖୋଣିତ ବୁନ୍ଦେ, କିଂଞ୍ଚକ ହିବ ଧାତୁ ବସନ୍ତେ ।

ଚରଣୋପାନ୍ତେ, ମନ୍ଦରାନ୍ତେ, ରାଥ କୃତ୍ତାନ୍ତ ଦଳନୀ ॥

ଆମରି ଆମରି ମଞ୍ଜିନୀ ସ୍କଳ, ଭାବେ ଢଳ ଢଳ,

ତାମେ ଥଳ ଥଳ, ଟୁଳ ଟୁଳ ଧରଣୀ ।

ଭୟନ୍ତର କିବା, ଡାକିଛେ ଶିବା, ଶିଥ ଉରେ ଶିବା ଆଗନି ॥

ପ୍ରମୟ କାରିଣୀ କରେ ପ୍ରସାଦ, ପରିଚର ଭୂପ ଦୃଗ୍ବୀ ବିବାଦ,

କହିଛେ ପ୍ରସାଦ, ଦେହ ମା ପ୍ରସାଦ, ପ୍ରସାଦ ବିଷାଦ ନାଶିନୀ ॥ ୨୦୨ ॥

ଆଗମନୀ ।

ରାଗିଣୀ ମାଲସୀ ।

ଆଜ ଶୁଭନିଶି ପୋହାଟଳ ତୋମାର ।

ଏହି ଦେଖିଲୁମୀ ଅବୁଲା, ବରଣ କରିଯା ଆମ ଘରେ ।

ମୁଖଶଶୀ ଦେଖ ଆମି, ଦୂରେ ଯାବେ ତଃଖାରାଶି,

ଓ ଟାଦ ମୁଖେର ହାପି, ମୁଖାରାଶି ଫରେ ॥

ଶୁନିଯା ଏ ଶୁତ ବାଣୀ, ଏଣୋ ଚୁଲେ ଧାଯ ବାଣୀ, ବମନ ନା ସମ୍ଭରେ ।

ଗନ୍ଦ ଗନ୍ଦ ଭାବ ଭଦ୍ରେ, ଘର ଘର ଆଂଥି ଘରେ,

ପାଇଁ ତରି ଗିରିବରେ, ଅନନ୍ତ କାନ୍ଦେ ଗଲା ଧୋରେ ॥

ପୁଣୀ କୋଲେ ବୁନ୍ଦାଇଗୀ, ଚାକ ମୁଖ ନିରଥିଗୀ, ଚୁଷେ ଅକୁଣ ଅଧରେ ।

ବଲେ ଜନକ ତୋମାର ଗିରି, ପତି ଜନମ ଭିଥାରୀ,

ତୋମା ହେନ୍ ସ୍ଵରୂପାରୀ, ଦିଲାମ ଦିଗସୁରେ ॥

ଯତ ମହଚରୀଗନ, ହେଁ ଆନନ୍ଦିତ ଘନ, ହେମେ ହେମେ ଏମେ ଧରେ କରେ

କହେ ବ୍ୟସରେକ ଛିଲେ ଭୁଲେ, ଏତ ଫୈର କୋଥାଂ ଥୁଣେ,
କଥା କହ ମୁଁ ତୁଲେ, ଆଖି ଯରେ ଯରେ ॥
କବି ରାମପ୍ରମାଦ ଦାମେ, ଯନେ ଯନେ କତ ହାମେ,
ଭାମେ ମହୀ ଆନନ୍ଦମାଗରେ ।
ଅନନ୍ତିର ଆଖ୍ୟମନେ, ଉତ୍ତାମିତ ଜଗଜ୍ଞନେ,
ଦିବାନିଶି ମାହି ଜାନେ, ଆନନ୍ଦେ ପାସରେ ॥ ୨୦୩ ॥

—•—•—

ରାଗିଣୀ ମାଳକ୍ରି ।

ଓଗୋ ରାଣି, ନଗରେ କୋଣାହଳ, ଉଠ ଚଳ ଚଳ,
ନନ୍ଦିନୀ ନିକଟେ ତୋମାର ଗୋ ।
ଚଳ, ବରଷ କରିଯା, ଗହେ ଆନି ଗିଯା, ଏମୋ ନା ମଦେ ଆମାର ଗୋ ।
ଜଯା, କି କଥା କହିଲି, ଆମାରେ କିନିଲି, କି ଦିଲି ଶୁଭ ସମାଚାର
ତୋମାୟ, ଅଦେଯ କି ଆଛେ, ଏସ ଦେଖି କାଛେ,
ଆଖ ଦିଯା ଶୁଦ୍ଧି ଧାର ଗୋ ॥

ରାଣୀ ଭାମେ ପ୍ରେସ ଜଲେ, ଦ୍ରୁତଗତି ଚଲେ, ଖମିଲ କୁଷଳ ଭାର ।
ନିକଟେ ଦେଖେ ବାରେ, ଶୁଧାଇଛେ ତାରେ, ଗୌରୀ କତ ଦୂରେ ଆର ଗୋ ॥
ଯେତେ ଯେତେ ପଥ, ଉପନୀତ ରଥ, ନିରଥି ବଦନ ଡୋମାର ।
ବଲେ ମା ଏଲେ ମା ଏଲେ, ମା କି ମା ଭୁଲେଛିଲେ,
ମା ବଲେ ଏକି କଣ ମାର ଗୋ ॥
ରଥ ହତେ ଆମିଯା ଶଙ୍କରୀ, ମାସେରେ ଅଗାମ କରି,
ଶାସ୍ତ୍ରନୀ କରେ ବାର ବାର ।
ମାସ ଶ୍ରୀକବିରଞ୍ଜନେ, ମକଳଣେ ଭଣେ,
ଏମନ ଶୁଭ ଦିନ ଆର କାର ଗୋ ॥ ୨୦୪ ॥

ବ୍ରାହ୍ମିଣୀ ପିଲୁ ବାହାର—ତାଳ ଯେ ।

ଗିରି ଏବାର ଆମାର ଉମା ଏଲେ, ଆର ଉମା ପାଠାବ ନା ।

ବଲେ ବଲ୍ବେ ଲୋକେ ମନ୍ଦ କାରୋ କଥା ଶୁଣିବୋ ନା ॥

• • • ସବି ଏମେ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ, ଉମ୍ଭୁ ନେବାର କଥା କର,
ଏବାର ମାତ୍ରେ ଖିଯେ କରିବୋ ବଗ୍ନ୍ଡା ଜାମାଙ୍କି ବଲେ ମାନିବୋ ନା ॥

ଦିଜ ରାମପ୍ରେସାଦ କର, ଏ ଝୁଃଥ କି ପ୍ରାଣେ ସୟ,

ଶିବ ଶଶାନେ ମଶାନେ କିରେ, ସୁରେର ଭାବନା ଭାବେ ନା ॥୨୦୫॥

ବିଜୟ ।

ରାଗିଣୀ ଲଲିତ ।

ଓହେ ପ୍ରାଣନାଥ ଗିରିବର ହେ, ଭୟେ ଭଞ୍ଚ କାପିଛେ ଆମାର ।

କି ଶୁଣି ଦାରୁଣ କୁଥା ଦିବମେ ଆଁଧାର ॥

ବିଚାରେ ବାଧେର ଛାଲ, ଦ୍ଵାରେ ବମେ ମହାକାଳ,

ବେରୋଓ ଗଣେଶ ମାତ୍ରା ଡୁକେ ବାର ବାର ।

ତବ ଦେହ ହେ ପାବାଣ, ଏ ଦେହେ ପାବାଣ ପ୍ରାଣ,

ଏହି ହେତୁ ଏତକ୍ଷଣ, ନା ହଲୋ ବିଦାର ॥

ତିନ୍ୟୁ ପରେର ଧନ, ବୁଝିଯା ନା ବୁଝେ ମନ,

ହାତୁ ହାତ ଏକି ବିଡ଼ସନା ବିଧାତାର ।

ଅସାଦେର ଏହି ବାଣୀ, ହିମଗିରି ରାଜରାଣୀ,

ଅଭାତେ ଚକୋରୀ ଯେମନ, ନିରାଶା ଶୁଧାର ॥୨୦୬॥

ସ୍ଟୁଚକ୍ର ତେବ ।

ରାଗିଣୀ ବିଭାସ—ତାଳ ଏକତାଳା ।

କୁଳକୁଣ୍ଡଲିନୀ ବ୍ରଙ୍ଗମଙ୍ଗୀ ତାରୀ ତୁମି ଆଛ ଗୋ ଅନ୍ତରେ,
ମୀ ଆଛ ଗୋ ଅନ୍ତରେ ।
ଏକ ଶାନ ମୂଳଧାର, ଆର ଶାନ ସହାର,
ଆର ଶାନ ଚିନ୍ତାବଣି ପୁରେ ।
ଶିବ ଶକ୍ତି ସବ୍ୟେ ବାମେ, ଜାହୁବୀ ସମୁନ୍ନା ନାମେ,
ସରସତୀ ମଧ୍ୟେ ଶୋଭା କରେ ॥
ଭୁଜୁଙ୍କରପା ଲୋହିତା, ସ୍ଵରାଷ୍ଟ୍ରତେ ସୁନିଜିତା,
ଏହି ଧ୍ୟାନ କରେ ଧନ୍ୟ ନରେ ।
ମୂଳଧାର ଆଧିଷ୍ଠାନ, ମଲିପୁର ନାଭିହାନ,
ଅନାହତେ ବିଶ୍ଵକାର୍ଯ୍ୟ ବରେ ॥
ବର୍ଣ୍ଣରପା ତୁମି ବଟ, ବ, ମ, ବ, ଲ, ତ, କ, ଖ, ଠ,
ଯୋଳ ସର କଞ୍ଚାଥ ବିହରେ ।
ହ, କ୍ଷ, ଆଶ୍ରୟ ଭୁଲ, ନତାନ୍ତ କହିଲା ଶୁକ,
ଚିନ୍ତା ଏହି ଶରୀର ଭିତରେ ॥
ଭକ୍ତା ଆଦି ପାଚ ବ୍ୟକ୍ତି, ଭ୍ୟକିଗ୍ରାଦି ଛର ଶକ୍ତି,
ଜ୍ଞମେ ବାନ ପଦ୍ମେ ଉପରେ ।
ଗଜେନ୍ଦ୍ର ମକର ଆର, ମେଷବର ହୃଦୟମାର,
ଆରୋହଣ ଦିତୀର କୁଞ୍ଜରେ ॥
ଅଞ୍ଜପା ହଇଲେ ରୋଧ, ତବେ ଜନ୍ମେ ତାର ବୋଧ,
ଶୁଭେ ମତ ମଧୁବ୍ରତ ସରେ ।

• ସର୍ବା ଜଳ ସହି ବାଂ, ଲୟ ହୟ ଅଚିରାଂ,

ସଂ ବଂ ଲଂ ବଂ ହଂ ହୋଂ ସରେ ॥

ଫିରେ କର କୁପାଦୁଷ୍ଟି, ପୁନର୍ମାର ହୟ ଶୁଷ୍ଟି,

ଚରଣ୍ୟୁଗଳେ ଶୁଦ୍ଧା ଶରେ ।

ତୁମି ନାଦ ତୁମି ବିନ୍ଦୁ, ଶୁଦ୍ଧାଯାର ଯେନ ଇନ୍ଦ୍ରୁ,

ଏକ ଆୟ୍ମା ଭେଦ କେବା କରେ ॥

ଉପାସନା ତୋଭେଦ, ଇଥେ କୋନ ନାହି ଥେଦ,

ଅହାକାଳୀ କାଳ ପଦ ଭରେ ।

• ନିନ୍ଦା ଭାଙ୍ଗେ ସାର ଠାଇ, ତାର ଆର ନିନ୍ଦା ନାଇ,

ଥାକେ ଝୀବ ଶିବ କର ତାରେ ॥

ମୃତ୍ତି କହ୍ନା ତାରେ ଭଜେ, ମେ କି ଆର ବିଷୟେ ମଜେ,

ପୁନରପି ଆମିରୀ ସଂମାରେ ।

ଆଜ୍ଞାଚକ୍ର କରି ହେଦ, ଘୃତା ଓ ଭକ୍ତର ଥେଦ,

ହଂମାକୁପେ ମିଳ ହଂମବରେ ॥

ଚାରି ଛୟ ଦଶ ବୁର, ବୋହଶ ଦିଦିଲ ଆର,

ଦଶ ଶାତ ଦଲ ଶିରୋପରେ ।

ଶ୍ରୀନାଥ ବସନ୍ତି ତଥା, ଶୁନି ପ୍ରମାଦେର କଗା,

ଯୋଗୀ ଭାମେ ଆନନ୍ଦ-ମାଗରେ ॥୨୦୭॥

ସ୍ଵଟ୍ଚକ୍ର ସର୍ବନ ।

ଶ୍ରୀମାନ୍ଦୀ ଶୁର—ତାଲ ଏକତାଲୀ ।

ଆୟ୍ମାର ମନେ ବାମନା ଜନନି ।

ଭାବି ବ୍ରଜବନ୍ଦେଶ୍ବରେ, ହ, ଲ, କ୍ଷ, ବର୍ଜକୁପିଣୀ ॥

ମୂଳେ ଶୃଥ୍ରୀ ବ, ସ, ଅନ୍ତେ ଚାରି ପତ୍ରେ ମାରୀ ଡାକିନୀ ।
 ସାର୍କ ତ୍ରିବଲୟାକାରେ ଶିରେ ଘେରେ କୁଣ୍ଡଲିନୀ ॥
 ଆଧିଷ୍ଠାନେ ବ, ଲ, ଅନ୍ତେ ସତ୍ତଦଲୋପର ବାସିନୀ ।
 ତ୍ରିବେଳୀ ବକ୍ରଣ ବିଷ୍ଣୁ, ଶିବ ତୈରବୀ ଲାକିନୀ ॥
 ତ୍ରିକୋଣ ମଣିପୁରେ ବହି ବୀଜ ଧାରିଗୀ ।
 ଡ, ଫ, ଅନ୍ତେ ଦିଗ ଦଲେ, ଶିବ ତୈରବୀ ଲାକିନୀ ॥
 ଅନାହତେ ସ୍ଟକୋଣେ, ଦ୍ଵିବଡ଼ଦଲବାସିନୀ ।
 କ, ଠ, ଅନ୍ତେ ବାୟୁ ବୀଜ, ଶିବ ତୈରବୀ କାକିନୀ ॥
 ବିଶ୍ଵକ୍ରାନ୍ତ୍ୟ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ସୋଙ୍ଗ ଦଳ ପଦ୍ମିନୀ ।
 ନାଗୋପରି ବିଷ୍ଣୁ ଆସନ, ଶିବ ଶକ୍ତି ସାକିନୀ ॥
 ଭ୍ରମଧ୍ୟେ ଦ୍ଵିଦଲେ ଘନ, ଶିବଲଙ୍ଘ ଚକ୍ର ଯୋନି ।
 ଚଞ୍ଜ ବୀଜେ ଶୁଦ୍ଧା ଫରେ ହ, କ୍ଷ, ବର୍ଣ୍ଣ ହାକିନୀ ॥ ୨୦୮ ॥

ଶବ ସାଧନା !

ଜଗନ୍ମହାର କୋଟାଳ, ବଡ ଘୋର ନିଶାୟ ବେକୁଳୋ,
 ଜଗନ୍ମହାର କୋଟାଳ ।
 ଜୟ ଜୟ ଡାକେ କାଲୀ, ଘନ ଘନ କରତାଳି,
 ବବ ବମ୍ ବାଜାଇଯା ଗାଲ ॥
 ଭକ୍ତେ ଭଯ ଦର୍ଶାବାରେ, ଚତୁର୍ପଥ ଶୁନ୍ୟାଗାରେ,
 ଅମେ ଭୂତ ତୈରବ ବେତାଳ ।
 ଅର୍କଚଞ୍ଜ ଶିରେ ଧରେ, ଭୀଷଣ ତ୍ରିଶୂଳ କରେ,
 ଆପାଦ ଲଦ୍ଧିତ ଜଟାଜାଳ ॥

ଶମନ ସମାନ ଦର୍ପ, ପ୍ରଥମେତେ ଚଲେ ସର୍ପ,
ପରେ ବାତ୍ର ଭଲ୍ଲୁକ ବିଶାଳ ।
ଭୟ ପାଇ ଭୃତ୍ୟ ମାତ୍ର, ଆସନେ ତିର୍ତ୍ତିତେ ନାହିଁ
ସମ୍ମୁଖେ ଘୁରସ୍ତି ଚକ୍ର ଲାଳ ॥
ଯେଜନ ନୂଦିକ ବଟେ, ତାରେ କି ଆପନ ଘଟେ,
ଭୃଷ୍ଟ ହୟେ ବଲେ ଭାଲ ଭାଲ ।
ଅନ୍ତ୍ର ମିଳ ବଟେ ତୋର, କବାଲବନନୀ କୋପ
ତୃଟ ଜୟୀ ଟିଟ ପରକାଳ ॥
କବି ରାମପ୍ରସାଦ ଦାସେ, ଆନନ୍ଦସାଗରେ ଭାସେ,
ସାଧକେର କି ଆଜେ ଜଞ୍ଜାଳ ।
ବିଭୀଷିକୀ ମେ କି ଯାନେ, ବମେ ଥାକେ ବୀରୀସନେ,
କାଳୀର ଚରଣ କରେ ଢାଳ ॥୨୦୯॥

ନାନୀବିଷସ୍ତକ ।

ଓହେ ନୂତନ ନେଥେ ।
ଭାଙ୍ଗା ମୌକା ଚଳ ବେଥେ ॥
ତକୁଳ ରହିଲ ଦୂର, ସନ ଘନ ହାନିଛେ ଚିକୁର,
କେମନ କେମନ କରେ ତେ ଦେଯା, ମାବ ଯମୁନାଯ ଭାସେ ଧେଯା,
ଏହ ଓହେ ଗୁଣନିଧି, ନଟ ହୋକ ଛାନୀ ଦଦି,
କିନ୍ତୁ ମନେ କରି ଏଟ ଥେଦ ।
କାଣ୍ଡାରୀ ଶାଁଚାର ହରି, ସଦି ଡୁବେ ମେଇ ତରୀ,
ମିଛା ତବେ ହଇବେ ହେ ବେଦ ॥

ସମ୍ମନୀ ଗଭୀରା ଭାଙ୍ଗୀ ତରୀ, ଅବଳୀ ବାଳୀ କୁଶୋଦିରୀ,

ଆଖି ରକ୍ଷାର ତୁମି ମାତ୍ର ମୂଳ ।

ଅବସାନ ହଲୋ ବେଳା, ଏକି ପାତିରାଛ ଖେଳା,

ଝଟିଂ ପାରେ ଚଲ ଆଖି ନିତାନ୍ତ ଆକୁଳ ॥

କହିଛେ ପ୍ରସାଦୀଦାସ, ରମରାଜ କିବା ହାସ,

କୁଳବଧୂର ମନେ ବଡ଼ ଭୟ ।

ଏକ ଅଞ୍ଚ ଆଧୀ ଆଧୀ, ତୋମାରି ଅଧିନୀ ରାଧୀ,

ତାହେ ଏତ ବାଦ ସାଧୀ ଉଚିତ କି ହୟ ॥ ୨୧୦ ॥

— — —

ଓ ନୌକା ବାଓ ହେ ଦ୍ଵରା କରି, ନୃତ୍ୟ କାଣ୍ଡାରୀ,

ରଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗବଧୂର ମଙ୍ଗେ ॥

ଆତବ ଲାଘବ ହେତୁ, ତକଣୀ ଭରା ତରଣୀ,

ଚାଲନ କର ମନେର ରଙ୍ଗେ ।

ଆପନ କର ହେ ପଣ, ଚାଓ ହେ ସୌବନ ଧନ,

ତାମ ଭାସ ପ୍ରେମ କରଙ୍ଗେ ॥

ଆଗେ ଚରାଇତେ ଦେଇୁ, ବାଜାୟେ ମୋହନ ବେଣୁ,

ବେଡ଼ାଇତେ ରାଥାଲେର ମଙ୍ଗେ ।

ଏଥନ ହୟେଛ ନେବେ, କୋନ୍ ବା ବିଷୟ ପେବେ,

ଦେଯେ ହାତ ଦିତେ ଏମ ଅଙ୍ଗେ ॥

ଭଣେ ଦାସ ରାମପ୍ରସାଦ, ହାସ ଏକି ପରମାଦ,

କାବ କି ହେ କଗାର ପ୍ରମଙ୍ଗେ ।

ସମୟ ଉଚିତ କଣ, କୋନକୁଣ୍ଠ ପାର ହଣ,

ଦୋଷ ଆଛେ ପାଛେ ମନ ଭାଙ୍ଗେ ॥ ୨୧୧ ॥

শিব সন্ধীত।

হর ক্রিয়ে মুত্তিয়া, শঙ্কর ক্রিয়ে মাত্তিয়া।

শিখা করিছে উভ ভদ্ৰ ভদ্ৰ,

তো তো তো বৰম্ বৰম্ বৰ বৰ্বিৰ বৰ্ব গাল বাজিয়া॥

মগন হইয়া প্ৰথম নাথ, যটক উষস্ক লইয়া হাত,

কোটি কোটি কোটি দানবন্দীখ, আশানে কৰিছে গাহয়া।

কটিতটি কিবা বাধেৰ ছান, গলাঘ ছুলিছে হাড়েৰ মাল,

নাগদজোপবৰ্ত ভাল, গংজে গৱে মানিয়া॥

শৈশবৰ কণা ভাণে গোড়ে, নৱন চকোৰ অনিয় গোড়ে,

তিৰ গতি অতি মনেৰ ফোড়ে, কেমনে পাইষ্ঠ ভাবিয়া।

আপ চান কিবা কৰে ঠাকুৰিকি, নৱনে অনন দিকি বিকি দিকি,

অচুগিৎ হৰ ধোক ধাক ধাক, দেখে রিপু যাৰ ভাৰিয়া॥

বিহুতি কুমুণ মোখন দেশ, তকুণ জোণ অপুৰ দেশ,

শৰ ভীড়ৱগ গদায়ু শেৰ, দেখেৰ দেব যোগয়া।

বৃদ্ধ চাগচে। বিক পথামৰিকি, বাজাধে শমন পৰ্মারিকি। পৰ্মারিকি,

ধূত তাঙ পৰ্মারিকি, প্ৰিমীকি, হারঙ্গে হৰ নাওয়া॥

বদন ইলু টল টল চল, শিৰে জ্ৰবমৰী কৰে উল উল,

গহান উঠিছে কল কলুকল, জটাজুট মাঝে পার্মকয়া।

প্ৰমাদ কৰ্তৃছে এ হৰ ঘোৱ, শিয়াৰে শৱন কৰিছে ঘোৱ,

কাউতে কুরিষু কৱন ডোৱ নিজঙ্গে সই তাৰিয়া। ১২১॥

ସୃଜୁର ପ୍ରାକ୍ତାଳୀନ ସମ୍ମିତ ଚତୁର୍ଥୟ ।

ରାଗିଣୀ ମୂଲତାନ—ତାଳ ଏକତାଳା ।

କାଳୀଶୁଣ ଗେଯେ, ବଗଳ ବାଜାଯେ, ଏତରୁ ତରଣୀ ହୁରା କରି ଚଳ ବେଯେ
ଭବେର ଭାବନା କିବା ଘନକେ କଇ ମେଯେ ॥
ଦର୍ଶିଷ ବାତାମ୍ବୁଲ, ପୃଷ୍ଠଦେଶେ ଅଛୁକୁଳ,
ଅନାହାନେ ପାବେ କୁଳ, କାଳରବେ ଚେବେ ।
ଶିବ ନହେନ ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ଆଜାକାରୀ ଅନିମାଙ୍କି,
ଅମାଦ ବଲେ ଅତିଧୀଦୀ ପଲାଇବେ ଦେଯେ ॥୨୧୩॥

ଅମାଦୀ ହୁର—ତାଳ ଏକତାଳା ।

ବଲ୍ ଦେଖି ଭାଇ କି ହୟ ମୋଲେ ।
ଏହ ବାଦାମୁବାଦ କରେ ମକଳେ ॥
କେଉ ବଲେ ଭୂତ ପ୍ରେତ ହବି, କେଉ ବଲେ ତୁଇ ସ୍ଵଗେ ଯାବି,
କେଉ ବଲେ ସାଗୋକ୍ୟ ପାବି, କେଉ ବଲେ ନୀଯୁକ୍ତ ମେଣେ ।
ବେଦେର ଆତାମ, ତୁଇ ସତୀକାଶ, ସଟେର ନାଶକେ ମରଣ ବଲେ ॥
ଓରେ ଶୁନ୍ୟେତେ ପାପପୁଣ୍ୟ ଗଣ୍ୟ, ମାନ୍ୟ କରେ ମର ଥୋଥାଲେ ।
ଏବ ସରେତେ ବାମ କରିଛେ ପଞ୍ଚଜନେ ମିଳେଜୁଲେ ।
ଦେ ଫେ ମମୟ ହ'ଲେ ଆପନା ଆପନିଷ୍ଟ୍ୟେ ଯାଇ ସ୍ଥାନେ ଯାବେ ଚଲେ ॥
ଅମାଦ ବଧେ ଯା ଛିଲି ଭାଇ ତାଇ ହବି ରେ ନିଦାନ କାଣେ ।
ଦେମନ ଜଳେର ବିଦ୍ଵ ଜଳେ ଉଦୟ ଲାର ହରେ ମେ ଧିଶାଯ ଜଳେ ॥୨୧୪॥

ରଖଗଣୀ ମୂଲତାନ—ତାଳ ଏକତାଳୀ ।

ନିତାନ୍ତ ସାବେ ଦୌନ ଏ ଦିନ ସାବେ, କେବଳ ଘୋଷଣି ରବେ ଗୋ ।

ତାରାନାମେ ଅମଃଖ୍ୟ କଳକ୍ଷ ହବେ ଗୋ ॥

ଏସେଛିଲାମ ଭବେର ହାଟେ, ହାଟ କରେ ବଦେଛି ଘାଟେ,

ଓମା ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ୟ ବସିଲ ପାଟେ, ନେୟେ ଲବେ ଗୋ ॥

ଦଶେର ଭରା ଭରେ ନାୟ, ହୁଁଥୀ ଜନେ ଫେଲେ ସାୟ,

ଓମା ତାର ଠାଇ ବେ କଢ଼ି ଚାର, ମେ କୋଥା ପାବେ ଗୋ ।

ଓମାଦ ବଲେ ପାବାଗ ଯେଯେ, ଆମନ ଦେ ମା ହିରେ ଚେଯେ,

ଆଟି ଭୋମାନ ଦିଲାମ ଗୁଣ ଗେଯେ, ଭବାର୍ଣ୍ଣବେ ଗୋ ॥୧୫॥

—
ତାରା ତୋମାର ଆର କି ମନେ ଆଛେ ।

ଓମା ଏଥନ ସେବନ ରାଖିଲେ ସୁଧେ ତେବେ ସୁଧ କି ପାଛେ ॥

ଶିବ ଯଦି ହଳ ସତ୍ୟବାଦୀ, ତବେ କି ମା ତୋମାୟ ସାଧି,

ନାହୋ ଓମା କାକିର ଉପରେ ଫାଁକି, ଡାନ ଚକ୍ର ନାଚେ ॥

ଆର ଯଦି ଧାକିତ ଠୁଇ, ତୋମାରେ ସାଧିତାମ ନାହି,

ନାହୋ ଓମା ଦିଯେ ଆଶା, କାଟିଲେ ପାଶା, ତୁଲେ ଦିଯେ ଗାଛେ ॥

ଓମାଦ ବଲେ ମନ ଦଡ଼, ଦକ୍ଷିଣାର ଜୋର ବଡ଼,

ନାହୋ ଓମା ଆମାର ଦଫା ହଲୋ ରନ୍ଧା, ଦକ୍ଷିଣୀ ହେଯେଛେ ॥୧୬॥

—
ରଖଗଣୀ ଖାନ୍ଦାଜ—ତାଳ ତିଓଟ ।

ହର ହଦି ବିହରେ ।

ତର୍ଫୁକ୍ତି କୁଚିର ମଜନ୍ତୁ ସନ ନିନ୍ଦିତ, ଚରଣେ ଉଦିତ ବିଧୁ ନଥରେ ॥

ନୌନକମଳ ଦଳ, ଶ୍ରୀମୁଖମଙ୍ଗଳ, ଅନ୍ଧଜଳ ଶୋଭେ ଶରୀରେ ।

ମସକତ ମୁକୁରେ ମକୁତା ମୁକ୍ତାଫଳ ରଚିତ କିବା ଶୋଭା ମର୍ମି ମରି ରେ ॥
ଗଲିତ ଚିକୁର ଘଟା, ଏବ ଜଳଧର ଛଟା, ଝାପଳ ଦଶଦିଶ ତିନିରେ ।
ଶୁରୁତର ପଦଭର, କର୍ମଠ ଭୂଜଗବର, କାତର ମୁଚ୍ଛ'ତ ମହୀରେ ॥
ଯୋଯ ବିଷୟେ ମଜି, କାଳୀପଦ ନା ଭଜି, ଶୁଧା ତ୍ୟଜି ବିଷପାନ କରି ରେ ।
ଭଣେ ଶ୍ରୀକବିରଙ୍ଗନ, ଦୈବ ବିଡୁଷତ୍ର, ବିଫଳେ ମାନବ ଦେହ ଧରି ରେ ॥୨୧୭॥

ରାଗିଣୀ ବିଭାସ—ତାଳ ଝାପତାଳ ।

ତୁହି ବଲି ମନ ଝେଗେ ଥାକ, ପାଛେ ଆଛେ ରେ କାଳ ଚୋର ।
କାଳୀନାମେର ଅସି ଧର, ତାରାନାମେର ଢାଳ,
ଓରେ ମାଧ୍ୟ କି ଶମନେ ତୋରେ କରୁତେ ପାରେ ଜୋର ॥
କାଳୀନାମେ ନହବ୍ୟ ବାଜେ କରି ମହା ମୋର ।
ଓରେ ଶ୍ରୀରୂପା ବଲିଯା ରେ ରଜନୀ କର ତୋର ।
କାଳୀ ସଦି ନା ତରାବେ କଲି ମହା ଯୋର ।
କତ ମହାପାପୀ ତରେ ଗେଲ ରାମଅମାଦ କି ଚୋର ॥୨୧୮॥

ରାଗିଣୀ ମୁଲତାନ—ତାଳ ଏକତାଳ ।

କାର ବା ଚାକରୀ କର (ରେ ମନ) ।
ଓରେ ତୁହି ବା କେ, ତୋର ମନିବ କେବେ, ହଲି କାର କର ।
ମୋହାଛିବା ଦିତେ ହବେ ନିର୍କଳ ତୈସାର କର ।
ଓ ତୋର ଆମଦାନିତେ ଶୂନ୍ୟ ଦେଖି କର୍ଜ ଜର୍ମା ଧର (ଓରେ ମନ) ।
ହିଜ ରାମଅମାଦେ ବଲେ ତାରାର ନାମଟି ସାର । ଓରେ ମିଛେ
କେନ ଦାରା ସୁତେର ସେଗାର ଖେଟେ ମର (ଓରେ ମନ) ॥୨୧୯॥

ରାଗିନୀ ପିଲୁ ବାହାର—ତାଳ ସ୍ତ ।

କୁଇ ସାରେ କି କରିବି ଶମନ, ଶ୍ୟାମୀ ମାକେ କଯେନ କରେଛି ।

ମନବେଡ଼ୀ ତୋଳ ପାଯେ ଦିଯେ ହଦ୍ଗାରଦେ ବମାୟେଛି ॥

ହୃଦ୍ରପଦ୍ମ ପ୍ରକାଶିଯେ ଶହ୍ରାରେ ମନ ରେଥେଛି ।

କୁଳକୁଣ୍ଡଲିନୀ, ଶକ୍ତିର ପଦେ ଆନି'ଆମାର ପ୍ରାଣ ସେଂଗେଛି ॥

ଏହି କରେଛି କାଯଦା, ପଲାଇଲେ ନାଇକୋ ଫାଯଦା,

ହାମେଷ କଜୁ ଭକ୍ତି ପ୍ରାସଦା, ଦୁନୟନ ଦ୍ଵାରବାନ ଦିଯେଛି ॥

ମୃହଞ୍ଜର ହବେ ଜେନେ ଆଗେ ଆମି ଠିକ କରେଛି ।

ତାଇ ମର୍ବଜର ହର ଗୋହ ଗୁରୁତବ ପାନ କରେଛି ॥

ଶ୍ରୀରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ତୋର ଜାରି'ଭେଙ୍ଗେ ଦିଯେଛି ।

ମୁଖେ କାଳୀ କାଳୀ ବଲେ ସାତ୍ରା କରେ ବସେ'ଆଛି ॥ ୨୨୦ ॥

ରାଗିନୀ ପିଲୁ ବାହାର—ତାଳ ସ୍ତ ।

ଆନିଲାମ ବିଷମ ବଂଡ ଶ୍ୟାମୀ ମାୟେରି ଦରବାର ରେ ।

ସଦା ଫୁକାରେ ଫରିଦୀ ସାଦୀ ନା ହୟ ସଥାର ରେ ॥

ଆରୁଜବେଗୀ ବାର ଶିରେ, ସେ ଦରବାରେର ଭାସ୍ୟ କିରେ,

ମାଗୋ ଓମା'ଦେଓଯାନ ସେ ଦେଓଯାନ ନିଜେ ଆଶ୍ଚା କି କଥାର ରେ ॥

ଲାଞ୍ଛ ଉକୀଲ କରେଛି ଥୀଡ଼ା, ମାଧ୍ୟ କି ମା ଇହାର ବାଡ଼ା,

ମାଗୋ ଓମା'ତୋମାଯ ତାରୀ ଡାକେ ଆମି ଡାକି କାଣ ନାହିଁ ବୁଝି ମାରରେ

ଗାଲାଗାଲି ଦିଯେ ବଲି, କାଣ ଖେରେ ହୋଇଛ କାଲୀ,

ରାମପ୍ରସାଦ ବଲେ ପ୍ରାଣ କାଲୀ, କରିଲେ ଅମାରେ ରେ ॥ ୨୨୧ ॥

ରାଗିଣୀ ଜଙ୍ଲା—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ଅମ କେନ ରେ ଗେଯେଛ ଏତ ଭୟ ।

ଓ ଶୁନି କେନ ରେ ପେଯେଛ ଏତ ଭୟ ॥

ତୁକାନ ଦେଖେ ଡରିଓନାରେ ଓ ତୁକାନ ନୟ ।

ହର୍ଗୀନାମ ତର୍ବାଣୀ କରେ ବେଯେ ଗେଲେ ତୟ ॥

ପଥେ ମନ୍ଦି ଚୌକୌଦାରେ ତୋରେ କିଛୁ କଯ ।

ତଥନ ଡେକେ ବଲୋ ଆମି ଶ୍ୟାମା ମାଯେରି ତନୟ ॥

ପ୍ରସାଦ ବଲେ କ୍ଷେପା ମନ ତୁଇ କାରେ କରିମ ଭୟ ।

ଶାମାର ଏ ତହୁ ଦକ୍ଷିଣାର ପଦେ କରେଛି ବିକ୍ରମ ॥୨୨୨॥

ପ୍ରସାଦୀ ଝର—ତାଲ ଏକତାଲା ।

ମନ ଜାନନା ଶେଷେ ଘଟିବେ ଲେଟୀ ।

ସଗନ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ବାୟୁ କୁନ୍କ କରେ ପଥେ ତୋନାର ଦିବେ କାଟୀ ॥

ଆମି ଦିନ ଥାକିତେ ଉପାର ବଲି ଦିନେର ଶୁଦ୍ଧିନ ସେଟୀ ।

ଓରେ ଶ୍ୟାମା ମାଯେର ଶ୍ରୀଚରଣେ ମନେ ମନେ ହସରେ ଫାଟୀ ॥

ପିଞ୍ଜରେ ପୁମେଛ ପାଦୀ ଆଟକ କରିବେ କେଟୀ ।

ଓରେ ଜାନନା ଯେ ତାର ଭିତରେ ହୃଦାର ଆହେନ୍ଟା ॥

ପେଯେଛ କୁମଞ୍ଜୀ ସମ୍ମି ପିଞ୍ଜି ଧିଞ୍ଜି ଛଟୀ ।

ତାରା ଯା ବଲିଛେ ତାଇ କରିଛ ଏମାନି ବୁକେର୍ପାଟା ॥

ପ୍ରସାଦ ବଲେ ମନ ଜାନତୋ ମନେ ମନେ ଧେଟୀ ।

ଆମି ଚାତରେ କି ଭେଟେ ହାଡ଼ି ବୁଝାଇବ ମେଟୀ ॥୨୨୩॥

' প্রসাদী স্তুর—তাল একতালা ।

এ সব ক্ষেপা মেয়েব খেলা ।

মার ভায়ায় কিন্তুবন বিভোলা ॥

সে-যে আপনি ক্ষেপা, কর্ণ ক্ষেপা, ক্ষেপা ছটো চেলা ॥

কি কৃপ কি শুণ ভঙ্গি কি ত্বাব কিছুই না যায় বলা ।

বার নাম করিয়ে কপাল পোড়ে কঢ়ে বিষের আলা * * * ॥২২৫॥

—o—

প্রসাদী স্তুর—তাল একতালা ।

মাও গো জননি, জানি তৈরে ।

তারে দাও দিশুণ সাঁজা মা, যে তোর থোমামুদি কবে ॥

মা মা বলে পাছু পাছু, যেজন স্তুতি ভঙ্গি করে ।

হৃংথে শোকে দিঙ্গে তারে দাখিল করিম্ যমের ঘরে ॥

অঞ্জে কারে পাওয়া মায়, কৌণ আলে বারি ধায়,

যেজন হয় শক্ত, তার ত্রিকালি মুক্ত, জোর জবরে ।

চোকে আঙ্গুল না দিলে পর, দেখ্বি না মা বিচার করে ॥

ওমা তরের আরাদা পদ্ম, ভরে দিলি নহিবাস্তবে ।

বেঁচু-কথা শোনাতে পারে, যে জনা হেতের ধরে ।

তার ত্যে আশ্রিত সুমা গাকিম্ মা পরামেব ডরে ॥

রাম্প্রসাদ কৃতার্থ হবে, কৃপাকণ্ঠ জোরে ।

সাধুরে শামার পদ এ নব ইন্দ্ৰিয় হরে ॥২২৬॥

সম্পূর্ণ ।

সীতাবিলাপ।

সীতাবিলাপ

মোরে বিধি বাম, শুণনিধি রাম,
কি দোষে গেলে ছাড়িয়ে হে ।

জনক তৃহিতে কাঁদিতে কাঁদিতে,
ব কৃশ দোহে লইয়া সহিতে,
আইল জীবননাথের দেখিতে,
শিরে কর হানি পড়িয়া সহীতে,
হাহাকার রব করিয়ে হে ॥

(সীতার)   লোচনে দলিল পড়িছে ঝরিয়া,
                          রামের চুখানি চৰণ ধরিয়া।
                          কাদেন জননী কঙগ। করিয়া,
                          কোথাকারে প্রভু গেলে হে চলিয়া,
                          কোন অপরাধ পাইয়ে হে ॥

অভাগিনী ডাকে উঠন। তুরিতো,
শুনিয়া ন। শনো এ কোন উচিতো
কমল নয়নে চাহন। চকিতো,
বিদেরে পরাণো করন। স্থকিতো,
অবোধ দেহন। উঠিয়ে হে ।

ଶୀତାର ବିଲାପୋକ୍ତି ।

ଧୂଳାଯ ଧୂନର ଏ ହେନ ଶୁରୀର,
ଦୁରୁଳ ଆକୁଳ ହୋଇଛେ କଟୌର,
ଲାଟ ଫଳକେ ପଡ଼ିଛେ କୁଧିର,
ଦିବସେ ନକଳି ଦେଖିଛେ ତିଥିର,
ଆଗୋ କର ପୁରୁ ଜାଗିଯେ ହେ ॥

କରେ ହୋତେ ଧମୁ ପଡ଼େଛେ ଖସିଆ,
କେ ଶାନିଲ ବାଣ ବିଷମ କମିଆ,
ନାଶିଳ ଜୀବନ ହନ୍ଦେ ପଶିଆ,
କେମନେ ଏମନ ଦେଖିବ ବସିଆ,
ପରାଣ ଯାଇଛେ ଫାଟିଲୁ ହେ ।

ବଖନ ଛିଲାମ ଜନକ ବାସେତେ,
ଆମାରେ ଦେଖିଆ କହିତ ଲୋକେତେ,
ବିଦବା ଚିଙ୍ଗ ନାହିକ ତୋମାତେ,
ଏବେ ଏହି ଛିଲମୋର କପାଳେତେ,
ସବୀ କୋଥା ଗେଲେ ଚଳିଯେ ହେ ॥

ଲାଟ ଲିଥିଲ ସୁଚାତେ ନାରେ,
ଆପନି ଉଦରେ ଧରେଛି ଯାରେ,
ତନର ହୃଦୟା ବଧିଲ ପିତାରେ,
ଆହା ନାଥ ନାଥ କି ହଲୋ ଆମାରେ,
ଉପାର ନୀ ଦେଖି ଭାବିଯେ ହେ ।

ଶିକ୍ଷିକ୍ଷି ତୋରେ ବଲି ରେ ତନୟ,
ବୁଦ୍ଧିଲାମ ତୋରା ଆମାର ତୋ ନୟ,

সীতার বিলাপোত্তি ।

৩

এমন করিতে উচিত নয়,
অভুরে লইলি যদের আলয়,
ইহা দেখি আমি বসিয়ে হে ॥

এ ছার জীবন কেমনে রাখিব,
তোমার নিবট এখনি মরিব,
জালি চিতা আমি তাহাতে পশিব,
নহে হলাহল অশন করিব,
কি কায এ দেহ রাখিয়ে হে ।

রামপ্রসাদ কহিছে শুন মা জানকী,
রামের সহিত তুমি না জান কি,
প্রবোধ মান মা কমল কানকী,
এখনি উঠিবেন রাঘব ধানকী,
দেখিবে নয়ন ভরিয়ে গো ॥

সম্পূর্ণ ।

